

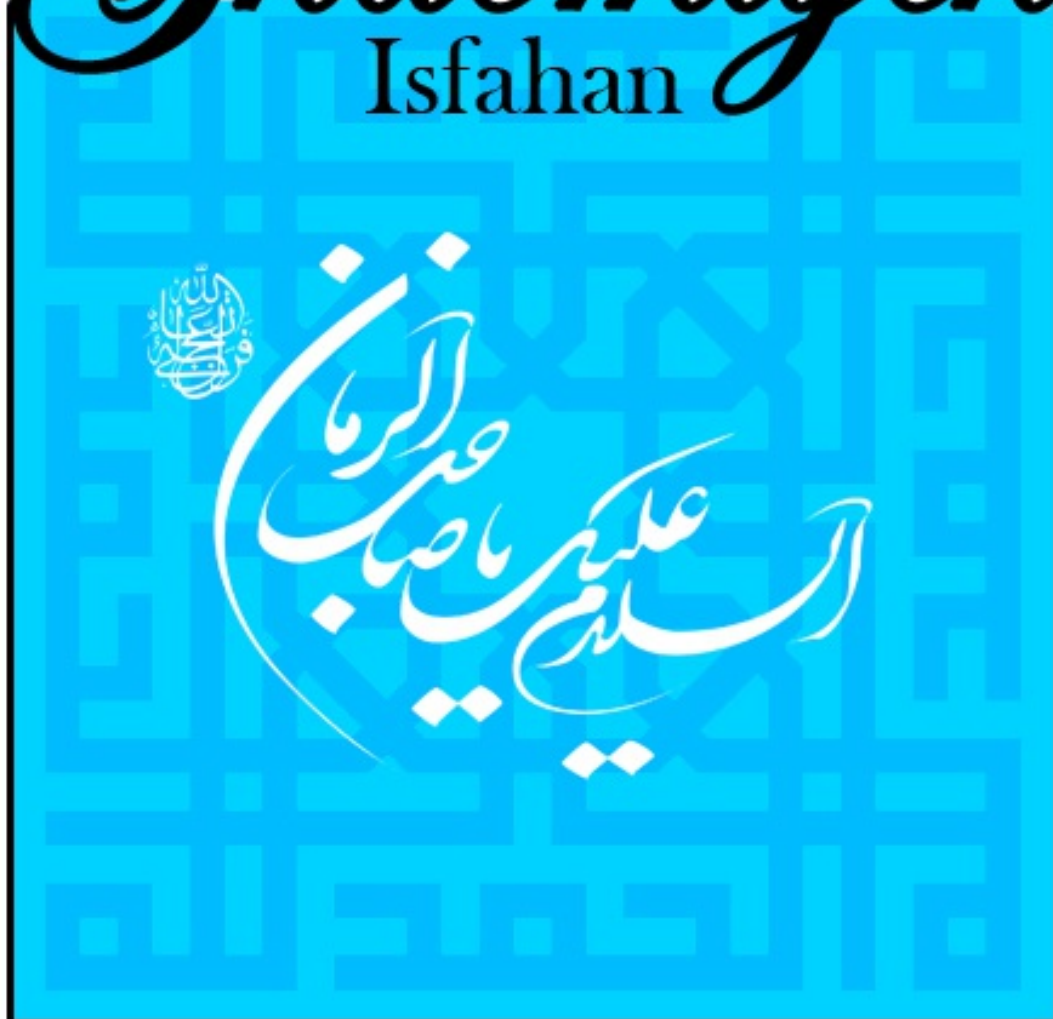
Center of Computer

Researches

Ghaemiyeh

Isfahan

WWW. Ghaemiyeh.com
WWW. Ghaemiyeh.org
WWW. Ghaemiyeh.net
WWW. Ghaemiyeh.ir

IMAM ALI
NAHJ
AL-BALAGHAH

ARABIC & ENGLISH

VOLUME. 3

SELECTION FROM SERMONS, LETTERS, AND
SAYINGS OF AMIR AL-MUMININ;
ALI IBN ABI TALIB (A.S)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Nahj Albalaghe

:Writer

Syed Razi

:Published in print

Ansariyan

:Digital Publisher

Ghaemiyeh center of computerized researches

Contents

۵	Contents
۱۶	Nahj Albalaghe Sermons ۳
۱۶	ID Book
۱۶	Selection from sermons
۱۶	SERMON ۱۸۵
۱۶	In English
۲۰	In Arabic
۲۲	In Persian
۲۵	Footnote
۲۵	SERMON ۱۸۶
۲۵	In English
۳۱	In Arabic
۳۳	In Persian
۳۷	Footnote
۳۷	SERMON ۱۸۷
۳۷	In English
۳۹	In Arabic
۳۹	In Persian
۴۰	Footnote
۴۱	SERMON ۱۸۸
۴۱	In English
۴۲	In Arabic
۴۲	In Persian

۴۴	SERMON ۱۸۹
۴۴	In English
۴۴	In Arabic
۴۵	In Persian
۴۷	Footnote
۵۰	SERMON ۱۹۰
۵۰	In English
۵۳	In Arabic
۵۵	In Persian
۵۷	SERMON ۱۹۱
۵۷	In English
۶۰	In Arabic
۶۲	In Persian
۶۴	SERMON ۱۹۲
۶۴	In English
۸۱	In Arabic
۹۰	In Persian
۱۰۶	Footnote
۱۱۵	SERMON ۱۹۳
۱۱۵	In English
۱۲۰	In Arabic
۱۲۲	In Persian
۱۲۶	Footnote
۱۲۶	SERMON ۱۹۴

۱۲۶	In English
۱۲۹	In Arabic
۱۲۹	In Persian
۱۳۱	SERMON ۱۹۵
۱۳۱	In English
۱۳۳	In Arabic
۱۳۴	In Persian
۱۳۵	SERMON ۱۹۶
۱۳۵	In English
۱۳۷	In Arabic
۱۳۷	In Persian
۱۳۸	SERMON ۱۹۷
۱۳۸	In English
۱۳۹	In Arabic
۱۳۹	In Persian
۱۴۰	Footnote
۱۴۳	SERMON ۱۹۸
۱۴۳	In English
۱۴۷	In Arabic
۱۴۹	In Persian
۱۵۳	SERMON ۱۹۹
۱۵۳	In English
۱۵۵	In Arabic
۱۵۶	In Persian

۱۵۸	SERMON ۲۰۰
۱۵۸	In English
۱۵۸	In Arabic
۱۵۸	Footnote
۱۶۲	In Persian
۱۶۳	SERMON ۲۰۱
۱۶۳	In English
۱۶۳	In Arabic
۱۶۴	In Persian
۱۶۴	Footnote
۱۶۶	SERMON ۲۰۲
۱۶۶	In English
۱۶۷	In Arabic
۱۶۸	In Persian
۱۶۹	Footnote
۱۷۰	SERMON ۲۰۳
۱۷۰	In English
۱۷۰	In Arabic
۱۷۰	In Persian
۱۷۱	SERMON ۲۰۴
۱۷۱	In English
۱۷۱	In Arabic
۱۷۲	In Persian
۱۷۲	SERMON ۲۰۵

۱۷۲	.....	In English
۱۷۴	.....	In Arabic
۱۷۵	.....	In Persian
۱۷۶	.....	SERMON ۲۰۶
۱۷۶	.....	In English
۱۷۶	.....	In Arabic
۱۷۷	.....	In Persian
۱۷۷	.....	SERMON ۲۰۷
۱۷۷	.....	In English
۱۷۷	.....	In Arabic
۱۷۸	.....	In Persian
۱۷۸	.....	SERMON ۲۰۸
۱۷۸	.....	In English
۱۷۸	.....	In Arabic
۱۷۹	.....	In Persian
۱۷۹	.....	Footnote
۱۸۱	.....	SERMON ۲۰۹
۱۸۱	.....	In English
۱۸۲	.....	In Arabic
۱۸۲	.....	In Persian
۱۸۳	.....	Footnote
۱۸۹	.....	SERMON ۲۱۰
۱۸۹	.....	In English
۱۹۲	.....	In Arabic

۱۹۳	In Persian
۱۹۶	Footnote
۲۰۴	SERMON ۲۱۱
۲۰۴	In English
۲۰۵	In Arabic
۲۰۶	In Persian
۲۰۷	SERMON ۲۱۲
۲۰۷	In English
۲۰۷	In Arabic
۲۰۸	In Persian
۲۰۸	SERMON ۲۱۳
۲۰۸	In English
۲۰۹	In Arabic
۲۰۹	In Persian
۲۱۰	SERMON ۲۱۴
۲۱۰	In English
۲۱۱	In Arabic
۲۱۲	In Persian
۲۱۳	SERMON ۲۱۵
۲۱۳	In English
۲۱۴	In Arabic
۲۱۴	In Persian
۲۱۵	SERMON ۲۱۶
۲۱۵	In English

۲۱۹	.....	In Arabic
۲۲۱	.....	In Persian
۲۲۴	.....	Footnote
۲۲۵	.....	SERMON ۲۱۷
۲۲۵	.....	In English
۲۲۶	.....	In Arabic
۲۲۷	.....	In Persian
۲۲۷	.....	Footnote
۲۲۸	.....	SERMON ۲۱۸
۲۲۸	.....	In English
۲۲۸	.....	In Arabic
۲۲۸	.....	In Persian
۲۲۸	.....	SERMON ۲۱۹
۲۲۸	.....	In English
۲۲۹	.....	In Arabic
۲۲۹	.....	In Persian
۲۳۰	.....	Footnote
۲۳۰	.....	SERMON ۲۲۰
۲۳۰	.....	In English
۲۳۰	.....	In Arabic
۲۳۱	.....	In Persian
۲۳۱	.....	SERMON ۲۲۱
۲۳۱	.....	In English
۲۳۵	.....	In Arabic

۲۳۷	.....	In Persian
۲۴۰	.....	Footnote
۲۴۱	.....	SERMON ۲۲۲
۲۴۱	.....	In English
۲۴۳	.....	In Arabic
۲۴۴	.....	In Persian
۲۴۶	.....	SERMON ۲۲۳
۲۴۶	.....	In English
۲۴۸	.....	In Arabic
۲۴۹	.....	In Persian
۲۵۱	.....	SERMON ۲۲۴
۲۵۱	.....	In English
۲۵۳	.....	In Arabic
۲۵۴	.....	In Persian
۲۵۵	.....	Footnote
۲۵۵	.....	SERMON ۲۲۵
۲۵۵	.....	In English
۲۵۶	.....	In Arabic
۲۵۶	.....	In Persian
۲۵۶	.....	SERMON ۲۲۶
۲۵۶	.....	In English
۲۵۸	.....	In Arabic
۲۵۹	.....	In Persian
۲۶۰	.....	SERMON ۲۲۷

۲۶۰	.....	In English
۲۶۰	.....	In Arabic
۲۶۱	.....	In Persian
۲۶۱	.....	SERMON ۲۲۸
۲۶۱	.....	In English
۲۶۲	.....	In Arabic
۲۶۲	.....	In Persian
۲۶۳	.....	Footnote
۲۷۰	.....	SERMON ۲۲۹
۲۷۰	.....	In English
۲۷۰	.....	In Arabic
۲۷۰	.....	In Persian
۲۷۱	.....	SERMON ۲۳۰
۲۷۱	.....	In English
۲۷۲	.....	In Arabic
۲۷۴	.....	In Persian
۲۷۵	.....	SERMON ۲۳۱
۲۷۵	.....	In English
۲۷۶	.....	In Arabic
۲۷۶	.....	In Persian
۲۷۶	.....	SERMON ۲۳۲
۲۷۶	.....	In English
۲۷۷	.....	In Arabic
۲۷۷	.....	In Persian

۲۷۷	SERMON ۲۳۳
۲۷۷	In English
۲۷۸	In Arabic
۲۷۸	In Persian
۲۷۹	Footnote
۲۸۲	SERMON ۲۳۴
۲۸۲	In English
۲۸۲	In Arabic
۲۸۳	In Persian
۲۸۴	SERMON ۲۳۵
۲۸۴	In English
۲۸۵	In Arabic
۲۸۵	In Persian
۲۸۶	SERMON ۲۳۶
۲۸۶	In English
۲۸۶	In Arabic
۲۸۶	In Persian
۲۸۸	Footnote
۲۹۰	SERMON ۲۳۷
۲۹۰	In English
۲۹۰	In Arabic
۲۹۱	In Persian
۲۹۱	SERMON ۲۳۸
۲۹۱	In English

۲۹۲	.....	In Arabic
۲۹۲	.....	In Persian
۲۹۳	.....	SERMON ۲۳۹
۲۹۳	.....	In English
۲۹۴	.....	In Arabic
۲۹۴	.....	In Persian
۲۹۴	.....	SERMON ۲۴۰
۲۹۴	.....	In English
۲۹۵	.....	In Arabic
۲۹۵	.....	In Persian
۲۹۶	.....	SERMON ۲۴۱
۲۹۶	.....	In English
۲۹۶	.....	In Arabic
۲۹۶	.....	In Persian
۲۹۸	.....	About center

Nahj Albalaghe Sermons ۳**ID Book**

Sermons of Nahj Al Balagha

Sermons of Imam Ali b.Abitalib

Authour: Syed Razi

English translator: Moulana Mufti Jafar Husain

Persian Translator: Muhammad Dashti

Published by: Ansariyan Publications / Qum

Selection from sermons**SERMON ۱۸۵****In English**

Praise of Allah and His wonderful creatures

Praise be to Allah. He is such that senses cannot perceive Him place cannot contain Him eyes cannot see Him and veils cannot cover Him. He proves His eternity by the coming into existence of His creation and (also) by originating His creation (He proves) His existence and by their (mutual) similarity He proves that there is nothing similar to Him. He is true in His promise. He is too high to be unjust to His creatures. He stands by equity among His creation and practices justice over them in His commands. He provides evidence through the creation of things of His being from ever through their marks of incapability of His power and through their powerlessness against death of His eternity. its small body and delicate form. It can hardly be seen in the corner of the eye nor by the perception of the imagination – how it moves on the earth and leaps at its livelihood. It carries the grain to its hole and deposits it in its place of stay. It collects during the summer for its winter and during strength for the period of its weakness. Its livelihood is guaranteed and it is fed according to fitness. Allah the Kind does not forget it and (Allah the Giver) does not deprive it even though it may be in dry stone or fixed rocks

If you have thought about its digestive tracts in its high and low parts the carapace of its belly and its eyes and its ears in its head you would be amazed at its creation and you would feel difficulty in describing it. Exalted is He who made it stand on its legs and erected it on its pillars (of limbs). No other originator took part with Him in its origination and no one having power assisted Him in its creation. If you tread on the paths of your imagination and reach its extremity it will not lead you anywhere except that the Originator of the ant is the same as He who is the Originator of the date-palm because everything has (the same) delicacy and detail and every living being has little difference

The Creation of the Universe

In His creation the big the delicate the heavy the light the strong the weak are all equal.(۱) So is the sky the air the winds and the water. Therefore you look at the sun moon vegetation, plants water stone the difference of this night and day the springing of the streams the large number of the mountains the height of their peaks the diversity of languages and the variety of tongues. Then woe be to him who disbelieves in the Ordainer and denies the Ruler. They believe that they are like grass for which there is no cultivator nor any maker for their diverse shapes. They have not relied on any argument for what they assert nor on any research for what they have heard. Can there be any construction without a Constructor or any offence without an offender

The wonderful creation of the locust

If you wish you can tell about the locust (as well). Allah gave it two red eyes lighted for them two moon -- like pupils made for it small ears opened for it a suitable mouth and gave it keen sense gave it two teeth to cut with and two sickle-like feet to grip with. The farmers are afraid of it in the matter of crops since they cannot drive it away even though they may join together. The locust attacks the fields and satisfies its desires (of hunger) .from them although its body is not equal to a thin finger

About the Glory of Allah

Glorified is Allah before Whom every one in the skies or the earth bows in prostration willingly or unwillingly submits to Him by placing his cheeks and face (in the dust) drops before Him (in obedience) peacefully and humbly and hands over to Him full control in .fear and apprehension

The birds are bound by His commands. He knows the number of their feathers and their breaths. He has made their feet to stand on water and on land. He has ordained their livelihoods. He knows their species: this is the crow this is the eagle this is the pigeon and this is the ostrich. He called out every bird with its name (while creating it) and provided it with its livelihood. He created heavy clouds and produced from them heavy rain and spread it on various lands. He drenched the earth after its dryness and grew vegetation .from it after its barrenness

In Arabic

[١٨٥] ومن خطبه له عليه السلام

يحمد الله فيها ويشني على رسوله ويصف خلقاً من الحيوان

حمد الله تعالى

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَا تُدْرِكُهُ الشَّوَاهِدُ، وَلَا تَحْوِيهِ الْمَشَاهِدُ، وَلَا تَرَاهُ النَّوَاطِرُ، وَلَا تَحْجُبُهُ السَّوَاتِرُ، الدَّالُّ عَلَى قِدَمِهِ بِحُدُوثِ خَلْقِهِ، وَبِحُدُوثِ خَلْقِهِ عَلَى وُجُودِهِ، وَبِاشْتِبَاهِهِمْ عَلَى أَنْ لَا شَبَهَ لَهُ، الَّذِي صَدَقَ فِي مِيعَادِهِ، وَازْتَفَعَ عَنْ ظُلْمِ عِبَادِهِ، وَقَامَ بِالْقِسْطِ فِي خَلْقِهِ، وَعَدَلَ عَلَيْهِمْ فِي حُكْمِهِ، مُسْتَشْهِدٌ بِحُدُوثِ الْأَشْيَاءِ عَلَى أَرْزَلِيَّتِهِ، وَبِمَا وَسَمَّهَا بِهِ مِنَ الْعَجْزِ عَلَى قُدْرَتِهِ، وَبِمَا اضْطَرَّهَا إِلَيْهِ مِنَ الْفَنَاءِ عَلَى دَوَامِهِ. (١٥)

وَاحِدٌ لَا بَعْدَ (١) ، وَدَائِمٌ لَا بِأَمَدٍ (٢) ، وَقَائِمٌ لَا بَعَمَدٍ، تَتَلَقَّاهُ الْأَذْهَانُ لَا بِمُشَاعَرِهِ (٣) ، وَتَشْهَدُ لَهُ الْمَرَائِي (٤) لَا بِمُحَاضَرِهِ، لَمْ تُحِطْ بِهِ الْأَوْهَامُ، بَلْ تَجَلَّى لَهَا بِهَا، وَبِهَا امْتَنَعَ مِنْهَا، وَإِلَيْهَا حَاكَمَهَا، لَيْسَ بِبِدَى كِبَرٍ امْتَدَّتْ بِهِ النَّهَائِيَاتُ فَكَبَّرَتْهُ تَجَسِّيمًا، وَلَا بِبِدَى عِظَمٍ تَنَاهَتْ بِهِ الْغَايَاتُ فَعَظَّمَتْهُ تَجَسِّيدًا بَلْ كَبَّرَ شَأْنًا، وَعَظَّمَ سُلْطَانًا.

الرسول الاعظم

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ الصَّفِيُّ، وَأَمِينُهُ الرَّضِيُّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ- أَرْسَلَهُ بِوُجُوبِ الْحُجَجِ، وَظُهُورِ الْفُلُجِ (٥) ، وَإِيضًا الْمَنْهَجِ، فَبَلَغَ الرَّسَالَهَ صَادِعًا (٦) بِهَا، وَحَمَلَ عَلَى الْمَحَجَّةِ دَالًّا- عَلَيْهَا، وَأَقَامَ أَعْلَامَ الْإِهْتِدَاءِ وَمَنَارَ الضِّيَاءِ، وَجَعَلَ أُمْرَاسَ (٧) الْإِسْلَامِ مَتِينَةً، وَعُرَا الْإِيمَانِ وَثِيقَةً.

منها في صفة عجيب خلق أصناف من الحيوان

وَلَوْ فَكَّرُوا فِي عَظِيمِ الْقُدْرَةِ، وَجَسِيمِ النُّعْمَةِ، لَرَجَعُوا إِلَى الطَّرِيقِ، وَخَافُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ، وَلَكِنَّ الْقُلُوبَ عَلِيلَةً، وَالْأَبْصَارَ مِدْخُولَةً! أَلَا تَنْظُرُونَ إِلَى صَغِيرٍ مَا خَلَقَ اللَّهُ، كَيْفَ أَحْكَمَ خَلْقَهُ، وَأَثَقَنَ تَرْكِيبَهُ، وَفَلَقَ لَهُ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ، وَسَوَّى لَهُ الْعِظْمَ وَالْبَشَرَ (٨) ! انظُرُوا إِلَى (١٧)

النَّمْلَةِ فِي صِعْرِ جُثَيْهَا، وَلَطَافِهِ هَيْبَتِهَا، لَا تَكَادُ تُنَالُ بِلَحْظِ الْبَصِيرِ، وَلَا بِمُسْتَدْرِكِ الْفِكْرِ، كَيْفَ دَبَّتْ عَلَى أَرْضِهَا، وَصَبَّتْ عَلَى رِزْقِهَا، تَنْقُلُ الْحَبَّةَ إِلَى جُحْرِهَا، وَتُعَدُّهَا فِي مَسِيَّتِهَا. تَجْمَعُ فِي حَرِّهَا لِبُرْدِهَا، وَفِي وَرْدِهَا لِصَدْرِهَا (٩)، مَكْفُولٌ بِرِزْقِهَا، مَرْزُوقَةٌ بِوَفْقِهَا (١٠)، لَا يُعْفِلُهَا الْمَنَانُ، وَلَا يَحْرِمُهَا الدِّيَانُ، وَلَوْ فِي الصَّفَا (١١) الْيَابِسِ، وَالْحَجَرِ الْجَامِسِ! وَلَوْ فَكَّرَتْ فِي مَجَارِي أَكْلِهَا، وَفِي عُلوِّهَا وَسُفْلِهَا، وَمَا فِي الْجَوْفِ مِنْ شَرِاسِيفِ (١٢) بَطْنِهَا، وَمَا فِي الرَّأْسِ مِنْ عَيْنَيْهَا وَأُذُنَيْهَا، لَقَضَيْتِ مِنْ خَلْقِهَا عَجَبًا، وَلَقَيْتِ مِنْ وَصْفِهَا تَعَبًا! فَتَعَالَى الَّذِي أَقَامَهَا عَلَى قَوَائِمِهَا، وَبَنَاهَا عَلَى دَعَائِمِهَا! لَمْ يَشْرِكْهُ فِي فِطْرَتِهَا فَاطِرٌ. وَلَمْ يُعْنَهُ عَلَى خَلْقِهَا قَادِرٌ. وَلَوْ ضَرَبْتَ فِي مِذَاهِبِ فِكْرِكَ لَتَبْلُغَ غَايَاتِهِ، مَا دَلَّتْكَ الدَّلَالَةُ إِلَّا عَلَى أَنَّ فَاطِرَ النَّمْلَةِ هُوَ فَاطِرُ النَّخْلَةِ، لِذَقِيقِ تَفْصِيلِ كُلِّ شَيْءٍ، وَغَامِضِ اخْتِلَافِ كُلِّ حَيْءٍ. وَمَا الْجَلِيلُ وَاللَطِيفُ، وَالثَقِيلُ وَالْخَفِيفُ، وَالْقَوِيُّ وَالضَّعِيفُ، فِي خَلْقِهِ إِلَّا سَوَاءً.

خلقه السماء والكون

وَكَذَلِكَ السَّمَاءُ وَالْهَوَاءُ، وَالرِّيَّاحُ وَالْمَاءُ. فَانْظُرْ إِلَى الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ،

وَالنَّبَاتِ وَالشَّجَرِ، وَالْمَاءِ وَالْحَجَرِ، وَاخْتِلَافِ هَذَا اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَتَفَجُّرِ هَذِهِ الْبِحَارِ، وَكَثْرَةِ هَذِهِ الْجِبَالِ، وَطُولِ هَذِهِ الْقِلَالِ (١٣)، وَتَفَرُّقِ هَذِهِ اللُّغَاتِ، وَاللَّسِنِ الْمُخْتَلِفَاتِ. فَالْوَيْلُ لِمَنْ جَحَدَ الْمُقَدَّرَ، وَأَنْكَرَ الْمُدَبِّرَ! زَعَمُوا أَنَّهُمْ كَالنَّبَاتِ مَا لَهُمْ زَارِعٌ، وَلَا لِاخْتِلَافِ صُورِهِمْ صَانِعٌ، وَلَمْ يَلْجَأُوا (١٤) إِلَى حُجَّتِهِ فِيمَا ادَّعَوْا، وَلَا تَحْقِيقِ لِمَا أُوْعُوا (١٥)، وَهَلْ يَكُونُ بِنَاءٌ مِنْ غَيْرِ بَانٍ، أَوْ جِنَايَةٌ مِنْ غَيْرِ جَانٍ!

خلقه الجراده

وَإِنْ شِئْتَ قُلْتَ فِي الْجَرَادَةِ، إِذْ خَلَقَ لَهَا عَيْنَيْنِ حَمْرَاوَيْنِ، وَأَسْرَجَ لَهَا حَدَقَتَيْنِ قَمْرَاوَيْنِ (١٦)، وَجَعَلَ لَهَا السَّمْعَ الْخَفِيَّ، وَفَتِحَ لَهَا الْفَمَ السَّوِيَّ، وَجَعَلَ لَهَا الْحِسَّ الْقَوِيَّ، وَنَابَتَيْنِ بِهِمَا تَقْرِضُ، وَمَنْجَلَيْنِ (١٧) بِهِمَا تَقْبِضُ، يَزْهَبُهَا الزُّرَّاعُ فِي زَرْعِهِمْ، وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ذَبَّهَا (١٨)، وَلَوْ أَجْلَبُوا بِجَمْعِهِمْ، حَتَّى تَرَدَّ الْحَرْتُ فِي نَزْوَاتِهَا (١٩)، وَتَقْضِي مِنْهُ شَهَوَاتِهَا، وَخَلَقَهَا كُلُّهُ لَا يَكُونُ إِصْبَعًا مُسْتَدِفَّةً. فَتَبَارَكَ اللَّهُ الَّذِي (يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا)، وَيُعَفِّرُ لَهُ خَدًّا وَوَجْهًا، وَيُلْقِي بِالطَّاعَةِ إِلَيْهِ سَلْمًا وَضَعْفًا، وَيُعْطِي الْقِيَادَ رَهْبَةً وَخَوْفًا! فَالطَّيْرُ مُسَخَّرَةٌ لِأَمْرِهِ، أَحْصَى عِدَدَ الرِّيشِ مِنْهَا وَالنَّفْسِ، وَأَرَسَى قَوَائِمَهَا عَلَى النَّدَى (٢٠) وَالْيَبْسِ، قَدَّرَ أَقْوَاتَهَا، وَأَحْصَى أَجْنَاسَهَا، فَهَذَا غُرَابٌ وَهَذَا عُقَابٌ، وَهَذَا حَمَامٌ وَهَذَا نَعَامٌ، دَعَا كُلَّ طَائِرٍ بِاسْمِهِ، وَكَفَّلَ لَهُ بِرِزْقِهِ. وَأَنْشَأَ (السَّحَابَ الثَّقَالَ)، فَأَهْطَلَ (٢١) دِيمَهَا (٢٢)، وَعَدَّدَ قِسْمَهَا (٢٣)، فَبَلَّ الْأَرْضَ بَعْدَ جُفُوفِهَا، وَأَخْرَجَ نَبْتَهَا بَعْدَ جُدُوبِهَا (٢٤).

In Persian

۱ خدا شناسی

ستایش خداوندی را سزااست که حواس پنجگانه او را درک نکنند، و مکان ها او را در برنگیرند، دیدگان او را ننگرند، و پوشش ها او را پنهان نسازند با حدوث آفرینش ازلی بودن خود را ثابت کرد، و با پیدایش انواع پدیده ها، وجود خود را اثبات فرمود و با همانند داشتن مخلوقات ثابت شد که خدا همانندی ندارد. خدا در وعده های خود راستگو، و برتر از آن است که بر بندگان ستم روا دارد، میان مخلوقات به عدل و داد رفتار کرد، و در اجرای احکام عادلانه فرمان داد، حادث بودن اشیاء، گواه بر ازلیت او، و ناتوانی پدیده ها، دلیل قدرت بی مانند او، و نابودی پدیده ها، گواه دائمی بودن اوست. خدا یکی است نه با شمارش، و همبستگی است نه با محاسبه زمان، بر پاست نه با نگهدارنده ای اندیشه ها او را می شناسند نه با درک حواس، نشانه های خلقت به او گواهی می دهند نه به حضور مادی فکرها و اندیشه ها بر ذات او احاطه ندارند، که با آثار عظمت خود بر آنها تجلی کرده است، و نشان داد که او را نمی توانند تصوّر کنند، و داوری این ناتوانی را بر عهده فکرها و اندیشه ها نهاد. بزرگی نیست دارای درازا و پهنا و ژرفها، که از جسم بزرگی برخوردار باشد، و با عظمتی نیست که کالبدش بی نهایت بزرگ و ستبر باشد، بلکه بزرگی خدا در مقام و رتبت، و عظمت او در قدرت و حکومت اوست.

۲ ویژگی های پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم

گواهی می دهم که محمد صلی الله علیه و آله و سلم بنده و فرستاده خدا، و پیامبر برگزیده، و امانت دار پسندیده اوست «درود خدا بر او و عترت او باد» خدا او را با حجّت های الزام کننده و پیروزی آشکار، و راه روشن فرستاد، پس رسالت خود را آشکارا رساند، و مردم را به راه راست واداشت، و آن را به همگان نشان داد، و نشانه های هدایت را بر افراشت، و چراغ های روشن را بر سر راه آدمیان گرفت، رشته های اسلام را استوار کرد، و دستگیره های ایمان را محکم و پایدار کرد.

۳ راه های خداشناسی

اگر مردم در عظمت قدرت خدا، و بزرگی نعمت های او می اندیشیدند، به راه راست باز می گشتند، و از آتش سوزان می ترسیدند ، اما دل ها بیمار، و چشم ها معیوب است. آیا به مخلوقات کوچک خدا نمی نگرند؟ که چگونه آفرینش آن را استحکام بخشید؟ و ترکیب اندام آن را برقرار، و گوش و چشم برای آن پدید آورد، و استخوان و پوست متناسب خلق کرد؟ به مورچه و کوچکی جثه آن بنگرید، که چگونه لطافت خلقت او با چشم و اندیشه انسان درک نمی شود، نگاه کنید چگونه روی زمین راه می رود، و برای به دست آوردن روزی خود تلاش می کند؟

دانه ها را به لانه خود منتقل می سازد، و در جایگاه مخصوص نگه می دارد ، در فصل گرما برای زمستان تلاش کرده، و به هنگام درون رفتن، بیرون آمدن را فراموش نمی کند! «۱» روزی مورچه تضمین گردیده، و غذاهای متناسب با طبعش آفریده شده است.

خداوند مَن از او غفلت نمی کند، و پروردگار پاداش دهنده محرومش نمی سازد، گر چه در دل سنگی سخت و صاف یا در میان صخره ای خشک باشد. اگر در مجاری خوراک و قسمت های بالا و پایین دستگاه گوارش و آنچه در درون شکم او از غضروف های آویخته به دنده و شکم، و آنچه در سر اوست از چشم و گوش، اندیشه نمایی، از آفرینش مورچه دچار شگفتی شده و از وصف او به زحمت خواهی افتاد. پس بزرگ است خدایی که مورچه را بر روی دست و پایش بر پاداشت، و پیکره وجودش را با استحکام نگاه داشت ، و در آفرینش آن هیچ قدرتی او را یاری نداد، و هیچ آفریننده ای کمکش نکرد. اگر اندیشه ات را به کار گیری تا به راز آفرینش پی برده باشی، دلایل روشن به تو خواهند گفت که آفریننده مورچه کوچک همان آفریدگار درخت بزرگ خرماس است ، به جهت دقتی که جدا جدا در آفرینش هر چیزی به کار رفته، و اختلافات و تفاوت های پیچیده ای که در خلقت هر پدیده حیاتی نهفته است. همه موجودات سنگین و سبک، بزرگ و کوچک، نیرومند و ضعیف، در اصول حیات و هستی یکسانند و خلقت آسمان و هوا و بادهای و آب یکی است. پس اندیشه کن در آفتاب و ماه، و درخت و گیاه، و آب و سنگ «۱»، و اختلاف شب و روز، و جوشش دریاها، و فراوانی کوه ها، و بلندای قله ها، و گوناگونی لغت ها، و تفاوت زبان ها، که نشانه های روشن پروردگارند. «۲» پس وای بر آن کس که تقدیر کننده را نپذیرد، و تدبیر کننده را انکار کند! گمان کردند که چون گیاهانند و زارعی ندارند، و اختلاف صورت هایشان را سازنده ای نیست ، بر آنچه ادعا می کنند حجت و دلیلی ندارند، و بر آنچه در سر می پروراند تحقیقی نمی کنند، آیا ممکن است ساختمانی بدون سازنده، یا جنایتی بدون جنایتکار باشد؟!

۴ شگفتی آفرینش ملخ

و اگر خواهی در شگفتی ملخ سخن گو، که خدا برای او دو چشم سرخ، دو حدقه چونان ماه تابان آفرید، و به او گوش پنهان، و دهانی متناسب اندامش بخشیده است، دارای حواس نیرومند، و دو دندان پیشین است که گیاهان را می چیند، و دو پای داس مانند که اشیاء را بر می دارد. کشاورزان برای زراعت از آنها می ترسند و قدرت دفع آنها را ندارند گرچه همه متحد شوند. ملخ ها نیرومندان وارد کشتزار می شوند و آنچه میل دارند می خورند، در حالی که تمام اندامشان به اندازه یک انگشت باریک نیست! «۳».

۵ نشانه های خدا در طبیعت

پس بزرگ است خداوندی که تمام موجودات آسمان و زمین، خواه و ناخواه او را سجده می کنند، و در برابر او با خضوع چهره بر خاک می نهند، و رشته اطاعت او را در تندرستی و ناتوانی به گردن می نهند، و از روی ترس و بیم، زمام اختیار خود را به او می سپارند. پرندگان رام فرمان اویند، و از تعداد پرها و نفس های پرندگان آگاه است، برخی را پرنده آبی و گروهی را پرنده خشکی آفرید، و روزی آنها را مقدر فرمود، و اقسام گوناگون آنها را می داند این کلاغ است و آن عقاب، این شتر مرغ است و آن کبوتر. هر پرنده ای را با نام خاصی فراخواند، و روزی اش را فراهم کرد. خدایی که ابرهای سنگین را ایجاد، و باران های پی در پی را فرستاد، و سهم باران هر جایی را معین فرمود، زمین های خشک را آبیاری کرد، و گیاهان را پس از خشکسالی رویاند.

(۱) اشاره به علم پترولوژی YGOLORTEP (سنگ شناسی)

(۲) اشاره به علم: فیلولوژی YGOLOLIHP (زبان شناسی)

(۳) اشاره به علم: انتومولژی YGOLOMOTNE (حشره شناسی)

Footnote

The meaning is that if the smallest thing in creation is examined it will be found to .(۱) contain all that which is found in the biggest creatures and each will exhibit the same reflection of natures workmanship and performance and the ratio of each to Allah's might and power will be the same whether it be as small as an ant or as big as a date palm. Is it not that making a small thing is easy for Him while the making of a big thing is difficult for Him because the diversity of colour volume and quantity is just based on the dictates of His sagacity and expediency but as regards creation itself there is no difference among them. Therefore this uniformity of creation is a proof of the oneness and unity of the .Creator

SERMON ۱۸۶

In English

About the Oneness of Allah. This sermon contains principles of knowledge which no other sermon contains

He who assigns to Him (different) conditions does not believe in His oneness nor does he who likens Him grasp His reality. He who illustrates Him does not signify Him. He who points at Him and imagines Him does not mean Him. Everything that is known through itself has been created and everything that exists by virtue of other things is the effect (of a cause). He works but not with the help of instruments. He fixes measures but not with .the activity of thinking. He is rich but not by acquisition

Times do not keep company with Him and implements do not help Him. His Being precedes times. His Existence precedes non-existence and His eternity precedes beginning. By His creating the senses it is known that He has no senses. By the contraries in various matters it is known that He has no contrary and by the similarity between things it is known that there is nothing similar to Him. He has made light the contrary of darkness brightness that of gloom dryness that of moisture and heat that of cold. He produces affection among inimical things

He fuses together diverse things brings near remote things and separates things which are joined together. He is not confined by limits nor counted by numbers. Material parts can surround things of their own kind and organs can point out things similar to themselves. The word (۱) "mundhu" (i.e. since) disproves their eternity the word "qad" (that denotes nearness of time of occurrence) disproves their being from ever and the word "lawla" (if it were not) keep them remote from perfection

Through them the Creator manifests Himself to the intelligence and through them He is guarded from the sight of the eyes. Stillness and motion do not occur in Him and how can that thing occur in Him which He has Himself made to occur and how can a thing revert to Him which He first created and how can a thing appear in Him which He first brought to appearance. If it had not been so His Self would have become subject to diversity His Being would have become divisible (into parts) and His reality would have been prevented from being deemed Eternal. If there was a front to Him there would have been a rear also for Him. He would need completing only if shortage befell Him. In that case signs of the created would appear in Him and He would become a sign (leading to other objects) instead of signs leading to Him. Through the might of His abstention (from affectedness) He is far above being affected by things which effect others. He is that which does not change or vanish. The process of setting does not behove Him. He has not begotten any one lest He be regarded as having been born. He has not been begotten otherwise He would be contained within limits. He is too High to have sons. He is too purified to contact women. Imagination cannot reach Him so as to assign Him quantity. Understanding cannot think of Him so as to give him shape. Senses do not perceive Him so as to feel Him. Hands cannot touch Him so as to rub against Him. He does not change into any condition. He does not pass from one state to another. Nights and days do not turn Him old. Light and darkness do not alter Him

It cannot be said that He has a limit or extremity or end or termination; nor do things control Him so as to raise Him or lower Him nor does anything carry Him so as to bend Him or keep Him erect. He is not inside things nor outside them. He conveys news but not with the tongue or voice. He listens but not with the holes of the ears or the organs of hearing. He says but does not utter words. He remembers but does not memorise. He determines but not by exercising His mind. He loves and approves without any sentimentality (of heart). He hates and feels angry without any painstaking. When He intends to create someone He says "Be" and there he is but not through a voice that strikes (the ears) is that call heard. His speech is an act of His creation. His like never existed before this. If had been eternal it would have been the second god

It cannot be said that He came into being after He had not been in existence because in that case the attributes of the created things would be assigned to Him and there would remain no difference between them and Him and He would have no distinction over them. Thus the Creator and the created would become equal and the initiator and the initiated would be on the same level. He created (the whole of) creation without any example made by someone else and He did not secure the assistance of any one out of His creation for creating it

He created the earth and suspended it without being busy retained it without support made it stand without legs raised it without pillars protected it against bendings and curvings and defended it against crumbling and splitting (into parts). He fixed mountains on it like stumps solidified its rocks caused its streams to flow and opened wide its valleys. Whatever He made did not suffer from any flaw and whatever He strengthened did not .show any weakness

He manifests Himself over the earth with His authority and greatness. He is aware of its inside through his knowledge and understanding. He has power over every thing in the earth by virtue of His sublimity and dignity. Nothing from the earth that he may ask for defies Him nor does it oppose Him so as to overpower Him. No swift-footed creature can run away from Him so as to surpass Him. He is not needy towards any possessing person so that he should feed Him. All things bow to Him and are humble before His greatness. They cannot flee away from His authority to someone else in order to escape His benefit or His harm. There is no parallel for Him who may match Him and no one like Him so as to .equal Him

He will destroy the earth after its existence till all that exists on it will become non-existent. But the extinction of the world after its creation is no stranger than its first formation and invention. How could it be? Even if all the animals of the earth whether birds or beasts stabled cattle or pasturing ones of different origins and species dull people and sagacious men -- all jointly try to create (even) a mosquito they are not able to bring it into being and do not understand what is the way to its creation. Their wits are bewildered and wandering. Their powers fall short and fail and return disappointed and tired knowing that they are defeated and admitting their inability to produce it also .realising that they are too weak (even) to destroy it

Surely after the extinction of the world Allah the Glorified will remain alone with nothing else beside Him. He will be after its extinction as He was before its production: without time or place or moment or period. At this moment period and time will not exist and years and hours will disappear. There will be nothing except Allah the One the All-powerful. To Him is the return of all matters. Its initial creation was not in its power; and the prevention of its extinction was (also) not in its power. If it had the power to prevent it it would have existed for ever. When He made anything of the world the making of it did not cause Him any difficulty and the creation of anything which He created and formed did not fatigue Him. He did not create it to heighten His authority nor for fear of loss or harm nor to seek its help against an overwhelming foe nor to guard against any avenging opponent with its help nor for the extension of His domain by its help nor for boasting (over largeness of His possession) against a partner nor because He felt lonely and .desired to seek its company

Then after its creation He will destroy it but not because any worry has overcome Him in its upkeep and administration nor for any pleasure that will accrue to Him nor for the cumbrousness of anything over Him. The length of its life does not weary Him so as to induce Him to its quick destruction. But Allah the Glorified has maintained it with His kindness kept it intact with His command and perfected it with His power. Then after its destruction He will resuscitate it but not for any need of His own towards it nor to seek the assistance of any of its things against it nor to change over from the condition of loneliness to that of company nor from the condition of ignorance and blindness to that of knowledge and search nor from paucity and need towards needlessness and plenty nor .from disgrace and lowliness towards honour and prestige

[١٨٦] ومن خطبه له عليه السلام

في التوحيد وتجمع هذه الخطبه من أصول العلوم ما لا تجمعه خطبه

مَا وَحَدَهُ مِنْ كَيْفِهِ، وَلَا حَقِيقَتَهُ أَصِيَابَ مَنْ مَثَلَهُ، وَلَا إِيَّاهُ عَنَى مَنْ سَبَّهَهُ، وَلَا صِيَمَدَهُ (١) مَنْ أَسَارَ إِلَيْهِ وَتَوَهَّمَهُ. كُلُّ مَعْرُوفٍ بِنَفْسِهِ مُصْنُوعٌ (٢)، وَكُلُّ قَائِمٍ فِي سِوَاهُ مَعْلُولٌ. فَاعِلٌ لَا بِأَضْطِرَابِ آلِهِ، مُقَدَّرٌ لَا بِجَوْلِ فِكْرِهِ، غِنِيٌّ لَا بِإِسْتِفَادِهِ. لَا تَصِيحْبُهُ الْأَوْقَاتُ، وَلَا تَزْفِدُهُ (٣) الْمَادَّاتُ، سَبَقَ الْأَوْقَاتُ كَوْنُهُ، وَالْعَيْدَمُ وَجُودُهُ، وَالْإِبْتِدَاءُ أَرْزُلُهُ. بِتَشْبِيهِهِ الْمَشَاعِرَ عُرِفَ أَنْ لَا مَشَعَرَ لَهُ (٤)، وَبِمُضَادَّتِهِ بَيْنَ الْأُمُورِ عُرِفَ أَنْ لَا صِدْقَ لَهُ، وَبِمُقَارَنَتِهِ بَيْنَ الْأَشْيَاءِ عُرِفَ أَنْ لَا قَرِينَ لَهُ. صَادٌّ النَّوْرِ بِالظُّلْمَةِ، وَالْوُضُوحَ بِالْبُهْمَةِ، وَالْجُمُودَ بِالْبَلْبَلِ، وَالْحُرُورَ بِالصَّرْدِ (٥). مُؤَلَّفٌ بَيْنَ مُتَعَادِيَاتِهَا، مُقَارِنٌ بَيْنَ مُتَبَايِنَاتِهَا، مُقَرَّبٌ بَيْنَ مُتَبَاعِدَاتِهَا، مُفَرَّقٌ بَيْنَ مُتَدَانِيَاتِهَا (٦). لَا يُشْمَلُ بِحَدِّ، وَلَا يُحَسَّبُ بَعْدُ، وَإِنَّمَا تَحُدُّ الْأَدْوَاتُ أَنْفُسَهَا، وَتُشِيرُ الْأَلَاتُ إِلَى نَظَائِرِهَا، مَنَعَتْهَا «مُنْدُ» الْقِدَمَةِ، وَحَمَّتْهَا «قَدُ» الْأَزَلِيَّةِ، وَجَبَّبَتْهَا «لَوْلَا» التَّكْمِلَةَ (٧) ! بِهَا تَجَلَّى صَانِعُهَا لِلْعُقُولِ، وَبِهَا ائْتَمَعَ عَنِ نَظَرِ الْعُيُونِ. لَا يَجْرِي عَلَيْهِ الشُّكُونُ وَالْحَرَكَهُ، وَكَيْفَ يَجْرِي عَلَيْهِ مَا هُوَ أَجْرَاهُ، وَيَعُودُ فِيهِ مَا هُوَ أَبِيدَاهُ، وَيَحْدُثُ فِيهِ مَا هُوَ أَحَدِيَّتُهُ! إِذَا لَتَفَاوَتَتْ ذَاتُهُ (٨)، وَلَتَجَرَّأَ كُنْهُهُ، وَلَا ائْتَمَعَ مِنَ الْمَازِلِ مَعْنَاهُ، وَلَكَانَ لَهُ وَرَاءُ إِذْ وَجَدَ لَهُ أَمَامَ، وَلَا ائْتَمَسَ التَّمَامَ إِذْ لَزِمَهُ النُّقْصَانُ. وَإِذَا لَقِمَتْ آيَةُ الْمَصْنُوعِ فِيهِ، وَلَتَحَوَّلَ دَلِيلًا بَعْدَ أَنْ كَانَ مَدْلُولًا عَلَيْهِ، وَخَرَجَ بِسُلْطَانِ الْإِمْتِنَاعِ (٩) مِنْ أَنْ يُؤَثَّرَ فِيهِ مَا يُؤَثَّرُ فِي غَيْرِهِ. الَّذِي لَا (٢٥)

يَحُولُ وَلَا يَزُولُ، وَلَا يَجُوزُ عَلَيْهِ الْأَفُولُ (١٠). لَمْ يَلِدْ فَيَكُونَ مَوْلُودًا (١١)، وَلَمْ يُولَدْ فَيَصِيرَ مَحْدُودًا، جَلَّ عَنِ اتِّخَاذِ الْأَبْنَاءِ، وَطَهَّرَ عَنِ مَلَامَسَةِ النِّسَاءِ. لَا تَنَالُهُ الْأَوْهَامُ فَتَقْدِرُهُ، وَلَا تَوَهَّمُهُ الْفِطْنُ فَتَصَوِّرُهُ، وَلَا تُدْرِكُهُ الْحَوَاسُّ فَتَحْسِنُهُ، وَلَا تَلْمَسُهُ الْأَيْدِي فَتَمَسَّهُ. وَلَا يَتَغَيَّرُ بِحَالٍ، وَلَا يَتَبَدَّلُ فِي الْمَآخِوَالِ، وَلَا تَبْلِيهِ اللَّيَالِي وَالْأَيَّامُ، وَلَا يُعَيِّرُهُ الضِّيَاءُ وَالظُّلَامُ، وَلَا يُوصَفُ بِشَيْءٍ مِنَ الْأَجْزَاءِ (١٢)، وَلَا بِالْجَوَارِحِ وَالْأَعْضَاءِ، وَلَا بَعَرَضٍ مِنَ الْأَعْرَاضِ، وَلَا بِالْغَيْرِيَّةِ وَالْأَبْعَاضِ. وَلَا يَقَالُ: لَهُ حَدٌّ وَلَا نَهَائِيَّةٌ، وَلَا انْقِطَاعٌ وَلَا غَايَةٌ، وَلَا أَنَّ الْأَشْيَاءَ تَحْوِيهِ فَتَقِلُّهُ (١٣) أَوْ تَهْوِيَهُ (١٤)، أَوْ أَنَّ شَيْئًا يَحْمِلُهُ، فَيَمِيلُهُ أَوْ يُعَدِّلُهُ. لَيْسَ فِي الْأَشْيَاءِ بَوَالِجٍ (١٥)، وَلَا عَنْهَا بِخَارِجٍ. يُخْبِرُ لَا يَلْسَانَ وَلَهَوَاتٍ (١٦)، وَيَسْمَعُ لَا بِحُرُوقٍ وَأَدْوَاتٍ، يَقُولُ وَلَا يَلْفِظُ، وَيَحْفَظُ وَلَا يَتَحَفَّظُ (١٧)، وَيُرِيدُ وَلَا يُضْمِرُ. يُحِبُّ وَيَرْضَى مِنْ غَيْرِ رِقَّةٍ، وَيُبْغِضُ وَيَعْضِبُ مِنْ غَيْرِ مَسْقَةٍ. يَقُولُ لِمَا أَرَادَ كَوْنَهُ: (كُنْ فَيَكُونُ)، لَا بِصَوْتٍ يَقْرَعُ، وَلَا بِبِنْدَاءٍ يُسْمِعُ، وَإِنَّمَا كَلَامُهُ سُبْحَانَهُ فِعْلٌ مِنْهُ أَنْشَاءٌ وَمَثَلُهُ، لَمْ يَكُنْ مِنْ قَبْلِ ذَلِكَ كَائِنًا، وَلَوْ كَانَ قَدِيمًا لَكَانَ إِلَهًا ثَانِيًا.

لَا يُقَالُ: كَانَ بَعِيدًا أَنْ لَمْ يَكُنْ، فَتَجَرَى عَلَيْهِ الصِّفَاتُ الْمُحْدَثَاتُ، وَلَا يَكُونُ بَيْنَهُمَا وَبَيْنَهُ فَضِيلٌ، وَلَا لَهُ عَلَيْهِمَا فَضْلٌ، فَيَسْتَوِي الصَّائِعُ وَالْمُضْنُوعُ، وَيَتَكَافَأُ الْمُبْتَدِعُ وَالْبَدِيعُ. خَلَقَ الْخَلَائِقَ عَلَى غَيْرِ مِثَالٍ (٢٧)

خَلَا مِنْ غَيْرِهِ، وَلَمْ يَشْتَعِنْ عَلَى خَلْقِهَا بِأَحَدٍ مِنْ خَلْفِهِ. وَأَنْشَأَ الْأَرْضَ فَأَمْسَى كَهَا مِنْ غَيْرِ اشْتِعَالٍ، وَأَرْسَاهَا عَلَى غَيْرِ قَرَارٍ، وَأَقَامَهَا بِغَيْرِ قَوَائِمٍ، وَرَفَعَهَا بِغَيْرِ دَعَائِمٍ، وَحَصَّنَهَا مِنَ الْأَوْدِ (١٨) وَالْإِعْوِجَاجِ، وَمَنْعَهَا مِنَ التَّهْلُافِ (١٩) وَالْإِنْفِرَاجِ (٢٠)، أَرْسَى أَوْتَادَهَا (٢١)، وَضَرَبَ أَسْدَادَهَا (٢٢)، وَاسْتَفَاضَ عُيُونَهَا، وَخَدَّ (٢٣) أَوْدِيَّتَهَا، فَلَمْ يَهِنْ (٢٤) مِمَّا بَنَاهُ، وَلَا ضَعُفَ مَا قَوَاهُ. هُوَ الظَّاهِرُ عَلَيْهَا بِسُلْطَانِهِ وَعَظَمَتِهِ، وَهُوَ الْبَاطِنُ لَهَا بِعِلْمِهِ وَمَعْرِفَتِهِ، وَالْعَالِي عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مِنْهَا بِجَلَالِهِ وَعِزَّتِهِ. لَا يُعْجِزُهُ شَيْءٌ مِنْهَا طَلَبُهُ، وَلَا يَمْتَنِعُ عَلَيْهِ فَيْغْلِبُهُ، وَلَا يَفُوتُهُ السَّرِيعُ مِنْهَا فَيَسْبِقُهُ، وَلَا يَحْتَاجُ إِلَى ذِي مَالٍ فَيُزْرِقُهُ. خَضَعَتِ الْأَشْيَاءُ لَهُ، وَذَلَّتْ مُسْتَكِينَةً لِعَظَمَتِهِ، لَا تَسْتَطِيعُ الْهَرَبَ مِنْ سُلْطَانِهِ إِلَى غَيْرِهِ فَتَمْتَنِعُ مِنْ نَفْعِهِ وَضَرَرِهِ، وَلَا كُفُو لَهُ فَيُكَافِئُهُ، وَلَا نَظِيرَ لَهُ فَيَسَاوِيهِ. هُوَ الْمُفْنِي لَهَا بَعْدَ وُجُودِهَا، حَتَّى يَصِيرَ مَوْجُودَهَا كَمَفْقُودِهَا.

وَلَيْسَ فَنَاءُ الدُّنْيَا بَعْدَ ابْتِدَاعِهَا بِأَعْجَبَ مِنْ إِنْشَائِهَا وَاخْتِرَاعِهَا، وَكَيْفَ وَلَوْ اجْتَمَعَ جَمِيعُ حَيَوَانِهَا مِنْ طَيْرِهَا وَبَهَائِمِهَا، وَمَا كَانَ مِنْ مُرَاحِهَا (٢٥) وَسَائِمِهَا (٢٦)، وَأَضْيَانِهَا أَسْنَاخِهَا (٢٧) وَأَجْنَاسِهَا، وَمُتَبَلِّدِهَا (٢٨) أُمَمِهَا وَأَكْيَاسِهَا (٢٩)، عَلَى إِخْدَاتٍ بَعُوضِهَا، مَا قَدَرَتْ عَلَى إِخْدَاتِهَا، وَلَا عَرَفَتْ كَيْفَ السَّبِيلِ إِلَى إِيجَادِهَا، وَلَتَحَيَّرَتْ عُقُولُهَا فِي عِلْمِ ذَلِكَ وَتَاهَتْ، وَعَجَزَتْ قُوَاهَا وَتَنَاهَتْ، وَرَجَعَتْ (٢٩)

حَاسِنَةً (٣٠) حَسِيرَةً (٣١)، عَارِفَةً بِأَنَّهَا مَقْهُورَةٌ، مُفْرَةً بِالْعَجْزِ عَنِ إِنْشَائِهَا، مُدْعِنَةً بِالضَّعْفِ عَنِ إِفْنَائِهَا!

وَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ، يَعُودُ بَعْدَ فَنَاءِ الدُّنْيَا وَحْدَهُ لَا شَيْءَ مَعَهُ، كَمَا كَانَ قَبْلَ ابْتِدَائِهَا، كَذَلِكَ يَكُونُ بَعْدَ فَنَائِهَا، بِلَا وَقْتٍ وَلَا مَكَانٍ، وَلَا حِينٍ وَلَا زَمَانٍ، عُدِمَتْ عِنْدَ ذَلِكَ الْأَجَالُ وَالْأَوْقَاتُ، وَزَالَتِ السُّنُونُ وَالسَّاعَاتُ، فَلَا شَيْءَ إِلَّا الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ الَّذِي إِلَيْهِ مَصِيرُ جَمِيعِ الْأُمُورِ، بِلَا قُدْرَةٍ مِنْهَا كَانَ ابْتِدَاءُ خَلْقِهَا، وَبِغَيْرِ امْتِنَاعٍ مِنْهَا كَانَ فَنَائُهَا، وَلَوْ قَدَرَتْ عَلَى الْإِمْتِنَاعِ لَبَدَامَ بَقَاؤُهَا. لَمْ يَتَكَأَذْهُ (٣٢) صَيْعُ شَيْءٍ مِنْهَا إِذْ صَنَعَهُ، وَلَمْ يُوذِّهِ (٣٣) مِنْهَا خَلْقُ مَا خَلَقَهُ وَبَرَأَهُ (٣٤) وَلَمْ يَكُونْهَا لِتَشْدِيدِ سُلْطَانِ، وَلَا لَخَوْفٍ مِنْ زَوَالٍ وَنُقْصَانٍ، وَلَا لِلِاسْتِعَانَةِ بِهَا عَلَى نِدِّ (٣٥) مُكَاتِرٍ (٣٦)، وَلَا لِلِاخْتِرَازِ بِهَا مِنْ ضِدِّ مُتَاوِرٍ (٣٧)، وَلَا لِلِإِزْدِيَادِ بِهَا فِي مُلْكِهِ، وَلَا لِإِمْكَاتَرِهِ شَرِيكَ فِي شَرِكِهِ، وَلَا لَوْحْشِهِ كَانَتْ مِنْهُ، فَأَرَادَ أَنْ يَسْتَأْنِسَ إِلَيْهَا.

ثُمَّ هُوَ يُفْنِيهَا بَعْدَ تَكْوِينِهَا، لَا لِسَامٍ دَخَلَ عَلَيْهِ فِي تَضْيِيرِيفِهَا وَتَدْبِيرِهَا، وَلَا لِرَاحِهِ وَاصِلِهِ إِلَيْهِ، وَلَا لِثِقَلِ شَيْءٍ مِنْهَا عَلَيْهِ. لَا يُمَلُّهُ طَوْلُ بَقَائِهَا فَيَدْعُوهُ إِلَى سُرْعَةِ إِفْنَائِهَا، لِكِنَّهُ سَبَّحَانَهُ دَبَّرَهَا بِلُطْفِهِ، وَأَمْسَكَهَا بِأَمْرِهِ، وَأَتَقَنَهَا بِقُدْرَتِهِ. ثُمَّ يُعِيدُهَا بَعْدَ الْفَنَاءِ مِنْ غَيْرِ حَاجَةٍ مِنْهُ إِلَيْهَا، وَلَا اسْتِعَانَةٍ بِشَيْءٍ مِنْهَا عَلَيْهَا، وَلَا لِإِنصَافٍ مِنْ حَالٍ وَحْشَةٍ إِلَى حَالِ اسْتِنْسَانِ، وَلَا مِنْ حَالِ جَهْلِ وَعَمَى إِلَى حَالِ عِلْمٍ وَالِاسْتِمَاسِ، وَلَا مِنْ فَقْرٍ وَحَاجَةٍ إِلَى غِنَى وَكَثْرَةٍ، وَلَا مِنْ ذُلٍّ وَضَعْفٍ إِلَى عِزٍّ وَقُدْرَةٍ.

In Persian

(در اصول کافی ج ۱ ص ۱۳۱ آمده است که این سخنرانی در شهر کوفه ایراد شد در پیرامون توحید و خداشناسی است که اصول علمی آن در هیچ خطبه ای یافت نمی شود.)

۱ شناساندن صحیح خداوند سبحان

کسی که کیفیت «۱» برای خدا قائل شد یگانگی او را انکار کرده، و آن کس که همانندی برای او قرار داد به حقیقت خدا نرسیده است. کسی که خدا را به چیزی تشبیه کرد به مقصد نرسید. آن کس که به او اشاره کند یا در وهم آورد، خدا را بی نیاز ندانسته است. هر چه که ذاتش شناخته شده باشد آفریده است، و آنچه در هستی به دیگری متکی باشد دارای آفریننده است. سازنده ای غیر محتاج به ابزار، اندازه گیرنده ای بی نیاز از فکر و اندیشه، و بی نیاز از یاری دیگران است. با زمان ها همراه نبوده، و از ابزار و وسائل کمک نگرفته است. هستی او برتر از زمان، و وجود او بر نیستی مقدم است، و ازلیت او را آغازی نیست. با پدید آوردن حواس، روشن می شود که حواسی ندارد، و با آفرینش اشیاء متضاد، ثابت می شود که دارای ضدی نیست، و با هماهنگ کردن اشیاء دانسته می شود که همانندی ندارد. خدایی که روشنی را با تاریکی، آشکار را با نهان، خشکی را با تری، گرمی را با سردی، ضد هم قرار داد، و عناصر متضاد را با هم ترکیب و هماهنگ کرد، و بین موجودات ضد هم، وحدت ایجاد کرد، آنها را که با هم دور بودند نزدیک کرد، و بین آنها که با هم نزدیک بودند فاصله انداخت. خدایی که حدی ندارد، و با شماره محاسبه نمی گردد، که همانا ابزار و آلات، دلیل محدود بودن خویشند و به همانند خود اشاره می شوند. اینکه می گوئیم موجودات از فلان زمان پدید آمده اند پس قدیم نمی توانند باشند و حادثند، و این که می گوئیم حتما پدید آمدند، ازلی بودن آنها رد می شود، و اینکه می گوئیم اگر چنین بودند کامل می شدند، پس در تمام جهات کامل نیستند.

خدا با خلق پدیده‌ها در برابر عقل‌ها جلوه کرد، و از مشاهده چشم‌ها برتر و والاتر است، و حرکت و سکون در او راه ندارد، زیرا او خود حرکت و سکون را آفرید، چگونه ممکن است آنچه را که خود آفریده در او اثر بگذارد؟ یا خود از پدیده‌های خویش اثر پذیرد؟

اگر چنین شود، ذاتش چون دیگر پدیده‌ها تغییر می‌کند، و اصل وجودش تجزیه می‌پذیرد، و دیگر ازلی نمی‌تواند باشد، و هنگامی که (به فرض محال) آغازی برای او تصوّر شود پس سرآمدی نیز خواهد داشت، و این آغاز و انجام، دلیل روشن نقص، و نقصان و ضعف دلیل مخلوق بودن، و نیاز به خالق دیگر داشتن است. پس نمی‌تواند آفریدگار همه هستی باشد، و از صفات پروردگار که «هیچ چیز در او مؤثر نیست و نابودی و تغییر و پنهان شدن در او راه ندارد» خارج می‌شود.

۲ والاتر از صفات پدیده‌ها

خدا فرزندی ندارد تا فرزند دیگری باشد، و زاده نشده تا محدود به حدودی گردد، و برتر است از آن که پسرانی داشته باشد، و منزّه است که با زنانی ازدواج کند. اندیشه‌ها به او نمی‌رسند تا اندازه‌ای برای خدا تصوّر کنند، و فکرهای تیزبین نمی‌توانند او را درک کنند، تا صورتی از او تصوّر نمایند، حواس از احساس کردن او عاجز «۲»، و دست‌ها از لمس کردن او ناتوان است و تغییر و دگرگونی در او راه ندارد، و گذشت زمان تأثیری در او نمی‌گذارد، گذران روز و شب او را سالخورده نسازد، و روشنایی و تاریکی در او اثر ندارد. خدا با هیچ یک از اجزاء و جوارح و اعضاء و اندام، و نه با عرضی از اعراض، و نه با دگرگونی‌ها و تجزیه، وصف نمی‌گردد. برای او اندازه و نهایی وجود ندارد، و نیستی و سرآمدی نخواهد داشت، چیزی او را در خود نمی‌گنجاند که بالا و پایینش برسد، و نه چیزی او را حمل می‌کند که کج یا راست نگه دارد، نه در درون اشیاء قرار دارد و نه بیرون آن، حرف می‌زند نه با زبان و کام و دهان، می‌شنود نه با سوراخ‌های گوش و عضو شنوایی، سخن می‌گوید نه با به کار گرفتن الفاظ در بیان، حفظ می‌کند نه با رنج به خاطر سپردن، می‌خواهد نه با به کارگیری اندیشه، دوست دارد و خشنود می‌شود نه از راه دلسوزی، دشمن می‌دارد و به خشم می‌آید نه از روی رنج و نگرانی، به هر چه اراده کند، می‌فرماید «باش»، پدید می‌آید نه با صوتی که در گوش‌ها نشیند، و نه فریادی که شنیده می‌شود، بلکه سخن خدای سبحان همان کاری است که ایجاد می‌کند.

۳ شناخت قدرت پروردگار

پیش از او چیزی وجود نداشته و گر نه خدای دیگری می بود. نمی شود گفت «خدا نبود و پدید آمد» که در آن صورت صفات پدیده ها را پیدا می کند، و نمی شود گفت «بین خدا و پدیده ها جدایی است» و «خدا بر پدیده ها برتری دارد» تا سازنده و ساخته شده همانند تصوّر شوند، و خالق و پدید آمده با یکدیگر تشبیه گردند. مخلوقات را بدون استفاده از طرح و الگوی دیگران آفرید، و در آفرینش پدیده ها از هیچ کسی یاری نگرفت، زمین را آفرید و آن را بر پا نگهداشت بدون آن که مشغولش سازد، و در حرکت و بی قراری، آن را نظم و اعتدال بخشید، و بدون ستونی آن را به پاداشت، و بدون استوانه ها بالایش برد، و از کجی و فرو ریختن نگهداشت و از سقوط و درهم شکافتن حفظ کرد، میخ های زمین را محکم، و کوه های آن را استوار، و چشمه هایش را جاری، و درّه ها را ایجاد کرد. آنچه بنا کرده به سستی نگرایید، و آنچه را توانا کرد ناتوان نشد. خدا با بزرگی و قدرت بر آفریده ها حاکم است، و با علم و آگاهی از باطن و درونشان با خبر است، و با جلال و عزّت خود از همه برتر و بالاتر است، چیزی از فرمان او سرپیچی نمی کند، و چیزی قدرت مخالفت با او را ندارد تا بر او پیروز گردد، و شتابنده ای از او توان گریختن ندارد که بر او پیشی گیرد، و به سرمایه داری نیاز ندارد تا او را روزی دهد. همه در برابر او فروتنند، و در برابر عظمت او ذلیل و خوارند. از قدرت و حکومت او به سوی دیگری نمی توان گریخت، که از سود و زیانش در امان ماند. همتایی ندارد تا با او برابری کند، و او را همانندی نیست که شبیه او باشد. اوست نابود کننده پدیده ها پس از آفرینش،

۴- معاد و آفرینش دو باره پدیده ها

نابودی جهان پس از پدید آمدن، شگفت آورتر از آفرینش آغازین آن نیست. چگونه محال است در صورتی که اگر همه جانداران جهان، از پرندگان و چهارپایان، آنچه در آغل است و آنچه در بیابان سرگرم چراست، از تمام نژادها و جنس ها، درس نخوانده و انسان های زیرک، گرد هم آیند تا پشه ای را بیافرینند، توان پدید آوردن آن را ندارند و راه پیدایش آن را نمی شناسند، که عقلهایشان سرگردان و در شناخت آن حیران می مانند، و نیروی آنها سست و به پایان می رسد، و رانده و درمانده باز می گردند، آنگاه اعتراف به شکست می کنند، و اقرار دارند که نمی توانند پشه ای بیافرینند و از نابود ساختنش ناتوانند! و همانا پس از نابودی جهان تنها خدای سبحان باقی می ماند، تنهای تنها که چیزی با او نیست، آنگونه که قبل از آفرینش جهان چیزی با او نبود، نه زمانی و نه مکان، بی وقت و بی زمان. در آن هنگام مهلت ها به سر آید، سال ها و ساعت ها سپری شود و چیزی جز خدای یگانه قهار باقی نمی ماند که بازگشت همه چیز به سوی اوست. پدیده ها، چنان که در آغاز آفریده شدن قدرتی نداشتند، به هنگام نابودی نیز قدرت مخالفتی ندارند، زیرا اگر می توانستند پایدار می ماندند. آفرینش چیزی برای خدا رنج آور نبوده و در آفرینش موجودات دچار فرسودگی و ناتوانی نشده است. موجودات را برای استحکام حکومتش نیافریده، و برای ترس از کمبود و نقصان پدید نیآورده است.

آفرینش مخلوقات نه برای یاری خواستن در برابر همتایی بود که ممکن است بر او غلبه یابد و نه برای پرهیز از دشمنی بود که به او هجوم آورد، و نه برای طولانی شدن دوران حکومت، و نه برای پیروز شدن بر شریک و همتائی مخالف، و نه برای رفع تنهایی. سپس همه موجودات را نابود می کند، نه برای خستگی از اداره آنها، و نه برای آسایش و استراحت، و نه به خاطر رنج و سنگینی که برای او داشتند، و نه برای طولانی شدن ملال آور زندگیشان، بلکه خداوند با لطف خود موجودات را اداره می فرماید، و با فرمان خود همه را بر پا می دارد، و با قدرت خود همه را استوار می کند. سپس بدون آن که نیازی داشته باشد بار دیگر همه را باز می گرداند، نه برای اینکه از آنها کمکی بگیرد، و نه برای رها شدن از تنهایی تا با آنها مأنوس شود، و نه آن که تجربه ای به دست آورد، و نه برای آن که از فقر و نیاز به توانگری رسد، و یا از ذلت و خواری به عزت و قدرت راه یابد.

(۱) کیفیت و چگونگی، مانند تقسیم، ترکیب، نسبت، تعریف، حدود و مرز، که همه از صفات ماده و مخلوق می باشد.

(۲) نفی تفکر: سنسوالیسم SNESUMSILA (حس گرایی و اصالت دادن به حواس) که گویا موجودی نبود.

Footnote

The meaning is that the sense for which the words "mundhu" "qad" and "lawla" have (۱) been formed is opposed to the attributes of "Ever" "Eternal" and "Perfect". Therefore their application to anything would prove that they have come into existence from non-existence and are imperfect. For example "mundhu" is used to denote time as is "qad wujida mundu kadha" (this thing is found since so-and-so). Here a time limit has been stated and anything for which a limit of time can be described cannot exist from ever or for ever. The word "qad" shows (indicating the present perfect tense) the immediate past. This sense also can apply to a thing which is limited in time. The word "lawla" is used to denote the negation of something in another thing as "ma ahsanahu wa akmalahu lawla annahu kadha" (how handsome and perfect it would be if it were so-and-so). Therefore the thing for which this word is used would be in need of others in handsomeness and perfection and would remain deficient by itself

SERMON ۱۸۷

In English

Regarding the vicissitudes of time

(The mischiefs that are to occur and the absence of lawful ways of livelihood)

May my father and my mother be sacrificed for those few whose names are well-known in the sky and not known on the earth. Beware you should expect what is to befall you such as adversity in your affairs severance of relations and the rising up of inferior people. This will happen when the blow of a sword will be easier for a believer than to secure one Dirham lawfully. This will happen (۱) when the reward of the beggar is more than that of the giver. This will be when you are intoxicated not by drinking but with wealth and plenty you are swearing without compulsion and are speaking lies without compulsion. This will be when troubles hurt you as the saddle hurts the hump of the

camel. How long will these tribulations be and how distant the hope (for deliverance from them)? O' people throw away the reins of the horses who carry on their backs the weight of your hands (i.e. sins) do not cut away from your chief (Imam) otherwise you will blame yourself for your own doings. Do not jump in the fire which is in flames in front of you; keep away from its courses and leave the middle way for it. Because by my life the .believer will die in its flames and others will remain safe in it

I am among you like a lamp in the darkness. Whoever enters by it will be lit from it. So listen O' men preserve it and remain attentive with the ears of your hearts so that you may understand

In Arabic

[۱۸۷] ومن خطبه له عليه السلام

و هي في ذكر الملاحم

أَلَا- بِأَبِي وَأُمِّي، هُمْ مِنْ عِدَّةِ أَسْمَاءُ هُمْ فِي السَّمَاءِ مَعْرُوفَةٌ وَفِي الْأَرْضِ مَجْهُولَةٌ. أَلَا- فَتَوَقَّعُوا مَا يَكُونُ مِنْ إِدْبَارِ أُمُورِكُمْ، وَانْقِطَاعِ وُصُولِكُمْ، وَاسْتِعْمَالِ صِهْرِكُمْ: ذَاكَ حَيْثُ تَكُونُ ضَرْبَةُ السَّيْفِ عَلَى الْمُؤْمِنِ أَهْوَنَ مِنَ الدَّرْهِمِ مِنْ حِلِّهِ! ذَاكَ حَيْثُ يَكُونُ الْمُعْطَى أَكْثَرَ أَجْرًا مِنَ الْمُعْطَى! ذَاكَ حَيْثُ تَشْكُرُونَ مِنْ غَيْرِ شَرَابٍ، يَلِ مِنَ النُّعْمَةِ وَالنَّعِيمِ، وَتَحْلِفُونَ مِنْ غَيْرِ اضْطِرَارٍ، وَتَكْذِبُونَ مِنْ غَيْرِ إِخْرَاجِ (۱) ذَاكَ إِذَا عَضَّكُمْ الْبَلَاءُ كَمَا يَعَضُّ الْقَتَبُ (۲) غَارِبِ الْبَعِيرِ (۳). مَا أَطْوَلَ هَذَا الْعَنَاءَ، وَأَبْعَدَ هَذَا الرَّجَاءَ! أَيُّهَا النَّاسُ، أَلْقُوا هَذِهِ الْأَزِمَةَ (۴) الَّتِي تَحْمِلُ ظُهُورَهَا الْأَنْقَالَ مِنْ أَيِّدِيكُمْ، وَلَا تَصَدَّعُوا (۵) عَلَى سُلْطَانِكُمْ فَتَدْمُوا غِبَّ فِعَالِكُمْ، وَلَا تَفْتَحُوا مَا اسْتَقْبَلْتُمْ مِنْ قُورِ نَارِ (۶) الْفِتْنَةِ، وَأَمِيطُوا عَنْ سَنَنِهَا (۷)، وَخَلُّوا قَصْدَ السَّبِيلِ (۸) لَهَا: فَقَدْ لَعَمْرِي يَهْلِكُ فِي لَهَبِهَا الْمُؤْمِنُ، وَيَسْلَمُ فِيهَا غَيْرُ الْمُسْلِمِ.

إِنَّمَا مَثَلِي بَيْنَكُمْ كَمَثَلِ السَّرَاحِ فِي الظُّلْمَةِ، يَسْتَضِيءُ بِهِ مَنْ وَلَجَهَا. فَاسْمَعُوا أَيُّهَا النَّاسُ وَعُوا، وَأَخْضِرُوا آذَانَ قُلُوبِكُمْ تَفْهَمُوا.

In Persian

(این سخنرانی پس از جنگ نهروان در سال ۳۸ هجری در کوفه ایراد شد)

۱ خبر از حوادث آینده

آگاه باشید! آنان که پدر و مادرم فدایشان باد، از کسانی هستند که در آسمان ها معروف، و در زمین گمنامند. هان ای مردم! در آینده پشت کردن روزگار خوش، و قطع شدن پیوندها، و روی کار آمدن خردسالان را انتظار کشید، و این روزگاری است که ضربات شمشیر بر مؤمن آسان تر از یافتن مال حلال است، روزگاری که پاداش گیرنده از دهنده بیشتر است. و آن روزگاری که بی نوشیدن شراب مست می شوید، با فراوانی نعمت ها، بدون اجبار سوگند می خورید، و نه از روی ناچاری دروغ می گوید. و آن روزگاری است که بلاها شما را می گزد، چونان گزیدن و زخم کردن دوش شتران از پالان! آه! آن رنج و اندوه چقدر طولانی، و امید گشایش چقدر دور است!

۲ ضرورت اطاعت از رهبری

ای مردم! مهار بار سنگین گناهان را رها کنید، و امام خود را تنها مگذارید، که در آینده خود را سرزنش می کنید. خود را در آتش فتنه ای که پیشاپیش افروخته اید نیفکنید، راه خود گیرید، و از راهی که به سوی فتنه ها کشانده می شود دوری کنید. به جانم سوگند که مؤمن در شعله آن فتنه ها نابود شود. اما مدعیان دروغین اسلام در امان خواهند بود. همانا من در میان شما چونان چراغ درخشنده در تاریکی هستم، که هر کس به آن روی می آورد از نورش بهرمنند می گردد.

ای مردم سخنان مرا بشنوید، و به خوبی حفظ کنید، گوش دل خود را باز کنید تا گفته های مرا بفهمید.

Footnote

In that period the reward of the beggar who takes will be higher than that of the giver .(۱) because the ways of earning livelihood of the rich will be unlawful and whatever he will donate of it its purpose will be showing himself hypocrisy and seeking fame for which he will not be entitled to any reward while the poor who take it by force of their poverty and helplessness, and to spend it in the right manner will deserve more reward and recompense.

The commentator Ibn Abi'l-Hadid has written another meaning of it also namely if the beggar does not take the wealth from the rich and it remains with him he will spend it on unlawful matters and enjoyments and since his taking it from him prevents him from using it in unlawful manner; therefore for this prevention of evil the beggar will deserve (more reward and recompense. (Sharh Nahj al-balaghah vol. ۱۳ p. ۹۷

SERMON ۱۸۸

In English

Allah's favours

I advise you O' people to fear Allah and to praise Him profusely for His favours to you and His reward for you and His obligations on you. See how He chose you for favours and dealt with you with mercy. You sinned openly; He kept you covered. You behaved in a way to incur His punishment but He gave you more time

Condition of persons facing death

I also advise you to remember death and to lessen your heedlessness towards it. Why should you be heedless of Him Who is not heedless of you? Why expect from him (i.e. the angel of death) who will not give you time? The dead whom you have been watching suffice as preachers. They were carried to their graves not riding themselves and were placed in them but not of their own accord. It seems as if they never lived in this world and as if the next world had always been their abode. They have made lonely the place where they were living and are now living where they used to feel lonely. They remained busy about what they had to leave and did not care for where they were to go. Now they cannot remove themselves from evil nor add to their virtues They were attached to the world and it deceived them. They trusted it and it overturned them

Transience of this world

May Allah have pity on you. You should therefore hasten towards (the preparation of) houses which you have been commanded to populate and towards which you have been called and invited. Seek the completion of Allah's favours on you by exercising endurance in His obedience and abstention from His disobedience because tomorrow is close to today. How fast are the hours of the day how fast are the days in the month how fast are the months in the years and how fast the years in a life

In Arabic

[۱۸۸] ومن خطبه له عليه السلام

فی الوصیه بأمور

التقوی

أوصیه یُکم، أیها الناس، بتقوی الله، وَكَثْرَهُ حَمْدِهِ عَلَى آلائِهِ إِلَیْكُمْ، وَنِعْمَائِهِ عَلَیْكُمْ، وَبَلَائِهِ (۱) لَدَیْكُمْ. فَكَمْ خَصَّكُمْ بِنِعْمِهِ، وَتَدَارَكَكُمْ بِرَحْمِهِ! أَعُوزْتُمْ (۲) لَهُ فَسْتَرْكُمْ، وَتَعَرَّضْتُمْ لِأَخْذِهِ (۳) فَأَمْهَلَكُمْ!

الموت

وَأوصیْكُمْ بِذِكْرِ الْمَوْتِ، وَإِفْلَالِ الْعُفْلَةِ عَنْهُ، وَكَيْفَ غَفَلْتُمْ عَمَّا لَيْسَ يُغْفَلُكُمْ (۴)، وَطَمَعْتُمْ فِيمَنْ لَيْسَ يُمَهِّلُكُمْ! فَكَفَى وَاعِظًا بِمَوْتِي عِبَايَتِيكُمْ، حُمِلُوا إِلَى قُبُورِهِمْ غَيْرَ رَاكِبِينَ، وَأُنزِلُوا فِيهَا غَيْرَ نَازِلِينَ، كَمَا أَنَّهُمْ لَمْ يَكُونُوا لِلدُّنْيَا عُمَّارًا، وَكَأَنَّ الْآخِرَةَ لَمْ تَزَلْ لَهُمْ دَارًا، أَوْحَشُوا مَا كَانُوا يُوطِنُونَ (۵)، وَأَوْطِنُوا مَا كَانُوا يُوحِشُونَ (۶)، وَاشْتَعَلُوا بِمَا فَارَقُوا، وَأَضَاعُوا مَا إِلَيْهِ انْتَقَلُوا. لَا عَنْ قَيْحٍ يَسْتَطِيعُونَ انْتِقَالَ، وَلَا فِي حَسَنِ يَسْتَطِيعُونَ ازْدِيَادًا، أَنْسُوا بِالْدُّنْيَا فَعَزَّتْهُمْ، وَوَثِقُوا بِهَا فَصَرَعَتْهُمْ.

سرعه النفاذ

فَسَابِقُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ إِلَى مَنَازِلِكُمْ الَّتِي أَمَرْتُمْ أَنْ تَعْمُرُوهَا، وَالَّتِي رُغِبْتُمْ فِيهَا، وَدُعِيتُمْ إِلَيْهَا. وَاسْتَسْمُوا نِعَمَ اللَّهِ عَلَیْكُمْ بِالصَّبْرِ عَلَى طَاعَتِهِ، وَالْمُحَاجَّاتِهِ لِمَعَصِيَّتِهِ، فَإِنَّ غَدًا مِنَ الْيَوْمِ قَرِيبٌ. مَا أَسْرَعَ السَّاعَاتِ فِي الْيَوْمِ، وَأَسْرَعَ الْأَيَّامِ فِي الشَّهْرِ، وَأَسْرَعَ الشُّهُورِ فِي السَّنَةِ، وَأَسْرَعَ السِّنِينَ فِي الْعُمُرِ!

In Persian

۱ سفارش به پرهیزکاری

ای مردم، شما را به پرهیزکاری، و شکر فراوان در برابر نعمت ها، و عطاهای الهی، و احسانی که به شما رسیده سفارش می کنم، چه نعمت هایی که به شما اختصاص داده، و رحمت هایی که برای شما فراهم فرمود. شما عیب های خود را آشکار کردید و او پوشاند، خود را در معرض کیفر او قرار دادید و او به شما مهلت داد.

۲ ارزش یاد مرگ

مردم! شما را به یاد آوری مرگ، سفارش می کنم، از مرگ کمتر غفلت کنید، چگونه مرگ را فراموش می کنید در حالی که او شما را فراموش نمی کند؟

و چگونه طمع می ورزید در حالی که به شما مهلت نمی دهد؟ مرگ گذشتگان برای عبرت شما کافی است، آنها را به گورشان حمل می کردند، بی آن که بر مرکبی سوار باشند، آنان را در قبر فرود آوردند بی آن که خود فرود آیند. چنان از یاد رفتند گویا از آباد کنندگان دنیا نبودند و آخرت همواره خانه شان بود! آنچه را وطن «۱» خود می دانستند از آن رمیدند، و در آنجا که از آن رمیدند، آرام گرفتند، و از چیزهایی که با آنها مشغول بودند جدا شدند، و آنجا را که سرانجامشان بود ضایع کردند.

اکنون نه قدرت دارند از اعمال زشت خود دوری کنند، و نه می توانند عمل نیکی بر نیکی های خود بیفزایند. به دنیایی انس گرفتند که مغرورشان کرد، چون به آن اطمینان داشتند سرانجام مغلوبشان کرد.

۳ ضرورت شتاب در نیکوکاری ها

خدا شما را رحمت کند! پس بشتابید به سوی آباد کردن خانه هایی که شما را به آبادانی آن فرمان دادند، و تشویقتان کرده، به سوی آن دعوت کرده اند، و با صبر و استقامت، نعمت های خدا را بر خود تمام گردانید، و از عصیان و نافرمانی کناره گیرید، که فردا به امروز نزدیک است. وه! چگونه ساعت ها در روز، و روزها در ماه، و ماه ها در سال، و سال ها در عمر آدمی شتابان می گذرد؟!

---

(۱) اصل علاقه به وطن مورد تأیید است، اما نباید مطلق شود و به تفکر: پاتریوتیسم MSITOIRTAP (میهن پرستی) کشیده شود.

SERMON ١٨٩**In English****Steadfast and transient belief**

One belief is that which is firm and steadfast in hearts and one is that which remains temporarily in the heart and the breast up to a certain time. If you were to acquit (yourself) before any person you should wait till death approaches him for that is the time .limit for being acquitted

And immigration stands as its original position. Allah has no need towards him who secretly accepts belief or him who openly does so. Immigration will not apply to any one unless he recognises the proof (of Allah) on the earth. Whoever recognises him and acknowledges him would be a muhajir (immigrant). Istit'af (i.e. freedom from the obligation of immigration) does not apply to him whom the proof (of Allah) reaches and he (hears it and his heart preserves it.)

The challenge "Ask me before you miss me" and prophecy about the Umayyads

Certainly our case is difficult and complicated. No one can bear it except a believer whose heart Allah has tried with belief. Our traditions will not be preserved except by .trustworthy hearts and (men of) solid understanding

O' people! ask me before you miss me because certainly I am acquainted with the passages of the sky more than the passages of the earth (٢) and before that mischief springs upon its feet which would trample even the nosestring and destroy the wits of the .people

In Arabic

[١٨٩] ومن خطبه له عليه السلام

فی الایمان ووجوب الهجره

اقسام الایمان

فَمِنَ الْإِيمَانِ مَا يَكُونُ ثَابِتًا مُسْتَقَرًّا فِي الْقُلُوبِ، وَمِنْهُ مَا يَكُونُ عَوَارِي (۱) بَيْنَ الْقُلُوبِ وَالصُّدُورِ، (إِلَى أَحْيَالٍ مَعْلُومٍ)، فَإِذَا كَانَتْ لَكُمْ بَرَاءَةٌ مِنْ أَحَدٍ فَقِفُّوهُ حَتَّى يَحْضُرَهُ الْمَوْتُ، فَعِنْدَ ذَلِكَ يَقَعُ حَدُّ الْبَرَاءَةِ.

وجوب الهجره

وَالْهِجْرَةُ قَائِمَةٌ عَلَى حَدِّهَا الْأَوَّلِ (۲)، مَا كَانَ لِلَّهِ فِي أَهْلِ الْأَرْضِ حَاجَةٌ مِنْ مُسْتَسِرٍّ (۳) الْأُمَّه (۴) وَمُعْلِنِهَا، لَا يَقَعُ اسْمُ الْهِجْرَةِ عَلَى أَحَدٍ إِلَّا بِمَعْرِفَةِ الْحُجَّةِ فِي الْأَرْضِ، فَمَنْ عَرَفَهَا وَأَقْرَبَهَا فَهُوَ مُهَاجِرٌ، وَلَا يَقَعُ اسْمُ الْإِسْتِضْعَافِ عَلَى مَنْ بَلَغَتْهُ الْحُجَّةُ فَسَمِعَتْهَا أُذُنُهُ وَوَعَاها قَلْبُهُ.

صعوبه الایمان

إِنَّ أَمْرَنَا صَعْبٌ مُسْتَصْعَبٌ، لَا يَحْتَمِلُهُ إِلَّا عَبْدٌ مُؤْمِنٌ ائْتَمَرَ اللَّهَ قَلْبُهُ لِلْإِيمَانِ، وَلَا يَعِي حَدِيثَنَا إِلَّا صُدُورٌ أَمِينَةٌ، وَأَحْلَامٌ (۵) رَزِينَةٌ.

علم الوصى

أَيُّهَا النَّاسُ، سَلُونِي قَبِيلَ أَنْ تَفْقِدُونِي، فَلَأَنَا بِطُرُقِ السَّمَاءِ أَعْلَمُ مَنِّي بِطُرُقِ الْأَرْضِ، قَبْلَ أَنْ تَشْعَرَ بِرَجْلِهَا (۶) فَتَنْتَهَ تَطَأُ فِي خِطَامِهَا (۷) وَتَذْهَبُ بِأَحْلَامِ قَوْمِهَا.

In Persian

(این سخنرانی که در مسجد کوفه در سال ۳۸ هجری ایراد شد با اسناد و مدارک فراوانی آمده است)

۱ اقسام ایمان

ایمان بر دو قسم است: یکی ایمانی که در دل ها ثابت و برقرار، و دیگری در میان دل ها و سینه ها ناپایدار است، تا سر آمدی که تعیین شده است.

پس اگر از کسی بپزاید، او را به حال خود گذارید تا مرگ او فرارسد، پس در آن هنگام وقت بیزاری جستن است.

۲ شناخت هجرت و مهاجر واقعی

و هجرت، بر جایگاه ارزشی نخستین خود قرار دارد. خدا را به ایمان اهل زمین نیازی نیست،

چه ایمان خود را پنهان دارند یا آشکار کنند. و نام مهاجر را بر کسی نمی توان گذاشت جز آن کس که حجت خدا بر روی زمین را بشناسد.

هر کس حجت خدا را شناخت، و به امامت او اقرار کرد مهاجر است.

و نام مستضعف در دین، بر کسی که حجت بر او تمام شد، و گوشش آن را شنید، و قلبش آن را دریافت، صدق نمی کند (و معذور نیست)

۳ مشکل فهم برخی از احادیث عترت علیهم السلام

همانا کار ما «ولایت» ما اهل بیت پیامبر علیهم السلام سخت و تحمل آن دشوار است، که جز مؤمن دیندار که خدا او را آزموده، و ایمانش در دل استوار بوده، قدرت پذیرش و تحمل آن را ندارد، و حدیث ما را جز سینه های امانت پذیر، و عقل های بردبار فرا نگیرد.

۴ آگاهی ژرف امام علیه السلام

ای مردم پیش از آن که مرا نیابید، آنچه می خواهید از من پرسید، که من راههای آسمان را بهتر از راههای زمین می شناسم «۱»، پرسید قبل از آن که فتنه ها چونان شتری بی صاحب حرکت کند، و مهار خود را پایمال نماید، و مردم را بکوبد و بیازارد، و عقل ها را سرگردان کند.

(۱) اشاره به علم: کاسمولوژی YGOLOMSOC (کیهان شناسی)

Footnote

This is the interpretation of the word "muhajir" and "mustad'af" as mentioned in the (۱).
:Holy Qur'an

Verily those whom the angels take away (at death) while they are unjust to their (own) selves (in sin) they (the angels) shall ask (the sinning souls): "In what state were ye?" They shall reply "Weakened (mustad'af – and oppressed) were we in the land;" They (angels) will say "Was not the land of Allah vast (enough) for you to immigrate therein?" So these (are those) whose refuge shall be Hell; and what a bad resort it is. Except the (really) weakened ones from among the men and the women and the children who have not in their power the means (to escape from the unbelievers) and nor do they find the (right) way. So these may be Allah will pardon them; and Allah is the Clement the Oft-forgiving.

((۴:۹۷-۹۹))

The meaning of Amir al-mu'minin here is that hijrah (immigration) was not only obligatory during the lifetime of the Holy Prophet but it is a permanent obligation. This immigration is even now obligatory for attaining the proof of Allah and the true religion. Therefore if one has attained the proof of Allah and believed in it even if he is in midst of the unbelievers of his locality he is not duty bound to immigrate.

The "mustad'af" (weakened) is one who is living among the unbelievers and is far from being informed of the proofs of Allah and at the same time he is unable to immigrate in order to attain the proofs of Allah.

Some people have explained this saying of Amir al-mu'minin to mean that by the passages of the earth he means matters of the world and by passages of the sky matters of religious law and that Amir al-mu'minin intends to say that he knows the matters of religious law and commandments more than the worldly matters. Thus Ibn Maytham al-Bahrani writes (in Sharh Nahj al-balaghah vol. ۴ pp. ۲۰۰-۲۰۱): It is related from al-'Allamah al-Wabari that he said that Amir al-mu'minin's intention is to say that the scope of his religious knowledge is larger than his knowledge about matters of the world.

But taking the context into account this explanation cannot be held to be correct because this sentence (which is the subject of explanation) has been used as the cause of the sentence "Ask me before you miss me" and after it is the prophesy about revolt. In between these two the occurrence of the sentence that "I know religious matters more than worldly matters" makes the whole utterance quite uncounted because Amir al-mu'minin's challenge to ask whatever one likes is not confined to matters of religious law only so this sentence could be held as its cause. Then after that the prophesy of the rising up of the revolt has nothing to do with matters of religious law so that it could be put forth as a proof of more knowledge of religious matters. To ignore the clear import of the words and to interpret them in a way which does not suit the occasion does not exhibit a correct spirit when from the context also the same meaning accrues which the words openly convey. Thus it is to give a warning about the Umayyad's mischief that Amir al-mu'minin uttered the words: "Ask me whatever you like"; because I know the paths and courses of divine destiny more than the passages of the earth. So even if you ask me about matters which are recorded in the 'preserved tablet' and concern divine destiny I can tell you and a serious mischief is to rise against me in those matters in which you

should have doubt because my eyes are more acquainted with those ethereal lines which concern the occurrence of events and mischiefs than with what I know about live appearing on the earth. The occurrence of this mischief is as certain as an object seen with eyes. You should therefore ask me its details and the way to keep safe from it so that you may be able to manage your defence when the times comes." This meaning is supported by the successive sayings of Amir al-mu'minin which he uttered in connection with the unknown and to which the future testified. Thus Ibn Abi'l Hadid comments on this :claim of Amir al-mu'minin as follows

p: ۲۹

Amir al-mu'minin's claim is also supported by his sayings about future events which he uttered not once or a hundred times but continuously and successively from which there remains no doubt that whatever he spoke was on the basis of knowledge and certainly (and not in the way of chance. (Sharh Nahj al-balaghah vol. ۱۳ p. ۱۰۶

In connection with this saying of Amir al-mu'minin it has already been shown and explained (in Sermon ۹۲ Foot-note No. ۲) that no one else dared advance such a claim and those who made such a claim had to face only disgrace and humility. About the prophecies made by Amir al-mu'minin see Ibn Abi'l-Hadid Sharh Nahj al-balaghah vol. ۷ pp. ۴۷-۵۱; al-Qadi Nuru'l-Lah al-Mar'ashi Ihqaq al-haqq (New ed.) vol. ۸ pp. ۸۷-۱۸۲

SERMON ۱۹۰

In English

Importance of fear of Allah desolateless of the grave and about the death of the lover of Ahlu'l-bayt being like that of a martyr

I praise Him out of gratefulness for His reward and I seek His assistance in fulfilling His rights. He has a strong army. His dignity is grand

The Prophet's Character

I stand witness that Muhammad – peace and blessing of Allah be upon him and his progeny – is His slave and His Prophet. He called (people) to His obedience and overpowered His enemies by fighting for the sake of His religion. People's joining together to falsify him and their attempt to extinguish His light did not prevent him from it

You should therefore exercise fear of Allah because it has a rope whose twist is strong and its pinnacle is lofty and invulnerable. Hasten toward death in its pangs (by doing good acts) and be prepared for it before its approach because the ultimate end is the Day of Judgement. This is enough preaching for one who understands and enough of a lesson for one who does not know. What idea do you have before reaching that end of the narrowness of grave the hardship of loneliness fear of the passage towards the next world the pangs of fear the shifting of ribs here and there (due to narrowing of the grave) the deafness of ears the darkness of the grave fear of the promised punishment the closing of the receptacle of the grave and the laying of stones? Therefore (fear) Allah (fear) Allah O' creatures of Allah because the world is behaving with you in the usual way and you and the Day of Judgement are in the same rope (close to each other). As though it has come with its signs has approached with its pleas and has made you stand in its way; and as though it has come forward with all its quakings and has settled down with its chest on the ground while the world has parted from its people and has turned them out of its lap. It was like a day that has passed or a month that has gone by. Its new things .have become old and the fat ones have become thin

They are in a narrow place in very complicated affairs and in a fire whose pain is sharp cries are loud flames are rising sound is trembling burning is severe abatement is remote; its fuel is burning its threats are fearful its hollows are hidden its sides are dark its vessels .are aflame and everything about it is abominable

And shall be conveyed those who feared (the wrath of) their Lord in companies unto the (garden. . . (Qur'an. ۳۹:۷۳

They are safe from chastisement away from punishment and kept aloof from fire. Their abode will be peaceful and they will be pleased with their longing and their place of stay. These are the people whose acts in this world were chaste their eyes were tearful their nights in this world were like days because of fearing and seeking forgiveness and their days were like nights because of feeling of loneliness and separation. Therefore Allah made Paradise the place of their (eventual) return and a reward in recompense.... They were most eligible and suitable for it;... (Qur'an ۴۸:۲۶) in the eternal domain and .everlasting favours

Therefore O' creatures of Allah pay regard to all that by being regardful of which one will succeed and by ignoring which one will incur loss and hasten towards your death by means of your (good) acts because you are bound by what you have done in the past and you have to your credit only what (good acts) you have sent forward. (Behave in such a way) as though the feared event (death) has come upon you so that you cannot return (to do good acts) nor can you be cleared of evil acts. Allah may prompt us and you for His .obedience and obedience of His Prophet and forgive us and you by His great mercy

Stick to the earth keep patient in trials do not move your hands and swords after the liking of your tongues and do not make haste in matters in which Allah has not asked for haste because any one of you who dies in his bed while he had knowledge of the rights of Allah and the rights of His Prophet and members of the Prophet's house will die as martyr. His reward is incumbent on Allah. He is also eligible to the recompense of what good acts he has intended to do since his intention takes the place of drawing his sword. Certainly for every thing there is a time and a limit

In Arabic

[١٩٠] ومن خطبه له عليه السلام

يحمد الله ويثنى على نبيه ويعظ بالتقوى

حمد الله

أَحْمَدُهُ شُكْرًا لِإِنْعَامِهِ، وَأَسْتَعِينُهُ عَلَى وَظَائِفِ حُقُوقِهِ، عَزِيزَ الْجُنْدِ، عَظِيمَ الْمَجْدِ.

الثناء على النبي

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، دَعَا إِلَى طَاعَتِهِ، وَقَاهَرَ أَعْدَاءَهُ جِهَادًا عَنِ دِينِهِ، لَا يَثْنِيهِ عَنِ ذَلِكَ اجْتِمَاعٌ عَلَى تَكْذِيبِهِ، وَالْتِمَاسٌ لِإِطْفَاءِ نُورِهِ.

العظه بالتقوى

فَاعْتَصِمُوا بِتَقْوَى اللَّهِ، فَإِنَّ لَهَا حَبْلًا وَثِيقًا عَزُوتُهُ، وَمَعْقِلًا (١) مَنِيعًا ذُرْوَتُهُ (٢)، وَبَادِرُوا (٣) الْمَوْتَ وَعَمْرَاتِهِ (٤)، وَامْهَدُوا (٥) لَهُ قَبْلَ حُلُولِهِ، وَأَعِدُّوا لَهُ قَبْلَ نُزُولِهِ، فَإِنَّ الْغَايَةَ الْقِيَامَةَ، وَكَفَى بِذَلِكَ وَاعِظًا لِمَنْ عَقَلَ، وَمُعْتَبْرًا لِمَنْ جَهَلَ! وَقَبْلَ بُلُوغِ الْغَايَةِ مَا تَعْلَمُونَ مِنْ ضَيْقِ الْأَرْمَاسِ (٦)، وَشِدَّةِ الْإِبْتِلَاسِ (٧)، وَهَيُولِ الْمُطَّلَعِ (٨)، وَرَوْعَاتِ الْفَرْعِ، وَاخْتِلَافِ الْأَضْلَاحِ (٩)، وَاسْتِكَارِ الْأَسْمَاعِ (١٠)، وَظُلْمَةِ اللَّحْدِ (١١)، وَخَيْفَةِ الْوَعْدِ، وَعَمِّ الصَّرِيحِ، وَرَدِّمِ الصَّفِيحِ (١٢).

فَاللَّهُ اللَّهُ عِبَادَ اللَّهِ! فَإِنَّ الدُّنْيَا مَاضِيَةٌ بِكُمْ عَلَى سَنَنِ (١٣) ، وَأَنْتُمْ وَالسَّاعَةُ فِي قَرْنٍ (١٤) ، وَكَأَنَّهَا قَدْ جَاءَتْ بِأَشْرَاطِهَا (١٥) ، وَأَزِفَتْ (١٦) بِأَفْرَاطِهَا (١٧) ، وَوَقَفَتْ بِكُمْ عَلَى صِرَاطِهَا. وَكَأَنَّهَا قَدْ أَشْرَفَتْ بِرِلازِلِهَا، وَأَنَاخَتْ بِكَلَالِهَا (١٨) ، وَأَنْصَرَمَتْ (١٩) الدُّنْيَا بِأَهْلِهَا، وَأَخْرَجَتْهُمْ مِنْ حِضْنِهَا، فَكَانَتْ كَيَوْمِ مَضَى وَشَهْرٍ انْقَضَى، وَصَارَ جَدِيدُهَا رَثًّا (٢٠) ، وَسَمِينُهَا غَنًّا (٢١) . فِي مَوْقِفِ ضَنْكَ الْمَقَامِ، وَأُمُورٍ مُشْتَبِهَةٍ عِظَامٍ، وَنَارٍ شَدِيدٍ كَلْبَهَا (٢٢) ، عَالٍ لَجْبَهَا (٢٣) ، سَاطِعٍ لَهَبَهَا، مُتَغَيِّظٍ (٢٤) زَفِيرُهَا (٢٥) ، مُتَأَجِّجٍ سَعِيرِهَا، بَعِيدٍ خُمُودِهَا، ذَاكَ (٢٦) وَقُودِهَا، مُحْوَفٍ وَعِيدِهَا، عَمَّ قَرَارُهَا (٢٧) ، مُظْلِمَةٍ أَفْطَارِهَا، حَامِيَةٍ قُودِهَا، فَطِيَعَةٍ أُمُورِهَا. (وَسَيَقُ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا). قَدْ أُمِنَ الْعَذَابُ، وَأَنْقَطَعَ الْعَيْابُ، وَزُخِرْ حَوْ عَنِ النَّارِ، وَأَطْمَأْنَنْتَ بِهِمُ الدَّارُ، وَرَضُوا الْمَثْوَى وَالْقَرَارَ. الَّذِينَ كَانَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا زَاكِيَةً، وَأَعْيُنُهُمْ بَيَّاكِيَةً، وَكَانَ لِيْلُهُمْ فِي دُنْيَاهُمْ نَهَارًا، تَخَشُّعًا وَاسْتِغْفَارًا، وَكَانَ نَهَارُهُمْ لَيْلًا، تَوْحُّشًا (٢٨) وَأَنْقِطَاعًا، فَجَعَلَ اللَّهُ لَهُمُ الْجَنَّةَ مَأْبَأً، وَالْجَزَاءَ ثَوَابًا، (وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا) فِي مُلْكِكَ دَائِمًا، وَنَعِيمٍ قَائِمًا.

فَارْعَوْا عِبَادَ اللَّهِ مَا بَرِعَ أَيْتُهُ يَفُوزُ فَائِزُكُمْ، وَبِإِضَاعَتِهِ يَخْسِرُ مُبْطِلُكُمْ، وَبَادِرُوا آجَالَكُمْ بِأَعْمَالِكُمْ، فَإِنَّكُمْ مُرْتَهِنُونَ بِمَا أَسْلَفْتُمْ، وَمِيدِيُونَ (٤٧)

بِمَا قَدَّمْتُمْ. وَكَأَنَّ قَدْ نَزَلَ بِكُمْ الْمُخَوْفُ، فَلَا رَجْعَهُ تَنَالُونَ، وَلَا عَثْرَهُ تَقَالُونَ. اسْتَعْمَلْنَا اللَّهَ وَإِيَّاكُمْ بِطَاعَتِهِ وَطَاعَةِ رَسُولِهِ، وَعَفَا عَنَّا وَعَنْكُمْ بِفَضْلِ رَحْمَتِهِ.

الزُّمُورِ الْأَرْضِ (٢٩) ، وَاصْبِرُوا عَلَى الْبَلَاءِ، وَلَا تَحَرَّكُوا بِأَيْدِيكُمْ وَسُيُوفِكُمْ فِي هَوَى أَلْسِنَتِكُمْ، وَلَا تَشْتَعِجُوا بِمَا لَمْ يُعَجِّلْهُ اللَّهُ لَكُمْ. فَإِنَّهُ مِنْ مَيَاتٍ مِنْكُمْ عَلَى فِرَاشِهِ وَهُوَ عَلَى مَعْرِفِهِ حَقٌّ رَبِّهِ وَحَقٌّ رَسُولِهِ وَأَهْلُ بَيْتِهِ مَاتَ شَهِيدًا، وَوَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ، وَاسْتَوْجِبَ ثَوَابَ مَا نَوَى مِنْ صَالِحِ عَمَلِهِ، وَقَامَتِ النَّيَّةُ مَقَامَ إِضْلَاتِهِ لِسَيْفِهِ (٣٠) ، فَإِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ مُدَّةً وَأَجَلًا.

(این سخنرانی در شهر کوفه پیرامون خوارج ایراد شد).

۱ ضرورت شکرگزاری

خدا را برابر نعمت هایش شکر گزارم، و بر انجام حقوق الهی از او یاری می طلبم، پروردگاری که سپاهش نیرومند، و مقام او بزرگ است. و گواهی می دهم که محمد صلی الله علیه و آله و سلم بنده و پیامبر اوست، انسان ها را به اطاعت خدا دعوت فرمود، و با دشمنان خدا در راه دین او پیکار و مغلوبشان کرد.

هرگز همداستانی دشمنان که او را دروغگو خواندند، او را از دعوت حق باز نداشت، و تلاش آنان برای خاموش کردن نور رسالت به نتیجه ای نرسید.

۲ سفارش به پرهیزکاری و یاد مرگ

پس به تقوا و ترس از خدا، روی آورید، که رشته آن استوار، و دستگیره آن محکم، و قلّه بلند آن پناهگاهی مطمئن می باشد. قبل از فرارسیدن مرگ، خود را برای پیش آمدهای آن آماده سازید، پیش از آن که مرگ شما را دریابد آنچه لازمه ملاقات است فراهم آورید، زیرا مرگ پایان زندگی است و هدف نهایی، قیامت است. مرگ برای خردمندان پند و اندرز، و برای جاهلان وسیله عبرت آموزی است. پیش از فرارسیدن مرگ، از تنگی قبرها، و شدت غم و اندوه، و ترس از قیامت، و در هم ریختن استخوان ها، و کر شدن گوش ها، و تاریکی لحد، و وحشت از آینده، و غم و اندوه فراوان در تنگنای گور، و پوشانده شدن آن با سنگ و خاک، چه می دانید؟! پس ای بندگان! خدا را! خدا را! پروا کنید، که دنیا با قانونمندی خاصی می گذرد، شما با قیامت به رشته ای اتصال دارید، گویا نشانه های قیامت، آشکار می شود، و شما را در راه خود متوقف کرده، با زلزله هایش سر رسیده است، سنگینی بار آن را بر دوش شما نهاده، و رشته پیوند مردم با دنیا را قطع کرده، همه را از آغوش گرم دنیا خارج ساخته است!. گویی دنیا یک روز بود و گذشت، یا ماهی بود و سپری شد.

تازه های دنیا کهنه شده، و فربه هایش لاغر گردیدند، سپس به سوی جایگاهی تنگ، در میان مشکلاتی بزرگ، و آتشی پر شراره می روند که صدای زبانه هایش وحشت زا، شعله هایش بلند، غرّشش پر هیجان، پر نور و گدازنده، خاموشی شعله هایش غیر ممکن، شعله هایش در فوران، تهدیدهایش هراس انگیز، ژرفایش ناپیدا، پیرامونش تاریک و سیاه، دیگهایش در جوشش، و اوضاعش سخت وحشتناک است.

۳ آینده پرهیزکاران

و در آن میان (پرهیزکاران را گروه، گروه، به سوی بهشت رهنمون می شوند) آنان از کیفر و عذاب در امانند، و از سرزنش ها آسوده، و از آتش دورند، در خانه های امن الهی، از جایگاه خود خشنودند، آنان در دنیا رفتارشان پاک، دیدگانشان گریان، شب هایشان با خشوع و استغفار چونان روز، و روزشان از ترس گناه چونان شب می ماند. پس خداوند بهشت را منزلگه نهایی آنان قرار داد، و پاداش ایشان را نیکو پرداخت، که سزاوار آن نعمت ها بودند، و لایق ملکی جاودانه و نعمت هایی پایدار شدند. ای بندگان خدا، مراقب چیزی باشید که رستگاران با پاس داشتن آن سعادت مند شدند، و تبهکاران با ضایع کردن آن به خسران و زیان رسیدند.

پیش از آن که مرگ شما فرا رسد با اعمال نیکو آماده باشید، زیرا در گرو کارهایی هستید که انجام داده اید، و پاداش داده می شوید به کارهایی که از پیش مرتکب شده اید. ناگهان مرگ وحشتناک سر می رسد، که دیگر باز گشتی در آن نیست، و از لغزش ها نمی توان پوزش خواست. خداوند ما و شما را در راه خود و پیامبرش استوار سازد، و از گناهان ما و شما به فضل و رحمتش در گذرد.

۴ آموزش نظامی

سربازان! بر جای خود محکم بایستید، در برابر بلاها و مشکلات استقامت کنید، شمشیرها و دست ها را در هوای زبان های خویش به کار مگیرید، و آنچه که خداوند شتاب در آن را لازم ندانسته شتاب نکنید، زیرا هر کس از شما که در بستر خویش با شناخت خدا و پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و اهل بیت پیامبر علیه السلام بمیرد، شهید از دنیا رفته و پاداش او بر خداست، و ثواب اعمال نیکویی که قصد انجام آن را داشته خواهد برد، و تبت او ثواب شمشیر کشیدن را دارد.

همانا هر چیزی را وقت مشخص و سرآمدی معین است.

(۱) اشاره به علم: کاسمولوژی YGOLOMSOC (کیهان شناسی)

SERMON ۱۹۱

In English

Praise of Allah

Praise be to Allah Whose praise is wide-spread Whose army is over-powering and Whose dignity is grand. I praise Him for His successive favours and His great gifts. His forbearance is high so that He forgives and is just in whatever He decides. He knows what is going on and what has already passed. He crafted all creation by His knowledge and produced it by His intelligence without limitation without learning without following the example of any intelligent producer without committing any mistake and without the availability of any group (for help); I stand witness that Muhammad – the peace and blessing of Allah be upon him and his descendants – is His slave and His messenger whom He deputed (at a time) when people were collecting in the abyss and moving in bewilderment. The reins of destruction were dragging them and the locks of malice lay fixed on their hearts

Advice about fear of Allah and an account of this world and its people

I advise you O' creature of Allah that you should have fear of Allah because it is a right of Allah over you and it creates your right over Allah and that you should seek Allah's help in it and its help in (meeting) Allah. Certainly for today fear of Allah is a protection and a shield and for tomorrow (the Day of Judgement) it is the road to Paradise. Its way is clear and he who treads it is the gainer. Whoever holds it guards it. It has presented itself to the people who have already passed and to those coming from behind because they will need it tomorrow (on the Day of Judgement) when Allah will revive His creation again take back what He has given and take account of what He has bestowed. How few will be those who accept it and practise it as it ought to be practised. They will be very few in number and they are the people who correspond to the description given by Allah the Glorified

:when He says

p: ۳۷

(And very few of My creatures are grateful! (Qur'an. ۳۴:۱۳ ...

Therefore hasten with your ears towards it and intensify your efforts for it. Make it a substitute for all your past (short-comings) to take their place as a successor and make it your supporter against every opponent. Turn your sleep into wakefulness by its help and pass your days with it. Make it the equipment of your hearts wash your sins with it treat your ailments with it and hasten towards your death with it. Take a lesson from him who neglects it so that others who follow it should not take a lesson from you (i.e. from your neglecting it). Beware therefore; you should take care of it and should take care of yourselves through it

Keep away from this world and proceed towards the next world infatuatedly. Do not regard humble he whom fear Allah has given a high position and do not accord a high position to him whom this world has given a high position. Do not keep your eyes on the shining clouds of the world do not listen to him who speaks of it do not respond to him who calls towards it do not seek light from its glare and do not die in its precious things because its brightness is deceitful its words are false its wealth is liable to be looted and its precious things are to be taken away

Beware this world attracts and then turns away. It is stubborn refusing to go ahead. It speaks lies and misappropriates. It disowns and is ungrateful. It is malicious and abandons (its lovers). It attracts but causes trouble. Its condition is changing its step shaking its honour disgrace its seriousness jest and its height lowliness. It is a place of plunder and pillage and ruin and destruction. Its people are ready with their feet to drive to overtake and to depart. Its routes are bewildering its exits are baffling and its schemes end in disappointment. Consequently strongholds betray them houses throw them out and cunning fails them

Some of them are like hocked camel some like butchered meat some like severed limbs some like spilt blood some are biting their hands (in pain) some are rubbing their palms (in remorse) some are holding their cheeks on their hands (in anxiety) some are cursing their own views and some are retreating from their determination. But the time for action has gone away and the hour of calamity has approached while (there was no longer) the time to escape (Qur'an ٣٨:٣). Alas! Alas! what has been lost is lost! what has gone is gone! The world has passed in its usual manner. So wept not on them the heavens and the earth nor (were they respited. (Qur'an ٤٤:٢٩

In Arabic

[١٩١] ومن خطبه له عليه السلام

يحمد الله ويثنى على نبيه ويوصى بالزهد والتقوى

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْفَاشِي (١) فِي الْخَلْقِ حَمِيدُهُ، وَالْغَالِبِ جُنْدُهُ، وَالْمُتَعَالَى جَدُّهُ (٢). أَحْمَدُهُ عَلَى نِعْمِهِ التُّوَامِ (٣)، وَالْآلِيَةِ الْعِظَامِ. الَّذِي عَظَّمَ حِلْمَهُ فَعَفَا، وَعَدَلَ فِي كُلِّ مَا قَضَى، وَعَلَّمَ مَا يَمُضِي وَمَا مَضَى، مُبْتَدِعِ الْخَلَائِقِ بِلِعْمِهِ، وَمُنْشِئِهِمْ بِحُكْمِهِ (٤)، بِأَلَا اِقْتِدَاءٍ وَلَا تَعْلِيمٍ، وَلَا اخْتِدَاءٍ لِمِثَالِ صَانِعِ حَكِيمٍ، وَلَا إِصَابِهِ خَطَأً، وَلَا حَضْرَهُ مَلَأَ.

الرسول الاعظم

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، ابْتَعَنَهُ وَالنَّاسُ يَضْرِبُونَ فِي غَمْرِهِ (٥)، وَيَمْوَجُونَ فِي حَيْرِهِ، قَدْ قَادَتْهُمْ أَرْزَمُهُ (٦) الْحَيْنِ (٧)، وَاسْتَعْلَقَتْ عَلَى أَفْنَادِهِمُ أَقْفَالُ الرَّيْنِ (٨).

الوصيه بالزهد والتقوى

عِبَادَ اللَّهِ! أَوْصِيكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ، فَإِنَّهَا حَقُّ اللَّهِ عَلَيْكُمْ، وَالْمَوْجِبُ عَلَى اللَّهِ حَقِّكُمْ، وَأَنْ تَشْتَعِينُوا عَلَيْهَا بِاللَّهِ، وَتَشْتَعِينُوا بِهَا عَلَى اللَّهِ: فَإِنَّ التَّقْوَى فِي الْيَوْمِ الْحُزْرُ وَالْجَنَّةُ، وَفِي غَدِ الطَّرِيقُ إِلَى الْجَنَّةِ، مَسَلِكُهَا وَاصِحٌ، وَسَالِكُهَا رَابِحٌ، وَمُسْتَوْدَعُهَا (٩) حَافِظٌ. لَمْ تَبْرَحْ عَارِضَةً نَفْسِيهَا عَلَى الْأَمَمِ الْمَاضِيَيْنِ وَالْعَابِرِينَ لِحَاجَتِهِمْ إِلَيْهَا غَدًا، إِذَا أَعَادَ اللَّهُ مَا أَبَدَى، وَأَخَذَ مَا أَعْطَى، وَسَأَلَ عَمَّا أَسَدَى (١٠). فَمَا أَقَلَّ مَنْ قَبَلَهَا، وَحَمَلَهَا حَقَّ حَمْلِهَا! أَوْلَيْتَكَ الْمَاقِلُونَ عِدَدًا، وَهُمْ أَهْلُ صَفَةِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ إِذْ يَقُولُ: (وَقَلِيلٌ مِنَ عِبَادِيَ الشَّاكِرُونَ) فَأَهْطِعُوا (١١) بِأَسْمَاعِكُمْ إِلَيْهَا، وَأَلْطُوا (١٢) بِجِدِّكُمْ عَلَيْهَا، وَاعْتَاضُوهَا مِنْ كُلِّ سَلَفٍ خَلْفًا، وَمِنْ كُلِّ مُخَالِفٍ مُوَافِقًا. أَيَقْظُوا بِهَا نَوْمَكُمْ، وَأَقْطَعُوا بِهَا يَوْمَكُمْ، وَأَشْعِرُوا قُلُوبَكُمْ، وَارْحَضُوا (١٣) بِهَا دُنُوبَكُمْ، وَدَاوُوا بِهَا الْأَسِيْقَامَ، وَبَادِرُوا بِهَا الْجِمَامَ، وَاعْتَبِرُوا بِمَنْ أَصَاعَهَا، وَلَا يَغْتَبِرَنَّ بِكُمْ مَنْ أَطَاعَهَا. أَلَا وَصُوتُوهَا وَتَصَوَّنُوا (١٤) بِهَا، وَكُونُوا عَنِ الدُّنْيَا نَزَاهًا (١٥)، وَإِلَى الْآخِرَةِ وَلَاهَا (١٦). وَلَا تَضَعُوا مَنْ رَفَعْتَهُ التَّقْوَى، وَلَا تَرْفَعُوا مَنْ رَفَعْتَهُ الدُّنْيَا، وَلَا تَشِيمُوا (١٧) بَارِقَهَا (١٨)، وَلَا تَسْمَعُوا نَاطِقَهَا، وَلَا تُجِيبُوا نَاعِقَهَا، وَلَا تَسْتَضِيئُوا بِأَشْرَاقِهَا، وَلَا تُفْتِنُوا بِأَعْلَاقِهَا (١٩)، فَإِنَّ بَرَقَهَا خَالِبٌ (٢٠)، وَنُطِقَهَا كَاذِبٌ، وَأَمْوَالُهَا مَحْرُوبَةٌ (٢١)، وَأَعْلَاقُهَا مَسْلُوبَةٌ. أَلَا وَهِيَ الْمُتَصِّدِيَّةُ (٢٢) الْعُنُونُ (٢٣)، وَالْجَامِحَةُ الْحُرُونُ (٢٤)، وَالْمَائِنَةُ الْخُونُ (٢٥)، وَالْجَحُودُ الْكُنُودُ (٢٦)، وَالْعُنُودُ الصَّدُودُ (٢٧)، وَالْحَيُودُ الْمَيُودُ (٢٨). حَالُهَا انْتِقَالٌ،

وَوَطَّأَتَهَا زَلْزَالَ، وَعَزُّهَا ذُلٌّ، وَجِدُّهَا هَزْلٌ، وَعُلُوُّهَا سِفْلٌ، ذَارُ حَرْبٍ (٢٩) وَسَيْلِبٌ، وَنَهَبٌ وَعَطَبٌ، أَهْلُهَا عَلَى سَاقٍ وَسِيَّاقٍ (٣٠)، وَلِحَاقٍ وَفِرَاقٍ (٣١). قَدْ تَحَيَّرْتُ مِذَاهِبَهَا (٣٢)، وَأَعْجَزْتُ مَهَارِبُهَا (٣٣)، وَخَابَتْ مَطَالِبُهَا، فَأَسَلِمَتْهُمْ الْمَعَاقِلُ، وَلَفْظَتْهُمْ الْمَنَازِلُ، وَأَعْيَتْهُمْ الْمَحَاوِلُ (٣٤): فَمِنْ نَاجٍ مَعْقُورٍ (٣٥)، وَلَحِيمٍ مَجْزُورٍ (٣٦)، وَشَلْمُو (٣٧) مَذْبُوحٍ، وَدَمٍ مَسْفُوحٍ (٣٨)، وَعَوَاضٌ عَلَى يَدَيْهِ، وَصَافِقٍ لِكَفِّيهِ، وَمُرْتَفِقٍ بِخَدِّيهِ (٣٩)، وَزَارٍ عَلَى رَأْيِهِ (٤٠)، وَرَاجِعٍ عَنِ عَزْمِهِ، وَقَدْ أَذْبَرَتِ الْحَيْلُ، وَأَقْبَلَتِ الْغَيْلَةُ (٤١)، (وَلَاتٍ حِينَ مَنَاصٍ) (٤٢). هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ! قَدْ فَاتَ مَا فَاتَ، وَذَهَبَ مَا ذَهَبَ، وَمَضَّتِ الدُّنْيَا لِحَالِهَا (٤٣)، (فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنْظَرِينَ) (٤٤).

In Persian

۱ شناخت پروردگار

سپاس خداوندی را سزااست که ستایش او در خلق آشکار، و سپاهش پیروز، و بزرگی او والا و بیکرانه است. خدا را برای نعمت های پی در پی، و بخشش های بزرگش ستایش می کنم، خدایی که حلمش بزرگ و عفویش فراگیر است، در فرمانش عادل، و از گذشته و آینده با خبر است، با علم خود جهان هستی را پدید آورده، و با فرمان خود موجودات را آفریده است، بی آن که از کسی پیروی کند، و یا بیاموزد، و یا از طرح حکیم دیگری استفاده نماید، در آفرینش پدیده ها، دچار اشتباهی نشده، و نه با حضور و مشورت گروهی، آفریده است. گواهی می دهم که محمد صلی الله علیه و آله و سلم بنده و فرستاده اوست، هنگامی او را مبعوث فرمود که مردم در گرداب جهالت فرو رفته بودند، و در حیرت و سرگردانی به سر می بردند، هلاکت آنان را مهار کرده و به سوی خود می کشید، و گمراهی بر جان و دلشان قفل زده بود.

۲ ره آورد پرهیزکاری

ای بندگان خدا! شما را به پرهیزکاری سفارش می کنم، که حق خداوند بر شماست، و نیز موجب حق شما بر پروردگار است.

از خدا برای پرهیزکاری یاری بخواهید، و برای انجام دستورات خدا از تقوا یاری جوئید، زیرا تقوا، امروز سپر بلا، و فردا راه رسیدن به بهشت است، راه تقوا روشن، و رونده آن بهرمنند، و امانت دارش خدا، که حافظ آن خواهد بود. تقوا همواره خود را بر امت های گذشته (و حال) عرضه کرده و بر آینده نیز عرضه می کند، زیرا فردای قیامت، همه به آن نیازمندند.

آنگاه که در قیامت آفریده ها را گرد می آورد و آنچه باز داده است باز پس می گیرد و در باره همه نعمت ها می پرسد، پس چه اندکند آنان که تقوا را برگزیدند و بار آن را بدرستی بر دوش کشیدند آری پرهیزکاران تعدادشان اندک است و شایسته ستایش خداوند سبحان که فرمود «بندگان سپاسگزار من اندکند» پس گوش جان را به ندای تقوا بسپارید، و برای بدست آوردن آن تلاش کنید.

تقوا را به جای آنچه از دست رفته به دست آورید و عوض هر کار مخالفی که مرتکب شده اید انتخاب کنید، با تقوا خواب خود را به بیداری تبدیل، و روزتان را با آن سپری کنید، دل های خود را با تقوا زنده کنید، و گناهان خود را با آن شستشو دهید.

بیماری های روان و جان خود را با تقوا درمان، و خود را آماده سفر آخرت گردانید، از تباه کنندگان تقوا عبرت بگیرید و خود عبرت پرهیزکاران نشوید. آگاه باشید! تقوا را حفظ کنید و خویشتن را با تقوا حفظ نمایید.

۳ پرهیز از دنیای حرام

برابر دنیا خویشتن دار و برابر آخرت دلباخته باشید.

آن کس را که تقوا بلند مرتبت کرد خوار نشمارید، و آن را که دنیا عزیزش کرد گرامی ندارید. برق درخشنده دنیا شما را خیره نکند، و سخن ستاینده دنیا را نشنوید. به دعوت کننده دنیا پاسخ ندهید، و از تابش دنیا روشنایی نخواهید، و فریفته کالاهای گران قدر دنیا نگردید. همانا برق دنیای حرام بی فروغ است، و سخنش دروغ، و اموالش به غارت رفتنی، و کالاهای آن تاراج شدنی است. آگاه باشید! دنیای حرام چونان عشوه گر هرزه ای است که تسلیم نشود، و مرکب سرکشی است که فرمان نبرد، دروغگویی خیانتکار، ناسپاس حق شناس، دشمنی حيله گر، پشت کننده ای سرگردان، حالاتش متزلزل، عزتش خواری، جدش بازی و شوخی، و بلندی آن سقوط است. خانه جنگ و غارتگری، تبهکاری و هلاکت، و سر منزل نا آرامی است، جایگاه دیدار کردن ها و جدایی هاست. راه های آن حیرت زا، گریز گاهایش ناپیدا، و خواسته هایش نومید کننده و زیانبار است، پناهگاه های آن دنیا انسان را تسلیم مرگ می کند، و از خانه های خود بیرون می راند، و چاره اندیشی های آن ناتوان کننده است.

۴ اقسام دنیا پرستان

نجات یافته ای مجروح، یا مجروحی پاره پاره تن، دسته ای سر از تن جدا، و دسته ای دیگر در خون خود تپیده، گروهی انگشت به دندان، و جمعی از حسرت و اندوه دست بر دست می مالانند، برخی سر بر روی دست ها نهاده به فکر فرو رفته اند، عده ای بر اشتباهات گذشته افسوس می خورند و خویشان را محکوم می کنند، و عده ای دیگر از عزم و تصمیم ها دست برداشته اند، چرا که راه فرار و هر نوع حيله گری بسته شده، و دنیا آنها را غافلگیر کرده است، و کار از کار گذشته، و عمر گرانها هدر رفته است، هیهات! هیهات! آنچه از دست رفت گذشت، و آنچه سپری شد رفت، و جهان چنانکه می خواست به پایان رسید. «نه آسمان بر آنها گریست و نه زمین، و هرگز دیگر به آنها مهلتی داده نشد.»

SERMON ۱۹۲

In English

(Known as "al-Khutbah al-Qasi'ah" (Sermon of Disparagement

It comprises disparagement of Satan [Iblis] for his vanity and his refusing to prostrate) before Adam [pbuh] and his being the first to display bigotry and to act through vanity; it (comprises a warning to people treading in Satan's path

Praise be to Allah who wears the apparel of Honour and Dignity and has chosen them for Himself instead of for His creation. He has made them inaccessible and unlawful for others. He has selected them for His own great self and has hurled a curse on him who contests with Him concerning them

Allah's trial and the vanity of Iblis

Then He put His angels on trial concerning these attributes in order to distinguish those who are modest from those who are vain. Therefore Allah who is aware of whatever is hidden in the hearts and whatever lies behind the unseen said

Verily I am about to create man from clay " And when I have completed and have . . ." breathed into him of My spirit then fall ye prostrating in obeisance unto him. And did fall (prostrating in obeisance the angels all together Save Iblis;... (Qur'an. ۳۸:۷۱-۷۴

His vanity stood in his way. Consequently he felt proud over Adam by virtue of his creation and boasted over him on account of his origin. Thus this enemy of Allah is the leader of those who boast and the fore-runner of the vain. It is he who laid the foundation of factionalism quarreled with Allah about the robe of greatness put on the dress of haughtiness and took off the covering of humility. Do you not see how Allah made him low on account of his vanity and humiliated him for his feigning to be high? He discarded him .in this world and provided for him burning fire in the next world

If Allah had wanted to create Adam from a light whose glare would have dazzled the eyes whose handsomeness would have amazed the wits and whose smell would have caught the breath He could have done so; and if He had done so people would have bowed to him in humility and the trial of the angels through him would have become easier. But Allah the Glorified tries His creatures by means of those things whose real nature they do not know in order to distinguish (good and bad) for them through the trial and to remove .vanity from them and keep them and keep them aloof from pride and self-admiration

You should take a lesson from what Allah did with Satan; namely He nullified his great acts and extensive efforts on account of the vanity of one moment although Satan had worshipped Allah for six thousand years – whether by the reckoning of this world or of the next world is not known. Who now can remain safe from Allah after Satan by committing a similar disobedience? None at all. Allah the Glorified cannot let a human being enter Paradise if he does the same thing for which Allah turned out from it an angel. His command for the inhabitants in the sky and of the earth is the same. There is no friendship between Allah and any individual out of His creation so as to give him license for an undesirable thing which He has held unlawful for all the worlds

Warning against Satan

Therefore you should fear lest Satan infects you with his disease or leads you astray through his call or marches on you with his horsemen and footmen because by my life he has put the arrow in the bow for you has stretched the bow strongly and has aimed at you from a nearby position and

He (Satan) said: "My Lord! because Thou hast left me to stray certainly will I adorn unto (them the path of error and certainly will I cause them all to go astray)." (Qur'an ۱۵:۳۹

Although he (Satan) had said so only by guessing about the unknown future and by wrong conjecturing yet the sons of vanity the brothers of haughtiness and the horsemen of pride and intolerance proved him to be true so much so that when disobedient persons from among you bowed before him and his greed about you gained strength; and what was a hidden secret turned into a clear fact he spread his full control over you and marched with his forces towards you

Then they pushed you into the hollows of disgrace threw you into the whirlpools of slaughter and trampled you wounding you by striking your eyes with spears cutting your throats tearing your nostrils breaking your limbs and taking you in ropes of control towards the fire already prepared. In this way he became more harmful to your religion and a greater kindler of flames (of mischief) about your worldly matters than the enemies against whom you showed open opposition and against whom you marched your forces. You should therefore spend all your force against him and all your efforts against him because by Allah he boasted over your (i.e. Adam's) origin questioned your position and spoke lightly of your lineage. He advanced on you with his army and brought his footmen towards your path. They are chasing you from every place and they are hitting you at every finger joint. You are not able to defend by any means nor can you repulse them by any determination. You are in the thick of disgrace the ring of straitness the field of death
and the way of distress

You should therefore put out the fires of haughtiness and the flames of intolerance that are hidden in your hearts. This vanity can exist in a Muslim only by the machinations of Satan his haughtiness mischief and whisperings. Make up your mind to have humility over your heads to trample self-pride under your feet and to cast off vanity from your necks. Adopt humility as the weapon between you and your enemy Satan and his forces. He certainly has from every people fighters helpers footmen and horsemen. Do not be like him who feigned superiority over the son of his own mother without any distinction given to him by Allah except the feeling of envy which his feeling of greatness created in him and the fire of anger that vanity kindled in his heart. Satan blew into his nose his own vanity after which Allah gave him remorse and made him responsible for the sins of all
killers up to the Day of Judgement

Caution against vanity and boasting about ignorance

Beware! you strove hard in revolting and created mischief on the earth in open opposition to Allah and in challenging the believers over fighting. (You should fear) Allah! Allah! in feeling proud of your vanity and boasting over ignorance because this is the root of enmity and the design of Satan wherewith he has been deceiving past people and bygone ages with the result that they fell into the gloom of his ignorance and the hollows of his misguidance submitting to his driving and accepting his leadership. In this matter the hearts of all the people were similar and centuries passed by one after the other in just the same way and there was vanity with which chests were tightened

Caution against obeying haughty leaders and elders

Beware! beware of obeying your leaders and elders who felt proud of their achievements and boasted about their lineage. They hurled the (liability for) things on Allah and quarrelled with Allah in what He did with them contesting His decree and disputing His favours. Certainly they are the main foundation of obstinacy the chief pillars of mischief and the swords of pre-Islamic boasting over forefathers. Therefore fear Allah do not become antagonistic to His favours on you nor jealous of His bounty over you (١) and do not obey the claimants (of Islam) whose dirty water you drink along with your clean one whose ailments you mix with your healthiness and whose wrongs you allow to enter into your rightful matters

They are the foundation of vice and the linings of disobedience. Satan has made them carriers of misguidance and the soldiers with whom he attacks men. They are interpreters through whom he speaks in order to steal away your wits enter into your eyes and blow into your ears. In this way he makes you the victim of his arrows the treading ground of his footsteps and source of strength for his hands. Take instruction from how he brought Allah's wrath violence chastisement and punishment on those who were vain among the past people. Take admonition from their lying on their cheeks and falling on their sides and seek Allah's protection from the dangers of vanity as you seek
.His protection from calamities

The humbleness of the Holy Prophet

Certainly. if Allah were to allow anyone to indulge in pride He would have allowed it to his selected prophets and vicegerents. But Allah the Sublime disliked vanity for them and liked humbleness for them. Therefore they laid their cheeks on the ground smeared their faces with dust bent themselves down for the believers and remained humble people. Allah tried them with hunger afflicted them with difficulty tested them with fear and upset them with troubles. Therefore do not regard wealth and progeny the criterion for Allah's pleasure and displeasure as you are not aware of the chances of mischief and trials
:during richness and power as Allah the Glorified the Sublime has said

What! Think they that what We aid them with of wealth and children We are hastening
(unto them the good things? Nay! they (only) perceive not. (Qur'an ۲۳:۵۵-۵۶

Certainly Allah the Glorified tries His creatures who are vain about themselves through His beloved persons who are humble in their eyes. When Musa son of 'Imran went to Pharaoh along with his brother Harun (Aaron) wearing (coarse) shirts of wool and holding sticks in their hands they guaranteed him retention of his country and continuity of his honour if he submitted; but he said: "Do you not wonder at these two men guaranteeing me the continuity of my honour and the retention of my country although you see their poverty and lowliness. Otherwise why do they not have gold bangles on their wrists?" He said so feeling proud of his gold and collected possessions and considering wool and its cloth as nothing

When Allah the Glorified deputed His prophets if He had wished to open for them treasures and mines of gold and (surround them with) planted gardens and to collect around them birds of the skies and beasts of the earth He could have done so. If He had done so then there would have been no trial nor recompense and no tidings (about the affairs of the next world). Those who accepted (His message) could not be given the recompense falling due after trial and the believers could not deserve the reward for good acts and all these words (٢) would not have retained their meanings. But Allah the Glorified makes His Prophets firm in their determination and gives them weakness of appearance as seen from the eyes along with contentment that fills the hearts and eyes .resulting from care-freeness and with want that pains the eyes and ears

If the prophets possessed authority that could not be assaulted or honour that could not be damaged or domain towards which the necks of people would turn and the saddles of mounts could be set it would have been very easy for people to seek les sons and quite difficult to feel vanity. They would have then accepted belief out of fear felt by them or inclination attracting them and the intention of them all would have been the same although their actions would have been different. Therefore Allah the Glorified decided that people should follow His prophets acknowledge His books remain humble before His face obey His command and accept His obedience with sincerity in which there should not be an iota of anything else; and as the trial and tribulation would be stiffer the reward and recompense too should be larger

The Holy Ka'bah

Do you not see that Allah the Glorified has tried all the people among those who came before beginning with Adam upto the last ones in this world with stones which yield neither benefit nor harm which neither see nor hear. He made those stones into His sacred house which He made a standby for the people. He placed it in the most rugged stony part of the earth and on a highland with least soil thereon among the most narrow valleys between rough mountains. soft sandy plains springs of scanty water and scattered habitants where neither camels nor horses nor cows and sheep can prosper

Then He commanded Adam and his sons to turn their attention towards it. In this way it became the centre of their journey in seeking pastures and the rendezvous for meeting of their carrier-beasts so that human spirits hasten towards it from distant waterless deserts deep and low lying valleys and scattered islands

(۶۸)

in the seas. They shake their shoulders in humbleness recite the slogan of having reached His audience march with swift feet and have dishevelled hair and dusted faces. They throw their pieces of cloth on their backs they have marred the beauty of their faces by leaving the hair uncut as a matter of great test severe tribulation open trial and extreme refining. Allah has made it a means to His mercy and an approach to His Paradise

If Allah the Glorified had placed His sacred House and His great signs among plantations streams soft and level plains plenty of trees an abundance of fruits a thick population close habitats golden wheat lush gardens green land watered plains thriving orchards and crowded streets the amount of recompense would have decreased because of the lightness of the trial. If the foundation on which the House is borne and the stones with which it has been raised had been of green emerald and red rubies and there had been brightness and effulgence then this would have lessened the action of doubts in the breasts would have dismissed the effect of Satan's activity from the hearts and would have stopped the surging of misgivings in people. But Allah tries His creatures by means of different troubles wants them to render worship through hardships and involves them in distresses all in order to extract out vanity from their hearts to settle down humbleness in their spirits and to make all this an open door for His favours and an easy means for His forgiveness (for their sins). Caution against rebellion and oppressiveness

p: ۵۰

Fear) Allah! Allah! from the immediate consequence of rebellion (to accrue in this world)) and the eventual consequence of weighty oppressiveness (to accrue in the next world) and from the evil result of vanity because it is the great trap of Satan and his big deceit which enters the hearts of the people like a fatal poison. It never goes waste nor misses anyone – neither the learned because of his knowledge nor the destitute (۳) in his rags

The Benefits Of Religious Duties

This is the thing against which Allah has protected His creatures who are believers by means of prayers and alms-giving and suffering the hardship of fasting in the days in which it has been made obligatory in order to give their limbs peacefulness to cast fear in their eyes to make their spirits humble to give their hearts humility and to remove haughtiness from them. All this is achieved through the covering of their delicate cheeks with dust in humility prostrating their main limbs on the ground in humbleness and retracting of their bellies so as to reach to their backs due to fasting by way of lowliness (before Allah) besides giving all sorts of products of the earth to the needy and the destitute by way of alms

Look what there is in these acts by way of curbing the appearance of pride and suppressing the traces of vanity. I cast my glance and noticed that no one in the world except you feels vanity for anything without a cause which may appeal to the ignorant or a reason which may cling to the minds of the foolish because you feel vanity for something for which no reason is discernible nor any ground. As for Satan he felt proud over Adam because of his origin and taunted at him about his creation since he said "I am of fire while you are of clay." In the same way the rich among the prosperous communities have been feeling vanity because of their riches as (Allah) said

And said they: "We are more (than you) in wealth and in children and we shall not be (chastised)." (Qur'an ٣٤:٣٥)

Enthusiasm for attractive manners respectable position and taking lessons from the past

In case you cannot avoid vanity your vanity should be for good qualities praiseworthy acts and admirable matters with which the dignified and noble chiefs of the Arab families distinguished themselves as attractive manners high thinking respectable position and good performances. You too should show vanity in praiseworthy habits like the protection of the neighbour the fulfilment of agreements obedience to the virtuous opposition to the haughty extending generosity to others abstention from rebellion keeping aloof from blood-shed doing justice to people suppressing anger and avoiding trouble on the earth. You should also fear what calamities befell peoples before you on account of their evil deeds and detestable actions. Remember during good or bad circumstances what happened to them and be cautious that you do not become like them

After you have thought over both the conditions of these people attach yourself to everything with which their position became honourable on account of which enemies remained away from them through which safety spread over them by reason of which riches bowed before them and as a result of which distinction connected itself with their rope. These things were abstention from division sticking to unity calling each other to it and advising each other about it. You avoid everything which broke their backbone and weakened their power such as malice in the heart hatred in the chest turning away (from each other's help) and withholding the hand from one another's assistance

Think about the condition of people from among the believers who passed before you. What distresses and trials they were in! Were they not the most over-burdened among all the people and in the most straitened circumstances in the whole world? The Pharaohs took them as slaves. They inflicted on them the worst punishments and bitter sufferings. They continuously remained in this state of ruinous disgrace and severe subjugation. They found no method for escape and no way for protection. Till when Allah the Glorified noticed that they were enduring troubles in His love and bearing distresses out of fear for Him He provided escape from the distress of trials. So He changed their disgrace into honour and fear into safety. Consequently they became ruling kings and conspicuous leaders. and Allah's favours over them reached limits to which their own wishes had not reached.

Look how they were when their groups were united their views were unanimous their hearts were moderate their hands used to help one another their swords were intended for assisting one another their eyes were sharp and their aims were the same. Did they not become masters of the corners of the earth and rulers over the neck of all the worlds? Thereafter also see what happened to them towards the end when division overtook them unity became fractured and differences arose between their words and their hearts. They divided into various groups and were scattered fighting among themselves. Then Allah took away from them the apparel of His honour and deprived them of the prosperity produced by His favours. Only their stories have remained among you for the guidance of those who may learn the lesson from them

You should take a lesson from the fate of the progeny of Ismael the children of Isaac and the children of Israel. How similar are their affairs and how akin are their examples. In connection with the details of their division and disunity think of the days when Kisras of Persia and the Caesars of Rome had become their masters (٤). They turned them out from the pastures of their lands the rivers of Iraq and the fertility of the world towards thorny forests the passages of (hot) winds and hardships in livelihood. In this way they turned them into just herders of camels. Their houses were the worst in the world and their places of stay were the most drought-stricken. There was not one voice towards which they could turn for protection nor any shade of affection on whose strength they could repose trust

Their condition was full of distress. Their hands were scattered. Their majority was divided. They were in great anguish and under layers of ignorance. They buried their daughters alive worshipped idols disregarded kinship and practised robbery. Now look at the various favours of Allah upon them that He deputed towards them a prophet who got them to pledge their obedience to him and made them unite at his call. (Look) how (Allah's) bounty spread the wings of its favours over them and flowed for them streams of its blessing and the whole community became wrapped in blissful prosperity. Consequently they were submerged under its bounty and enjoyed its lush life. Their affairs were settled under the protection of a powerful ruler and circumstances offered them overpowering honour and all things became easy for them under the auspices of a strong country. They became rulers over the world and kings in the (various) parts of the earth. They became masters of those who were formerly their masters and began issuing commands over those who used to command them. They were so strong that neither did their spears need testing nor did their weapons have any flaw

Condemning his people

Beware! You have shaken your hands loose from the rope of obedience and broken the divine fort around you by (resorting to) pre-Islamic rules. Certainly it is a great blessing of Allah the Glorified that He has engendered among them unity through the cord of affection in whose shade they walk and take shelter. This is a blessing whose value no one in the whole world realises because it is more valuable than any price and higher than any wealth

You should know that you have again reverted to the position of the Bedouin Arabs after immigration (to Islam) and have become different parties after having been once united. You do not possess anything of Islam except its name and know nothing of belief save its show. You say "The Fire yes. but no shameful position " as if you would throw down Islam on its face in order to defame its honour and break its pledge (for brotherhood) which Allah gave you as a sacred trust on His earth and (a source of) peace among the people. Be sure that if you incline towards anything other than Islam. the unbelievers will fight you. Then there will be neither Gabriel nor Michael neither muhajirun nor ansar to help you but only the clashing of swords till Allah settles the matter for you

Certainly there are examples before you of Allah's wrath punishment days of tribulations and happenings. Therefore do not disregard His promises ignoring His punishment making light His wrath and not expecting His violence because Allah the Glorified did not curse the past ages except because they had left off asking others to do good acts and refraining them from bad acts. In fact Allah cursed the foolish for committing sins and the wise because they gave up refraining others from evils. Beware! You have broken the shackles of Islam have transgressed its limits and have destroyed its commands

Amir al-mu'minin's high position and wonderful deeds in Islam

Beware! surely Allah has commanded me to fight those who revolt or who break the pledge or create trouble on the earth. As regards pledge-breakers I have fought them as regards deviators from truth I have waged holy war against them and as regards those who have gone out of the faith I have put them in (serious) disgrace (٥). As for Satan of the pit (٦) he too has been dealt with by me through the loud cry with which the scream of his heart and shaking of his chest was also heard. Only a small portion of the rebels has remained. If Allah allows me one more chance over them I will annihilate them except a few remnants that may remain scattered in the suburb of the cities

"His Courage and Merits "May Peace be Upon him

Even in my boyhood I had lowered the chest of (the famous men) of Arabia and broken the horn points (i.e. defeated the chiefs) of the tribes of Rabi'ah and Mudar. Certainly you know my position of close kinship and special relationship with the Prophet of Allah – peace and blessing of Allah be upon him and his descendants. When I was only a child he took charge of me. He used to press me to his chest and lay me beside him in his bed bring his body close to mine and make me smell his smell. He used to chew something and then feed me with it. He found no lie in my speaking nor weakness in any act

From the time of his weaning Allah had put a mighty angel with him to take him along the path of high character and good behaviour through day and night while I used to follow him like a young camel following in the footprints of its mother. Every day he would show me in the form of a banner some of his high traits and commanded me to follow it. Every year he used to go in seclusion to the hill of Hira' where I saw him but no one else saw him. In those days Islam did not exist in any house except that of the Prophet of Allah – peace and blessing of Allah be upon him and his descendants – and Khadijah while I was the third after these two. I used to see and watch the effulgence of divine revelation and message and breathed the scent of Prophethood. When the revelation descended on the Prophet of Allah – peace and blessing of Allah be upon him and his descendants – I heard the moan of Satan. I said "O' Prophet of Allah what is this moan?" and he replied "This is Satan who has lost all hope of being worshipped. O' 'Ali you see all that I see and you hear all that I hear except that you are not a Prophet but you are a vicegerent and you are
."surely on (the path of) virtue

I was with him when a party of the Quraysh came to him and said to him "O' Muhammad you have made a big claim which none of your fore-fathers or those of your family have made. We ask you one thing; if you give us an answer to it and show it to us we will believe that you are a prophet and a messenger but if you cannot do it we will know that
."you are a sorcerer and a liar

The Messenger of Allah said: "What do you ask for?" They said: "Ask this tree to move for us even with its roots and stop before you." The Prophet said "Verily Allah has power over everything. If Allah does it for you will you then believe and stand witness to the truth?" They said "Yes". Then he said "I shall show you whatever you want but I know that you won't bend towards virtue and there are among you those who will be thrown into the pit and those who will form parties (against me)." Then the Holy Prophet said: "O' tree if you do believe in Allah and the Day of Judgement and know that I am the Prophet of Allah come up with your roots and stand before me with the permission of Allah." By Him who deputed the Prophet with truth the tree did remove itself with its root and came with a great humming sound and a flapping like the flapping of the wings of birds till it stopped before the Messenger of Allah while some of its twigs came down onto my shoulders and
.I was on the right side of the Holy Prophet

When the people saw this they said by way of pride and vanity. "Now you order half of it to come to you and the other half of it remain (in its place)." The Holy Prophet ordered the tree to do the same. Then half of the tree advanced towards him in an amazing manner and with greater humming. It was about to touch the Prophet of Allah. Then they said disbelieving and revolting "Ask this half to get back to its other half and be as it was." The Prophet ordered it and it returned. Then I said "O' Prophet of Allah I am the first to believe in you and to acknowledge that the tree did what it did just now with the command of Allah the Sublime in testimony to your Prophethood and to heighten your word. Upon this all the people shouted "Rather a sorcerer a liar; it is wonderful sorcery he is very adept in
.it. Only a man like this (pointing to me) can stand testimony to you in your affairs

Certainly I belong to the group of people who care not for the reproach of anybody in matters concerning Allah. Their countenance is the countenance of the truthful and their speech is the speech of the virtuous. They are wakeful during the nights (in devotion to Allah) and over beacons (of guidance) in the day. They hold fast to the rope of the Qur'an. revive the traditions of Allah and of His Prophet. They do not boast nor indulge in self conceit nor misappropriate nor create mischief. Their hearts are in Paradise while their bodies are busy in (good) acts

In Arabic

[١٩٢] ومن خطبه له عليه السلام

تسمى القاصعه (١) .

وهي تتضمن ذم إبليس لعنه الله، على استكباره، وتركه السجود لآدم عليه السلام، وأنه أول من أظهر العصبية (٢) وتبع الحميه، وتحذير الناس من سلوك طريقته.

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَبَسَ الْعِزَّ وَالْكَبرِيَاءَ، وَاخْتَارَهُمَا لِنَفْسِهِ دُونَ خَلْقِهِ، وَجَعَلَهُمَا حِمِيَّ (٣) وَحَرَمًا عَلَى غَيْرِهِ، وَاصْطَفَاهُمَا (٤) لِجَلَالِهِ.

رأس العصيان

وَجَعَلَ اللَّغْنَ عَلَى مَنْ نَازَعَهُ فِيهِمَا مِنْ عِبَادِهِ، ثُمَّ اخْتَبَرَ بِذَلِكَ مَلَائِكَتَهُ الْمُقَرَّبِينَ، لِيَمِيزَ الْمُتَوَاضِعِينَ مِنْهُمْ مِنَ الْمُسْتَكْبِرِينَ، فَقَالَ سُبْحَانَهُ وَهُوَ الْعَالِمُ بِمُضْمَرَاتِ الْقُلُوبِ، وَمَحْجُوبَاتِ الْغُيُوبِ: (إِنِّي خَالِقُ بَشَرًا مِنْ طِينٍ * فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ * فَسَجدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ * إِلَّا إِبْلِيسَ) اعْتَرَضَتْهُ الْحَمِيَّةُ، فَافْتَحَرَ عَلَى آدَمَ بِخَلْقِهِ، وَتَعْصَبَ عَلَيْهِ لِأَصْلِهِ. فَعَدُوُّ اللَّهِ إِمَامُ الْمُتَعْصِبِينَ، وَسَيَلَفُ الْمُسْتَكْبِرِينَ، الَّذِي وَضَعَ أَسَاسَ الْعَصَبِيَّةِ، وَنَازَعَ اللَّهَ رِذَاءَ الْجَبْرِيَّةِ، وَادَّرَعَ لِبَاسَ التَّعْزِزِ، وَخَلَعَ قِنَاعَ التَّدَلُّلِ. أَلَا تَرَوْنَ كَيْفَ صَعَّرَهُ اللَّهُ بِتَكْبَرِهِ، وَوَضَعَهُ بِتَرْفُوعِهِ، فَجَعَلَهُ فِي الدُّنْيَا مَدْحُورًا، وَأَعَدَّ لَهُ فِي الْآخِرَةِ سَعِيرًا؟!

ابتلاء الله لخلقه

وَلَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَخْلُقَ آدَمَ مِنْ نُورٍ يَخْطَفُ الْأَبْصَارَ ضِعَابًا، وَيَبْهَرُ الْعُقُولَ رُؤُؤُهُ (٥)، وَطِيبَ يَأْخُذُ الْأَنْفَاسَ عَرْفُهُ (٦)، لَفَعَلَ، وَلَوْ فَعَلَ لَطَلَّتْ لَهُ الْأَعْنَاقُ خَاضِعَةً، وَلَخَفَّتِ الْبُلُوى فِيهِ عَلَى الْمَلَائِكَةِ. وَلَكِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ يَبْتَلِي خَلْقَهُ بِبَعْضِ مَا يَجْهَلُونَ أَصْلَهُ، تَمْيِيزًا بِالِاخْتِبَارِ لَهُمْ، وَتَفِيًّا لِلِاسْتِكْبَارِ عَنْهُمْ، وَإِبْعَادًا لِلْخِيَلَاءِ مِنْهُمْ.

طلب العبره

فَاعْتَبِرُوا بِمَا كَانَ مِنْ فِعْلِ اللَّهِ بِإِبْلِيسَ، إِذْ أَحْبَطَ (٧) عَمَلَهُ الطَّوِيلَ، وَجَهَدَهُ الْجَهِيدَ، وَكَانَ قَدْ عَبَدَ اللَّهَ سِتَّةَ آلَافِ سَنَةٍ، لَا يَدْرِي أَمِنْ سِنِي الدُّنْيَا أَمْ مِنْ سِنِي الْآخِرَةِ، عَنْ كِبَرِ سَاعِهِ وَاحِدِهِ. فَمَنْ بَعْدَ إِبْلِيسَ يَسْتَلِمُ عَلَى اللَّهِ بِمِثْلِ مَعْصِيَتِهِ؟ كَلَّا، مَا كَانَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ لِيُدْخِلَ الْجَنَّةَ بَشَرًا بِأَمْرٍ أَخْرَجَ بِهِ مِنْهَا مَلَكًا. إِنَّ حُكْمَهُ فِي أَهْلِ

السَّمَاءِ وَأَهْلِ الْأَرْضِ لَوَاحِدٌ، وَمَا بَيْنَ اللَّهِ وَبَيْنَ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِهِ هَوَادَةٌ (٨) فِي إِبَاحِهِ حِمَى حَرَّمَهُ عَلَى الْعَالَمِينَ.

التحذير من الشيطان

فَاخْرَبُوا عَدُوَّ اللَّهِ أَنْ يُغْدِيَكُمْ بِدَائِهِ (٩)، وَأَنْ يَشْتَفِزْكُمْ (١٠) بِدَائِهِ، وَأَنْ يُجَلِبَ عَلَيْكُمْ بِخَيْلِهِ وَرَجْلِهِ (١١). فَلَعَمْرِي لَقَدْ فَوَّقَ (١٢) لَكُمْ سَيِّئَهُمُ الْوَعِيدِ، وَأَعْرَقَ (١٣) لَكُمْ بِالنَّزْعِ (١٤) الشَّدِيدِ، وَرَمَاكُمْ مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ، فَقَالَ: (رَبِّ بِمَا أَعُوذُ بِتِي لِأَزِينَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأَعُوذِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ)، قَدْ فَا بَغِيْبٍ بَعِيدٍ، وَرَجْمًا بَطْنٌ غَيْرُ مُصِيبٍ، صَدَقَهُ بِهِ أَبْنَاءُ الْحَمِيَّةِ، وَإِخْوَانُ الْعَصِيَّةِ، وَفُرْسَانُ الْكِبَرِ وَالْجَاهِلِيَّةِ. حَتَّى إِذَا انْقَادَتْ لَهُ الْجَرَامِحُ (١٥) مِنْكُمْ، وَاسْتَحْكَمَتِ الطَّمَاعِيَّةُ (١٦) مِنْهُ فِيكُمْ، فَانْجَمَتِ (١٧) الْجَالُ مِنَ السَّرِّ الْخَفِيِّ إِلَى الْأَمْرِ الْجَلِيِّ، اسْتَفْحَلَ سُلْطَانُهُ عَلَيْكُمْ، وَدَلَفَ (١٨) بِجُنُودِهِ نَحْوَكُمْ، فَأَقْحَمُوكُمْ (١٩) وَلَجَاتِ (٢٠) الدُّلِّ، وَأَحْلُوكُمْ وَرَطَاتِ الْقَتْلِ، وَأَوْطَأُوكُمْ (٢١) إِثْنَانَ (٢٢) الْجِرَاحِ، طَغْنَا فِي عُيُونِكُمْ، وَحَزْنَا فِي حُلُوفِكُمْ، وَدَقْنَا لِمَنَاخِرِكُمْ، وَقَصَّيْنَا لِمَقَاتِلِكُمْ، وَسَوْفَا بِخَزَائِمِ (٢٣) الْقَهْرِ إِلَى النَّارِ الْمُعَدَّةِ لَكُمْ، فَأَصْبَحَ أَعْظَمَ فِي دِينِكُمْ جَرْحًا، وَأَوْرَى (٢٤) فِي دُنْيَاكُمْ قَدْحًا، مِنَ الَّذِينَ أَصْبَحْتُمْ لَهُمْ مُنَاصِبِينَ (٢٥)، وَعَلَيْهِمْ (٥٩)

مُتَأَلِّبِينَ (٢٦). فَاجْعَلُوا عَلَيْهِ حَيْدَكُمْ (٢٧)، وَلَهُ حَيْدُكُمْ (٢٨)، فَلَعَمْرُ اللَّهِ لَقَدْ فَخَرَ عَلَى أَضْرَابِكُمْ، وَوَقَعَ فِي حَسَبِكُمْ، وَدَفَعَ فِي نَسَبِكُمْ، وَأَجْلَبَ بِخَيْلِهِ عَلَيْكُمْ، وَقَصَّيْدَ بِرَجْلِهِ سَيْلَكُمْ، يَفْتَنِيصُونَكُمْ بِكُلِّ مَكَانٍ، وَيَضْرِبُونَ مِنْكُمْ كُلَّ بَنَانٍ (٢٩)، لَا تَمْتَنِعُونَ بِحِيلِهِ، وَلَا تَدْفَعُونَ بِعَزِيمِهِ، فِي حَوْمِهِ ذُلٌّ (٣٠)، وَحَلَقَهُ ضَيْقٍ، وَعَرَضَهُ مَوْتٍ، وَجَوْلَهُ بَلَاءٍ. فَاطْفُتُوا مَا كَمَنَّ فِي قُلُوبِكُمْ مِنْ نِيرَانِ الْعَصِيْبَةِ، وَأَحْقَادِ الْجَاهِلِيَّةِ، وَإِنَّمَا تَلَسَّكَ الْحَمِيَّةُ تَكُونُ فِي الْمُسْلِمِ مِنْ خَطَرَاتِ الشَّيْطَانِ وَنَخَوَاتِهِ (٣١)، وَنَزَعَاتِهِ (٣٢) وَنَفَثَاتِهِ (٣٣). وَاعْتَمِدُوا وَضَعَ التَّذَلُّلِ عَلَى رُؤُوسِكُمْ، وَإِلْقَاءِ التَّعَزُّزِ تَحْتَ أَقْدَامِكُمْ، وَخَلَعَ التَّكْبِيرِ مِنْ أَعْنَاقِكُمْ. وَاتَّخِذُوا التَّوَاضِعَ مَسْلَحَةً (٣٤) بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ عَدُوِّكُمْ وَإِلَيْسَ وَجُنُودِهِ، فَإِنَّ لَهُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ جُنُودًا وَأَعْوَانًا، وَرَجُلًا وَفُرْسَانًا، وَلَا تَكُونُوا كَالْمُتَكَبِّرِ عَلَى ابْنِ أُمِّهِ مِنْ غَيْرِ مَا فَضَّلَ جَعَلَهُ اللَّهُ فِيهِ سِوَى مَا أَلْحَقَتْ الْعَظْمَةُ بِنَفْسِهِ مِنْ عِدَاوَةِ الْحَسِيدِ، وَقَدَحَتِ الْحَمِيَّةُ فِي قَلْبِهِ مِنْ نَارِ الْعُضْبِ، وَنَفَخَ الشَّيْطَانُ فِي أَنْفِهِ مِنْ رِيحِ الْكِبْرِ الَّذِي أَعْقَبَهُ اللَّهُ بِهِ النَّدَامَةَ، وَالزَّرْمَةَ آثَامَ الْقَاتِلِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

التحذير من الكبر

أَلَا وَقَدْ أَمَعْتُمْ (٣٥) فِي الْبُغْيِ، وَأَفْسَدَ دُتْمٌ فِي الْأَرْضِ، مُصْدِرًا رَحَهُ (٣٦) لِلَّهِ بِالْمُنَاصِيَةِ بِهِ، وَمَيَّارَ زَهٍّ لِلْمُؤْمِنِينَ بِالْمَحَارَبَةِ. فَاللَّهُ اللَّهُ فِي كِبْرِ الْحَمِيَّةِ،

وَفَخَّرِ الْجَاهِلِيَّةِ! فَإِنَّهُ مَلَاوَجِحٌ (٣٧) الشَّنَانِ (٣٨)، وَمَنَافِيحُ الشَّيْطَانِ، الَّتِي حَدَعَ بِهَا الْأَمَمَ الْمَاضِيَةَ، وَالْقُرُونَ الْخَالِيَةَ، حَتَّى أَعْنَقُوا (٣٩) فِي حَنَادِسِ (٤٠) جَهْلَالِهِ، وَمَهَاوِي (٤١) ضَلَالَتِهِ، ذُلًّا (٤٢) عَنْ سِيَاقِهِ، سُلْسًا (٤٣) فِي قِيَادِهِ، أَمْرًا تَسَابَهَتْ الْقُلُوبُ فِيهِ، وَتَتَابَعَتْ الْقُرُونَ عَلَيْهِ، وَكَبْرًا تَضَايَقَتْ الصُّدُورُ بِهِ.

التحذير من طاعة الكبراء

أَلَا- فَالْحَيْدَرُ الْحَيْدَرُ مِنْ طَاعَةِ سَادَاتِكُمْ وَكِبْرَانِكُمْ! الَّذِينَ تَكَبَّرُوا عَنْ حَسَبِهِمْ، وَتَرَفَّقُوا فَوْقَ نَسَبِهِمْ، وَأَلْقُوا الْهَجِيئَةَ (٤٤) عَلَى رَبِّهِمْ، وَجَاحِدُوا اللَّهَ مَا صَبَحَ بِهِمْ، مُكَابِرَةً لِقَضَائِهِ، وَمُغَالَبَةً لِأَلَانِهِ (٤٥)، فَإِنَّهُمْ قَوَاعِدُ أَسَاسِ الْعَصِيْبَةِ، وَدَعَائِمُ أَرْكَانِ الْفِتْنَةِ، وَسُدُيُوفُ إِعْتِرَاءِ (٤٦) الْجَاهِلِيَّةِ. فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَكُونُوا لِنِعْمِهِ عَلَيْكُمْ أُضْدَادًا، وَلَا لِفَضْلِهِ عِنْدَكُمْ حُسَادًا، وَلَا تُطِيعُوا الْأَدْعِيَاءَ (٤٧) الَّذِينَ شَرِبْتُمْ بِصَفْوِكُمْ كَدْرَهُمْ (٤٨)، وَخَلَطْتُمْ بِصَحْتِكُمْ مَرَضَهُمْ، وَأَدْخَلْتُمْ فِي حَقِّكُمْ بَاطِلَهُمْ، وَهُمْ أَسَاسُ (٤٩) الْفُسُوقِ، وَأَخْلَاسُ الْعُقُوقِ (٥٠)، اتَّخَذَهُمْ إِبْلِيسُ مَطَايِرًا ضَلَالٍ، وَجُنْدًا بِهِمْ يَصِدُّوهُ عَلَى النَّاسِ، وَتَرَاجِمَهُ يَنْطِقُ عَلَى أَلْسِنَتِهِمْ، اسْتِرَاقًا لِعُقُولِكُمْ، وَدُخُولًا- فِي عُيُونِكُمْ، وَنَفْسًا فِي أَسْمَاعِكُمْ، فَجَعَلَكُمْ مَرْمَى نَبَلِهِ (٥١)، وَمَوْطِيءَ قَدَمِهِ، وَمَأْخَذَ يَدِهِ. (٦٣)

العبره بالماضين

فَاعْتَبِرُوا بِمَا أَصَابَ الْأَمَمَ الْمُسْتَكْبِرِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ مِنْ يَأْسِ اللَّهِ وَصَوْلَاتِهِ، وَوَقَائِعِهِ وَمَثَلَاتِهِ (٥٢)، وَأَتَعَطُّوا بِمَشَاوِي خُدُودِهِمْ (٥٣)، وَمَصَارِعِ جُنُوبِهِمْ (٥٤)، وَاشْتَعِيدُوا بِاللَّهِ مِنْ لَوَاقِحِ الْكِبْرِ (٥٥)، كَمَا تَشْتَعِيدُونَهُ مِنْ طَوَارِقِ الدَّهْرِ، فَلَوْ رَخَّصَ اللَّهُ فِي الْكِبْرِ لِأَحَدٍ مِنْ عِبَادِهِ لَرَخَّصَ فِيهِ لِحَاصِهِ أَنْبِيَائِهِ وَأَوْلِيَائِهِ، وَلَكِنَّهُ سُبْحَانَهُ كَرَّهَ إِلَيْهِمُ التَّكَابُرَ، وَرَضِيَ لَهُمُ التَّوَاضِعَ، فَأَلْصَقُوا بِالْأَرْضِ خُدُودَهُمْ، وَعَقَرُوا فِي التُّرَابِ وَجُوهَهُمْ. وَخَفَضُوا أَجْنِحَتَهُمْ لِلْمُؤْمِنِينَ، وَكَانُوا قَوْمًا مُسْتَضْعَفِينَ، قَدِ اخْتَبَرَهُمُ اللَّهُ بِالْمَحْمَصَةِ (٥٦)، وَابْتَلَاهُمْ بِالْمَجْهَدَةِ (٥٧)، وَامْتَحَنَهُمْ بِالْمَخَافِ، وَمَخَضَهُمْ (٥٨) بِالْمَكَارِهِ، فَلَا تَعْتَبِرُوا الرِّضَى وَالسُّخْطَ بِالْمَالِ وَالْوَلَدِ جَهْلًا بِمَوَاقِعِ الْفِتْنَةِ، وَالِاخْتِبَارِ فِي مَوَاضِعِ الْغِنَى وَالِإِقْتِدَارِ، فَقَدْ قَالَ سُبْحَانَهُ تَعَالَى: (أَيَحْسَبُونَ أَنْ نَمُدَّهُمْ بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَيْنَ * نَسَارِعَ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ)، فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ يَخْتَبِرُ عِبَادَهُ الْمُسْتَكْبِرِينَ فِي أَنْفُسِهِمْ بِأَوْلِيَائِهِ الْمُسْتَضْعَفِينَ فِي أَعْيُنِهِمْ.

تواضع الانبياء

وَلَقَدْ دَخَلَ مُوسَى بْنُ عِمْرَانَ وَمَعَهُ أَخُوهُ هَارُونُ -عَلَيْهِمَا السَّلَامُ- عَلَى فِرْعَوْنَ، وَعَلَيْهِمَا مَدَارِعُ الصُّوفِ، وَبِأَيْدِيهِمَا الْعِصِيُّ، فَشَرَطَا لَهُ إِنْ أَسْلَمَ بَقَاءَ مُلْكِهِ، وَدَوَامَ عِزِّهِ، فَقَالَ: أَلَا تَعْجَبُونَ مِنْ هَذَيْنِ يَشْرِطَانِ لِي دَوَامَ الْعِزِّ، وَبَقَاءَ الْمُلْكِ، وَهُمَا بِمَا تَرَوْنَ مِنْ حَالِ الْفَقْرِ وَالذُّلِّ، فَهَلَّا أُلْقِيَ عَلَيْهِمَا أَسَاوِرَةٌ مِنْ ذَهَبٍ؟ إِعْظَامًا لِلذَّهَبِ وَجَمْعِهِ، وَاحْتِفَارًا لِلصُّوفِ وَلُبْسِهِ! وَلَوْ أَرَادَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ لِأَنْبِيَائِهِ حَيْثُ بَعَثَهُمْ أَنْ يَفْتَحَ لَهُمْ كُنُوزَ الدُّهْبَانِ (٥٩)، وَمَعَادِنَ الْعِقْيَانِ (٦٠)، وَمَعَارِسَ الْجَنَانِ، وَأَنْ يَحْشُرَ مَعَهُمْ طُيُورَ السَّمَاءِ وَوُحُوشَ الْأَرْضِ بَيْنَ لَفْعَلٍ، وَلَوْ فَعَلَ لَسَقَطَ الْبَلَاءُ (٦١)، وَبَطَلَ الْجَزَاءُ، وَاضْمَحَلَّتِ الْأَنْبِيَاءُ، وَلَمَّا وَجَبَ لِلْقَائِلِينَ أُجُورُ الْمُتَبَلِّغِينَ، وَلَا اسْتَحَقَّ الْمُؤْمِنُونَ ثَوَابَ الْمُحْسِنِينَ، وَلَا لَزِمَتْ الْأَسْمَاءُ مَعَانِيهَا، وَلَكِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ جَعَلَ رُسُلَهُ أَوْلَى قُوَّةٍ فِي عَزَائِمِهِمْ، وَضَعَفَهُ فِيمَا تَرَى الْأَعْيُنُ مِنْ حَالَاتِهِمْ، مَعَ قَنَاعِهِ تَمَلُّ الْقُلُوبِ وَالْعُيُونَ غِنَى، وَخِصَاصَهُ (٦٢) تَمَلُّ الْأَبْصَارِ وَالْأَسْمَاعِ أَدَى.

وَلَوْ كَانَتِ الْأَنْبِيَاءُ أَهْلَ قُوَّةٍ لَأُتْرِمُوا، وَعِزَّةٍ لَأُتْصَمُوا، وَمَلِكٍ تَمِيدُ نُحُوهُ أَعْنَاقُ الرِّجَالِ، وَتَشُدُّ إِلَيْهِ عُقَدُ الرِّجَالِ، لَكَانَ ذَلِكَ أَهْوَنَ عَلَيَّ (٦٧)

الْخَلْقِ فِي الْإِعْتِبَارِ، وَأَبْعَدَ لَهُمْ مِنَ الْإِسْتِكْبَارِ، وَلَمَّا مَنُوا عَنْ رَهْبِهِ قَاهِرَهُ لَهُمْ، أَوْ رَعِبَهُ مِائِلَهُ بِهِمْ، فَكَانَتِ النَّيِّاتُ مُشْتَرَكَةً، وَالْحَسَنَاتُ مُفْتَسَمَةً. وَلَكِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ أَرَادَ أَنْ يَكُونَ الْإِتْبَاعُ لِرُسُلِهِ، وَالتَّصَدِيقُ بِكُتُبِهِ، وَالخُشُوعُ لَوَجْهِهِ، وَالِإِسْتِكَانَةُ لِأَمْرِهِ، وَالِإِسْتِسْلَامُ لِطَاعَتِهِ، أُمُورًا لَهُ خَاصَّةً، لَا تَشُوبُهَا مِنْ غَيْرِهَا شَائِبَةٌ، وَكَلَّمَا كَانَتِ الْبَلْوَى وَالِإِخْتِبَارُ أَعْظَمَ كَانَتِ الْمَثُوبَةُ وَالْحَجَّ زَاءُ أَجْزَلِ.

الكعبة المقدسة

أَلَا تَرَوْنَ أَنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ، اخْتَبَرَ الْأَوْلِيَيْنِ مِنْ لَدُنْ آدَمَ صِلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ، إِلَى الْآخِرِينَ مِنْ هَذَا الْعَالَمِ، بِأَحْجَارٍ لَا تَضُرُّ وَلَا تَنْفَعُ، وَلَا تُبْصِرُ وَلَا تَسْمَعُ، فَعَجَّلَهَا بَيْنَهُ الْحَرَامَ (الَّذِي جَعَلَهُ لِلنَّاسِ قِيَامًا). ثُمَّ وَضَعَهُ بِأَوْعَرِ بَقَاعِ الْأَرْضِ حَجْرًا، وَأَقْلَّ تَنَاتِقَ (٦٣) الدُّنْيَا مَدْرَأً (٦٤)، وَأَضْيَقَ بَطُونِ الْأَوْدِيَةِ قَطْرًا، بَيْنَ جِبَالٍ خَشِنَةٍ، وَرِمَالٍ دَمِنَةٍ (٦٥)، وَعُيُونٍ وَشِلَةٍ (٦٦)، وَقُرَى مُنْقَطِعَةٍ، لَا يَزُكُّو بِهَا خُفًّا وَلَا حَافِزًا وَلَا ظِلْفًا (٦٧). ثُمَّ أَمَرَ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَوَلَدَهُ أَنْ يَتَنَوَّأُوا أَعْطَافَهُمْ (٦٨) نُحُوهُ، فَصَارَ مَثَابَهُ لِمُنْتَجِعِ (٦٩) أَسْدِفَارِهِمْ، وَغَايَةَ لِمُلْقَى (٧٠) رِحَالِهِمْ، تَهْوِي إِلَيْهِ (٧١) ثِمَارُ الْأَفْنِدَةِ مِنْ مَفَاوِزِ (٧٢) قِفَارٍ سَحِيْقَةٍ (٧٣)، وَمَهَاوِي (٧٤) فِجَاجِ (٧٥) عَمِيقَةٍ، وَجَزَائِرِ بَحَارٍ مُنْقَطِعَةٍ، حَتَّى (٦٩)

يَهْزُؤُوا مَنَاكِبَهُمْ (٧٦) ذُلًّا يَهْلُلُونَ لِلَّهِ حَوْلَهُ، وَيَزْمُلُونَ (٧٧) عَلَى أَقْدَامِهِمْ شُعْنًا (٧٨) غُبْرًا (٧٩) لَهُ. قَدْ نَبَذُوا السَّرَابِيلَ (٨٠) وَرَأَى ظُهُورِهِمْ، وَشَوَّهُوا بِإِعْفَاءِ الشُّعُورِ (٨١) مَحَاسِنَ خَلْقِهِمْ، إِثْبَلَاءً عَظِيمًا، وَامْتِحَانًا شَدِيدًا، وَاخْتِبَارًا مُسِينًا، وَتَمَحِيصًا بَلِيغًا، جَعَلَهُ اللَّهُ سَبِيًّا لِرَحْمَتِهِ، وَوَضِيْلَةً إِلَى جَنَّتِهِ. وَلَوْ أَرَادَ سُبْحَانَهُ أَنْ يَضَعَ بَيْنَهُ الْحَرَامَ، وَمَشَاعِرَهُ الْعِظَامِ، بَيْنَ جَنَاتٍ وَأَنْهَارٍ، وَسَهْلٍ وَقَرَارٍ (٨٢)، جَمَّ الْأَشْجَارِ (٨٣)، دَانَى الثَّمَارِ، مُلْتَفِّ الثَّبَنِ (٨٤)، مُتَّصِلِ الْقُرَى، بَيْنَ بَرْهٍ (٨٥) سَمَرَاءَ، وَرَوْضِهِ خَضْرَاءَ، وَأَرْيَافِ (٨٦) مُحَدَقَةٍ، وَعِرَاصِ (٨٧) مُغْدِقَةٍ (٨٨)، وَرِيَاضِ نَاضِرَةٍ، وَطُرُقِ عَامِرَةٍ، لَكَانَ قَدْ صَعُرَ قَدْرُ الْجَزَاءِ عَلَى حَسَبِ ضَعْفِ الْبَلَاءِ. وَلَوْ كَانَ الْإِسَاسُ (٨٩) الْمَحْمُولُ عَلَيْهَا، وَالْأَحْجَارُ الْمَرْفُوعُ بِهَا، بَيْنَ زُمُرَدِهِ خَضْرَاءَ، وَيَاقُوتِهِ حَمْرَاءَ، وَنُورِ وَضِيَاءِ، لَخَفَّفَ ذَلِكَ مُصَارَعَةَ الشَّكِّ فِي الصُّدُورِ، وَلَوْضَعَ مُجَاهِدَةَ إِبْلِيسَ عَنِ الْقُلُوبِ، وَلَنَفَى مُعْتَلَجَ (٩٠) الرَّيْبِ مِنَ النَّاسِ. وَلَكِنَّ اللَّهَ يَخْتَبِرُ عِبَادَهُ بِأَنْوَاعِ الشَّدَائِدِ، وَيَتَعَبَّدُهُمْ بِأَلْوَانِ الْمَجَاهِدِ، وَيَبْتَلِيهِمْ بِضُرُوبِ الْمَكَارِهِ، إِخْرَاجًا لِلتَّكْبِيرِ مِنْ قُلُوبِهِمْ، وَإِسْكَانًا لِلتَّذَلُّلِ فِي نُفُوسِهِمْ، وَلِيَجْعَلَ ذَلِكَ أَبُوَابًا مُفْتَحًا (٩١) إِلَى فَضْلِهِ، وَأَسْبَابًا ذُلًّا لِعَفْوِهِ.

(٧١)

عود إلى التحذير

فَاللَّهِ فِي عَاجِلِ الْبُغْيِ، وَآجِلِ وَخَامِهِ الظُّلْمِ، وَسُوءِ عِاقِبَةِ الْكِبْرِ، فَإِنَّهَا مَصِيْدَةٌ إِبْلِيسَ الْعُظْمَى، وَمَكِيدَتُهُ الْكُبْرَى، الَّتِي تُسَاوِرُ (٩٢) قُلُوبَ الرِّجَالِ مُسَاوِرَةَ السُّمُومِ الْقَاتِلَةِ، فَمَا تُكْدِي (٩٣) أَيْدَاءً، وَلَا تُشْوِي (٩٤) أَحْيَاءً، لَا-عَالِمًا لِعِلْمِهِ، وَلَا مُقْلًا فِي طِمْرِهِ (٩٥). وَعَنْ ذَلِكَ مَا حَرَسَ اللَّهُ عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ بِالصَّلَوَاتِ وَالزَّكَاةِ، وَمُجَاهِدَةِ الصِّيَامِ فِي الْأَيَّامِ الْمَفْرُوضَاتِ، تَشِيْكِينًا لِأَطْرَافِهِمْ (٩٦)، وَتَخْشِيْعًا لِأَبْصَارِهِمْ، وَتَذَلِيلًا لِنُفُوسِهِمْ، وَتَخْفِيْضًا لِقُلُوبِهِمْ، وَإِذْهَابًا لِلْخِيَلَاءِ عَنْهُمْ، لِمَا فِي ذَلِكَ مِنْ تَغْفِيْرِ عِتَاقِ الْوُجُوهِ (٩٧) بِالتَّرَابِ تَوَاضِعًا، وَالتَّضِيْقِ كَرَائِمِ الْجَوَارِحِ بِالأَرْضِ تَصَاغْرًا، وَلِحُوقِ الْبُطُونِ بِالمُتُونِ (٩٨) مِنَ الصِّيَامِ تَذَلُّلًا، مَعَ مَا فِي الزَّكَاةِ مِنْ صِيْرِفِ ثَمَرَاتِ الأَرْضِ وَعَبْرِ ذَلِكَ إِلَى أَهْلِ الْمَسْكَنَةِ وَالْفَقْرِ.

فضائل الفرائض

انظُرُوا إِلَى مَا فِي هَذِهِ الأَفْعَالِ مِنْ قَمَعِ (٩٩) نَوَاجِمِ (١٠٠) الْفَخْرِ، وَقَدْحِ (١٠١) طَوَالِعِ الْكِبْرِ! وَلَقَدْ نَظَرْتُ فَمَا وَجَدْتُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ يَتَعَصَّبُ لِشَيْءٍ مِنَ الْأَشْيَاءِ إِلَّا-عَنْ عِلَّةٍ تَحْتَمِلُ تَمْوِيَةَ الْجُهْلَاءِ، أَوْ حُجَّةً تَلِيْطُ (١٠٢) بِعُقُولِ السُّفَهَاءِ غَيْرِكُمْ، فَإِنَّا نَكْمُ تَتَعَصَّبُونَ لِأَمْرٍ مَا يُعْرِفُ لَهُ سَبَبٌ وَلَا عِلَّةٌ.

أَمَّا إِبْلِيسُ فَتَعَصَّبَ عَلَى آدَمَ لِأَصْلِهِ، وَطَعَنَ عَلَيْهِ فِي خِلْقَتِهِ، فَقَالَ: أَنَا نَارِيٌّ وَأَنْتَ طِينِيٌّ.

عصبيه المال

وَأَمَّا الأَعْتِيَاءُ مِنْ مُتْرَفِهِ (١٠٣) الأَمَمِ، فَتَعَصَّبُوا لِأَثَارِ مَوَاقِعِ النِّعَمِ (١٠٤)، فَقَالُوا: (نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعِيدِيْنَ) فَإِنْ كَانَ لِأَبِيٍّ مِنَ الْعَصِيْبَةِ، فَلْيَكُنْ تَعَصُّبُهُمْ لِمَكَارِمِ الْخِصَالِ، وَمَحَامِدِ الأَفْعَالِ، وَمَحَاسِنِ الأُمُورِ، الَّتِي تَفَاضَلَتْ فِيهَا الْمُجْدَاءُ وَالتُّجْدَاءُ مِنْ بِيُوتَاتِ الْعَرَبِ وَيَعَاسِبِ (١٠٥) الْقَبَائِلِ، بِالأَخْلَاقِ الرَّغِيْبَةِ (١٠٦)، وَالأَخْلَامِ (١٠٧) الْعَظِيْمَةِ، وَالأَخْطَارِ الْجَلِيْلَةِ، وَالأَثَارِ الْمَحْمُودَةِ. فَتَعَصَّبُوا لِخِلَالِ الْحَمْدِ مِنَ الْحِفْظِ لِلْجَوَارِحِ (١٠٨)، وَالْوَفَاءِ بِالذَّمَامِ (١٠٩)، وَالطَّاعَةِ لِلبِرِّ، وَالمُعَصِيَةِ لِلْكِبْرِ، وَالأَخْذِ بِالْفَضْلِ، وَالكَفِّ عَنِ الْبُغْيِ، وَالأَعْظَامِ لِلْقَتْلِ، وَالأِنْصَافِ لِلخَلْقِ، وَالكُظْمِ لِلْعِيْظِ، وَاجْتِنَابِ الْفَسَادِ فِي الأَرْضِ. وَاحْذَرُوا مَا نَزَلَ بِالأَمَمِ قَبْلَكُمْ مِنَ المَثَلَاتِ (١١٠) بِسُوءِ الأَفْعَالِ، وَذَمِيمِ الأَعْمَالِ، فَتَذَكَّرُوا فِي الْخَيْرِ وَالشَّرِّ أَحْوَالَهُمْ، وَاحْذَرُوا أَنْ تَكُونُوا أَمْثَالَهُمْ.

p: ٦٤

فَإِذَا تَفَكَّرْتُمْ فِي تَفَاوُتِ (١١١) حَالِيهِمْ، فَالزُّمُوا كُلَّ أَمْرٍ لَزِمَتِ الْعِزَّةُ بِهِ حَالَهُمْ، وَزَاوَتْ الْأَعْدَاءُ لَهُ عَنْهُمْ، وَمُدَّتِ (١١٢) الْعَافِيَةُ بِهِ عَلَيْهِمْ، (٧٥)

وَأَنْقَادَتِ النُّعْمَةُ لَهُ مَعَهُمْ، وَوَصَلَتِ الْكِرَامَةُ عَلَيْهِ حَبْلَهُمْ مِنَ الْإِجْتِنَابِ لِلْفُرْقَةِ، وَاللُّزُومِ لِلْأَلْفَةِ، وَالتَّحَاصُّصِ عَلَيْهَا، وَالتَّوَاصِي بِهَا. وَاجْتَنَبُوا كُلَّ أَمْرٍ كَسَرَ فِقْرَتَهُمْ (١١٣)، وَأَوْهَنَ (١١٤) مُنْتَهُمُ (١١٥) مِنْ تَصَاعُنِ الْقُلُوبِ، وَتَشَاخُنِ الصُّدُورِ، وَتَدَايُرِ النُّفُوسِ، وَتَحَاذُلِ الْأَيْدِي. وَتَدَبَّرُوا أَحْوَالَ الْمَاضِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ قَبْلَكُمْ، كَيْفَ كَانُوا فِي حَالِ التَّمَحِيصِ (١١٦) وَالتَّبَلَاءِ. أَلَمْ يَكُونُوا أَثْقَلَ الْخَلَائِقِ أَعْبَاءً، وَأَجْهَدَ الْعِبَادِ بَلَاءً، وَأَضْيَقَ أَهْلَ الدُّنْيَا حَالًا. اتَّخَذَتْهُمْ الْفِرَاعِنَةُ عَيْبِدًا فَسَامُوهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ، وَجَرَّعُوهُمْ الْمُرَارَ (١١٧)، فَلَمْ تَبْرَحِ الْحِيَالُ بِهِمْ فِي ذُلِّ الْهَلَكَةِ وَقَهْرِ الْعَلِيَّةِ، لَا- يَجِدُونَ حِيلَةً فِي امْتِنَاعِ، وَلَا- سَبِيلًا- إِلَى دِفَاعِ، حَتَّى إِذَا رَأَى اللَّهُ جِدَّ الصَّبْرِ مِنْهُمْ عَلَى الْمَآذِي فِي مَحَبَّتِهِ، وَالْإِحْتِمَالِ لِلْمَكْرُوهِ مِنْ خَوْفِهِ، جَعَلَ لَهُمْ مِنْ مَضَائِقِ الْبَلَاءِ فَرْجًا، فَأَبْدَلَهُمُ الْعِزَّ مَكَانَ الذُّلِّ، وَالْأَمْنَ مَكَانَ الْخَوْفِ، فَصَارُوا مُلُوكًا حُكَّامًا، وَأَيْمَةً أَعْلَامًا، وَبَلَغَتِ الْكِرَامَةُ مِنْ اللَّهِ لَهُمْ مَا لَمْ تَذْهَبِ الْأَمَالُ إِلَيْهِ بِهِمْ.

فَانظُرُوا كَيْفَ كَانُوا حَيْثُ كَانَتِ الْأَمْلَاءُ (١١٨) مُجْتَمِعَةً، وَالْأَهْوَاءُ مُتَوَلِّفَةً، وَالْقُلُوبُ مُعْتَدِلَةً، وَالْأَيْدِي مُتِرَادِفَةً، وَالسُّيُوفُ مُتَنَاصِرَةً، وَالْبَصَائِرُ نَافِذَةً، وَالْعَزَائِمُ وَاحِدَةً، أَلَمْ يَكُونُوا أَرْبَابًا (١١٩) فِي أَفْطَارِ الْأَرْضِينَ، وَمُلُوكًا عَلَى رِقَابِ الْعَالَمِينَ! فَانظُرُوا إِلَى مَا صَارُوا إِلَيْهِ فِي آخِرِ أُمُورِهِمْ، حِينَ وَقَعَتِ الْفُرْقَةُ، وَتَشَتَّتَتِ الْبَالْفَةُ، وَاخْتَلَفَتِ الْكَلِمَةُ وَالْأَفِيدَةُ، وَتَشَجَّبُوا مُخْتَلِفِينَ، وَتَفَرَّقُوا مُتَحَارِبِينَ، قَدْ حَلَعَ اللَّهُ عَنْهُمْ لِبَاسَ كِرَامَتِهِ، وَسَلَبَهُمْ غَضَارَةَ نِعْمَتِهِ (١٢٠)، وَبَقِيَ قَصَصُ أَخْبَارِهِمْ فِيكُمْ عِبْرًا لِلْمُعْتَبِرِينَ.

الاعتبار بالامم

فَاعْتَبِرُوا بِحَالِ وَوَلَدِ إِسْمَاعِيلَ وَبَنِي إِسْحَاقَ وَبَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، فَمَا أَشَدَّ اغْتِدَالَ (١٢١) الْأَحْوَالِ، وَأَقْرَبَ اشْتِبَاهِ (١٢٢) الْأَمْثَالِ! تَأَمَّلُوا أَمْرَهُمْ فِي حَالِ تَشْتِيهِمْ، وَتَفَرُّقِهِمْ، لِيَأْتِيَ كَانَتِ الْأَكَاسِرَةُ وَالْقِيَاصِرَةُ أَرْبَابًا لَهُمْ، يَحْتَازُونَهُمْ (١٢٣) عَنْ رَيْفِ الْأَفَاقِ، وَبِحَرِّ الْعِرَاقِ، وَخُضْرَةِ الدُّنْيَا، إِلَى مَنَابِتِ الشَّيْحِ، وَمَهَافِي (١٢٤) الرِّيْحِ، وَنَكَدِ (١٢٥) الْمِعَاشِ، فَتَرَكُوهُمْ عَالَةً مَسَاكِينَ إِخْوَانَ دَبْرٍ (١٢٦) وَوَبْرٍ (١٢٧)، أَذَلَّ الْأَمَمِ دَارًا، وَأَجْرَدَبَهُمْ قَرَارًا، لَا- يَأْوُونَ (١٢٨) إِلَى جَنَاحِ دَعْوِهِ يَعْتَصِمُونَ بِهَا، وَلَا- إِلَى ظِلِّ أَلْفِهِ يَعْتَمِدُونَ عَلَى عِزِّهَا، فَالْأَحْوَالُ مُضْطَرِبَةٌ، وَالْأَيْدِي مُخْتَلِفَةٌ، وَالْكَثْرَةُ مُتَفَرِّقَةٌ، فِي بَلَاءِ أَزَلٍ (١٢٩)، وَأَطْيَاقِ جَهْلٍ! مِنْ بَنَاتِ مَوْءُودِهِ (١٣٠)، وَأَصْدِنَامِ مَعْبُودِهِ، وَأَرْحَامِ مَقْطُوعِهِ، وَغَارَاتِ مَشْنُونِهِ (١٣١). النعمة برسول الله

فَانظُرُوا إِلَى مَوَاقِعِ نِعْمِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ عَلَيْهِمْ حِينَ بَعَثَ إِلَيْهِمْ رَسُولًا فَعَقَدَ بِمِلَّتِهِ طَاعَتَهُمْ، وَجَمَعَ عَلَى دَعْوَتِهِ أُلْفَتَهُمْ، كَيْفَ نَشَرْتَ النِّعْمَةَ عَلَيْهِمْ جَنَاحَ كَرَامَتِهَا، وَأَسَالَتْ لَهُمْ جِدَاوِلَ نِعِيمِهَا، وَالتَّتَفَّتِ الْمِلَّةُ بِهِمْ (١٣٢) فِي عَوَانِدِ (١٣٣) بَرَكَتِهَا، فَأَصْبَحُوا فِي نِعْمَتِهَا عَرَقِينَ، وَفِي خُضْرِهِ عَيْشِهَا فَكِيهِينَ (١٣٤)، قَدْ تَرَبَّعَتْ (١٣٥) الْأُمُورُ بِهِمْ، فِي ظِلِّ سُلْطَانٍ قَاهِرٍ، وَأَوْثَنُومُ الْحَالِ إِلَى كَنْفِ عِزِّ غَالِبٍ، وَتَعَطَّفَتِ الْأُمُورُ عَلَيْهِمْ فِي ذُرَى مُلْكِكَ ثَابِتٍ، فَهُمْ حُكَّامٌ عَلَى الْعَالَمِينَ، وَمُلُوكٌ فِي أَطْرَافِ الْأَرْضِينَ، يَمْلِكُونَ الْأُمُورَ عَلَى مَنْ كَانَ يَمْلِكُهَا عَلَيْهِمْ، وَيُمْنُونَ الْأَحْكَامَ فِيمَنْ كَانَ يُمْنِيهَا فِيهِمْ! لَا تَعْمَزْ لَهُمْ قَنَاءَ (١٣٦)، وَلَا تَقْرَعْ لَهُمْ صَفَاءَ (١٣٧)!

لوم العصاه

أَلَا وَإِنَّكُمْ قَدْ نَفَضْتُمْ أَيْدِيَكُمْ مِنْ حَبْلِ الطَّاعَةِ، وَتَلَمَّتُمْ (١٣٨) حِصْنَ اللَّهِ الْمُضْرُوبَ عَلَيْكُمْ، بِأَحْكَامِ الْجَاهِلِيَّةِ، فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ قَدْ امْتَنَّ عَلَى جَمَاعِهِ هَذِهِ الْأُمَّةَ فِيمَا عَقَدَ بَيْنَهُمْ مِنْ حَبْلِ هَذِهِ الْأُلْفَةِ الَّتِي يَنْتَقِلُونَ فِي ظِلِّهَا، وَيَأْوُونَ إِلَى كَنْفِهَا، بِنِعْمَةٍ لَا يَعْرِفُ أَحَدٌ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ لَهَا قِيَمَةً، لِأَنَّهَا أَرْجِحُ مِنْ كُلِّ ثَمَنِ، وَأَجَلُّ مِنْ كُلِّ خَطَرٍ.

وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ صِرْتُمْ بَعْدَ الْهَجْرَةِ أَعْرَابًا، وَبَعْدَ الْمَوْلَاهِ (١٣٩) أَحْرَابًا،

مَا تَتَعَلَّقُونَ مِنَ الْإِسْلَامِ إِلَّا بِاسْمِهِ، وَلَا تَعْرِفُونَ مِنَ الْإِيمَانِ إِلَّا رَسْمَهُ.

تَقُولُونَ: النَّارَ وَلَا- الْعَارَ! كَمَا أَنْتُمْ تُرِيدُونَ أَنْ تُكْفِتُوا الْإِسْلَامَ عَلَى وَجْهِهِ، أَنْتَهَاكَ لِحَرِيمِهِ، وَنَقْضًا لِمِيثَاقِهِ الَّذِي وَضَعَهُ اللَّهُ لَكُمْ حَرَمًا فِي أَرْضِهِ، وَأَمْنًا بَيْنَ خَلْقِهِ. وَإِنَّكُمْ إِنْ لَجَأْتُمْ إِلَى غَيْرِهِ حَارَبَكُمْ أَهْلُ الْكُفْرِ، ثُمَّ لَا جَبْرَائِيلَ وَلَا مِيكَائِيلَ وَلَا مُهَاجِرُونَ وَلَا أَنْصَارًا يَنْصُرُونَكُمْ إِلَّا الْمَقَارَعَةَ بِالسَّيْفِ حَتَّى يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَكُمْ.

وَإِنَّ عِنْدَكُمْ الْأَمْثَالَ مِنْ بَأْسِ اللَّهِ تَعَالَى وَقَوَارِعِهِ، وَأَيَّامِهِ وَقَائِعِهِ، فَلَا تَسْتَبْطِئُوا وَعِيدَهُ جَهْلًا بِأَخْذِهِ، وَتَهَاوُنًا بِبَطْشِهِ، وَيَأْسًا مِنْ بَأْسِهِ، فَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ لَمْ يَلْعَنِ الْقُرُونَ الْمَاضِيَةَ بَيْنَ أَيْدِيكُمْ إِلَّا- لِتَرْكِهِمُ الْأَمْرَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّهْيَ عَنِ الْمُنْكَرِ، فَلَعَنَ السُّفَهَاءَ لِرُكُوبِ الْمَعَاصِي، وَالْحُلَمَاءَ لِتَرْكِ التَّنَاهِي!

أَلَا وَقَدْ قَطَعْتُمْ فَيْدَ الْإِسْلَامِ، وَعَطَلْتُمْ حُدُودَهُ، وَأَمْتَمْتُمْ أَحْكَامَهُ. أَلَا وَقَدْ أَمَرَنِي اللَّهُ بِقِتَالِ أَهْلِ الْبَغْيِ وَالنُّكْثِ (١٤٠) وَالْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ، فَأَمَّا النَّاِكْتُونَ فَقَدْ قَاتَلْتُ، وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ (١٤١) فَقَدْ جَاهَدْتُ، وَأَمَّا الْمَارِقَةُ (١٤٢) فَقَدْ دَوَّخْتُ (١٤٣)، وَأَمَّا شَيْطَانُ الرَّذْهَةِ (١٤٤) فَقَدْ كُفَيْتُهُ بِصَغْفِهِ (١٤٥) سَمِعْتُ لَهَا وَجِبَهُ قَلْبِهِ (١٤٦) وَرَجَّهَ صَدْرِهِ (١٤٧)، وَبَقِيَتْ (٨٣)

بَقِيَّتُهُ مِنْ أَهْلِ الْبَغْيِ، وَلَئِنْ أَدْنَى اللَّهُ فِي الْكُرْهِ عَلَيْهِمْ لِأَدِلَّةٍ مِنْهُمْ (١٤٨) إِلَّا مَا يَتَشَدَّرُ (١٤٩) فِي أَطْرَافِ الْأَرْضِ تَشَدُّرًا!

شجاعته و فضله (عليه السلام)

أَنَا وَضَعْتُ فِي الصَّغَرِ بَكَلَ كَلِ (١٥٠) الْعَرَبِ، وَكَسَرْتُ نَوَاجِمَ (١٥١) قُرُونٍ رَيْعَةً وَمُضَرَّ. وَقَدْ عَلِمْتُمْ مَوْضِعِي مِنْ رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ- بِالْقَرَابَةِ الْقَرِيبَةِ، وَالْمَنْزِلَةِ الْخَصِيصَةِ: وَضَعْنِي فِي حِجْرِهِ وَأَنَا وَلَدٌ يَضُمُّنِي إِلَى صَدْرِهِ، وَيَكْنُفُنِي فِي فِرَاشِهِ، وَيُمَسِّنِي جَسَدَهُ، وَيُسَمِّنِي عَرَفَهُ (١٥٢). وَكَانَ يَمْضَغُ الشَّيْءَ ثُمَّ يُلْقِمُنِيهِ، وَمَا وَجَدَ لِي كَذِبَةً فِي قَوْلٍ، وَلَا حَظْلَةً (١٥٣) فِي فِعْلٍ. وَلَقَدْ قَرَنَ اللَّهُ بِهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ- مِنْ لَمَدُنْ أَنْ كَانَ فَطِيمًا أَعْظَمَ مَلِكٍ مِنْ مَلَائِكَتِهِ يَسْلُكُ بِهِ طَرِيقَ الْمَكَارِمِ، وَمَحَاسِنِ أَخْلَاقِ الْعَالَمِ، لَيْلَهُ وَنَهَارُهُ، وَلَقَدْ كُنْتُ أَتْبِعُهُ اتِّبَاعَ الْفَصِيلِ (١٥٤) أَثَرُ أُمِّهِ، يَرْفَعُ لِي فِي كُلِّ يَوْمٍ عَلَمًا (١٥٥) مِنْ أَخْلَاقِهِ، وَيَأْمُرُنِي بِالِاقْتِدَاءِ بِهِ. وَلَقَدْ كَانَ يُجَاوِرُ فِي كُلِّ سَنَةٍ بِحِرَاءَ (١٥٦) فَأَرَاهُ، وَلَا يَرَاهُ غَيْرِي، وَلَمْ يَجْمَعْ بَيْتٌ وَاحِدٌ يُؤَمِّدُ فِي الْإِسْلَامِ غَيْرَ رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ- وَخَدِيدِجَةَ وَأَنَا ثَالِثُهُمَا، أَرَى نُورَ الْوَحْيِ وَالرَّسَالَةِ، وَأَشْمُ رِيحَ النَّبُوَّةِ. وَلَقَدْ سَمِعْتُ رَنَّهُ الشَّيْطَانِ حِينَ نَزَلَ الْوَحْيُ عَلَيْهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ- فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَذِهِ الرَّنَّةُ؟ فَقَالَ: «هَذَا الشَّيْطَانُ قَدْ آيَسَ مِنْ عِبَادَتِهِ، إِنَّكَ تَسْمَعُ مَا أَسْمَعُ، وَتَرَى مَا أَرَى، إِلَّا أَنَّكَ لَسْتَ بِنَبِيِّ، وَلَكِنَّكَ وَزِيرٌ، وَإِنَّكَ لَعَلَى خَيْرٍ». وَلَقَدْ كُنْتُ مَعَهُ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ- لَمَّا أَنَاهُ الْمَلَأُ مِنْ قُرَيْشٍ، فَقَالُوا لَهُ: يَا مُحَمَّدُ، إِنَّكَ قَدْ ادَّعَيْتَ عَظِيمًا لَمْ يَدْعِهِ آبَاؤُكَ وَلَا أَحَدٌ مِنْ بَيْتِكَ، وَنَحْنُ نَسْأَلُكَ أَمْرًا إِنْ أَحْبَبْنَا إِلَيْهِ وَأَرَيْتَنَاهُ، عَلِمْنَا أَنَّكَ نَبِيُّ وَرَسُولٌ، وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ عَلِمْنَا أَنَّكَ سَاحِرٌ كَذَّابٌ. فَقَالَ لَهُمْ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ-: «وَمَا تَسْأَلُونَ؟». قَالُوا: تَدْعُو لَنَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ حَتَّى تَنْقَلِعَ بِعُرُوقِهَا وَتَقِفَ بَيْنَ يَدَيْكَ. فَقَالَ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ-: «إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، فَإِنْ فَعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ لَكُمْ، أَنْتُمْ مُؤْمِنُونَ وَتَشْهَدُونَ بِالْحَقِّ؟». قَالُوا: نَعَمْ. قَالَ: «فَإِنِّي سَأْرِيكُمْ مَا تَطْلُبُونَ، وَإِنِّي لَأَعْلَمُ أَنَّكُمْ لَا تَفِيئُونَ (١٥٧) إِلَى خَيْرٍ، وَإِنَّ فِيكُمْ مَنْ يُطْرَحُ فِي الْقَلْبِ (١٥٨)، وَمَنْ يُحْرَبُ الْأَحْزَابَ». ثُمَّ قَالَ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ-: «يَا أَيُّهَا الشَّجَرَةُ إِنْ كُنْتِ تُؤْمِنِينَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَتَعْلَمِينَ أَنَّي رَسُولُ اللَّهِ، فَانْقَلِعِي بِعُرُوقِكَ حَتَّى تَقِفِي بَيْنَ يَدَيَّ يَا ذَنُ اللَّهِ». فَوَالَّذِي بَعَثَهُ بِالْحَقِّ لَأَنْقَلِعَتْ بِعُرُوقِهَا، وَجَاءَتْ وَلَهَا دَوِيُّ شَدِيدٍ، وَقُصِفَ (١٥٩) كَقُصْفِ أَجْنَحِ الطَّيْرِ، حَتَّى وَقَفَتْ بَيْنَ يَدَيَّ رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ- مُرْفَرَةً،

وَأَلْقَتْ بِغُضَيْبِهَا الْبَأْعَلَى عَلَى رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ-، وَبِغُضَيْبِهَا عَلَى مَنْكِبِي، وَكُنْتُ عَنْ يَمِينِهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ-، فَلَمَّا نَظَرَ الْقَوْمُ إِلَى ذَلِكَ قَالُوا عُلُوءًا وَاسْتِكْبَارًا: فَمَرَّهَا فَلْيَأْتِكَ نَضِيْفُهَا وَيَبْقَى نَضِيْفُهَا. فَأَمَرَهَا بِبَدَلِكَ، فَأَقْبَلَ إِلَيْهِ نَضِيْفُهَا كَأَعْجَبِ إِقْبَالٍ وَأَشَدِّهِ دَوِيًّا، فَكَادَتْ تَلْتَفُ بِرَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ-، فَقَالُوا كُفْرًا وَعُتُوًّا: فَمَرَّ هَذَا النُّصْفَ فَلْيَرْجِعْ إِلَى نَضِيْفِهِ كَمَا كَانَ. فَأَمَرَهُ فَرَجَعَ، فَقُلْتُ أَنَا: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، إِنِّي أَوَّلُ مُؤْمِنٍ بِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ، وَأَوَّلُ مَنْ آمَنَ بِأَنَّ الشَّجْرَةَ فَعَلَتْ مَا فَعَلَتْ بِأَمْرِ اللَّهِ تَضِيْفًا لِنُبُوتِكَ، وَإِجْلَالًا- لِكَلِمَتِكَ. فَقَالَ الْقَوْمُ كُلُّهُمْ: بَلْ سَاحِرٌ كَذَّابٌ، عَجِيبُ السَّحْرِ خَفِيفٌ فِيهِ، وَهَلْ يُضِيْفُ دُقُوكَ فِي أَمْرِكَ إِلَّا مِثْلَ هَذَا! (يَعْنُونِي). وَإِنِّي لَبِتُّنَ قَوْمٌ لَا- تَأْخُذُهُمْ فِي اللَّهِ لَوْمَةٌ لَائِمٌ، سَيِّمَاهُمْ سَيِّمَاتُ الصُّدِّيقِينَ، وَكَلَامُهُمْ كَلَامُ الْأَبْرَارِ، عَمَّارٌ (۱۶۰) اللَّيْلِ، وَمَنَارُ النَّهَارِ، مُتَمَسِّكُونَ بِحَبْلِ الْقُرْآنِ، يُحْيُونَ سَيِّئَاتِ اللَّهِ وَسَيِّئَاتِ رَسُولِهِ، لَا يَشْتَتِكِرُونَ وَلَا يَغْلُونَ، وَلَا يَغْلُونَ (۱۶۱) وَلَا يُفْسِدُونَ، قُلُوبُهُمْ فِي الْجَنَانِ، وَ أَجْسَادُهُمْ فِي الْعَمَلِ!

In Persian

(این خطبه را «قاصعه» یعنی تحقیر کننده نامیدند که در آن ارزشهای جاهلی را کوچک و خوار شمرد و از طولانی ترین سخنرانی های امام است که در سال ۴۰ هجری در حالیکه سوار بر اسب بود ایراد فرمود)

۱ والایی پروردگار

ستایش خداوندی را سزاست که لباس عزت و بزرگی پوشید، و آن دو را برای خود انتخاب، و از دیگر پدیده ها باز داشت.

آن دو را مرز میان خود و دیگران قرار داد، و آن دو را برای بزرگی و عظمت خویش برگزید، و لعنت کرد آن کس را که در آرزوی عزت و بزرگی با خدا به ستیزه برخیزد از این رو فرشتگان مقرب خود را آزمود، و فروتنان را از گردنکشان جدا فرمود. با آن که از آنچه در دل هاست، و از اسرار نهان آگاه است، به فرشتگان فرمود.

«من بشری را از گل و خاک می آفرینم، آنگاه که آفرینش او به اتمام رسید، و روح در او دمیدم، برای او سجده کنید، فرشتگان همه سجده کردند مگر ابلیس» که حسادت او را فرا گرفت.

۲ نکوهش تکبر و خودپسندی شیطان

شیطان بر آدم علیه السلام به جهت خلقت او از خاک، فخر فروخت، و با تکیه به اصل خود که از آتش است دچار تعصب و غرور شد.

پس شیطان دشمن خدا و پیشوای متعصب ها و سر سلسله متکبران است، که اساس عصبیت را بنا نهاد، و بر لباس کبریاپی و عظمت با خدا در افتاد، لباس بزرگی را بر تن پوشید و پوشش تواضع و فروتنی را از تن در آورد. آیا نمی نگرید که خدا به خاطر خود بزرگ بینی، او را کوچک ساخت؟ و به جهت بلند پروازی او را پست و خوار گردانید؟ پس او را در دنیا طرد شده، و آتش جهنم را در قیامت برای او مهیا فرمود؟

۳ آزمایش ها درمان تکبر

خداوند اگر اراده می کرد، آدم علیه السلام را از نوری که چشم ها را خیره کند، و زیباییش عقلها را مبهوت سازد، و عطر و پاکیزگی اش حس بویایی را تسخیر کند می آفرید، که اگر چنین می کرد، گردن ها در برابر آدم فروتنی می کردند، و آزمایش فرشتگان برای سجده آدم علیه السلام آسان بود، اما خداوند مخلوقات خود را با اموری که آگاهی ندارند آزمایش می کند، تا بد و خوب تمیز داده شود، و تکبر و خودپسندی را از آنها بزدايد، و خود بزرگ بینی را از آنان دور کند. پس، از آنچه خداوند نسبت به ابلیس انجام داد عبرت گیرید، زیرا اعمال فراوان و کوشش های مداوم او را با تکبر از بین برد.

او شش هزار سال عبادت کرد که مشخص می باشد از سال های دنیا یا آخرت است، اما با ساعتی تکبر همه را نابود کرد، چگونه ممکن است پس از ابلیس، فرد دیگری همان اشتباه را تکرار کند و سالم بماند؟ نه، هرگز! خداوند هیچ گاه انسانی را برای عملی وارد بهشت نمی کند که برای همان عمل فرشته ای را محروم سازد. فرمان خدا در آسمان و زمین یکسان است «۱»، و بین خدا و خلق، دوستی خاصی وجود ندارد که به خاطر آن، حرامی را که بر جهانیان ابلاغ فرموده حلال بدارد.

۴ هشدار از دشمنی های شیطان

ای بندگان خدا! از دشمن خدا پرهیز کنید، مبدا شما را به بیماری خود مبتلا سازد، و با ندای خود شما را به حرکت در آورد، و با لشکرهای پیاده و سواره خود بر شما بتازد! به جانم سوگند، شیطان تیر خطرناکی برای شکار شما بر چله کمان گذارده، و تا حد توان کشیده، و از نزدیک ترین مکان شما را هدف قرار داده است، و خطاب به خدا گفته: «پروردگارا! به سبب آن که مرا دور کردی، دنیا را در چشمهایشان جلوه می دهم، و همه را گمراه خواهم کرد» اما تیری در تاریکی ها، و سنگی بدون نشانه روی رها ساخت، گرچه فرزندان خودپسندی، و برادران تعصب و خود خواهی، و سواران مرکب جهالت و خود پرستی، او را تصدیق کردند.

افراد سرکش شما تسلیم شیطان شدند، و طمع ورزی او را در شما کارگر افتاد، و این حقیقت بر همه آشکار گردید، و حکومت شیطان بر شما استوار شد، و با لشکر خویش به شما یورش برد، و شما را به ذلت سقوط کشانید، و شما را به مرز کشتار و خونریزی کشاند، و شما را با فروکردن نیزه در چشم ها، بریدن گلوها، کوبیدن مغزها پایمال کرد، تا شما را به سوی آتشی بکشاند که از پیش مهیا گردید. پس شیطان بزرگ ترین مانع برای دینداری، و زیانبارترین و آتش افروزترین فرد برای دنیای شماست! شیطان از کسانی که دشمن سر سخت شما هستند و برای در هم شکستنشان کمر بسته اید خطرناک تر است. مردم! آتش خشم خود را بر ضد شیطان به کار گیرید، و ارتباط خود را با او قطع کنید. به خدا سوگند، شیطان بر اصل و ریشه شما فخر فروخت، و بر حسب و نسب شما طعنه زد و عیب گرفت، و با سپاهیان سواره خود به شما هجوم آورد، و با لشکر پیاده راه شما را بست، که هر کجا شما را بیابند شکار می کنند، و دست و پای شما را قطع می کنند، نه می توانید با حيله و نقشه آنها را بپراکنید، و نه با سوگندها قادرید از سر راهتان دور کنید. زیرا کمین گاه شیطان ذلت آور، تنگ و تاریک، مرگ آور،

و جولانگاه بلا و سختی هاست، پس شراره های تعصب و کینه های جاهلی را در قلب خود خاموش سازید، که تکبر و خود پرستی در دل مسلمان از آفت های شیطان، غرورها، و کشش ها و وسوسه های اوست. تاج تواضع و فروتنی را بر سر نهید، و تکبر و خود پسندی را زیر پا بگذارید، و حلقه های زنجیر خود بزرگ بینی را از گردن باز کنید، و تواضع و فروتنی را سنگر میان خود و شیطان و لشکریانش قرار دهید، زیرا شیطان از هر گروهی لشکریان و یارانی سواره و پیاده دارد. و شما همانا قاییل (۱) نباشید که بر برادرش تکبر کرد، خدا او را برتری نداد، خویشتن را بزرگ می پنداشت، و حسادت او را به دشمنی واداشت، تعصب آتش کینه در دلش شعله ور کرد، و شیطان باد کبر و غرور در دماغش دمید، و سر انجام پشیمان شد، و خداوند گناه قاتلان را تا روز قیامت بر گردن او نهاد.

۵ پرهیز از تکبر و اخلاق جاهلی

آگاه باشید! در سرکشی و ستم زیاده روی کردید، و در زمین در دشمنی با خداوند فساد به راه انداختید، و آشکارا با بندگان خدا به نبرد پرداختید. خدا را! خدا را! از تکبر و خود پسندی، و از تفاخر جاهلی بر حذر باشید، که جایگاه بغض و کینه و رشد وسوسه های شیطانی است، که ملتهای گذشته، و امتهای پیشین را فریب داده است، تا آنجا که در تاریکی های جهالت فرو رفتند، و در پرتگاه هلاکت سقوط کردند و به آسانی به همان جایی که شیطان می خواست کشانده شدند. کبر و خود پسندی چیزی است که قلب های متکبران را همانند کرده تا قرن ها به تضاد و خونریزی گذرانند، و سینه ها از کینه ها تنگی گرفت.

۶ پرهیز از سران متکبر و خود پسند

آگاه باشید! زنه‌ها! زنه‌ها! از پیروی و فرمانبرداری سران و بزرگان، آنان که به اصل و حسب خود می‌نازند، و خود را بالاتر از آنچه که هستند می‌پندارند، و کارهای نادرست را به خدا نسبت می‌دهند، و نعمت‌های گسترده خدا را انکار می‌کنند، تا با خواسته‌های پروردگاری مبارزه کنند، و نعمت‌های او را نادیده انگارند. آنان شالوده‌تعبص جاهلی، و ستون‌های فتنه، و شمشیرهای تفاخر جاهلیت هستند. پس، از خدا پروا کنید، و با نعمت‌های خدادادی درگیر نشوید، و به فضل و بخشش او حسادت نوزید، و از فرومایگان اطاعت نکنید، آنان که تیرگی‌شان را با صفای خود نوشیدید، و بیماری‌شان را با سلامت خود درهم آمیخته‌اید، و باطل آنان را با حق خویش مخلوط کرده‌اید، در حالی که آنان ریشه همه فسق‌ها و انحرافات و همراه انواع گناهانند.

شیطان آنها را برای گمراه کردن مردم، مرکب‌های رام‌قرار داد، و از آنان لشکری برای هجوم به مردم ساخت، و برای دزدیدن عقل‌های شما آنان را سخنگوی خود برگزید، که شما را هدف تیرهای خویش، و پایمال‌قدم‌های خود، و دستاویز و سوسه‌های خود گردانید.

۷ ضرورت عبرت از گذشتگان

مردم! از آنچه که بر ملت‌های متکبر گذشته، از کیفرها و عقوبت‌ها و سختگیری‌ها، و ذلت و خواری فرود آمده عبرت بگیرید، و از قبرها و خاکی که بر آنچه ره نهادند، و زمین‌هایی که با پهلوها بر آن افتادند پند پذیرید، و از آثار زشتی که کبر و غرور در دل‌ها می‌گذارد به خدا پناه ببرید، همانگونه که از حوادث سخت به او پناه می‌برید! اگر خدا تکبرورزیدن را اجازه می‌فرمود، حتماً به بندگان مخصوص خود از پیامبران و امامان علیهم السلام اجازه می‌داد، در صورتی که خدای سبحان تکبر و خودپسندی را نسبت به آنان ناپسند، و تواضع و فروتنی را برای آنان پسندید، که چهره بر زمین می‌گذارند و صورت‌ها بر خاک می‌مالند، و در برابر مؤمنان فروتنی می‌کنند، و خود از قشر مستضعف جامعه می‌باشند که خدا آنها را با گرسنگی آزمود، و به سختی و بلا گرفتارشان کرد، و با ترس و بیم امتحانشان فرمود، و با مشکلات فراوان، خالصشان گردانید. پس مال و فرزند را دلیل خشنودی یا خشم خدا ندانید، که نشانه ناآگاهی به موارد آزمایش، و امتحان در بی‌نیازی و قدرت است، زیرا خداوند سبحان فرمود:

«آیا گمان می کنند مال و فرزندانمی که به آنها عطا کردیم، به سرعت نیکی ها را برای آنان فراهم می کنیم؟ نه آنان آگاهی ندارند»

۸ فلسفه آزمایش ها

پس همانا خداوند سبحان بندگان متکبر را با دوستان خود که در چشم آنها ناتوانند می آزمایشد، وقتی که موسی بن عمران و برادرش هارون علیهم السلام بر فرعون وارد شدند، و جامه های پشمین بتن، و چوب دستی در دست داشتند، و با فرعون شرط کردند که اگر تسلیم پروردگار شود، حکومت و ملکش جاودانه بماند و عزّتش برقرار باشد، فرعون گفت:

«آیا از این دو نفر تعجب نمی کنید؟ که دوام عزّت و جاودانگی حکومتم را به خواسته های خود ربط می دهند؟»

در حالی که در فقر و بیچارگی به سر می برند؟ اگر چنین است چرا دستبندهای طلا به همراه ندارند؟» این سخن را فرعون برای بزرگ شمردن طلا و تحقیر پوشش لباسی از پشم گفت، در حالی که اگر خدای سبحان اراده می فرمود، به هنگام بعثت پیامبران، درهای گنج ها، و معدن های جواهرات، و باغات سرسبز را به روی پیامبران می گشود، و پرندگان آسمان و حیوانات وحشی زمین را همراه آنان به حرکت در می آورد. امّا اگر این کار را می کرد، آزمایش از میان می رفت، و پاداش و عذاب بی اثر می شد، و بشارت ها و هشدارهای الهی بی فایده می بود، و بر مؤمنان اجر

و پاداش امتحان شدگان واجب نمی شد، و ایمان آورندگان ثواب نیکوکاران را نمی یافتند، و واژه ها، معانی خود را از دست می داد. در صورتی که خداوند پیامبران را با عزم و اراده قوی، گرچه با ظاهری ساده و فقیر مبعوث کرد، با قناعتی که دل ها و چشم ها را پر سازد، هر چند فقر و نداری ظاهری آنان چشم و گوش ها را خیره سازد. اگر پیامبران الهی، دارای چنان قدرتی بودند که مخالفت با آنان امکان نمی داشت، و توانایی و عزّتی می داشتند که هرگز مغلوب نمی شدند، و سلطنت و حکومتی می داشتند که همه چشم ها به سوی آنان بود، از راه های دور بار سفر به سوی آنان می بستند، اعتبار و ارزششان در میان مردم اندک بود، و متکبران در برابرشان سر فرود می آوردند، و تظاهر به ایمان می کردند، از روی ترس یا علاقه ای که به مادیات داشتند.

در آن صورت نیت های خالص یافت نمی شد، و اهداف غیر الهی در ایمانشان راه می یافت، و با انگیزه های گوناگون به سوی نیکی ها می شتافتند. اما خدای سبحان اراده فرمود که پیروی از پیامبران، و تصدیق کتب آسمانی، و فروتنی در عبادت، و تسلیم در برابر فرمان خدا، و اطاعت محض فرمانبرداری، با نیت خالص تنها برای خدا صورت پذیرد، و اهداف غیر خدایی در آن راه نیابد، که هر مقدار آزمایش و مشکلات بزرگتر باشد ثواب و پاداش نیز بزرگتر خواهد بود.

۹ فلسفه حج

آیا مشاهده نمی کنید که همانا خداوند سبحان، انسان های پیشین از آدم علیه السلام تا آیندگان این جهان را با سنگ هایی در مکه آزمایش کرد که نه زیان می رسانند، و نه نفعی دارند، نه می بینند، و نه می شنوند؟ این سنگ ها را خانه محترم خود قرار داده و آن را عامل پایداری مردم گردانید. سپس کعبه را در سنگلاخ ترین مکان ها، بی گیاه ترین زمین ها، و کم فاصله ترین درّه ها، در میان کوه های خشن، سنگریزه های فراوان، و چشمه های کم آب، و آبادی های از هم دور قرار داد، که نه شتر، نه اسب و گاو و گوسفند، هیچ کدام در آن سرزمین آسایش ندارند. سپس آدم علیه السلام و فرزندانش را فرمان داد که به سوی کعبه برگردند، و آن را مرکز اجتماع و سر منزل مقصود و بار اندازشان گردانند، تا مردم با عشق قلب ها، به سرعت از میان فلات و دشت های دور، و از درون شهرها، روستاها، درّه های عمیق، و جزایر از هم پراکنده دریاها به مکه روی آورند، شانه های خود را بجنبانند، و گرداگرد کعبه لا اله الا الله بر زبان جاری سازند، و در اطراف خانه طواف کنند، و با موهای آشفته، و بدن های پر گرد و غبار در حرکت باشند. لباس های خود را که نشانه شخصیت هر فرد است در آورند، و با اصلاح نکردن موهای سر، قیافه خود را تغییر دهند، که آزمونی بزرگ، و امتحانی سخت، و آزمایشی آشکار است برای پاکسازی و خالص شدن، که خداوند آن را سبب رحمت و رسیدن به بهشت قرار داد. اگر خداوند خانه محترمش، و مکان های انجام مراسم حج را، در میان باغ ها و نهرها، و سرزمین های سبز و هموار، و پردرخت و میوه، مناطقی آباد و دارای خانه ها و کاخ های بسیار، و آبادی های به هم پیوسته، در میان گندمزارها و باغات خرّم و پر از گل و گیاه، دارای مناظری زیبا و پر آب، در وسط باغستانی شادی آفرین، و جاده های آباد قرار می داد، به همان اندازه که آزمایش ساده بود، پاداش نیز سبک تر می شد. اگر پایه ها و بنیان کعبه، و سنگ هایی که در ساختمان آن به کار رفته از زمرد سبز، و یاقوت سرخ، و دارای نور و روشنایی بود، دل ها دیرتر به شک و تردید می رسیدند، و تلاش شیطان بر قلب ها کمتر اثر می گذاشت، و وسوسه های پنهانی او در مردم کارگر نبود. در صورتی که خداوند بندگان خود را با انواع سختی ها می آزمایشد، و با مشکلات زیاد به عبادت می خواند، و به اقسام گرفتاری ها مبتلا می سازد، تا کبر و خود پسندی را از دل هایشان خارج کند، و به جای آن فروتنی آورد، و درهای فضل و رحمتش را به روی شان بگشاید، و وسائل عفو و بخشش را به آسانی در اختیارشان گذارد.

۱۰ پرهیز از ستمکاری

پس، خدا را! خدا را! از تعجیل در عقوبت، و کیفر سرکشی و ستم بر حذر باشید، و از آینده دردناک ظلم، و سرانجام زشت تکبر و خود پسندی که کمین گاه ابلیس است، و جایگاه حيله و نیرنگ اوست، بترسید، حيله و نیرنگی که با دل‌های انسان‌ها، چون زهر کشنده می‌آمیزد و هرگز بی اثر نخواهد بود، و کسی از هلاکتش جان سالم نخواهد برد: نه دانشمند به خاطر دانشش، و نه فقیر به جهت لباس کهنه اش، در امان می‌باشد.

۱۱ فلسفه عبادات اسلامی

خداوند بندگانش را، با نماز و زکات و تلاش در روزه داری، حفظ کرده است، تا اعضا و جوارحشان آرام، و دیدگانشان خاشع، و جان و روانشان فروتن، و دل‌هایشان متواضع باشد، کبر و خودپسندی از آنان رخت بر بندد، چرا که در سجده، بهترین جای صورت را به خاک مالیدن، فروتنی آورد، و گذاردن اعضا بر ارزش بدن بر زمین، اظهار کوچکی کردن است.

و روزه گرفتن، و چسبیدن شکم به پشت، عامل فروتنی است، و پرداخت زکات، برای مصرف شدن میوه جات زمین و غیر آن، در جهت نیازمندیهای فقرا و مستمندان است. به آثار عبادات بنگرید که چگونه شاخه‌های درخت تکبر را در هم می‌شکنند؟

و از رویدن کبر و خودپرستی جلوگیری می‌کند!

۱۲ تعصب ورزیدن زشت و زیبا

من در اعمال و رفتار جهانیان نظر دوختم، هیچ کس را نیافتم که بدون علت در باره چیزی تعصب ورزد، جز با دلیلی که با آن ناآگاهان را بفریبد، و یا برهانی آورد که در عقل سفیهان نفوذ کند، جز شما! زیرا در باره چیزی تعصب می‌ورزید که نه علتی دارد و نه سببی، ولی شیطان به خاطر اصل خلقت خود بر آدم علیه السلام تعصب ورزید، و آفرینش او را مورد سرزنش قرار داد و گفت «مرا از آتش و تو را از گل ساخته اند»، و سرمایه داران فساد زده امت‌ها، برای داشتن نعمت‌های فراوان تعصب ورزیدند و گفتند:

«ما صاحبان فرزندان و اموال فراوانیم و هرگز عذاب نخواهیم شد» (۱) پس اگر در تعصب ورزیدن ناچارید، برای اخلاق پسندیده، افعال نیکو و کارهای خوب تعصب داشته باشید، همان افعال و کرداری که انسان های با شخصیت، و شجاعان خاندان عرب، و سران قبائل در آنها از یکدیگر پیشی می گرفتند، یعنی اخلاق پسندیده، بردباری (۲) به هنگام خشم فراوان، و کردار و رفتار زیبا و درست، و خصلت های نیکو! پس تعصب ورزید در حمایت کردن از پناهندگان، و همسایگان، وفاداری به عهد و پیمان، اطاعت کردن از نیکی ها، سرپیچی از تکبر و خود پسندی ها، تلاش در جود و بخشش، خود داری از ستمکاری، بزرگ شمردن خونریزی، انصاف داشتن با مردم، فروخوردن خشم، پرهیز از فساد در زمین، تا راستگار شوید.

۱۳ علل پیروزی و شکست ملت ها

از کیفی هایی که بر اثر کردار بد و کارهای ناپسند بر امت های پیشین فرود آمد خود را حفظ کنید، و حالات گذشتگان را در خوبی ها و سختی ها به یاد آورید، و بترسید که همانند آنها باشید! پس آنگاه که در زندگی گذشتگان مطالعه و اندیشه می کنید، عهده دار چیزی باشید که عامل عزت آنان بود، و دشمنان را از سر راهشان برداشت، و سلامت و عافیت زندگی آنان را فراهم کرد، و نعمت های فراوان را در اختیارشان گذاشت، و کرامت و شخصیت به آنان بخشید، که از تفرقه و جدایی اجتناب کردند، و بر وحدت و همدلی همت گماشتند، و یکدیگر را به وحدت واداشته به آن سفارش کردند. و از کارهایی که پشت آنها را شکست، و قدرت آنها را در هم کوبید، چون کینه توزی با یکدیگر، پرکردن دلها از بخل و حسد، به یکدیگر پشت کردن و از هم بریدن، و دست از یاری هم کشیدن، پرهیزید، و در احوالات مؤمنان پیشین اندیشه کنید، که چگونه در حال آزمایش و امتحان به سر بردند، آیا بیش از همه مشکلات بر دوش آنها نبود؟ و آیا بیش از همه مردم در سختی و زحمت نبودند؟ و آیا از همه مردم جهان بیشتر در تنگنا قرار نداشتند؟ فرعون های زمان، آنها را به بردگی کشاندند، و همواره بدترین شکنجه ها را بر آنان وارد کردند، و انواع تلخی ها را به کامشان ریختند، که این دوران ذلت و هلاکت و مغلوب بودن، تداوم یافت نه راهی وجود داشت که سرپیچی کنند، و نه چاره ای که از خود دفاع نمایند، تا آن که خداوند، تلاش و استقامت و بردباری در برابر ناملازمات آنها را، در راه دوستی خود، و قدرت تحمل ناراحتی ها را برای ترس از خویش، مشاهده فرمود. آنان را از تنگناهای بلا و سختی ها نجات داد، و ذلت آنان را به عزت و بزرگواری، و ترس آنها را به امتیث تبدیل فرمود، و آنها را حاکم و زمامدار و پیشوای انسانها قرار داد، و آن قدر کرامت و بزرگی از طرف خدا به آنها رسید که خیال آن را نیز در سر نمی پروراندند. پس اندیشه کنید که چگونه بودند آنگاه که: وحدت اجتماعی داشتند، خواسته های آنان یکی، قلب های آنان یکسان، و دست های آنان مدد کار یکدیگر، شمشیرها یاری کننده، نگاه ها به یک سو دوخته، و اراده ها واحد و همسو بود! آیا در آن حال مالک و سرپرست سراسر زمین نبودند؟ و رهبر و پیشوای همه دنیا نشدند؟ پس به پایان کار آنها نیز بنگرید! در آن هنگام که به تفرقه و پراکندگی روی آوردند، و مهربانی و دوستی آنان از بین رفت، و سخن ها و دل هایشان گوناگون شد، از هم جدا شدند، به حزب ها و گروه ها پیوستند، خداوند لباس کرامت خود را از تنشان بیرون آورد، و نعمت های فراوان شیرین را از آنها گرفت، و داستان آنها در میان شما عبرت انگیز باقی ماند. از حالات زندگی فرزندان اسماعیل پیامبر، و فرزندان اسحاق پیامبر، فرزندان اسراییل «یعقوب» (که درود بر آنان باد) عبرت گیرید، راستی چقدر حالات ملت ها با هم یکسان، و در صفات و رفتارشان با یکدیگر همانند است! در احوالات آنها روزگاری که از هم جدا و پراکنده بودند اندیشه کنید، زمانی که پادشاهان کسری و قیصر (۱) بر آنان حکومت می کردند (۲)، و آنها را از سرزمین های آباد، از کناره های دجله و فرات، (۳) و از محیطهای سر سبز و خرّم دور کردند، و به صحراهای کم گیاه، و بی آب و علف، محل وزش بادهای، و سرزمین هایی که زندگی در آنها مشکل بود تبعید کردند، آنان را در مکان های نامناسب، مسکین و فقیر، همنشین شتران ساختند، (۴) خانه هایشان پست ترین خانه ملت ها، و سرزمین زندگیشان خشک ترین بیابان ها بود، نه دعوت حقی وجود

داشت که به آن روی آورند و پناهنده شوند، و نه سایه محبتی وجود داشت که در عزت آن زندگی کنند. حالات آنان دگرگون، و قدرت آنان پراکنده، و جمعیت انبوهشان متفرق بود. در بلایی سخت، و در جهالتی فراگیر فرو رفته بودند، دختران را زنده به گور، و بت ها را پرستش می کردند، و قطع رابطه با خویشاوندان، و غارتگری های پیاپی در میانشان رواج یافته بود.

۱۴ ره آورد بعثت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم

حال به نعمت های بزرگ الهی که به هنگامه بعثت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم بر آنان فروریخت بنگرید، که چگونه اطاعت آنان را با دین خود پیوند داد. و با دعوتش آنها را به وحدت رساند! چگونه نعمت های الهی بالهای کرامت خود را بر آنان گستراند، و جویبارهای آسایش و رفاه بر ایشان روان ساخت! و تمام برکات آیین حق، آنها را در بر گرفت! در میان نعمت ها غرق گشتند، و در خرمی زندگانی شادمان شدند، امور اجتماعی آنان در سایه قدرت حکومت اسلام استوار شد، و در پرتو عزتی پایدار آرام گرفتند، و به حکومتی پایدار رسیدند. آنگاه آنان حاکم و زمامدار جهان شدند، و سلاطین روی زمین گردیدند، و فرمانروای کسانی شدند که در گذشته حاکم بودند، و قوانین الهی را بر کسانی اجراء می کردند که مجریان احکام بودند، و در گذشته کسی قدرت در هم شکستن نیروی آنان را نداشت، و هیچ کس خیال مبارزه با آنان را در سر نمی پروراند.

۱۵ علل نکوهش و سقوط کوفیان

آگاه باشید که شما هم اکنون دست از رشته اطاعت کشیدید، و با زنده کردن ارزش های جاهلیت، دژ محکم الهی را در هم شکستید، در حالی که خداوند بر این امت اسلامی بر «وحدت و برادری» منت گذارده بود، که در سایه آن زندگی کنند، نعمتی بود که هیچ ارزشی نمی توان همانند آن تصور کرد، زیرا از هر ارزشی گران قدرتر، و از هر کرامتی والاتر بود. بدانید که پس از هجرت، دوباره چونان اعراب بادیه نشین شده اید، و پس از وحدت و برادری به احزاب گوناگون تبدیل گشته اید، از اسلام تنها نام آن، و از ایمان جز نشانی را نمی شناسید! شعار می دهید: آتش آری، ننگ هرگز! گویا می خواهید اسلام را واژگون، و پرده حرمتش را پاره کنید؟ و پیمانی را که خدا برای حفظ حرمت مسلمین در زمین، و عامل امتیّت و آرامش مردم قرار داد بشکنید؟ همانا اگر شما به غیر اسلام پناه برید، کافران با شما نبرد خواهند کرد.

آنگاه نه جبرئیل و نه میکائیل، نه مهاجر و نه انصار، وجود ندارند که شما را یاری دهند، و چاره ای جز نبرد با شمشیر ندارید تا خدا در میان شما حکم نماید. مردم! از مثل های قرآن در باره کسانی که عذاب و کیفر شدند، و روزهای سخت آنان، و آسیب های شدیدی که دیدند آگاهید، پس وعده عذاب خدا را دور مپندارید، و به عذر اینکه آگاهی ندارید خود را گرفتار نسازید، و انتقام خدا را سبک، و خود را از کیفر الهی ایمن مپندارید، زیرا که خدای سبحان، مردم روزگاران گذشته را از رحمت خود دور نساخت مگر برای ترک امر به معروف، و نهی از منکر. پس خدا، بی خردان را برای نافرمانی، و خردمندان را برای ترک باز داشتن دیگران از گناه، لعنت کرد.

آگاه باشید! شما رشته پیوند با اسلام را قطع، و اجرای حدود الهی را تعطیل، و احکام اسلام را به فراموشی سپرده اید!

۱۶ قاطعیت امام در نبرد با منحرفان

آگاه باشید! خداوند مرا به جنگ با سرکشان تجاوز کار، پیمان شکنان و فساد کنندگان در زمین فرمان داد: با ناکثان پیمان شکن جنگیدم، و با قاسطین تجاوز کار جهاد کردم، و مارقین خارج شده از دین را خوار و زبون ساختم، و رهبر خوارج (شیطان ردهه) «۱» بانگ صاعقه ای قلبش را به تپش آورد و سینه اش را لرزاند و کارش را ساخت. حال تنها اندکی از سرکشان و ستمگران باقی ماندند، که اگر خداوند مرا باقی گذارد با حمله دیگری نابودشان خواهم کرد، و حکومت حق را در سراسر کشور اسلامی پایدار خواهم کرد، جز مناطق پراکنده و دور دست.

۱۷ سوابق درخشان شجاعت و فضائل امام علیه السلام

من در خردسالی، بزرگان عرب را به خاک افکندم، و شجاعان دو قبیله معروف «ربیع» و «مضر» را در هم شکستم! شما موقعیت مرا نسبت به رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در خویشاوندی نزدیک، در مقام و منزلت ویژه می دانید، پیامبر مرا در اتاق خویش می نشاند، در حالی که کودک بودم مرا در آغوش خود می گرفت، و در بستر مخصوص خود می خوابانید، بدنش را به بدن من می چسباند، و بوی پاکیزه خود را به من می بویاند، و گاهی غذایی را لقمه لقمه در دهانم می گذارد، هرگز دروغی در گفتار من، و اشتباهی در کردارم نیافت. از همان لحظه ای که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را از شیر گرفتند، خداوند بزرگ ترین فرشته (جبرئیل) خود را مأمور تربیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم کرد تا شب و روز، او را به راه های بزرگواری و راستی و اخلاق نیکو راهنمایی کند، و من همواره با پیامبر بودم چونان فرزند که همواره با مادر است، «۲» پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم هر روز نشانه تازه ای از اخلاق نیکو را برایم آشکار می فرمود، و به من فرمان می داد که به او اقتداء نمایم. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم چند ماه از سال را در غار حراء «۳» می گذراند، تنها من او را مشاهده می کردم، و کسی جز من او را نمی دید، در آن روزها، در هیچ خانه اسلام راه نیافت جز خانه رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم که خدیجه هم در آن بود و من سؤمین آنان بودم. من نور وحی و رسالت را می دیدم، و بوی نبوت را می بوییدم من هنگامی که وحی بر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرود می آمد، ناله شیطان را شنیدم، گفتم ای رسول خدا، این ناله کیست؟ گفت: شیطان است که از پرستش خویش مأیوس گردید و فرمود: «علی! تو آنچه را من می شنوم، می شنوی، و آنچه را که من می بینم، می بینی، جز اینکه تو پیامبر نیستی، بلکه وزیر من بوده و به راه خیر می روی»

۱۸ خیره سری و دشمنی سران قریش

من با پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بودم آنگاه که سران قریش نزد او آمدند و گفتند:

«ای محمد صلی الله علیه و آله و سلم تو ادعای بزرگی کردی، که هیچیک از پدران و خاندانت نکردند، ما از تو معجزه ای می خواهیم، اگر پاسخ مثبت داده، انجام دهی، می دانیم که تو پیامبر و فرستاده خدایی، و اگر از انجام آن سرباز زنی، خواهیم دانست که ساحر و دروغگویی» پس پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود «شما چه می خواهید؟» گفتند: «این درخت را بخوان تا از ریشه کنده شود و در پیش تو بایستد» پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: خداوند بر همه چیز تواناست. حال اگر خداوند این کار را بکند آیا ایمان می آورید؟ و به حق شهادت می دهید؟

گفتند: آری، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: من بزودی نشانتان می دهم آنچه را که درخواست کردید، و همانا بهتر از هر کس می دانم که شما به خیر و نیکی باز نخواهید گشت، زیرا در میان شما کسی است که کشته شده و در چاه «بدر» دفن خواهد شد، «۱» و کسی است «۲» که جنگ احزاب را تدارک خواهد کرد. سپس به درخت اشاره کرد و فرمود: «ای درخت! اگر به خدا و روز قیامت ایمان داری، و می دانی من پیامبر خدایم، از زمین با ریشه هایت در آی، و به فرمان خدا در پیش روی من قرار گیر» سوگند به پیامبری که خدا او را به حق مبعوث کرد، درخت با ریشه هایش از زمین کنده شده، و پیش آمد که با صدای شدید چونان به هم خوردن بال پرندگان، یا به هم خوردن شاخه های درختان، جلو آمد و در پیش روی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ایستاد که برخی از شاخه های بلند خود را بر روی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و بعضی دیگر را روی من انداخت و من در طرف راست پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم ایستاده بودم، وقتی سران قریش این منظره را مشاهده کردند، با کبر و غرور گفتند: «به درخت فرمان ده، نصفش جلوتر آید، و نصف دیگر در جای خود بماند» پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمان داد. نیمی از درخت با وضعی شگفت آور و صدایی سخت به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نزدیک شد گویا می خواست دور آن حضرت بیچد اما سران قریش از روی کفر و سرکشی گفتند: «فرمان ده این نصف باز گردد و به نیم دیگر ملحق شود، و به صورت اول در آید» پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم دستور داد و چنان شد. من گفتم: لا اله الا الله، ای رسول خدا من نخستین کسی هستم که به تو ایمان آوردم، و نخستین فردی هستم اقرار می کنم که درخت با فرمان خدا برای تصدیق نبوت، و بزرگداشت دعوت رسالت، آنچه را خواستی انجام داد. اما سران قریش همگی گفتند: «او ساحری است دروغگو، که سحری شگفت آور دارد، و سخت با مهارت است».

و خطاب به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم گفتند: «آیا نبوت تو را کسی جز امثال علی علیه السلام باور می کند؟»

۱۹ الگوهای کامل ایمان

و همانا من از کسانی هستم که در راه خدا از هیچ سرزنشی نمی ترسند، کسانی که سیمای آنها سیمای صدیقان، و سخنانشان، سخنان نیکان است، شب زنده داران و روشنی بخشان روزند، به دامن قرآن پناه برده سنت های خدا و رسولش را زنده می کنند، نه تکبر و خود پسندی دارند، و نه بر کسی برتری می جویند، نه خیانتکارند و نه در زمین فساد می کنند، قلب هایشان در بهشت، و پیکر هایشان سرگرم اعمال پسندیده است.

(۱) ژ. در نسخه های دیگر «لا یدری» دارد یعنی معلوم نیست (بدون استفاده از علم غیب) (در حدیثی از امام رضا علیه السلام نقل شد که نام ابلیس، حارث بود و پس از رانده شدن از رحمت الهی به ابلیس یعنی «دور» نامیده شد).

که طرفداران مونیسم MSINOM (فلسفه وحدت وجود) تلاش فراوان کردند تا کلیه عوارض جهان خلقت را در یک اصل وحدت وجود تبیین کنند.

(۲) قابیل بر فرزند مادرش (هابیل) تکبر کرد.

(۳) نفی حکومت: پلوتوکراسی YCARCOTULP (حکومت سرمایه داری) و سرمایه داران بزرگ

(۴) احلام: را ابن ابی الحدید «عقل و اندیشه» معنا کرد، ولی ابن میثم در جلد چهارم از شرح خود ص ۹۳، احلام را به «بردباری» معنا کرد، و حق با اوست.

(۵) کسری لقب پادشاهان ایران و قیصر لقب پادشاهان روم شرقی بود.

(۶) نفی حکومت: اریستوکراسی YCARCOTSIRA (حکومت های اشرافی) و الیگارشسی YHCRAILO (حکومت استبدادی چند نفر از اغنیا)

(۷) بحر العراق: دریای عراق، منظور آبهای میان دجله و فرات است که ساسانیان بر آن حکومت داشتند.

(۸) دبر و وبر، کنایه از شتر است، یعنی آنها را فقیر و تهیدست با شتران رها کردند.

(۹) ردهه: گودالی که رهبر خوارج معروف به «ذو الشدیه» جنازه اش در آن افتاده بود. و ناکثان یعنی «عهد شکنان» اصحاب جمل که در بصره شورش کردند، قاسطین «ستمکاران» یعنی معاویه و پیروان ستمکار او و مارقین یعنی خارج شدگان، خوارج و طرفدارانشان که از لشکر امام و امت اسلامی کناره گرفتند.

(۱۰) اتّباع الفصیل اثر امّه (شتر بچه همواره با شتر است) وقتی می خواستند بگویند که آن دو نفر همیشه با هم بودند از این ضرب المثل استفاده می کردند.

(۱۱) حراء: کوهی است که در شمال مکه به فاصله ۶ کیلو متر، بر دامنه جنوبی کوه و در ارتفاع ۱۶۰ متر، غاری وجود دارد که پیامبران گذشته و حضرت ابراهیم علیه السلام در آن عبادت می کردند، و خلوتگاه و محل عبادت رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم نیز بود که آیات آغازین قرآن در آنجا بر رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم نازل شد.

(۱۲) این پیش گوئی از آینده به جنگ بدر (چاهی بین مکه و مدینه) اختصاص دارد که جسد عتبه و شیبه، پسران ربیع و امیه و پسران عبد شمس و ابو جهل و برخی دیگر در آن ریخته شد و دسته جمعی در آن دفن شدند.

(۱۳) این شخص ابو سفیان است که جنگ احزاب (خندق) را تدارک دید و سرانجام شکست خورد، که این حوادث در سالهای پس از هجرت اتفاق افتاد.

Footnote

The intention is that "you should not create conditions by which you may be deprived .(۱)
 ."of Allah's favours like the jealous who aims at harming him of whom he is jealous

The intention is to say that if belief is accepted under force of awe and fear and .(۲)
 worship is offered under the influence of power and authority then neither will it be belief
 in the true sense nor worship in real spirit. This is because belief is the name of inner
 testimony and heart-felt conviction. The conviction produced by force and compulsion
 can be only verbal but not heart-felt. Similarly worship is the name of open
 acknowledgement of one's position of servitude. Worship which is devoid of the feeling of
 servitude or the sense of devotion and which is performed only in view of authority or
 fear cannot be real worship. Therefore such belief and such worship would not present
 .their correct connotation

The reason for specifying the learned and the poor is that the learned has the light of .(۳)
 learning to lead him which the destitution of the poor may deny to him. In spite of this
 .both the learned and the poor fall into his deceit

Then how can the ignorant save himself from his clutches and how can the rich who has
 .all the means to get into wrong ways defend himself against him

!Nay! Verily man is wont to rebel

!As the deemeth himself needless

If a glance is cast at the rise and fall and events and happenings of the past people . (۴)
 this fact will shine like daylight that the rise and fall of communities is not the result of luck
 or change but that to a great extent it is affected by their acts and deeds. And of
 whatever type those deeds are their results and consequences are in accord with them.
 Consequently the stories and events of past people openly reflect that the result of
 oppression and evil deeds has always been ruin and destruction while the consequence
 of virtuous action and peaceful living was always good luck and success. Since time and
 people make no difference if the same conditions appear again and the same actions are
 repeated the same results must accrue which had appeared in the earlier set of
 circumstances because the accrual of the results of good or bad actions is sure and

.certain like the properties and effects of everything

پ: ۸۳

It this were not so it would not be possible to kindle hope in the minds of the oppressed and the afflicted by presenting to them past events and their effects nor could the oppressors and tyrants be warned of the ill-effects of their deeds on the ground that it was not necessary that the same would accrue now as had accrued earlier. But it is the universality of causality which makes past events the object of a lesson for posterity. Consequently it was for this purpose that Amir al-mu'minin provoked thinking and consideration and mentioned the various events of Banu Isma'il Banu Ishaq and Banu Isra'il and their affliction at the hands of the kings of Persia and Rome

The progeny of Ismael the elder son of Ibrahim (Abraham) is called Banu Isma'il while the progeny of his younger son Issac is called Banu Ishaq which later continued to divide into various off-shoots and acquired different names. Their original abode was at Canaan in Palestine where Ibrahim had settled after the immigration from the plains of the Euphrates and the Tigris. His son Isma'il had settled in the Hijaz where Ibrahim had left him and his mother Hajar (Hagar). Isma'il married as-Sayyidah bint Mudad a woman of the tribe of Jurhum which also inhabited this very area. His progeny sprang from her and spread throughout the world. The other son of Ibrahim namely Ishaq remained in Canaan. His son was Ya'qub (Jacob/Israel) who married Liya the daughter of his mother's brother and after her death married his other daughter

Both of them bore him progeny which is known as Banu Isra'il. One of his sons was Yusuf (Joseph) who reached the neighbouring country Egypt through an accident and after suffering slavery and imprisonment eventually became the ruler and occupier of the throne.

After this change he sent for all his relations and kith and kin and in this way Egypt became the abode of Banu Isra'il. For some time they lived there in peace and safety and led a life of respect and esteem but by and by the locals began to view them with disdain and hatred and made them the target of all sorts of tyrannies so much so that they used to kill their children and retained their women as slave-maids as a result of which their determination and courage was trampled and their spirit of freedom was completely subdued. At last conditions changed and the period of their troubles came to an end after four hundred years of the shackles of slavery; when Allah sent Musa to deliver them from the oppression of the Pharaoh.

Musa set off with them to leave Egypt but in order to destroy the Pharaoh Allah turned them towards the Nile where there was all flood in front and on the rear the huge forces of the Pharaoh. This bewildered them much but Allah commanded Musa to enter the river without fear. Thus when he went forward there appeared in the river not only one but several courses to pass through and Musa crossed to the other side of the river along with Banu Isra'il. Pharaoh was closely following. When he saw them passing he too advanced with his arm but when they reached the middle of the stream the still water began moving and engulfing Pharaoh and his army in its waves finished them. About them the Qur'an says

And (remember ye) when We delivered you from Pharaoh's people who afflicted you with grievous torment slaying your sons and by letting your women alive and in that was a (great trial from your Lord. (۲:۴۹

However when after leaving the boundaries of Egypt they entered their motherland Palestine they established their own state and began to live in freedom and Allah changed their lowliness and disgrace into the greatness and sublimity of rule and power. In this :connection Allah says

And made We inheritors the people who were deemed weak (to inherit) the eastern parts of the earth and the western parts of it which we had blessed therein (with fertility) and the good word of thy Lord was fulfilled in the children of Israel for what they did endure; and destroyed We what Pharaoh and his people had wrought and what shade they did (make. (Qur'an ۷:۱۳۷

On occupying the throne of rule and regaining prosperity and peacefulness Banu Isra'il forgot all the ignominies and disgraces of the period of slavery and instead of being thankful to Allah for the favours granted by Him they took to rebellion and revolt. Consequently they shamelessly indulged in vices and misconduct and partook in mischiefs and evil deeds to the maximum made lawful things unlawful and unlawful things lawful by false excuses and disobeyed the prophets who tried to preach and correct them under the command of Allah and even killed them. The natural consequence of their vicious activities was that they were caught in punishment for their deeds. Consequently Nebuchadnezzar who was ruling in Babylon (Iraq) in ۶۰۰ B.C. rose to march against Syria and Palestine and killed seventy thousand Banu Isra'il with his blood-thirsty swords devastated their towns drove away the survivors with him like sheep and goats .and threw them in the abyss of ignominy by turning them into slaves

Although after this ruination there seemed no way for them to regain position and power yet nature gave them still another chance to recover. When Nebuchadnezzar died and power came in the hands of Belshazzar he started all sorts of oppression on the people. Being disgusted with this they sent word to the ruler of Persia that they were tired of enduring the oppression of their ruler and that he should rescue them from him and free them from the oppression of Belshazzar. Cyrus the Great who was a just and upright ruler rose up in response to this request and with the co-operation of the local population overturned the government as a consequence of which the yoke of slavery on Banu Isra'il's necks was also removed and they were allowed to return to Palestine

Thus after seventy years of subjugation they again set foot in their homeland and took over the reins of government. If they had taken their lesson from the past events they would not have committed the same evils as a consequence of which they had to suffer slavery; but the mental constitution of this community was such that whenever they achieved prosperity and freedom from care they lost themselves in the intoxication of riches and in the enjoyment of pleasure mocked the laws of religion derided the prophets and even killing them did not mean anything serious to them. Thus when their ruler Herod at the request of his sweetheart beheaded the Prophet Yahya (John) and presented his head to her none of them raised any voice against this brutality or was affected by it in any manner. This was the state of their unruliness and fierceness when 'Isa made his appearance. He stopped them from evil deeds and exhorted them to adopt good habits but they opposed him too and gave him troubles of various sorts so much so that they tried to end his life. However Allah foiled all their devices and made 'Isa safe against their approach

When their disobedience reached this stage and their capacity to accept guidance was completely wiped out fate decided to ruin them and made full arrangements for their annihilation and destruction. The ruler of Roma (Byzantia) Vespasianus sent his son Titus to attack Syria he laid siege round Jerusalem demolished the houses and broke down the walls of the Synagogue as a result of which thousand of Banu Isra'il left their houses and became scattered abroad while thousands died of hunger; and those who remained were put to sword. Most of them settled in Hijaz but because of their rejecting Prophet Muhammad (p.b.u.h.a.h.p.) their unity was so disturbed that they could never again converge on any one centre of honour and could never regain a life of prestige and dignity in place of disgrace and ignominy

In the same way the ruler of Persia made serious attacks on Arabia and subjugated the inhabitants of those places. Thus Shapur ibn Hurmuz at the age of sixteen took with him four thousand combatants and attacked Arabs who resided within the boundaries of Persia and then advanced towards Bahrayn Qatif and Hajar and ruined Banu Tamim Banu Bakr ibn Wa'il and Banu 'Abd al-Qays and cut through the shoulders of seventy thousand Arabs after which his nickname became "Dhu'l-Aktaf" (the shoulderer). He forced the Arabs that they should live in tents built of hair should grow long hair on their heads should not wear white clothes and should ride unsaddled horses. Then he settled twelve thousand people of Isfahan and other cities of Persia in the area between Iraq and Syria

In this way he drove the inhabitants of those places from fertile lands to waterless forests which had neither any of the conveniences of life nor means of livelihood and for long these people remained the victims of other's oppression due to their own disunity and division. At last Allah deputed the Prophet and raised them out of disgrace to the highest pinnacle of progress and sublimity

Amir al-mu'minin Abu Ayyub al-Ansari Jabir ibn 'Abdullah al-Ansari 'Abdullah ibn . (۵) Mas'ud 'Ammar ibn Yasir Abu Sa'id al-Khudri and 'Abdullah ibn 'Abbas narrated that the Holy Prophet commanded 'Ali ibn Abi Talib to fight those who are pledge-breakers (nakithin) deviators from truth (qasitin) and those who have left the faith (mariqin). (al-Mustadrak vol. ۳ p. ۱۳۹; al-Isti'ab vol. ۳ p. ۱۱۱۷; Usd al-ghabah vol. ۳ pp. ۳۲-۳۳; ad-Durr al-manthur vol. ۶ p. ۱۸; al-Khasa'is al-kubra vol. ۲ p. ۱۳۸; Majma' az-zawa'id vol. ۵ p. ۱۸۶; vol. ۶ p. ۲۳۵; vol. ۷ p. ۲۳۸; Kanz al-'ummal vol. ۶ pp. ۷۲ ۸۲ ۸۸ ۱۵۵ ۲۱۵ ۳۱۹ ۳۹۱ ۳۹۲; Tarikh Baghdad vol. ۸ p. ۳۴۰; vol. ۱۳ pp. ۱۸۶-۱۸۷; al-Tarikh Ibn 'Asakir vol. ۵ p. ۴۱; at-Tarikh Ibn Kathir vol. ۷ pp. ۳۰۴-۳۰۶; ar-Riyad an-nadarah vol. ۲ p. ۲۴۰; Sharh al-mawahib al-ladunniyyah vol. ۳ pp. ۳۱۶-۳۱۷; Muwaddah al-awham vol. ۱ p. ۳۸۶

Ibn Abi'l-Hadid says: "It has been proved (by right ascription) from the Holy Prophet that :(.he said to 'Ali (p.b.u.h

You will fight after me those who are pledge-breakers deviators from truth and those .who have gone out of the faith

The pledge-breakers were the people of Jamal because they broke their allegiance with" him. The deviators from truth were the people of Syria (ash-Sham) at Siffin. Those who have gone out of the faith were the Kharijites at an-Nahrawan. Regarding these three : (groups Allah says (about the first one

Verily those who swear their fealty unto thee do but swear fealty unto Allah; the hand of Allah is above their hands; so whosoever violateth his oath doth violate it only to the hurt (of his (own) self;... (Qur'an ۴۸:۱۰

:About the second group) Allah says)

("And as for the deviators they shall be for the hell a fuel. (Qur'an ۷۲:۱۵

Concerning the third group Ibn Abi'l-Hadid has referred to the following tradition (hadith) that al-Bukhari (in as-Sahih vol. ۴ pp. ۱۶۶-۱۶۷ ۲۴۳) Muslim (in as-Sahih vol. ۳ pp. ۱۰۹-۱۱۷) at-Tirmidhi (in al-Jami' as-Sahih vol. ۴ p. ۴۸۱) Ibn Majah (in as-Sunan vol. I pp. ۵۹-۶۲) an-Nasa'i (in as-Sunan vol. ۳ pp. ۶۵-۶۶) Malik ibn Anas (in al-Muwatta' pp. ۲۰۴-۲۰۵) ad-Dar'qutni (in as-Sunan vol. ۳ pp. ۱۳۱-۱۳۲) ad-Darimi (in as-Sunan vol. ۲ p. ۱۳۳) Abu Dawud (in as-Sunan vol. ۴ pp. ۲۴۱-۲۴۶) al-Hakim (in al-Mustadrak vol. ۲ pp. ۱۴۵-۱۵۴; vol. ۴ p. ۵۳۱) Ahmad ibn Hanbal (in al-Musnad vol. ۱ pp. ۸۸ ۱۴۰ ۱۴۷; vol. ۳ pp. ۵۶ ۶۵) and al-Bayhaqi (in as-Sunan al-kubra' vol. ۸ pp. ۱۷۰-۱۷۱) have narrated through a group of the companions of the Holy Prophet that he said about Dhu'l-Khuwaysirah (the surname for Dhu'th-Thudayyah Hurqus ibn Zuhayr at- : (Tamimi the chief of the Kharijites

From this very person's posterity there will arise people who will recite the Qur'an but it will not go beyond their throat they will kill their followers of Islam and will spare the idol-worshippers. They will glance through the teaching of Islam as hurriedly as the arrow .passes through its prey. If I were to ever find them I would kill them like 'Ad

:Then Ibn Abi'l-Hadid continues

This is the sign for his (Holy Prophet's) prophethood and his prophecy of the secret (knowledge. (Sharh Nahj al-balaghah vol. ۱۳ p. ۱۸۳

By "Satan of the pit" the reference is to Dhu'th-Thudayyah (whose full name already (۶) mentioned in footnote no. ۵) who was killed in Nahrawan by the stroke of lightning from the sky and there was no need to kill him by sword. The Holy Prophet had foretold his death. Therefore after the annihilation of the Kharijites at Nahrawan Amir al-mu'minin came out in search but could not find his body anywhere. In the meantime ar-Rayyan ibn Sabirah saw forty to fifty bodies in a pit on the bank of the canal. When they were taken out the body of Dhu'th-Thudayyah was also found among them. He was called Dhu'th-Thudayyah because of a mass of flesh on his shoulder. When Amir al-mu'minin saw his body he said "Allah is Great neither I spoke lie nor was I told wrong." (Ibn Abi'l-Hadid vol. (۱۳ pp. ۱۸۳-۱۸۴; at-Tabari vol ۱ pp. ۳۳۸۳-۳۳۸۴; Ibn al-Athir vol. ۳ p. ۳۴۸

SERMON ۱۹۳

In English

p: ۹۱

It is related that a companion of Amir al-mu'minin called Hammam (؁) who was a man devoted to worship said to him "O' Amir al-mu'minin describe to me the pious man in such a way as though I see them." Amir al-mu'minin avoided the reply and said "O' Hammam fear Allah and perform good acts because 'Verily Allah is with those who guard (themselves against evil) and those who do good (to others)'" (Qur'an 16:128). Hammam was not satisfied with this and pushed him to speak. Thereupon Amir al-mu'minin praised Allah and extolled Him and sought His blessings on the Holy Prophet and then spoke

Now then Allah the Glorified the Sublime created (the things of) creation. He created them without any need for their obedience or being safe from their sinning because the sin of anyone who sins does not harm Him nor does the obedience of anyone who obeys Him benefit Him. He has distributed among them their livelihood and has assigned them their positions in the world

Thus the God-fearing in it are the people of distinction. Their speech is to the point their dress is moderate and their gait is humble. They keep their eyes closed to what Allah has made unlawful for them and they put their ears to that knowledge which is beneficial to them. They remain in the time of trials as though they remain in comfort. If there had not been fixed periods (of life) ordained for each their spirits would not have remained in their bodies even for the twinkling of an eye because of (their) eagerness for the reward and fear of chastisement. The greatness of the Creator is seated in their heart and so everything else appears small in their eyes. Thus to them Paradise is as though they see it and are enjoying its favours. To them Hell is also as if they see it and are suffering punishment in it

Their hearts are grieved they are protected against evils their bodies are thin their needs are scanty and their souls are chaste. They endured (hardship) for a short while and in consequence they secured comfort for a long time. It is a beneficial transaction that Allah made easy for them. The world aimed at them but they did not aim at it. It captured them .but they freed themselves from it by a ransom

During a night they are upstanding on their feet reading portions of the Qur'an and reciting it in a well-measured way creating through it grief for themselves and seeking by it the cure for their ailments. If they come across a verse creating eagerness (for Paradise) they pursue it avidly and their spirits turn towards it eagerly and they feel as if it is in front of them. And when they come across a verse which contains fear (of Hell) they bend the ears of their hearts towards it and feel as though the sound of Hell and its cries are reaching their ears. They bend themselves from their backs prostrate themselves on their foreheads their palms their knees and their toes and beseech Allah the Sublime for their deliverance. During the day they are enduring learned virtuous and God-fearing. Fear (of Allah) has made them thin like arrows. If any one looks at them he believes they are sick although they are not sick and he says that they have gone mad. In fact great .concern (i.e. fear) has made them mad

They are not satisfied with their meagre good acts and do not regard their major acts as great. They always blame themselves and are afraid of their deeds. When anyone of them is spoken of highly he says: "I know myself better than others and my Lord knows me better than I know. O' Allah do not deal with me according to what they say and make me better than they think of me and forgive me (those shortcomings) which they do not .know"

The peculiarity of anyone of them is that you will see that he has strength in religion determination along with leniency faith with conviction eagerness in (seeking) knowledge in forbearance moderation in riches devotion in worship gracefulness in starvation endurance in hardship desire for the lawful pleasure in guidance and hatred from greed. He performs virtuous deeds but still feels afraid. In the evening he is anxious to offer thanks (to Allah). In the morning his anxiety is to remember (Allah). He passes the night in fear and rises in the morning in joy – fear lest night is passed in forgetfulness and joy over the favour and mercy received by him. If his self refuses to endure a thing which it does not like he does not grant its request towards what it likes. The coolness of his eye lies in what is to last for ever while from the things (of this world) that will not last he keeps .aloof. He transfuses knowledge with forbearance and speech with action

You will see his hopes simple his shortcomings few his heart fearing his spirit contented his meal small and simple his religion safe his desires dead and his anger suppressed. Good alone is expected from him. Evil from him is not to be feared. Even if he is found among those who forget (Allah) he is counted among those who remember (Him) but if he is among the rememberers he is not counted among the forgetful. He forgives him who is unjust to him and he gives to him who deprives him. He behaves well with him who behaves ill with him

Indecent speech is far from him his utterance is lenient his evils are non-existent his virtues are ever present his good is ahead and mischief has turned its face (from him). He is dignified during calamities patient in distresses and thankful during ease. He does not commit excess over him whom he hates and does not commit sin for the sake of him whom he loves. He admits truth before evidence is brought against him. He does not misappropriate what is placed in his custody and does not forget what he is required to remember. He does not call others bad names he does not cause harm to his neighbour he does not feel happy at others misfortunes he does not enter into wrong and does not go out of right

If he is silent his silence does not grieve him if he laughs he does not raise his voice and if he is wronged he endures till Allah takes revenge on his behalf. His own self is in distress because of him while the people are in ease from him. He puts himself in hardship for the sake of his next life and makes people feel safe from himself. His keeping away from others is by way of asceticism and purification and his nearness to those to whom he is near is by way of leniency and mercifulness. His keeping away is not by way of vanity or feeling of greatness nor his nearness by way of deceit and cheating

It is related that Hammam passed into a deep swoon and then expired. Then Amir al-mu'minin said: Verily by Allah I had this fear about him. Then he added: Effective advices produce such effects on receptive minds. Someone (٢) said to him: O' Amir al-mu'minin how is it you do not receive such an effect? Amir al-mu'minin replied: Woe to you. For death there is a fixed hour which cannot be exceeded and a cause which does not change. Now look never repeat such talk which Satan had put on your tongue

In Arabic

[١٩٣] ومن خطبه له عليه السلام

يصف فيها المتقين

روى أن صاحباً لأمر المؤمنين عليه السلام يقال له همّام كان رجلاً عابداً، فقال له: يا أمير المؤمنين، صف لي المتقين كأنى أنظر إليهم. فتناقل عليه السلام عن جوابه، ثم قال: يا همّام، اتق الله وأحسب ف (إن الله مع الذين اتقوا والذين هم محسنون) فلم يقنع همّام بذلك القول حتى عزم عليه. فحمد الله وأثنى عليه، وصلى على النبي صلى الله عليه وآله، ثم قال عليه السلام: أمّا بعد، فإن الله سبحانه وتعالى خلق الخلق حين خلقهم غيباً عن طاعتهم آمناً من معصيتهم، لأنه لا تضره معصيته من عصاه،

ولا تنفعه طاعته من أطاعه، فقسّم بينهم معايشهم، ووضّعهم من الدنيا مواضعهم. فالمتقون فيها هم أهل الفضائل: منطقتهم الصواب، وملبسهم الإقتصاد (١)، ومشيتهم التواضع. غصوا أبصارهم (٢) عما حرّم الله عليهم، ووقفوا أسيماهم على العلم النافع لهم. نزلت أنفسهم منهم في البلاء كالتي نزلت في الرخاء (٣). لولا الأجل الذي كتب الله عليهم لم تسدّ تقرّ أرواحهم في أجسادهم طرفة عين، شوقاً إلى الثواب، وخوفاً من العقاب. عظم الخالق في أنفسهم فصغر ما دونه في أعينهم، فهم والجنه كمن قد رآها، فهم فيها منعمون، وهم والنار كمن قد رآها، فهم فيها معدّبون.

قُلُوبُهُمْ مَخْرُورَةٌ، وَشُرُورُهُمْ مَيَامُونَةٌ، وَأَجْسَادُهُمْ نَحِيفَةٌ، وَحَاجِرَاتُهُمْ خَفِيفَةٌ، وَأَنْفُسُهُمْ عَفِيفَةٌ. صَبَرُوا أَيَّامًا قَصِيرَةً أَعْقَبَتْهُمْ رَاحَةً طَوِيلَةً، تِجَارَةٌ مَرْبِيحَةٌ (٤)، يَسْرَهَا لَهُمْ رَبُّهُمْ. أَرَادَتْهُمْ الدُّنْيَا فَلَمْ يُرِيدُواهَا، وَأَسْرَتْهُمْ فَفَدَوْا أَنْفُسَهُمْ مِنْهَا. أَمَّا اللَّيْلُ فَصَافُونَ أَقْدَامَهُمْ، تَالِينَ لِأَجْزَاءِ الْقُرْآنِ يُرْتَلُونَهَا تَرْتِيلًا (٥)، يُحْزَنُونَ بِهِ أَنْفُسَهُمْ، وَيَسْتَشِيرُونَ (٦) بِهِ دَوَاءَ دَائِهِمْ، فَبِإِذَا مَرُّوا بِآيَةٍ فِيهَا تَشْوِيقٌ رَكَنُوا إِلَيْهَا طَمَعًا، وَتَطَلَّعَتْ نُفُوسُهُمْ إِلَيْهَا شَوْقًا، وَظَنُّوا أَنَّهَا نَصَبٌ أَعْيَنَهُمْ، وَإِذَا مَرُّوا بِآيَةٍ فِيهَا تَخْوِيفٌ أَصْغَوْا إِلَيْهَا مَسَامِعَ قُلُوبِهِمْ، وَظَنُّوا أَنَّ زَفِيرَ (٧) جَهَنَّمَ وَشَهيقَهَا (٨) فِي أُصُولِ آذَانِهِمْ، فَهُمْ حَانُونَ (٩) عَلَى أَوْسَاطِهِمْ، مُفْتَرِشُونَ لِجَبَاهِهِمْ (١٠) وَأَكْفَهُمْ وَرُكْبِهِمْ، وَأَطْرَافِ أَقْدَامِهِمْ، يَطْلُبُونَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى فِي فَكَاكِ رِقَابِهِمْ (١١). وَأَمَّا النَّهَارُ فَحُلَمَاءُ عُلَمَاءِ، أَبْرَارٌ أَتْقِيَاءُ، قَدْ بَرَّاهُمْ الْخَوْفُ بَرَى الْقِدَاحِ (١٢)، يَنْظُرُ إِلَيْهِمُ النَّاطِرُ فَيَحْسِبُهُمْ مَرَضَى، وَمَا بِالْقَوْمِ مِنْ مَرَضٍ، وَيَقُولُ: لَقَدْ حُولَطُوا (١٣)!

وَلَقَدْ خَالَطَهُمْ أَمْرٌ عَظِيمٌ! لَا يَزُودُونَ مِنْ أَعْمَالِهِمُ الْقَلِيلَ، وَلَا يَسْتَكْتَرُونَ الْكَثِيرَ. فَهُمْ لِأَنْفُسِهِمْ مَتَّهَمُونَ، وَمِنْ أَعْمَالِهِمْ مُشْفِقُونَ (١٤) إِذَا زُكِّيَ (١٥) أَحَدٌ مِنْهُمْ خَافَ مِمَّا يُقَالُ لَهُ، فَيَقُولُ:

أَنَا أَعْلَمُ بِنَفْسِي مِنْ غَيْرِي، وَرَبِّي أَعْلَمُ بِي مِنْ نَفْسِي! اللَّهُمَّ لَا تُوَاخِذْنِي بِمَا يَقُولُونَ، وَاجْعَلْنِي أَفْضَلَ مِمَّا يظُنُّونَ، وَاعْزِزْ لِي مَا لَا يَعْلَمُونَ.

فَمِنْ عَلَامَةِ أَحَدِهِمْ أَنَّكَ تَرَى لَهُ قُوَّةً فِي دِينٍ، وَحِزْمًا فِي لِينٍ، وَإِيمَانًا فِي يَقِينٍ، وَحِزْمًا فِي عِلْمٍ، وَعِلْمًا فِي حِلْمٍ، وَقَصْدًا فِي غِنَى (١٦) ، وَخُشُوعًا فِي عِبَادِهِ، وَتَجَمُّلاً (١٧) فِي فَاقِهِ، وَصَبْرًا فِي شِدَّةِهِ، وَطَلْبًا فِي حَلَالٍ، وَنَشَاطًا فِي هُدًى، وَتَحَرُّجًا (١٨) عَنْ طَمَعٍ. يَعْمَلُ الْأَعْمَالَ الصَّالِحَةَ وَهُوَ عَلَى وَجَلٍ، يُمَسِّي وَهَمُّهُ الشُّكْرُ، وَيُضَيِّجُ وَهَمُّهُ الذِّكْرُ. يَبِيتُ حَذِرًا، وَيُضَيِّجُ فَرِحًا، حَذِرًا لَمَّا حُذِرَ مِنَ الْعَفَلِ، وَفَرِحًا بِمَا أَصَابَ مِنَ الْفَضْلِ وَالرَّحْمَةِ. إِنْ اسْتَصْعَبَتْ (١٩) عَلَيْهِ نَفْسُهُ فِيمَا تَكَرَّرَ لَمْ يُعْطِهَا سُؤْلَهَا فِيمَا تُحِبُّ. قَرَّهَ عَيْنِهِ فِيمَا لَا يَزُولُ، وَزَهَادَتْهُ فِيمَا لَا يَبْقَى، يَمزُجُ الْحِلْمَ بِالْعِلْمِ، وَالْقَوْلَ بِالْعَمَلِ. تَرَاهُ قَرِيبًا أَمَلَهُ، قَلِيلًا زَلَّهُ، خَاشِعًا قَلْبَهُ، قَانِعًا نَفْسَهُ، مَنزُورًا (٢٠) أَكَلَهُ، سَهْلًا أَمْرَهُ، حَرِيزًا دِينَهُ (٢١)، مَيِّتَهُ شَهْوَتَهُ، مَكْظُومًا غَيْظَهُ. الْخَيْرُ مِنْهُ مَأْمُورٌ، وَالشَّرُّ مِنْهُ مَأْمُونٌ. إِنْ كَانَ فِي الْغَافِلِينَ كُتِبَ فِي الذَّاكِرِينَ، وَإِنْ كَانَ فِي الذَّاكِرِينَ لَمْ يُكْتَبْ مِنَ الْغَافِلِينَ. يَعْفُو عَمَّنْ ظَلَمَهُ، وَيُعْطِي مَنْ حَرَمَهُ، وَيَصِلُ مَنْ قَطَعَهُ. بَعِيدًا فَحِشُهُ (٢٢)، لَيْنًا قَوْلُهُ، غَائِبًا مُنْكَرُهُ، حَاضِرًا مَعْرُوفُهُ،

مُقْبَلًا خَيْرُهُ، مُدْبِرًا شَرُّهُ. فِي الزَّلَازِلِ (۲۳) وَقُورُ (۲۴)، وَفِي الْمَكَارِهِ صَبُورٌ، وَفِي الرَّخَاءِ شَكُورٌ. لَا يَحِيفُ عَلَيَّ مَنْ يُبْغِضُ، وَلَا يَأْتِمُّ فِيمَنْ يُحِبُّ. يَعْتَرِفُ بِالْحَقِّ قَبْلَ أَنْ يُشْهَدَ عَلَيْهِ. لَا يُضَيِّعُ مَا اسْتِخْفِظَ، وَلَا يَنْسِي مَا ذُكِّرَ، وَلَا يُنَابِزُ بِالْأَلْقَابِ (۲۵)، وَلَا يُضَارُّ بِالْجَارِ، وَلَا يَسْمَتُ بِالْمَصَائِبِ، وَلَا يَدْخُلُ فِي الْبَاطِلِ، وَلَا يَخْرُجُ مِنَ الْحَقِّ. إِنْ صِيَمَتْ لَمْ يَغُمَّهُ صِيَمَتُهُ، وَإِنْ صَحِكَ لَمْ يَغْلُ صَوْتُهُ، وَإِنْ بَغِيَ عَلَيْهِ صَبَرَ حَتَّى يَكُونَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي يَنْتَقِمُ لَهُ. نَفْسُهُ مِنْهُ فِي عَنَاءٍ، وَالنَّاسُ مِنْهُ فِي رَاحَةٍ. أَتَعَبَ نَفْسَهُ لِأَخْرَجَتْهُ، وَأَرَّاحَ النَّاسَ مِنْ نَفْسِهِ. بُعِيدَهُ عَمَّنْ تَبَاعَدَ عَنْهُ زُهْدٌ وَنَزَاهَةٌ، وَدُنُوهُ مِمَّنْ دَنَا مِنْهُ لِينٌ وَرَحْمَةٌ، لَيْسَ تَبَاعُدُهُ بِكَبِيرٍ وَعَظَمَةٍ، وَلَا دُنُوهُ بِمَكْرٍ وَخَدِيْعَةٍ.

قال: فصعق همّام صعقه (۲۶) كانت نفسه فيها.

فقال أمير المؤمنين عليه السلام: أما والله لقد كنتُ أخافها عليه. ثم قال: أهكذا تصنع الموعظ البالغه بأهلها؟

فقال له قائل: فما بالك يا أمير المؤمنين؟

فقال عليه السلام: ويحك، إن لكل أجل وقتاً لا يعدوه، وسبباً لا يتجاوزوه، فمهلاً، لا تعد لِمِثْلِهَا، فَإِنَّمَا نَفَثَ الشَّيْطَانُ عَلَيَّ لِسَانِكَ!

In Persian

(گفته شد یکی از یاران پرهیزکار امام علیه السلام به نام همّام «۱» گفت: ای امیر مؤمنان پرهیزکاران را برای من آنچنان وصف کن که گویا آنان را با چشم می نگرم. امام علیه السلام در پاسخ او درنگی کرد (۴۶۳۰۵-۴۶۲۷۰) و فرمود «ای همّام! از خدا بترس و نیکوکار باش که خداوند با پرهیزکاران و نیکوکاران است» اما همّام دست بردار نبود و اصرار ورزید، تا آن که امام علیه السلام تصمیم گرفت صفات پرهیزکاران را بیان فرماید. پس خدا را سپاس و ثنا گفت، و بر پیامبرش درود فرستاد، و فرمود (۴۶۳۴۳-۴۶۳۰۶)

۱ سیمای پرهیزکاران

پس از ستایش پروردگار! همانا خداوند سبحان پدیده‌ها را در حالی آفرید که از اطاعتشان بی‌نیاز، و از نافرمانی آنان در امان بود، زیرا نه معصیت گناهکاران به خدا زبانی می‌رساند و نه اطاعت مؤمنان برای او سودی دارد، روزی بندگان را تقسیم، و هر کدام را در جایگاه خویش قرار داد. (۴۶۳۸۱-۴۶۳۴۴) اما پرهیزکاران! در دنیا دارای فضیلت‌های برترند، سخنانشان راست، پوشش آنان میانه روی، و راه رفتنشان با تواضع و فروتنی است، چشمان خود را بر آنچه خدا حرام کرده می‌پوشانند، و گوش‌های خود را وقف دانش سودمند کرده‌اند، و در روزگار سختی و گشایش، حالشان یکسان است. و اگر نبود مرگی که خدا بر آنان مقدر فرموده، روح آنان حتی به اندازه بر هم زدن چشم، در بدن‌ها قرار نمی‌گرفت، از شوق دیدار بهشت، و از ترس عذاب جهنم. خدا در جانشان بزرگ و دیگران کوچک مقدارند، بهشت برای آنان چنان است که گویی آن را دیده و در نعمت‌های آن به سر می‌برند، و جهنم را چنان باور دارند که گویی آن را دیده و در عذابش گرفتارند. دل‌های پرهیزکاران اندوهگین، و مردم از آزارشان در امان، تن‌هایشان لاغر، و درخواست‌هایشان اندک، و نفسشان عقیف و دامنشان پاک است.

در روزگار کوتاه دنیا صبر کرده تا آسایش جاودانه قیامت را به دست آورند: تجارتی پر سود که پروردگارشان فراهم فرموده، دنیا می‌خواست آنها را بفریبد اما عزم دنیا نکردند، می‌خواست آنها را اسیر خود گرداند که با فدا کردن جان، خود را آزاد ساختند.

۲ شب پرهیزکاران

پرهیزکاران در شب بر پا ایستاده مشغول نمازند، قرآن را جزء جزء و با تفکر و اندیشه می‌خوانند، با قرآن جان خود را محزون و داروی درد خود را می‌یابند. وقتی به آیه‌ای برسند که تشویقی در آن است، با شوق و طمع بهشت به آن روی آورند، و با جان پر شوق در آن خیره شوند، و گمان می‌برند که نعمت‌های بهشت برابر دیدگان‌شان قرار دارد، و هر گاه به آیه‌ای می‌رسند که ترس از خدا در آن باشد، گوش دل به آن می‌سپارند، و گویا صدای بر هم خوردن شعله‌های آتش، در گوش‌شان طنین افکن است، پس قامت به شکل رکوع خم کرده، پیشانی و دست و پا بر خاک مالیده، و از خدا آزادی خود را از آتش جهنم می‌طلبند.

۳ روز پرهیزکاران

پرهیزکاران در روز، دانشمندانی بردبار، و نیکوکارانی با تقوا هستند که ترس الهی آنان را چونان تیر تراشیده لاغر کرده است، کسی که به آنها می‌نگرد می‌پندارد که بیمارند اما آنان را بیماری نیست، و می‌گوید، مردم در اشتباهند! در صورتی که آشفتگی ظاهرشان، نشان از امری بزرگ است. از اعمال اندک خود خشنود نیستند، و اعمال زیاد خود را بسیار نمی‌شمارند.

نفس خود را متهم می‌کنند، و از کردار خود ترسناکند. هرگاه یکی از آنان را بستایند، از آنچه در تعریف او گفته شد در هراس افتاده می‌گوید:

«من خود را از دیگران بهتر می‌شناسم و خدای من، مرا بهتر از من می‌شناسد، بار خدایا، مرا بر آنچه می‌گویند محاکمه نفرما، و بهتر از آن قرارم ده که می‌گویند، و گناهایی که نمی‌دانند بیا مرزا!»

۴ نشانه های پرهیزکاران

و از نشانه های یکی از پرهیزکاران این است که او را اینگونه می‌بینی: در دینداری نیرومند، نرمخو و دور اندیش است، دارای ایمانی پر از یقین، حریص در کسب دانش، با داشتن علم بردبار، در توانگری میانه رو، در عبادت فروتن، در تهیدستی آراسته، در سختی‌ها بردبار، در جستجوی کسب حلال، در راه هدایت شادمان و پرهیزکننده از طمع ورزی، می‌باشد. اعمال نیکو انجام می‌دهد و ترسان است، روز را به شب می‌رساند با سپاسگزاری، و شب را به روز می‌آورد با یاد خدا، شب می‌خوابد اما ترسان، و بر می‌خیزد شادمان، ترس برای اینکه دچار غفلت نشود، و شادمانی برای فضل و رحمتی که به او رسیده است. اگر نفس او در آنچه دشوار است فرمان نبرد، از آنچه دوست دارد محروم می‌کند.

روشنی چشم پرهیزکار در چیزی قرار دارد که جاودانه است، و آن را ترک می کند که پایدار نیست، بردباری را با علم، و سخن را با عمل، در می آمیزد. پرهیزکار را می بینی که: آرزویش نزدیک، لغزش هایش اندک، قلبش فروتن، نفسش قانع، خوراکش کم، کارش آسان، دینش حفظ شده، شهوتش در حرام مرده و خشمش فرو خورده است. مردم به خیرش امیدوار، و از آزارش در امانند. اگر در جمع بی خبران باشد نامش در گروه یاد آوران خدا ثبت می گردد، و اگر در یاد آوران باشد نامش در گروه بی خبران نوشته نمی شود. ستمکار خود را عفو می کند، به آن که محرومش ساخته می بخشد، به آن کس که با او بریده می پیوندد، از سخن زشت دور، و گفتارش نرم، بدی های او پنهان، و کار نیکش آشکار است. نیکی های او به همه رسیده، آزار او به کسی نمی رسد.

در سختی ها آرام، و در ناگواریها بردبار و در خوشی ها سپاسگزار است. به آن که دشمن دارد ستم نکند، و نسبت به آن که دوست دارد به گناه آلوده نشود. پیش از آن که بر ضد او گواهی دهند به حق اعتراف می کند، و آنچه را به او سپرده اند ضایع نمی سازد، و آنچه را به او تذکر دادند فراموش نمی کند.

مردم را با لقب های زشت نمی خواند، همسایگان را آزار نمی رساند، در مصیبت های دیگران شاد نمی شود و در کار ناروا دخالت نمی کند، و از محدوده حق خارج نمی شود.

اگر خاموش است سکوت او اندوهگینش نمی کند، و اگر بخندد آواز خنده او بلند نمی شود، و اگر به او ستمی روا دارند صبر می کند تا خدا انتقام او را بگیرد.

نفس او از دستش در زحمت، ولی مردم در آسایشند. برای قیامت خود را به زحمت می افکند، ولی مردم را به رفاه و آسایش می رساند. دوری او از برخی مردم، از روی زهد و پارسایی، و نزدیک شدنش با بعضی دیگر از روی مهربانی و نرمی است.

دوری او از تکبر و خود پسندی، و نزدیکی او از روی حيله و نیرنگ نیست. (سخن امام که به اینجا رسید، ناگهان همام ناله ای زد و جان داد. امام علیه السلام فرمود) سوگند به خدا من از این پیش آمد بر همام می ترسیدم.

سپس گفت: آیا پندهای رسا با آنان که پذیرنده آند چنین می کند؟

شخصی رسید و گفت: چرا با تو چنین نکرد؟ امام علیه السلام پاسخ داد:

وای بر تو، هر آجلی وقت معینی دارد که از آن پیش نیفتد و سبب مشخصی دارد که از آن تجاوز نکند. آرام باش و دیگر چنین سخنانی مگو، که شیطان آن را بر زبانت رانده است. «۲»

(۱) همام بن شریح از شیعیان امیر المؤمنین علیه السلام بود. (قاموس الرجال)

(۲) آن شخص با تفکرات شیطانی می خواست بگوید: آنچه را به همام گفتی واقعیت ندارد و گر نه در جان تو نیز تأثیر می کرد، که امام علیه السلام فرمود این سخن از شیطان است، زیرا هر کسی توان و قدرت تحمل خاصی دارد.

Footnote

According to Ibn Abi'l-Hadid this is Hammam ibn Shurayh but al-'Allamah al-Majlisi .(۱)
says that apparently this is Hammam ibn 'Ubadah

This man was 'Abdullah ibn al-Kawwa' who was in the fore-front of the Kharijite .(۲)
movement and was a great opponent of Amir al-mu'minin

SERMON ۱۹۴

In English

In description of hypocrites

We praise Allah for the succour He has given us in carrying out His obedience and in preventing us from disobedience and we ask Him to complete His favours (to us) and to make us hold on to His rope. We stand witness that Muhammad is His slave and His Messenger. He entered every hardship in search of Allah's pleasure and endured for its sake every grief. His near relations changed themselves for him and those who were remote from him (in relationship) united against him. The Arabs let loose the reins (of their horses to quicken their march) against him and struck the bellies of their carriers to

(rouse them) in fighting against him so much so that enemies came to his threshold from
.the remotest places and most distant areas

I advise you O' creatures of Allah to fear Allah and I warn you of the hypocrites because they are themselves misguided and misguide others and they have slipped and make others slip too. They change into many colours and adopt various ways. They support you with all sorts of supports and lay in waiting for you at every lookout. Their hearts are diseased while their faces are clean. They walk stealthily and tread like the approach of sickness (over the body). Their words speak of cure but their acts are like incurable diseases. They are jealous of ease intensify distress and destroy hopes. Their victims are found lying down on every path while they have means to approach every heart and they .have (false) tears for every grief

They eulogise each other and expect reward from each other. When they ask something they insist on it if they reprove (any one) they disgrace (him) and if they pass verdict they commit excess. They have adopted for every truth a wrong way for every erect thing a bender for every living being a killer for every (closed) door a key and for every night a lamp. They covet but with despair in order to maintain with it their markets and to popularise their handsome merchandise. When they speak they create doubts. When they describe they exaggerate. First they offer easy paths but (afterwards) they make .them narrow. In short they are the party of Satan and the stings of fire

Satan hath gained hold on them so he maketh them forget the remembrance of Allah; (they are Satan's Party; Beware! verily the party of Satan are the losers. (Qur'an ۵۸:۱۹

In Arabic

[۱۹۴] ومن خطبه له عليه السلام

يصف فيها المنافقين

نَحْمِدُهُ عَلَى مَا وَفَّقَ لَهُ مِنَ الطَّاعَةِ، وَذَادَ (۱) عَنْهُ مِنَ المَعْصِيَةِ، وَنَسِيَ أَلَّهُ لِمَنْتِهِ تَمَامًا، وَبَحْنِلِهِ اعْتِصَامًا. وَنَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، خَاضَ إِلَى رِضْوَانِ اللَّهِ كُلِّ غَمْرِهِ (۲)، وَتَجَرَّعَ فِيهِ كُلَّ غُصْبِهِ (۳)، وَقَدَّ تَلَوْنَ لَهُ الأَذْنَونَ (۴)، وَتَأَلَّبَ عَلَيْهِ الأَفْصُونَ (۵)، وَخَلَعَتْ إِلَيْهِ العَرَبُ أَعْتَبَتَهَا (۶)، وَضَرَبَتْ إِلَى مُحَارَبَتِهِ بَطُونَ رَوَاحِلِهَا، حَتَّى أَنْزَلَتْ بِسَاحَتِهِ عِدَاوتَهَا، مِنْ أْبَعِيدِ الدَّارِ، وَأَسْرَحَتْ (۷) المَزَارِ. أَوْصِيَكُمْ عِبَادَ اللَّهِ، بِتَقْوَى اللَّهِ، وَأَحْذَرُكُمْ أَهْلَ النِّفَاقِ، فَإِنَّهُمْ، الضَّالُّونَ المُضِلُّونَ، وَالزَّالُّونَ المُزِلُّونَ (۸)، يَتَلَوْنَ أَلْوَانَ، وَيَفْتِنُونَ افْتِنَانًا (۹)، وَيَعْمِدُونَكُمْ (۱۰) بِكُلِّ عِمَادٍ (۱۱)، وَيَرْضُدُونَكُمْ (۱۲) بِكُلِّ مِرْصَادٍ (۱۳). قُلُوبُهُمْ دَوِيَّةٌ (۱۴)، وَصِفَاحُهُمْ (۱۵) نَقِيَّةٌ. يَمْشُونَ الخَفَاءَ (۱۶)، وَيَدْبُونَ (۱۷) الضَّرَاءَ. وَصِفُهُمْ دَوَاءٌ، وَقَوْلُهُمْ شِفَاءٌ، وَفِعْلُهُم الدَّاءُ العِيَاءُ (۱۸). حَسِيدُهُ (۱۹) الرِّخَاءُ، وَمُؤَكِّدُوا البَلَاءِ، وَمُقِنُّوا الرِّجَاءِ. لَهُمْ بِكُلِّ طَرِيقٍ صَرِيحٌ (۲۰)، وَإِلَى كُلِّ قَلْبٍ شَفِيعٌ، وَلِكُلِّ شَجْوٍ (۲۱) دُمُوعٌ. يَتَقَارِضُونَ الثَّنَاءَ (۲۲)، وَيَتَرَاقِبُونَ الجَزَاءَ. إِنْ سَأَلُوا الخَفَا (۲۳)، وَإِنْ عَدَلُوا (۲۴) كَشَفُوا، وَإِنْ حَكَمُوا أَسِيرُوا. قَدْ أَعَدُّوا لِكُلِّ حَقِّ بَاطِلًا، وَلِكُلِّ قَائِمٍ مَانِلًا، وَلِكُلِّ حَقٍّ قَاتِلًا، وَلِكُلِّ بَابٍ مِفْتَاحًا، وَلِكُلِّ لَيْلٍ مَضِيَّةً بِحَا. يَتَوَصَّلُونَ إِلَى الطَّمَعِ بِالنِّيَاسِ لِتَقِيْمُوا بِهِ أَسْوَأَهُمْ، وَيَتَفَقَّهُوا (۲۵) بِهِ أَعْلَاهُمْ (۲۶). يَقُولُونَ فَيَسْبِهُونَ (۲۷)، وَيَصِفُونَ فَيَمُوهُونَ. قَدْ هَوَّنُوا الطَّرِيقَ، وَأَضَلُّوا المَضِيقَ (۲۸). فَهُمْ لَمَهُ (۲۹) الشَّيْطَانِ، وَحَمَهُ (۳۰) النِّيْرَانِ (أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الخَاسِرُونَ)

In Persian

(از شرح خوئی بر می آید که این سخنرانی در شهر کوفه ایراد شده) (وصف منافقان) خدا را بر توفیقی که بر اطاعتش داده، و ما را از نافرمانی باز داشته، ستایش می کنیم، و از او می خواهیم که نعمتش را کامل، و دست ما را به ریسمان محکمش متصل گرداند.

۱ مشکلات رسالت

و شهادت می دهیم که محمد صلی الله علیه و آله و سلم بنده و فرستاده اوست، که در راه رضایت حق در کام هر گونه سختی و ناراحتی فرو رفت، و جام مشکلات و ناگواریها را سر کشید، روزگاری خویشاوندان او به دو رویی و دشمنی پرداختند، و بیگانگان در کینه تیزی و دشمنی با او متحد شدند. اعراب برای نبرد با پیامبر عنان گسیخته، و با تازیانه بر مرکب ها نواخته و از هر سو گرد می آمدند، و از دورترین سرزمین، و فراموش شده ترین نقطه ها، دشمنی خود را بر پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرود آوردند.

۲ سیمای منافقان

ای بندگان خدا! شما را به ترس از خدا سفارش می کنم، و شما را از منافقان می ترسانم، زیرا آنها

گمراه و گمراه کننده اند، خطاکار و به خطاکاری تشویق کننده اند، به رنگ های گوناگون ظاهر می شوند، از طرفدهای گوناگون استفاده می کنند، برای شکستن شما از هر پناهگاهی استفاده می کنند، و در هر کمینگاهی به شکار شما می نشینند، قلب هایشان بیمار، و ظاهرشان آراسته است، در پنهانی راه می روند، و از بیراهه ها حرکت می کنند.

وصفشان دارو، و گفتارشان درمان امّا کردارشان دردی است بی درمان، بر رفاه و آسایش مردم حسد می ورزند، و بر بلاء و گرفتاری مردم می افزایند، و امیدواران را نا امید می کنند.

آنها در هر راهی کشته ای، و در هر دلی راهی، و بر هر اندوهی اشکها «۱» می ریزند، مدح و ستایش را به یکدیگر قرض می دهند، و انتظار پاداش می کشند، اگر چیزی را بخواهند اصرار می کنند و اگر ملامت شوند، پرده دری می کنند، و اگر داوری کنند اسراف می ورزند. آنها برابر هر حقی باطلی، و برابر هر دلیلی شبهه ای، و برای هر زنده ای قاتلی، و برای هر دری کلیدی، و برای هر شیئی چراغی تهیه کرده اند. با اظهار یأس می خواهند به مطامع خویش برسند، و بازار خود را گرم سازند، و کالای خود را بفروشند، سخن می گویند اما به اشتباه و تردید می اندازند، وصف می کنند امّا فریب می دهند، در آغاز، راه را آسان و سپس در تنگناها به بن بست می کشانند، آنها یاوران شیطان و زبانه های آتش جهنم می باشند:

«آنان پیروان شیطانند، و بدانید که پیروان شیطان زیانکارانند»

(۱) اشک تمساح.

SERMON ۱۹۵

In English

Allah's praise advice about fear of Allah and details about the Day of Judgement

Praise be to Allah who has displayed such effects of His authority and the glory of His sublimity through the wonders of His might that they dazzle the pupils of the eyes and prevent the minds from appreciating the reality of His attributes. I stand witness that there is no god but Allah by virtue of belief certainty sincerity and conviction. I also stand witness that Muhammad is His slave and His Prophet whom He deputed when the signs of guidance were obliterated and the ways of religion were desolate. So he threw open the truth gave advice to the people guided them towards righteousness and ordered them to be moderate. May Allah bless him and his descendants

Know O' creatures of Allah that He has not created you for nought and has not left you free. He knows the extent of His favours over you and the quantity of His bounty towards you. Therefore ask Him for success and for the attainment of aims. Beg before Him and seek His generosity. No curtain hides you from Him nor is any door closed before you against Him. He is at every place in every moment and every instance. He is with every man and jinn. Giving does not create any breach in Him. Gifting does not cause Him diminution. A beggar cannot exhaust Him and paying (to others) cannot take Him to the end.

One person cannot turn His attention from another one voice does not detract Him from another voice and one grant of favour does not prevent Him from refusing another favour. Anger does not prevent Him from mercy mercy does not prevent Him from punishing; His concealment does not hide His manifestness and His manifestness does not prevent Him from concealment. He is near and at the same time distant. He is high and at the same time low. He is manifest and also concealed. He is concealed yet well-known. He lends but is not lent anything. He has not created (the things of) creation after devising nor did He take their assistance on account of fatigue

I advise you O' creatures of Allah to have fear of Allah for it is the rein and the mainstay (of religion). Hold fast to its salient points keep hold of its realities. It will take you to
-abodes of easi

ness places of comfort fortresses of safety and houses of honour on the Day (of Judgement) when eyes will be wide open (Qur'an ۱۴:۴۲) when there will be darkness all round when small groups of camels pregnant for ten months will be allowed free grazing and when the Horn will be blown then every living being will die every voice will become dumb the high mountains and hard rocks will crumble (to pieces) so that their hard stones will turn into moving sand and their bases will become level. (On that day) there will be no interceder to intercede and no relation to ward off (trouble) and no excuse will be of avail

In Arabic

[١٩٥] ومن خطبه له عليه السلام

يحمد الله وينبئ على نبيه ويعظ

حمد الله

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَظْهَرَ مِنْ آثَارِ سُلْطَانِهِ، وَجَلَّالَ كِبَرِ يَأْتِيهِ، مَا حَيَّرَ مَقَلَّ (١) الْعُقُولِ مِنْ عَجَائِبِ قُدْرَتِهِ، وَرَدَعَ خَطَرَاتِ هَمَاهِمِ (٢) النَّفُوسِ عَنْ عِرْفَانِ كُنْهِ صِفَتِهِ.

الشهادتان

وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، شَهَادَةَ إِيْمَانٍ وَإِيْقَانٍ، وَإِخْلَاصٍ وَإِدْعَانٍ. وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، أَرْسَلَهُ وَأَعْلَامَ الْهُدَى دَارِسَهُ، وَمَنَاهِجَ الدِّينِ طَامِسَهُ (٣)، فَصَدَعَ (٤) بِالْحَقِّ، وَنَصَحَ لِلْخَلْقِ، وَهَدَى إِلَى الرُّشْدِ، وَأَمَرَ بِالْقَصْدِ (٥)، صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ.

العظة

وَاعْمُوا عِبَادَ اللَّهِ، أَنَّهُ لَمْ يَخْلُقْكُمْ عَبَثًا، وَلَمْ يُزِدْكُمْ هَمَلًا، عَلِمَ مَبْلَغَ نِعْمِهِ عَلَيْكُمْ، وَأَحْصَى إِحْسَانَهُ إِلَيْكُمْ، فَاسْتَنْجِحُوهُ (٦) وَاسْتَنْجِحُوهُ (٧)، وَاطْلُبُوا إِلَيْهِ وَاسْتَمْتِعُوا بِهِ (٨)، فَمَا قَطَعَكُمْ عَنْهُ حِيَابٌ، وَلَا أَغْلَقَ عَنْكُمْ دُونَهُ يَابٌ، وَإِنَّهُ لَبِكُلِّ مَكَانٍ، وَفِي كُلِّ حِينٍ وَأَوَانٍ، وَمَعَ كُلِّ إِنْسٍ وَحِيَانٍ، لَا يَنْلِمُهُ (٩) الْعَطَاءُ، وَلَا يَنْقُصُهُ الْجَبَاءُ (١٠)، وَلَا يَشْتَنْفِدُهُ سَائِلٌ، وَلَا يَسْتَقْصِيهِ نَائِلٌ، وَلَا يَلْوِيهِ (١١) شَخْصٌ عَنْ شَخْصٍ، وَلَا يُلْهِبِيهِ صَوْتٌ عَنْ صَوْتٍ، وَلَا تَحْجِرُهُ هَبَّةٌ عَنْ سَيْلٍ، وَلَا يَشْغَلُهُ غَضَبٌ عَنْ رَحْمَةٍ، وَلَا تُؤَلِّهُهُ (١٢) رَحْمَةٌ عَنْ عِقَابٍ، وَلَا يُجِنُّهُ (١٣) الْبُطُونُ عَنِ الظُّهُورِ، وَلَا يَقْطَعُهُ الظُّهُورُ عَنِ الْبُطُونِ. قَرَّبَ فَنَائِي، وَعَلَا فِدَانَا، وَظَهَرَ فَبَطْنِ، وَبَطَنَ فَعَلَنَ، وَدَانَ (١٤) وَلَمْ يُدِّنْ، لَمْ يَذَرِ (١٥) الْخَلْقَ بِأَحْتِيَالٍ (١٦)، وَلَا اسْتِعَانَ بِهِمْ لِكَلَالٍ (١٧).

أَوْصِيكُمْ عِبَادَ اللَّهِ، بِتَقْوَى اللَّهِ، فَإِنَّهَا الرِّمَامُ (١٨) وَالْقِيَامُ (١٩)، فَمَسَّكُوا بِوَنَائِقِهَا، وَاعْتَصِمُوا بِحَقَائِقِهَا، تَوَلُّوا بِكُمْ إِلَى أَكْنَانِ (٢٠) الدَّعَى (٢١)، وَأَوْطَانِ السَّعَى، وَمَعَاقِلِ (٢٢) الْجُزْرِ (٢٣)، وَمَنَازِلِ الْعِزِّ فِي (يَوْمِ تَشْخِصٍ فِيهِ الْأَبْصَارُ)، وَتُظْلِمُ لَهُ الْأَفْطَارُ، وَتُعْطَلُ فِيهِ صُرُومُ (٢٤) الْعِشَارِ (٢٥)، وَيَنْفُخُ فِي الصُّورِ، فَتَرْهَقُ كُلُّ مُهْجَةٍ، وَتَبْكُمُ كُلُّ لَهْجَةٍ، وَتَذِلُّ الشُّمُّ (٢٦) الشَّوَامِخُ (٢٧)، وَالصُّمُّ (٢٨) الرِّوَاسِخُ (٢٩)، فَيَصِيرُ صَلْدَهَا (٣٠) سَرَابًا (٣١) رَفْرَقًا (٣٢)، وَمَعْهَدَهَا (٣٣) قَاعًا (٣٤) سَمْلَقًا (٣٥)، فَلَا شَفِيعَ يَشْفَعُ، وَلَا حَمِيمٍ يَنْفَعُ، وَلَا مَعْدِرَةَ تَدْفَعُ.

p: ١٠٨

(بر اساس اظهارات موجود در اصول کافی این سخنرانی در شهر کوفه ایراد شد)

۱ نشانه های آشکار الهی

ستایش خداوندی را سزااست که نشانه های قدرت و بزرگی و عظمت خود را چنان آشکار کرد که دیده ها را از شگفتی قدرتش به حیرت آورده، و اندیشه های بلند را از شناخت ماهیت صفاتش باز داشته است، و گواهی می دهد که جز خدای یکتا خدایی نیست، شهادتی بر خاسته از ایمان و یقین و اخلاص و اقرار درست. و گواهی می دهد که محمد صلی الله علیه و آله و سلم بنده و فرستاده اوست، خدا پیامبرش را هنگامی فرستاد که نشانه های هدایت از یاد رفته، و راه های دین ویران شده بود. او حق را آشکار، و مردم را نصیحت فرمود، همه را به رستگاری هدایت، و به میانه روی فرمان داد «درود خدا بر او و خاندانش باد»

۲ خداشناسی

و بدانید ای بندگان خدا! که خداوند شما را بیهوده نیافرید، و بی سرپرست رها نکرد.

از میزان نعمتش بر شما آگاه، و اندازه نیکی های خود بر شما را می داند. از خدا درخواست پیروزی و رستگاری کنید، از او بخواهید و عطای او را درخواست کنید، که میان او و شما پرده و مانعی نیست، و دری بروی شما بسته نمی گردد. خدا در همه جا، و در هر لحظه، و هر زمان، با انسان و پریان است. عطای فراوان از دارایی او نمی کاهد، و بخشیدن در گنج او کاستی نیاورد، و درخواست کنندگان، سرمایه او را به پایان نرسانند، و عطا شدگان، سرمایه او را پایان نمی دهند، و کسی مانع احسان به دیگری نخواهد بود، و آوازی او را از آواز دیگر باز ندارد، و بخشش او مانع گرفتن نعمت دیگری نیست، و خشم گرفتن او مانع رحمت نمی باشد، و رحمتش او را از عذاب غافل نمی سازد، پنهان بودنش مانع آشکار بودنش نیست، و آشکار شدنش او را از پنهان ماندن باز نمی دارد.

نزدیک و دور است، بلند مرتبه و نزدیک است، آشکار پنهان، و پنهان آشکار است، جزا دهنده همگان است و خود جزا داده نمی شود. پدیده ها را با فکر و اندیشه نیافریده، و از آنان برای خستگی و زحمات کمکی نخواسته است.

۳ یاد آخرت

ای بندگان خدا! شما را به پرهیزکاری سفارش می کنم، که عامل کنترل و مایه استواری شماست پس به رشته های تقوا چنگ زنید، و به حقیقت های آن پناه آورید، تا شما را به سر منزل آرامش، و جایگاههای وسیع، و پناهگاه های محکم و منزلگاه های پر عزت برساند، در روزی که چشم ها خیره می شود، و همه جا در نظر انسان تاریک، و گله های شتر و مال و اموال فراوان فراموش می گردد. زیرا به هنگام قیامت (به گونه ای) در صور اسرافیل می دمند که قلب ها از کار می افتد، زبان ها باز می ایستد، کوه های بلند و سنگ های محکم فرو می ریزد، و قسمت های سخت آن نرم چون سرابی می ماند، کوهستان ها با زمین هموار می گردد چنان که نه پستی و نه بلندی موجود است، پس در آن هنگام نه شفاعت کننده ای است که شفاعت کند، و نه دوستی که نفع رساند، و نه پوزش خواستن سودی دارد.

SERMON ۱۹۶

In English

The condition of the world at the time of the proclamation of prophethood the transience
of this world and the state of its inhabitants

Allah deputed the Prophet when no sign of guidance existed no beacon was giving light
and no passage was clear

I advise you O' creatures of Allah to have fear of Allah and I warn you of this world which is a house from which departure is inevitable and a place of discomfort. He who lives in it has to depart and he who stays here has to leave it. It is drifting with its people like a boat whom severe winds dash (here and there) in the deep sea. Some of them get drowned and die while some of them escape on the surface of the waves where winds push them with their currents and carry them towards their dangers. So whatever is drowned cannot be restored and whatever escapes is on the way to destruction. O' creatures of Allah you should know now that you have to perform (good) acts because (at present) your tongues are free your bodies are healthy your limbs have movement the area of your coming and going is vast and the course of your running is wide; before the loss of opportunity or the approach of death. Take death's approach as an accomplished fact and do not think it will (come hereafter).

In Arabic

[۱۹۶] ومن خطبه له عليه السلام

بعثه النبي

بَعَثَهُ حِينَ لَا عِلْمَ قَائِمٌ، وَلَا مَنَارٌ سَاطِعٌ، وَلَا مَنَهْجٌ وَاضِحٌ.

العظه بالزهد

أَوْصِيَكُمْ عِبَادَ اللَّهِ، بِتَقْوَى اللَّهِ، وَأَحْذَرُكُمْ الدُّنْيَا، فَإِنَّهَا دَارُ سُخُوصٍ (۱)، وَمَحَلَّةٌ تَنْغِيصٍ، سَاكِنُهَا ظَالِمٌ، وَقَاطِنُهَا بَاطِنٌ (۲)، تَمِيدُ (۳) بِأَهْلِهَا مِيدَانَ السَّفِينَةِ تَقْصِيهِمْهَا (۴) الْعَوَاصِفُ فِي لُجَجِ الْبِحَارِ، فَمِنْهُمْ الْغَرِقُ الْوَبِيقُ (۵)، وَمِنْهُمْ النَّاجِي عَلَى بُطُونِ الْأَمْوَاجِ، تَحْفِزُهُ (۶) الرِّيَاحُ بِأُدْيَالِهَا، وَتَحْمِلُهُ عَلَى أَهْوَالِهَا، فَمَا غَرِقَ مِنْهَا فَلَيْسَ بِمُسْتَدْرِكٍ، وَمَا نَجَا مِنْهَا فَإِلَى مَهْلِكِكِ! عِبَادَ اللَّهِ، الْآنَ فَاعْلَمُوا، وَاللَّسِينُ مُطْلَقُهُ، وَالْأَبْدَانُ صِيحِحُهُ، وَالْأَعْضَاءُ لَدَنَّهُ (۷)، وَالْمُنْقَلَبُ (۸) فَسِيحٌ، وَالْمَجَالُ عَرِيضٌ، قَبْلَ إِزْهَاقِ (۹) الْفُوتِ (۱۰)، وَحُلُولِ الْمَوْتِ، فَحَقَّقُوا عَلَيْكُمْ نَزْوَلَهُ، وَلَا تَتَنَطَّرُوا قُدُومَهُ

In Persian

هشدار از غفلت زدگی

خداوند هنگامی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را مبعوث فرمود که نشانه ای از دین الهی بر پا، و نه چراغ هدایتی روشن، و نه راه حقی آشکار بود. ای بندگان خدا! شما را به ترس از خدا سفارش می کنم، و از دنیاپرستی شما را می ترسانم، زیرا دنیا خانه ای ناپایدار و جایگاه سختی و مشکلات است.

ساکنان دنیا در حال کوچ کردن، و اقامت گزیدگانش به جدایی محکومند. مردم را چونان کشتی طوفان زده در دل دریاها می لرزانند، برخی از آنان در دل آب مرده، و برخی دیگر بر روی امواج جان سالم به در برده، و باها با وزیدن آنها را به این سو و آن سو می کشاند، و هر جا که خواهد می برد. پس آن را که در آب می میرد نمی توان گرفت، و آن که رها شده نیز به سوی مرگ می رود. ای بندگان خدا، هم اکنون عمل کنید، که زبانها آزاد، و بدن ها سالم، و اعضاء و جوارح آماده اند، و راه بازگشت فراهم، و فرصت زیاد است، پیش از آن که وقت از دست برود، و مرگ فرا رسد، پس فرارسیدن مرگ را حتمی بشمارید، و در انتظار آمدنش به سر نبرید.

SERMON ۱۹۷

In English

.Amir al-mu'minin's attachment to the Holy Prophet. The performance of his funeral rites

Those companions of Muhammad – the peace and blessing of Allah be upon him and his descendants – who were the custodians (of divine messages) know that I never disobeyed Allah or His Messenger (ﷺ) – the peace and blessing of Allah be upon him and his descendants – at all and by virtue of the courage (۲) with which Allah honoured me I supported him with my life on occasions when even the brave turned away and feet .(remained behind (instead of proceeding forward

When the Prophet – the peace and blessing of Allah be upon him and his descendants – died his head was on my chest and his (last) breath blew over my palms and I passed it over my face. I performed his (funeral) ablution may Allah bless him and his descendants and the angels helped me. The house and the courtyard were full of them. One party of them was descending and the other was ascending. My ears continually caught their humming voice as they invoked Allah's blessing on him till we buried him in his grave. Thus who can have greater rights with him than I during his life or after his death? Therefore depend on your intelligence and make your intentions pure in fighting your enemy because I swear by Him who is such that there is no god but He that I am on the path of truth and that they (the enemy) are on the misleading path of wrong. You hear what I .say; and I seek Allah's forgiveness for myself and for you

In Arabic

[۱۹۷] ومن خطبه له عليه السلام

يتبه فيها على فضيلته لقبول قوله وأمره ونهيه

وَلَقَدْ عَلِمَ الْمُسْتَحْفَظُونَ (۱) مِنْ أَصْحَابِ مُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - أَنِّي لَمْ أُرِدَّ عَلَى اللَّهِ وَلَا عَلَى رَسُولِهِ سَاعَةً قَطُّ. وَلَقَدْ وَاسَيْتُهُ (۲) بِنَفْسِي فِي الْمَوَاطِنِ الَّتِي تَنْكُصُ (۳) فِيهَا الْأَبْطَالُ وَتَتَأَخَّرُ الْأَقْدَامُ، نَجْدَةً (۴) أَكْرَمَنِي اللَّهُ بِهَا. وَلَقَدْ قُبِضَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - وَإِنْ رَأَسَهُ لَعَلَى صَدْرِي. وَلَقَدْ سَأَلْتُ نَفْسَهُ فِي كَفِّي، فَأَمْرَزْتُهَا عَلَيَّ وَجْهِي. وَلَقَدْ وُلِّيتُ غُسْلَهُ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ - وَالْمَلَائِكَةُ أَعْوَانِي، فَضَجَّتِ الدَّارُ وَالْأَفْتِيَةُ (۵) : مَلَأٌ يُهْبِطُ، وَمَلَأٌ يَعْرُجُ، وَمَا فَارَقَتْ سَمْعِي هَيْئَتَهُ (۶) مِنْهُمْ، يُصَلُّونَ عَلَيْهِ حَتَّى وَارَيْنَاهُ فِي ضَرْبِ رِيحِهِ. فَمَنْ ذَا أَحَقُّ بِهِ مِنِّي حَيًّا وَمَيِّتًا؟ فَانْفُذُوا عَلَيَّ بِصَائِرِكُمْ (۷) ، وَلْتَضِيقْ نِيَّاتِكُمْ فِي جِهَادِ عِدْوِكُمْ. فَوَالَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِنِّي لَعَلَى جَادِهِ الْحَقُّ، وَإِنَّهُمْ لَعَلَى مَزَلَّةٍ (۸) الْبَاطِلِ. أَقُولُ مَا تَسْمَعُونَ، وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِي وَلَكُمْ!

In Persian

(این سخنرانی در شهر کوفه در دوران زمامداری آن حضرت ایراد شد)

۱ فضائل امیر المؤمنین علیه السلام

اصحاب و یاران حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم که حافظان اسرار او می باشند، می دانند که من حتی برای یک لحظه هم مخالف فرمان خدا و رسول او نبودم، بلکه با جان خود پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را یاری کردم. در جاهایی که شجاعان قدم هایشان می لرزید، و فرار می کردند، آن دلیری و مردانگی را خدا به من عطا فرمود.

۲ در سوگ پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم در حالی که سرش بر روی سینه ام بود قبض روح گردید، و جان او در کف من روان شد آن را بر چهره خویش کشیدم.

متصدی غسل پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم من بودم، و فرشتگان مرا یاری می کردند، گویا در و دیوار خانه فریاد می زد. گروهی از فرشتگان فرود می آمدند و گروهی دیگر به آسمان پرواز می کردند.

گوش من از صدای آهسته آنان که بر آن حضرت نماز می خواندند، پر بود، تا آنگاه که او را در حجره اش دفن کردیم. چه کسی با آن حضرت در زندگی و لحظات مرگ از من سزاوارتر است؟ پس مردم! با دل بینا حرکت کنید، و نیت خویش را در جهاد با دشمن راست بدارید.

سوگند به خدایی که جز او خدایی نیست، من بر جاده حق می روم، و دشمنان من بر پرتگاه باطلند، می گویم آنچه را می شنوید، و برای خود و شما از خدا طلب آمرزش دارم.

Footnote

(۱). Ibn Abi'l-Hadid has written (in Sharh Nahj al-balaghah vol. ۱۰ pp. ۱۸۰-۱۸۳) that Amir al-mu'minin's saying that he never disobeyed the commands of the Prophet is a sort of taunt to those who felt no hesitation in rejecting the Prophet's commands and sometimes even checked him. For example when at the time of the peace of al-Hudaybiyah the Prophet was agreeable to negotiate peace with the unbelievers among the Quraysh one of the companions became so enraged that he expressed doubts about the prophethood of the Prophet whereupon Abu Bakr had to say

Woe be to you! Keep clinging to him. He is certainly Allah's Messenger and He will not ruin him.

The introduction to the oath 'inna' and the word of emphasis 'lam' which are used here to create conviction about the prophethood shows that the addressee had gone farther than mere doubt because these words of emphasis are employed only when the stage of denial has been reached. However if belief required absence of doubt the presence of doubt must imply defect in the belief as Allah says

The believers are only those who believe in Allah and His Messenger they doubt not
(thereafter ... (Qur'an ۴۹:۱۵

Similarly when the Prophet intended to say the funeral prayers of Ubayy ibn Salul the same companion said to him "How do you intend to seek forgiveness for this Chief of hypocrites?" And he even drew away the Prophet by catching the skirt (of his shirt). Then the Prophet had to say "No act of mine is beside the command of Allah". In the same way the Prophet's command to accompany the force of Usamah ibn Zayd was ignored. The greatest of all these insolences was displayed in connection with the Prophet's intention to write down his advice as to when such a blame was laid against the Prophet which proves an absence of belief in the commands of the shari'ah and creates a doubt about each command as to whether it is based on divine revelation or (Allah may forbid) just the result of mental disorder

Who can deny that the ever-successful lion of Allah 'Ali ibn Abi Talib (p.b.u.h.) shielded (۲) the Prophet on every critical occasion and performed the duty of protecting him by dint of the courage and valour gifted to him by Allah. The first occasion of risking his life was when the unbelievers from the Quraysh decided finally to kill the Prophet and 'Ali slept on his bed surrounded by enemies and under the direct peril of swords whereby the enemies were not able to succeed in their aims. Then in those battles where the enemies used to attack the Prophet together and where the feet of even the reputed heroes could not stand firm Amir al-mu'minin remained steadfast with the banner (of Islam) in his hand.
:Abd al-Barr and al-Hakim writes about it

Ibn 'Abbas says that 'Ali had four qualities which no one else possessed. Firstly he was the first among Arabs and non-Arabs to have said prayers with the Messenger of Allah. Secondly he always had the banner of Islam in his hand in every battle. Thirdly when people ran away from the Prophet 'Ali remained with him; and fourthly it was he who gave the Prophet his funeral ablution and laid him in his grave. (al-Isti'ab vol. ۳ p. ۱۰۹۰; al-Mustadrak 'ala as-sahihayn vol. ۳ p. ۱۱۱)

A study of the holy wars of Islam fought in the Prophet's days leaves no doubt that except for the battle of Tabuk in which Amir al-mu'minin did not partake all other battles bear testimony to his fine performance and all the successes are due to his valour. Thus in the battle of Badr seventy unbelievers were killed half of whom were killed by 'Ali's sword. In the battle of Uhud when victory changed into defeat as a result of the Muslims engaging themselves in the collection of booty and they fled away under the sudden attack of the enemy Amir al-mu'minin remained steadfast taking jihad to be a religious obligation and displayed such conspicuous performance in support and defence of the Prophet that the Prophet too acknowledged it and also the Angel. Again in the battle of the Trench (al-Khandaq) the Prophet was accompanied by three thousand combatants but none dared face 'Amr ibn 'Abdawadd. At last Amir al-mu'minin killed him and saved the Muslims from ignominy. In the battle of Hunayn the Muslims were proud of their number because they were ten thousand while the unbelievers were only four thousand but here too they leapt onto the booty as a consequence of which the unbelievers gained the opportunity and pounced upon them. Bewildered with this sudden attack the Muslims fled away as the Holy Qur'an says

Most certainly did Allah help you in many (battle) fields and on the day of Hunayn when made you vain your great number but they availed you nothing and was straitened the (earth against you with all its extensiveness then ye turned back in retreat. (۹:۲۵

On this occasion also Amir al-mu'minin was steady like a rock and eventually with Allah's support victory was achieved

SERMON ۱۹۸

In English

Allah's attribute of Omniscience

Allah knows the cries of the beasts in the forest the sins of the people in seclusion the movements of the fishes in the deep seas and the rising of the water by tempestuous winds. I stand witness that Muhammad is the choice of Allah the conveyor of His revelation and the messenger of His mercy

Advantages of fear of Allah

Now then I advise you to fear Allah Who created you for the first time; towards Him is your return with Him lies the success of your aims at Him terminate (all) your desires towards Him runs your path of right and He is the aim of your fears (for seeking protection). Certainly fear of Allah is the medicine for your hearts sight for the blindness of your spirits the cure for the ailments of your bodies the rectifier of the evils of your breasts the purifier of the pollution of your minds the light of the darkness of your eyes the consolation for the fear of your heart and the brightness for the gloom of your ignorance

Therefore make obedience to Allah the way of your life and not only your outside covering make it your inner habit instead of only outer routine subtle enough to enter through your ribs (up to the heart) the guide for all your affairs the watering place for your getting down (on the Day of Judgement) the interceder for the achievement of your aims asylum for the day of your fear the lamp of the interior of your graves company for your long loneliness and deliverance from the troubles of your abodes. Certainly obedience to Allah is a protection against encircling calamities. expected dangers and the flames of burning fires

Therefore whoever entertains fear of Allah troubles remain away from him after having been near affairs become sweet after their bitterness waves (of troubles) recede from him after having crowded over him difficulties become easy for him after occurring generosity rains fast over him after there had been famine mercy bends over him after it had been loath the favours (of Allah) spring forth on him after they had been dried and blessing descends over him in showers after being scanty. So fear Allah Who benefits you with His good advice preaches to you through His Messenger and obliges you with His favours. Devote yourselves to His worship and acquit yourselves of the obligation of obeying Him

About Islam

This Islam is the religion which Allah has chosen for Himself developed it before His eyes preferred it as the best among His creations established its pillars on His love. He has disgraced other religions by giving honour to it. He has humiliated all communities before its sublimity; He has humbled its enemies with His kindness and made its opponents lonely by according it His support. He has smashed the pillars of misguidance with its columns. He has quenched the thirst of the thirsty from its cisterns and filled the cisterns through those who draw its water

He made Islam such that its constituent parts cannot break its links cannot separate its construction cannot fall its columns cannot decay its plant cannot be uprooted its time does not end its laws do not expire its twigs cannot be cut its parts do not become narrow its ease does not change into difficulty its clarity is not affected by gloom its straightness does not acquire curvature its wood has no crookedness its vast paths have no narrowness its lamp knows no putting off and its sweetness has no bitterness

It consists of columns whose bases Allah has fixed in truthfulness and whose foundation He has strengthened and of sources whose streams are ever full of water and of lamps whose flames are full of light and of beacons with whose help travellers get guidance and of signs through which a way is found to its highways and of watering places which provide water to those who come to them. Allah has placed in Islam the height of His pleasure the pinnacle of His pillars and the prominence of His obedience. Before Allah therefore its columns are strong its construction is lofty its proofs are bright its fires are aflame its authority is strong its beacons are high and its destruction is difficult. You should therefore honour it follow it fulfil its obligations and accord the position due to it

About the Holy Prophet

Then Allah the Glorified deputed Muhammad – the peace and blessing of Allah be upon him and his descendants – with truth at a time when the destruction of the world was near and the next life was at hand when its brightness was turning into gloom after shining it had become troublesome for its inhabitants its surface had become rough and its decay had approached near. This was during the exhaustion of its life at the approach of signs

of its decay) the ruin of its inhabitants the breaking of its links the dispersal of its affairs) the decay of its signs the divulging of its secret matters and the shortening of its length. Allah made him responsible for conveying His message and (a means of) honour for his people a period of bloom for the men of his days a source of dignity for the supporters and an honour for his helpers

About the Holy Qur'an

Then Allah sent to him the Book as a light whose flames cannot be extinguished a lamp whose gleam does not die a sea whose depth cannot be sounded a way whose direction does not mislead a ray whose light does not darken a separator (of good from evil) whose arguments do not weaken a clarifier whose foundations cannot be dismantled a cure which leaves no apprehension for disease an honour whose supporters are not defeated and a truth whose helpers are not abandoned. Therefore it is the mine of belief and its centre the source of knowledge and its oceans the plantation of justice and its pools the foundation stone of Islam and its construction the valleys of truth and its plains an ocean which those who draw water cannot empty springs which those who draw water cannot dry up a watering place which those who come to take water cannot exhaust a staging place in moving towards which travellers do not get lost signs which no treacher fails to see and a highland which those who approach it cannot surpass it

Allah has made it a quencher of the thirst of the learned a bloom for the hearts of religious jurists a highway for the ways of the righteous a cure after which there is no ailment an effulgence with which there is no darkness a rope whose grip is strong a stronghold whose top is invulnerable an honour for him who loves it a peace for him who enters it a guidance for him who follows it an excuse for him who adopts it an argument for him who argues with it a witness for him who quarrels with it a success for him who argues with it a carrier of burden for him who seeks the way a shield for him who arms himself (against misguidance) a knowledge for him who listens carefully worthy story for him who relates it and a final verdict of him who passes judgements

In Arabic

[١٩٨] ومن خطبه له عليه السلام

يتبه على إحاطه علم الله بالجزئيات، ثم يحث على التقوى، ويبيّن فضل الإسلام والقرآن

يَعْلَمُ عَجِيجَ الْوُحُوشِ فِي الْفَلَوَاتِ، وَمَعَاصِيَ الْعِبَادِ فِي الْخَلَوَاتِ، وَاخْتِلَافَ النَّيَّانِ (١) فِي الْبِحَارِ الْعَامِرَاتِ، وَتَلَاطُمِ الْمَاءِ بِالرِّيَّاحِ الْعَاصِفَاتِ. وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا نَجِيبُ اللَّهِ (٢)، وَسَفِيرٌ وَحِيهِ، وَرَسُولٌ رَحْمَتِهِ.

الوصيه بالتقوى

أَمَّا بَعْدُ، فَمَا نِي أَوْصِيَكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ الَّتِي ابْتَدَأَ خَلْقَكُمْ، وَإِلَيْهِ يَكُونُ مَعَادُكُمْ، وَبِهِ نَجَاحُ طَلِبَتِكُمْ، وَإِلَيْهِ مُنْتَهَى رَغْبَتِكُمْ، وَنَحْوَهُ قَصِيدُ سَبِيلِكُمْ، وَإِلَيْهِ مَرَامِي مَفْرَعِكُمْ (٣)، فَإِنَّ تَقْوَى اللَّهِ دَوَاءُ دَاءِ قُلُوبِكُمْ، وَبَصِيرَةٌ عَمَى أَفْتِدَتِكُمْ، وَشِفَاءُ مَرَضِ أَجْسَادِكُمْ، وَصِيْلَاحُ فَسَادِ صُدُورِكُمْ، وَطُهُورُ دَنَسِ أَنْفُسِكُمْ، وَجِلَاءُ عَشَا أَبْصَارِكُمْ، وَأَمْنٌ فَرَعِ جَانَّتِكُمْ (٤)، وَصِيْبَاءُ سَوَادِ ظَلَمَتِكُمْ. فَاجْعَلُوا طَاعَةَ اللَّهِ شِعَارًا (٥) دُونَ دِثَارِكُمْ (٦)، وَدَخِيْلًا دُونَ شِعَارِكُمْ، وَلَطِيفًا بَيْنَ أَضْلَاعِكُمْ، وَأَمِيرًا فَوْقَ أُمُورِكُمْ، وَمَنْهَلًا (٧) لِحِينِ وُرُودِكُمْ، وَشَفِيْعًا لِدَرْكِ (٨) طَلِبَتِكُمْ (٩)، وَجَنَّةً (١٠) لِيَوْمِ فَرَعِكُمْ، وَمَصَابِيْحَ لِطُورِ قُبُورِكُمْ، وَسِكْنًا لَطُولِ وَخَشَتِكُمْ، وَنَفْسًا لِكَرْبِ مَوَاطِنِكُمْ، فَإِنَّ طَاعَةَ اللَّهِ حِزْبٌ مِنْ مَتَالِفِ مُكْتَنِفِهِ، وَمَخَافَةٌ مُتَوَقِّعِهِ، وَأَوَارٍ (١١) نِيرَانِ مُوقَدِهِ. فَمَنْ أَخَذَ بِالتَّقْوَى عَزَبَتْ (١٢) عَنْهُ الشَّدَائِدُ بَعْدَ دُنُوعِهَا، وَاخْلَوْلَتْ لَهُ الْأُمُورُ بَعْدَ مَرَارَتِهَا، وَأَنْفَرَجَتْ عَنْهُ الْأَمْوَاجُ بَعْدَ تَرَاقُمِهَا، وَأَسْهَلَتْ لَهُ الصَّعَابُ بَعْدَ إِنْصَابِهَا (١٣)، وَهَطَلَتْ عَلَيْهِ الْكِرَامَةُ بَعْدَ قُحُوطِهَا، وَتَحَدَّبَتْ (١٤) عَلَيْهِ الرَّحْمَةُ بَعْدَ نُفُورِهَا، وَتَفَجَّرَتْ عَلَيْهِ النُّعْمُ بَعْدَ نُصُوبِهَا (١٥)، وَوَبَلَّتْ عَلَيْهِ الْبَرَكَهُ بَعْدَ إِرْدَاذِهَا (١٦).

فَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَفَعَّلَكُمْ بِمَوْعِظَتِهِ، وَوَعَّظَكُمْ بِرِسَالَتِهِ، وَآمَنَ عَلَيْكُمْ بِنِعْمَتِهِ، فَعَبُدُوا أَنْفُسَكُمْ لِعِبَادَتِهِ، وَاخْرُجُوا إِلَيْهِ مِنْ حَقِّ طَاعَتِهِ.

فضل الاسلام

ثُمَّ إِنَّ هَذَا الْإِسْلَامَ دِينُ اللَّهِ الَّذِي اضْطَنَعَهُ لِنَفْسِهِ، وَاضْطَنَعَهُ عَلَى عَيْنِهِ، وَأَصْفَاهُ (١٧) خَيْرَهُ خَلْقِهِ، وَأَقَامَ دَعَائِمَهُ عَلَى مَحَبَّتِهِ، أَذَلَّ الْأَذْيَانَ بَعْرَتِهِ، وَوَضَعَ الْمِلَلَ بِرَفْعِهِ، وَأَهَانَ أَعْدَاءَهُ بِكِرَامَتِهِ، وَخَدَّلَ مُحَادِّبِهِ (١٨) بِنَصِيرِهِ، وَهَدَمَ أَرْكَانَ الضَّلَالَةِ بِرُكْنِهِ (١٩)، وَسَقَى مَنْ عَطَشَ مِنْ حَيَاضِهِ، وَأَتَقَ (٢٠) الْحِيَاضَ بِمَوَاتِحِهِ (٢١). ثُمَّ جَعَلَهُ لَا انْفِصَامَ لِعُزُوتِهِ، وَلَا فَكَّ لِحَلْقَتِهِ، وَلَا انْهَادَامَ لِأَسَاسِهِ، وَلَا زَوَالَ لِدَعَائِمِهِ،

وَلَا انْقِلَاعَ لِسَجَرَتِهِ، وَلَا انْقِطَاعَ لِمُدَّتِهِ، وَلَا عَفَاءَ (٢٢) لِشُرَائِعِهِ، وَلَا جَذَّ (٢٣) لِفُرُوعِهِ، وَلَا ضَنْكَ (٢٤) لِطُرُقِهِ، وَلَا وُغُوتَهُ (٢٥) لِسُهُولَتِهِ، وَلَا سَوَادَ لِيُوضِحِهِ (٢٦)، وَلَا- عِوَجَ لِإِنْتِصَابِهِ، وَلَا عَصَلَ (٢٧) فِي عُودِهِ، وَلَا- وَعَتْ (٢٨) لِفَجِّهِ (٢٩)، وَلَا- انْقِطَاعَ لِمَصَابِيحِهِ، وَلَا مَرَارَةَ لِحَلَاوَتِهِ. فَهُوَ دَعَائِمٌ أَسَاخٌ (٣٠) فِي الْحَقِّ أَسْنَاخَهَا (٣١)، وَتَبَّتْ لَهَا آسَاسُهَا، وَيَنَابِيعُ غَزْرَتْ عُيُونُهَا، وَمَصَابِيحُ شَبَّتْ نِيرَانُهَا (٣٢)، وَمَنَارٌ (٣٣) أَقْتَدَى بِهَا سَفَارُهَا (٣٤)، وَأَعْلَامٌ (٣٥) قَصِدَ بِهَا فَجَاجُهَا، وَمَنَاهِلٌ رَوَى بِهَا وَرَادُهَا. جَعَلَ اللَّهُ فِيهِ مُنْتَهَى رِضْوَانِهِ، وَذَرَوَهُ دَعَائِمِهِ، وَسَيَّأَمَ طَاعَتِهِ، فَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ وَثِيقُ الْأَرْكَانِ، رَفِيعُ الْبُنْيَانِ، مُنِيرُ الْبُرْهَانِ، مُضِيءُ النُّيُورِ، عَزِيزُ السُّلْطَانِ، مُشْرِفُ الْمَنَارِ (٣٦)، مُعَوِذُ الْمَثَارِ (٣٧). فَشَرَّفُوهُ وَاتَّبِعُوهُ، وَأَدُّوا إِلَيْهِ حَقَّهُ، وَضَعُوهُ مَوَاضِعَهُ.

الرسول الاعظم

ثُمَّ إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ بَعَثَ مُحَمَّدًا -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ- بِالْحَقِّ حِينَ دَنَا مِنَ الدُّنْيَا الْإِنْقِطَاعُ، وَأَقْبَلَ مِنَ الْآخِرَةِ الْإِطْلَاقُ (٣٨)، وَأَظْلَمَتْ بِهَجَّتِهَا بَعْدَ إِشْرَاقِ، وَقَامَتْ بِأَهْلِهَا عَلَى سَاقٍ، وَخَشَنَ مِنْهَا مَهَادٌ (٣٩)، وَأَزِفَ مِنْهَا قِيَادٌ (٤٠)، فِي انْقِطَاعٍ مِنْ مُيَدَّتِهَا، وَأَقْتِرَابٍ مِنْ أَشْرَاطِهَا (٤١)، وَتَصَرُّمٍ (٤٢) مِنْ أَهْلِهَا، وَأَنْفِصَامٍ (٤٣) مِنْ

حَلَقَتَهَا، وَأَنْتَشَارَ (۴۴) مِنْ سَبَبِهَا، وَعَصَاءٍ مِنْ أَعْلَامِهَا (۴۵)، وَتَكَشَّفَ مِنْ عَوْرَاتِهَا، وَقَصِيرٍ مِنْ طُولِهَا. جَعَلَهُ اللَّهُ بَلَاغًا لِرِسَالَتِهِ، وَكَرَامَةً لَأُمَّتِهِ، وَرَبِيعًا لِأَهْلِ زَمَانِهِ، وَرَفَعَهُ لِأَعْوَانِهِ، وَشَرَفًا لِأَنْصَارِهِ.

القرآن الكريم

ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْهِ الْكِتَابَ نُورًا لَا تُطْفَأُ مَصَابِيحُهُ، وَسِرَاجًا لَا يَخْبُو (۴۶) تَوَقُّدُهُ، وَبَحْرًا لَا يُدْرِكُ قَعْرُهُ، وَمِنْهَا جَاءَ (۴۷) لَا يُضِلُّ نَهْجُهُ (۴۸)، وَشُعَاعًا لَا يُطْلِمُ ضَوْؤُهُ، وَفُرْقَانًا لَا يُخَمِّدُ بُرْهَانَهُ، وَتَبْيَانًا لَا تَهْدِمُ أَرْكَانُهُ، وَشِفَاءً لَا تُخْشَى أَشْقَامُهُ، وَعِزًّا لَا تَهْزُمُ أَنْصَارُهُ، وَحَقًّا لَا تُخْذَلُ أَعْوَانُهُ. فَهُوَ مَعِيدٌ الْإِيمَانَ وَبُخْبُوحَتُهُ (۴۹)، وَيَنْبِيعُ الْعِلْمِ وَبُحُورُهُ، وَرِيَاضُ (۵۰) الْعَدْلِ وَغُدْرَانُهُ (۵۱)، وَأَنْافِي الْأِسْلَامِ وَبُتْيَانُهُ، وَأُودِيَةُ الْحَقِّ وَغِيْطَانُهُ (۵۳). وَبَحْرٌ لَا يَنْزِفُهُ الْمُسْتَرْفُونَ (۵۴)، وَعُيُونٌ لَا يَنْصِبُهَا الْمَاتِحُونَ (۵۵)، وَمَنَاهِلٌ (۵۶) لَا يَغِيْضُهَا (۵۷) الْوَارِدُونَ، وَمَنَازِلٌ لَا يُضِلُّ نَهْجَهَا الْمُسَافِرُونَ، وَأَعْلَامٌ لَا يَعْمَى عَنْهَا السَّائِرُونَ، وَأَكَامٌ (۵۸) لَا يَجُوزُ عَنْهَا (۵۹) الْقَاصِدُونَ. جَعَلَهُ اللَّهُ رِيًّا لِعَطَشِ الْعُلَمَاءِ، وَرَبِيعًا لِقُلُوبِ الْفُقَهَاءِ، وَمَحَاجٍ (۶۰) لَطُرُقِ الصُّلَحَاءِ، وَدَوَاءً لَيْسَ بَعْدَهُ دَاءٌ، وَنُورًا لَيْسَ مَعَهُ ظُلْمَةٌ، وَثِقًا عُرْوَتُهُ، وَمَعْقَلًا مَنِيْعًا ذُرْوَتُهُ، وَعِزًّا لِمَنْ تَوَلَّاهُ، وَسَلْمًا لِمَنْ دَخَلَهُ، وَهُدًى لِمَنْ اتَّكَمَ بِهِ، وَعُيُونًا لِمَنْ اتَّحَلَّهُ، وَبُرْهَانًا لِمَنْ تَكَلَّمَ بِهِ، وَشَاهِدًا لِمَنْ خَاصَمَ بِهِ، وَقَلْبًا (۶۱) لِمَنْ حَاجَّ بِهِ، وَحَامِلًا لِمَنْ حَمَلَهُ، وَمَطِيَّةً لِمَنْ أَعْمَلَهُ، وَأَيَّةً لِمَنْ تَوَسَّسَ، وَجَنَّةً (۶۲) لِمَنْ اسْتَلَّامَ (۶۳)، وَعِلْمًا لِمَنْ وَعَى، وَحَدِيثًا لِمَنْ رَوَى، وَحُكْمًا لِمَنْ قَضَى (۶۴).

In Persian

۱ علم الهی

خدا از نعره حیوانات وحشی در کوه ها و بیابان ها، و گناه و معصیت بندگان در خلوتگاه ها، و آمد و رفت ماهیان در دریاهاى ژرف، و به هم خوردن آنها بر اثر وزش بادهای سخت آگاه است. و گواهی می دهد که حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم برگزیده خدا، سفیر وحی، و رسول رحمت اوست.

۲ ارزش پرهیزکاری

پس از ستایش پروردگار، همانا من شما را به ترس از خدا سفارش می کنم، خدایی که آفرینش شما را آغاز کرد، و به سوی او باز می گردید. خدایی که خواسته های شما را بر آورد، و بازگشت بسوی او نهایت آرزوی شماست. راه راست شما به او پایان می پذیرد، و به هنگام ترس و وحشت، او پناهگاه شماست. همانا تقوا و ترس از خدا، داروی بیماری های دل ها، روشنایی قلب ها، و درمان دردهای بدن ها «۱»، مرهم زخم جان ها، پاک کننده پلیدی های ارواح، و روشنایی بخش تاریکی چشم ها، و امتیث در نا آرامی ها، و روشن کننده تاریکی های شماست. پس اطاعت خدا را پوشش جان، نه پوشش ظاهری، قرار دهید، و با جان، نه با تن، فرمانبردار باشید تا با اعضا و جوارح بدنتان در هم آمیزد، و (آن را) بر همه امورتان حاکم گردانید. اطاعت خدا را راه ورود به آب حیات، شفیع گرفتن خواسته ها، پناهگاه روز اضطراب، چراغ روشنگر قبرها، آرامش وحشت های طولانی دوران برزخ، و راه نجات لحظات سخت زندگی، قرار دهید زیرا اطاعت خدا، وسیله نگهدارنده از حوادث هلاک کننده، و جایگاه های وحشتناک، که انتظار آن را می کشید، و حرارت آتش های بر افروخته است. پس کسی که تقوا را انتخاب کند، سختی ها از او دور گردند، تلخی ها شیرین و فشار مشکلات و ناراحتی ها برطرف خواهند شد، و مشکلات پیاپی و خسته کننده، آسان گردیده و مجد و بزرگی از دست رفته چون قطرات باران بر او فرو می بارند، رحمت باز داشته حق باز می گردد، و نعمت های الهی پس از فرو نشستن به جوشش می آیند، و برکات تقلیل یافته فزونی گیرند. پس از خدایی بترسید که با پند دادن شما را سود فراوان بخشیده، و با رسالت پیامبرش شما را نیکو اندرز داده، و با نعمت هایش بر شما منت گذاشته است. خود را برای پرستش خدا فروتن دارید، و با انجام وظائف الهی، حق فرمانبرداری را به جا آورید.

۳ ویژگی های اسلام

همانا این اسلام، دین خداوندی است که آن را برای خود برگزید، و با دیده عنایت پروراند، و بهترین آفریدگان خود را مخصوص ابلاغ آن قرار داد. پایه های اسلام را بر محبت خویش استوار کرد، و ادیان و مذاهب گذشته «۲» را با عزت آن، خوار کرد، و با سر بلند کردن آن، دیگر ملت ها را بی مقدار کرد، و با محترم داشتن آن، دشمنان را خوار گردانید، و با یاری کردن آن دشمنان سر سخت را شکست داد، و با نیرومند ساختن آن ارکان گمراهی را درهم کوبید، و تشنگان را از چشمه زلال آن سیراب کرد، و آبگیره های اسلام را پر آب کرد. خداوند اسلام را به گونه ای استحکام بخشید که پیوندهایش نگسلد، و حلقه هایش از هم جدا نشود، و ستون هایش خراب نگردد، در پایه هایش زوال راه نیابد، درخت وجودش از ریشه کنده نشود، زمانش پایان نگیرد، قوانینش کهنگی نپذیرد، شاخه هایش قطع نگردد، راه هایش تنگ و خراب نشود، و پیمودن راهش دشوار نباشد، تیرگی در روشنایی آن داخل نشود، و راه راست آن کجی نیابد، ستونهایش خم نشود، و گذرگاهش بدون دشواری پیمودنی باشد، در چراغ اسلام خاموشی، و در شیرینی آن تلخی راه نیابد. اسلام ستون های استواری است که خداوند (پایه های) آن را در دل حق برقرار، و اساس و پایه آن را ثابت کرد، اسلام چشمه ساری است که آب آن در فوران، چراغی است که شعله های آن فروزان، و نشانه همیشه استواری است که روندگان راه حق با آن هدایت شوند، پرچمی است که برای راهنمایی پویندگان راه خدا نصب گردیده، و آبشخوری است که وارد شوندگان آن سیراب می شوند. خداوند نهایت خشنودی خود را در اسلام قرار داده، و بزرگ ترین ستون های دینش، و بلندترین قله اطاعت او در اسلام جای گرفته است، اسلام در پیشگاه خداوند، دارای ستون هایی مطمئن، بنایی بلند، راهنمایی همیشه روشن، شعله ای روشنی بخش، برهانی نیرومند، و نشانه ای بلند پایه است، که در افتادن با آن ممکن نیست! پس اسلام را بزرگ بشمارید، از آن پیروی کنید، حق آن را اداء نمایید، و در جایگاه شایسته خویش قرار دهید.

۴ بعثت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم و سختی های جاهلیت

سپس خداوند سبحان حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم را هنگامی مبعوث فرمود که دنیا به مراحل پایانی رسیده، نشانه های آخرت نزدیک، و رونق آن به تاریکی گراییده و اهل خود را به پاداشته، جای آن ناهموار آماده نیستی و نابودی، زمانش در شرف پایان، و نشانه های نابودی آن آشکار، موجودات در آستانه مرگ، حلقه زندگی آن شکسته، و اسباب حیات در هم ریخته، پرچمهای دنیا پوسیده، و پرده هایش دریده، و عمرها به کوتاهی رسیده بود. در این هنگام خداوند پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را ابلاغ کننده رسالت، افتخار آفرین امت، چونان باران بهاری برای تشنگان حقیقت آن روزگاران، مایه سربلندی مسلمانان، و عزت و شرافت یارانش قرار داد.

۵ ارزش ها و ویژگی های قرآن

سپس قرآن را بر او نازل فرمود:

قرآن نوری است که خاموشی ندارد، چراغی است که درخشندگی آن زوال نپذیرد،

دریایی است که ژرفای آن درک نشود، راهی است که رونده آن گمراه نگردد، شعله ای است که نور آن تاریک نشود جدا کننده حق و باطلی است که درخشش برهانش خاموش نگردد، بنایی است که ستون های آن خراب نشود، شفا دهنده ای است که بیماری های وحشت انگیز را بزدايد، قدرتی است که یاورانش شکست ندارند، و حقیقی است که یاری کنندگانش مغلوب نشوند. قرآن، معدن ایمان و اصل آن است، چشمه های دانش و دریاهای علوم است، سرچشمه عدالت، و نهر جاری دل است، پایه های اسلام و ستون های محکم آن است، نهرهای جاری زلال حقیقت، و سرزمین های آن است. دریایی است که تشنگان آن، آبش را تمام نتوانند کشید، و چشمه ای است که آبش کمی ندارد، محل برداشت آبی است که هرچه از آن برگیرند کاهش نمی یابد، منزلی است که مسافران راه آن را فراموش نخواهند کرد، و نشانه هایی است که روندگان از آن غفلت نمی کنند، کوهسار زیبایی است که از آن نمی گذرند. خدا قرآن را فرو نشاننده عطش علمی دانشمندان، و باران بهاری برای قلب فقیهان، و راه گسترده و وسیع برای صالحان قرار داده است. قرآن دارویی است که با آن بیماری وجود ندارد، نوری است که با آن تاریکی یافت نمی شود، ریسمانی است که رشته های آن محکم، پناهگاهی است که قلّه آن بلند و توان و قدرتی است برای آن که قرآن را برگزیند، محل امنی است برای هر کس که وارد آن شود، راهنمایی است تا از او پیروی کند، وسیله انجام وظیفه است برای آن که قرآن را راه و رسم خود قرار دهد، برهانی است بر آن کس که با آن سخن بگوید، عامل پیروزی است برای آن کس که با آن استدلال کند، نجات دهنده است برای آن کس که حافظ آن باشد و به آن عمل کند، و راهبر آن که آن را به کار گیرد، و نشانه هدایت است برای آن کس که در او بنگرد، سپر نگهدارنده است برای آن کس که با آن خود را بپوشاند، و دانش کسی است که آن را به خاطر بسپارد، و حدیث کسی است که از آن روایت کند، و فرمان کسی است که با آن قضاوت کند.

(۱) اشاره به: فارماکولوژی YGOLOCAMRAHP (داروشناسی)

(۲) اشاره به علم: تئولوژی YGOLOEHT (ادیان شناسی) و نقد پلورالیسم دینی، که معتقدند همه ادیان بر حق می باشند.

SERMON ۱۹۹

In English

Containing advice given by Amir al-mu'minin to his companions

About Prayer

Pledge yourself with prayer and remain steady on it; offer prayer as much as possible and seek nearness (of Allah) through it because it is (imposed) upon the believers as (a) timed ordinance (Qur'an ۴:۱۰۳). Have you not heard the reply of the people of Hell when they were asked: What hath brought you into the hell? They shall say: We were not of those who offered the regular prayers (to Allah)! (Qur'an ۷۴:۴۲-۴۳). Certainly prayer drops out sins like the dropping of leaves (of trees) and removes them as ropes are removed from the necks of cattle. The Messenger of Allah – the peace and blessing of Allah be upon him and his descendants – likened it to a hot bath situated at the door of a person who bathes in it five times a day. Will then any dirt remain on him

Its obligation is recognised by those believers whom neither the adornment of property nor the coolness of the eyes produced by children can turn away from it. Allah the Glorified says: Men whom neither merchandise nor any sale diverteth from the (remembrance of Allah and constancy in prayer and paying the poor-rate; ... (Qur'an. ۲۴:۳۷

Even after receiving assurance of Paradise the Messenger of Allah – peace and blessing of Allah be upon him and his descendants – used to exert himself for prayers because of Allah the Glorified's command

.(And enjoin prayer on thy followers and adhere thou steadily unto it ... (Qur'an ۲۰:۱۳۲

.Then the Holy Prophet used to enjoin his followers to prayer and exert himself for it

(About the Islamic Tax (zakat

Then Islamic tax has been laid down along with prayer as a sacrifice (to be offered) by the people of Islam. Whoever pays it by way of purifying his spirit it serves as a purifier for him and a protection and shield against fire (of Hell). No one therefore (who pays it) should feel attached to it afterwards nor should feel grieved over it. Whoever pays it without the intention of purifying his heart expects through it more than its due. He is certainly ignorant of the sunnah he is allowed no reward for it his action goes to waste and his repentance is excessive

Fulfilment of Trust

Then as regards fulfilment of trust whoever does not pay attention to it will be disappointed. It was placed before the strong skies vast earths and high mountains but none of them was found to be stronger, vaster or higher than it. If anything could be unapproachable because of height vastness power or strength they would have been unapproachable but they felt afraid of the evil consequences (of failure in fulfilling a trust) and noticed what a weaker being did not realise it and this was man

(Verily he was (proved) unjust ignorant. (Qur'an ٣٣:٧٢ . . .

Surely Allah the Glorified the Sublime nothing is hidden from Him of whatever people do in their nights or days. He knows all the details and His knowledge covers them. Your limbs are a witness the organs of your body constitute an army (against yourself) your inner self serves Him as eyes (to watch your sins) and your loneliness is open to Him

In Arabic

[١٩٩] ومن كلام له عليه السلام

كان يوصى به أصحابه

تَعَاهَدُوا أَمْرَ الصَّلَاةِ، وَحَافِظُوا عَلَيْهَا، وَاسْتَكْبِرُوا مِنْهَا، وَتَقَرَّبُوا بِهَا، فَإِنَّهَا (كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا) أَلَا تَسْمَعُونَ إِلَى جَوَابِ أَهْلِ النَّارِ حِينَ سُئِلُوا: (مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ * قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ) وَإِنَّهَا لَتُحْتِ الدُّنُوبَ حَتَّى (١) الْوَرَقِ، وَتُطْلِقُهَا إِطْلَاقَ الرَّبِيقِ (٢)، وَشَبَّهَهَا رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ- بِالْحَمَّةِ (٣) تَكُونُ عَلَى يَابِ الرَّجُلِ، فَهُوَ يَغْتَسِلُ مِنْهَا فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلَةِ خَمْسَ مَرَّاتٍ، فَمَا عَسَى أَنْ يَبْقَى عَلَيْهِ مِنَ الدَّرَنِ (٤)؟ وَقَدْ عَرَفَ حَقَّهَا رِجَالٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ لَا تَشْغَلُهُمْ عَنْهَا زِينَةُ مَتَاعٍ، وَلَا قُرَّةُ عَيْنٍ مِنْ وَلَدٍ وَلَا مَالٍ. يَقُولُ اللَّهُ سُبْحَانَهُ: (رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ). وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ- نَصَبًا (٥) بِالصَّلَاةِ بَعْدَ التَّبَشِيرِ لَهُ بِالْجَنَّةِ، لِقَوْلِ اللَّهِ سُبْحَانَهُ: (وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا)، فَكَانَ يَأْمُرُ بِهَا أَهْلَهُ وَيَصْبِرُ عَلَيْهَا نَفْسَهُ.

الزكاة

ثُمَّ إِنَّ الزَّكَاةَ جُعِلَتْ مَعَ الصَّلَاةِ قُرْبَانًا لِأَهْلِ الْإِسْلَامِ، فَمَنْ أَعْطَاهَا طَيْبِ النَّفْسِ بِهَا، فَإِنَّهَا تُجْعَلُ لَهُ كَفَّارَةً، وَمِنَ النَّارِ حِجَازًا وَوَقَايَةً. فَلَا يُتْبَعْنَهَا أَحَدٌ نَفْسَهُ، وَلَا- يُكْتَبَرَنَّ عَلَيْهَا لَهْفُهُ، فَإِنَّ مَنْ أَعْطَاهَا غَيْرَ طَيْبِ النَّفْسِ بِهَا، يَرْجُو بِهَا مَا هُوَ أَفْضَلُ مِنْهَا، فَهُوَ جَاهِلٌ بِالسُّنَنِ، مَغْتَبُونَ (٦) الْإِجْرَ، ضَالُّ الْعَمَلِ، طَوِيلُ النَّدَمِ.

p: ١٢٩

الامانه

ثُمَّ أَدَاءَ الْأَمَانَةِ، فَقَدْ خَابَ مَنْ لَيْسَ مِنْ أَهْلِهَا، إِنَّهَا عُرِضَتْ عَلَى السَّمَاوَاتِ الْمَعِينَةِ، وَالْأَرْضِينَ الْمَدْحُورَةِ (۷)، وَالْجِبَالِ ذَاتِ الطُّوْلِ الْمَنْصُوبَةِ، فَلَا أَطُولَ وَلَا أَعْرَضُ، وَلَا أَعْلَى وَلَا أَعْظَمَ مِنْهَا. وَلَوْ امْتَنَعَ شَيْءٌ بِطُولٍ أَوْ عَرْضٍ أَوْ قُوَّةٍ أَوْ عِزٍّ لَأَمْتَنَعَ، وَلَكِنْ أَشْفَقْنَا مِنَ الْعُقُوبَةِ، وَعَقَلْنَا مَا جَهَلْنَا مَنْ هُوَ أضعفُ مِنْهُمْ، وَهُوَ الْإِنْسَانُ، (إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا)

علم الله تعالى

إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى لَا يَخْفَى عَلَيْهِ مَا الْعِبَادُ مُقْتَرِفُونَ (۸) فِي لَيْلِهِمْ وَنَهَارِهِمْ، لَطْفَ بِهِ خُبْرًا (۹)، وَأَحَاطَ بِهِ عِلْمًا، أَعْضَاؤُكُمْ شُهُودُهُ، وَجَوَارِحُكُمْ جُنُودُهُ، وَصَمَاؤُكُمْ عُيُونُهُ، وَخَلَوَاتُكُمْ عِيَانُهُ (۱۰).

In Persian

(این سخنرانی در آستانه یکی از جنگ‌ها ایراد شد) همواره یارانش را به آن سفارش می کرد:

۱ ره آورد نماز

مردم! (خواندن و اقامه) نماز را بر عهده بگیرید، و آن را حفظ کنید، زیاد نماز بخوانید، و با نماز خود را به خدا نزدیک کنید. «نماز دستوری است که در وقت‌های خاص بر مؤمنان واجب گردیده است» آیا به پاسخ دوزخیان گوش فرا نمی دهید، آن هنگام که از آنها پرسیدند:

چه چیز شما را به دوزخ کشانده است؟ گفتند: «ما از نماز گزاران نبودیم» همانا نماز، گناهان را چونان برگ‌های پاییزی فرو می ریزد، و غل و زنجیر گناهان را از گردن‌ها می گشاید پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم نماز را به چشمه آب گرمی که بر در سرای مردی جریان داشته باشد،

تشبیه کرد، اگر روزی پنج بار خود را در آن شستشو دهد، هرگز چرک و آلودگی در بدن او نماند. همانا کسانی از مؤمنان حق نماز را شناختند که زیور دنیا از نماز بازشان ندارد، و روشنایی چشمشان یعنی اموال و فرزندان مانع نمازشان نشود.

p: ۱۳۰

خدای سبحان می فرماید: «مردانی هستند که تجارت و خرید و فروش، آنان را از یاد خدا، و برپا داشتن نماز، و پرداخت زکات باز نمی دارد». رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم پس از بشارت به بهشت، خود را در نماز خواندن به زحمت می انداخت، زیرا خداوند به او فرمود: «خانواده خویش را به نماز فرمان ده و بر انجام آن شکبیا باش» پس پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم پی در پی خانواده خود را به نماز فرمان می داد، و خود نیز در انجام نماز شکبیا بود.

۲ ارزش و ره آورد زکات

همانا پرداخت زکات و اقامه نماز، عامل نزدیک شدن مسلمانان به خداست، پس آن کس که زکات را با رضایت خاطر پردازد، کفاره گناهان او می شود، و باز دارنده و نگهدارنده انسان از آتش جهنم است پس نباید به آنچه پرداخته با نظر حسرت نگاه کند، و برای پرداخت زکات افسوس خورد، زیرا آن کس که زکات را از روی رغبت پردازد، و انتظار بهتر از آنچه را پرداخته داشته باشد، به سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نادان است، و پاداش او اندک، و عمل او تباہ و همیشه پشیمان خواهد بود.

۳ مسؤولیت ادای امانت

یکی دیگر از وظائف الهی، ادای امانت است، آن کس که امانت ها را پردازد زیانکار است.

امانت الهی را بر آسمان های برافراشته، و زمین های گسترده، و کوه های به پا داشته، عرضه کردند، که از آنها بلندتر، بزرگ تر، وسیع تر یافت نمی شد، اما نپذیرفتند اگر بنا بود که چیزی به خاطر طول و عرض و توانمندی و سربلندی از پذیرفتن امانت سرباز زند آنان بودند، اما از کیفر الهی ترسیدند، و از عواقب تحمل امانت آگاهی داشتند، که ناتوان تر از آنها آگاهی نداشت، و آن انسان است، که خدا فرمود:

«همانا انسان ستمکار نادان است»

۴ دانش الهی

همانا بر خداوند سبحان پنهان نیست آنچه را که بندگان در شب و روز انجام می دهند، که دقیقاً بر اعمال آنها آگاه است، و با علم خویش بر آنها احاطه دارد، اعضاء شما مردم گواه او، و اندام شما سپاهیان او، روان و جانتان جاسوسان او، و خلوت های شما بر او آشکار است.

SERMON ۲۰۰

In English

Treason and treachery of Mu'awiyah and the fate of those guilty of treason

By Allah (۱) Mu'awiyah is not more cunning than I am but he deceives and commits evil deeds. Had I not been hateful of deceit I would have been the most cunning of all men. But (the fact is that) every deceit is a sin and every sin is disobedience (of Allah) and every deceitful person will have a banner by which he will be recognised on the Day of Judgement. By Allah I cannot be made forgetful by strategy nor can I be overpowered by hardships.

In Arabic

[۲۰۰] ومن كلام له عليه السلام

فی معاویه

وَاللَّهِ مَا مُعَاوِيَةَ بِأَذَى مِنِّي، وَلَكِنَّهُ يَغْدِرُ وَيَفْجُرُ، وَلَوْلَا كَرَاهِيَةُ الْعَدْرِ لَكُنْتُ مِنْ أَذَى النَّاسِ، وَلَكِنْ كُلُّ عَدْرِهِ فَجْرُهُ، وَكُلُّ فَجْرِهِ كَفْرُهُ،
وَلِكُلِّ غَادِرٍ لَوَاءٌ يُعْرَفُ بِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

وَاللَّهِ مَا أُسْتَعْفَلُ بِالْمَكِيدَةِ، وَلَا أُسْتَعْمَرُ بِالشَّدِيدَةِ (۱)

Footnote

(۱) People who are ignorant of religion and ethics free from the shackles of religious law and unaware of the conception of punishment and reward find no paucity of excuses and means for the achievement of their objects. They can find ways of success at every stage; but when the dictates of humanity or Islam or the limitations imposed by ethics and religious law act as impediments the chances of devising and finding means become

narrow and the possibility of action becomes restricted. Mu'awiyah's influence and control was the result of these devices and ways in following which he knew no impediment nor any obstacle of what is lawful or unlawful nor did fear of the Day of Judgement prevent him from acting fearlessly. As al-'Allamah ar-Raghib al-Isfahani while taking account of his characters writes

p: ۱۳۲

His aim always was to achieve his object whether lawful or unlawful. He did not care for" religion nor did he ever think of divine chastisement. Thus in order to maintain his power he resorted to mis-statements and concoctions practised all sorts of deceits and contrivances. When he saw that success was not possible without entangling Amir al-mu'minin in war he roused Talhah and az-Zubayr against him

When success could not be achieved by this means he instigated the Syrians and brought about the civil war of Siffin. And when his rebellious position had become known by the killing of 'Ammar he at once duped the people by saying that 'Ali was responsible for killing him as he had brought him into the battlefield; and on another occasion he interpreted the words 'rebellious party' occurring in the saying of the Prophet to mean 'avenging party' intending to prove that 'Ammar would be killed by the group that would seek revenge of 'Uthman's blood although the next portion of this saying namely 'he will call them towards Paradise while they will call him to Hell ' does not leave any scope for interpretation. When there was no hope of victory even by these cunning means he contrived to raise the Qur'an on spears although in his view neither the Qur'an nor its commandments carried any weight. If he had really aimed at a decision by the Qur'an he should have put this demand before the commencement of the battle and when it became known to him that the decision had been secured by 'Amr ibn al-'As by deceiving Abu Musa al-Ash'ari and that it did not have even a remote connection with the Qur'an he should not have accepted it and should have punished 'Amr ibn al-'As for this cunning or at least should have warned and rebuked him. But on the contrary his performance was ."

"much appreciated and in reward he was made the Governor of Egypt

In contrast to this Amir al-mu'minin's conduct was a high specimen of religious law and ethics. He kept in view the requirements of truth and righteousness even in adverse circumstances and did not allow his chaste life to be tarnished by the views of deceit and contrivance. If he wished he could face cunning by cunning and Mu'awiyah's shameful activities could have been answered by similar activities. For example when he put a guard on the Euphrates and stopped the supply of its water (to Amir al-mu'minin's men) then the supply of water could have been cut from them also on the grounds that since they had occupied the Euphrates it was lawful to retaliate and in this way they could be overpowered by weakening their fighting power. But Amir al-mu'minin could never tarnish his hands with such an inhuman act which was not permitted by any law or code of ethics although common

people regard such acts against the enemy as lawful and call this duplicity of character for achievement of success a stroke of policy and administrative ability. But Amir al-mu'minin could never think of strengthening his power by fraud or duplicity of behaviour on any occasion. Thus when people advised him to retain the officers of the days of 'Uthman in their position and to befriend Talhah and az-Zubayr by assigning them governorship of Kufah and Basrah and make use of Mu'awiyah's ability in administration by giving him the government of Syria Amir al-mu'minin rejected the advice and preferred the commandments of religious law over worldly expediency and openly :declared about Mu'awiyah as follows

If I allow Mu'awiyah to retain what he already has I would be one "who taketh those who lead (people) astray as helpers" (Qur'an ۱۸:۵۱). Those who look at apparent successes do not care to find out by what means the success has been achieved. They support anyone whom they see succeeding by means of cunning ways and deceitful means and begin to regard him an administrator intelligent a politician intellectually brilliant and so on while he who does not deploy cunning and fraudulent methods owing to his adherence to Islamic commandments and divine instructions and prefers failure to success secured through wrong methods is regarded as ignorant of politics and weak in foresight. They do not feel it necessary to think what difficulties and impediments exist in the way of a person who adheres to principles and laws which prevent him from proceeding forward even after "approaching near success

In Persian

(این سخنرانی پس از جنگ صفین در شهر کوفه در سال ۳۸ هجری ایراد شد)

سیاست دروغین معاویه

سوگند به خدا، معاویه از من سیاستمدارتر نیست، اما معاویه حيله گر و جنایتکار است «۱»، اگر نیرنگ ناپسند نبود من زیرک ترین افراد بودم، ولی هر نیرنگی گناه، و هر گناهی نوعی کفر و انکار است، روز رستاخیز در دست هر حيله گری پرچمی است که با آن شناخته می شود. به خدا سوگند، من با فریب کاری غافلگیر نمی شوم، و با سخت گیری ناتوان نخواهم شد.

---

(۱) اشاره به سیاست دماغوژی YGOGAMED (عوام فریبی) کسی که برای رسیدن به اهداف خود، خود را طرفدار مردم جلوه می دهد.

SERMON ٢٠١

In English

One should not be afraid of the scarcity of those who tread on the right path

O' people do not wonder at the small number of those who follow the right path because people throng only round the table (of this world) whose edibles are few but whose hunger is insatiable

O' people certainly what gathers people together (in categories) is (their) agreement (to good or bad) and (their) disagreement for only one individual killed the camel of Thamud (١) but Allah held all of them in punishment because all of them joined him by their acquiescing in their consenting to it. Thus Allah the Glorified. has said

(Then they hamstrung her and turned (themselves) regretful. (Qur'an ٢٦:١٥٧)

Then their land declined by sinking (into the earth) as the spike of a plough pierces unploughed weak land. O' people he who treads the clear path (of guidance) reaches the spring of water and whoever abandons it strays into waterless desert

In Arabic

[٢٠١] ومن كلام له عليه السلام

يعظ بسلوك الطريق الواضح

أَيُّهَا النَّاسُ، لَا تَسْتَوْحِشُوا فِي طَرِيقِ الْهُدَى لِقَلَّةِ أَهْلِهِ، فَإِنَّ النَّاسَ قَدِ اجْتَمَعُوا عَلَى مَائِدَةٍ شَبَعُهَا قَصِيرٌ، وَجُوعُهَا طَوِيلٌ.

أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّمَا يَجْمَعُ النَّاسَ الرِّضَى وَالسُّخْطُ (١). وَإِنَّمَا عَقَرَ نَاقَةَ ثَمُودَ رَجُلٌ وَاحِدٌ فَعَمَّهُمْ اللهُ تَعَالَى بِالْعَذَابِ لَمَّا عَمَّوهُ بِالرِّضَى، فَقَالَ سُبْحَانَ اللهِ: (فَعَقَرُوها فَأَصَابُوا نَادِمِينَ)، فَمَا كَانَ إِلَّا أَنْ حَارَتْ (٢) أَرْضُهُمْ بِالْخَسْفِ خُورَالسَّكَّةِ الْمُحْمَاهِ (٣) فِي الْمَارِضِ الْخُورَارِهِ (٤).
أَيُّهَا النَّاسُ، مَنْ سَلَكَ الطَّرِيقَ الْوَاضِحَ وَرَدَّ الْمَاءَ، وَمَنْ خَالَفَ وَقَعَ فِي التِّيهِ!

In Persian

(این سخنرانی بر منبر مسجد کوفه ایراد شد)

راه روشن حق

ای مردم در راه راست، از کمی روندگان نهرا سید، زیرا اکثریت مردم بر گرد سفره ای جمع شدند که سیری آن کوتاه، و گرسنگی آن طولانی است. ای مردم، همه افراد جامعه در خشنودی و خشم شریک می باشند، چنانکه شتر ماده ثمود را یک نفر دست و پا برید، امّا عذاب آن تمام قوم ثمود را گرفت، زیرا همگی آن را پسندیدند. خداوند سبحان می فرماید: «ماده شتر را پی کردند و سرانجام پشیمان شدند» سرزمین آنان چونان آهن گداخته ای که در زمین نرم فرو رود، فریادی زد و فرو ریخت، ای مردم آن کس که از راه آشکار برود به آب می رسد، و هر کس از راه راست منحرف شود سرگردان می ماند.

Footnote

Thamud in ancient Arabia a tribe or group of tribes seems to have been prominent .^(۱) from about the ۴th Century B.C. to the first half of the ۷th Century A.D. Their place of stay and homeland was at a place lying on the way between the Hijaz and Syria called the Valley of al-Qura and bore this name because it consisted of several townships. Allah deputed for their guidance and directions the Prophet Salih who preached to them as :Allah relates in his story

And unto (the people of) Thamud (We did send) their brother Salih he said: "O' my people! worship ye Allah (alone). Ye have no god other than Him; indeed came unto you a clear proof from your Lord; this is the She-camel of Allah (which) unto you is a sign so leave it (free) to pasture in Allah's earth and touch her not with any harm or ye shall be seized with a painful chastisement. And remember when He made you successors after the (people) 'Ad and settled you in the earth ye build mansions on its plain and hew the mountains into dwellings. So remember ye the bounties of Allah and see ye not evil in the earth making mischief." Said the chiefs of those who were puffed up with pride among his people to those who were reckoned weak to those who believed from among them; "Know ye that Salih is sent by his Lord?" Said they: "Verily in what he hath been sent with we are believers." Said those who were puffed up with pride; "Verily we in that which ye believe are disbelievers." They hamstrung the She-camel and rebelled against the command of their Lord and they said: "O' Salih! bring us what thou didst threaten us with if thou art of the apostles." Then seized them (unawares) the earthquake so became they in their dwellings motionless (dead). Then he turned away from them and said: "O' my

people! Indeed I did deliver unto you the message of my Lord and did admonish you but
.(ye love not the admonishers." (Qur'an ۷:۷۳-۷۹

p: ۱۳۷

The people of) Thamud belied the warners and said they: "What! a single man from) among us! and we to follow him? Verily then we shall be astray and in distress. It is that (the duty of) reminding hath been bestowed on him (alone) of all the (people) among us? Nay! he is a great liar an insolent one!" "Soon they shall know on the morrow (as to) who is the liar the insolent one! (O' Our Apostle Salih!) verily We are going to send the She-camel as a trial for them; so watch them and be patient. And (thou O' Salih!) make them aware (beforehand) that the water is (to be) divided between them; and every drinking share shall be witnessed (on it)." But they called their companions then he pursued (her) and hamstrung (her). How (great) was My chastisement and My warning? Verily sent We upon them a single (violent) blast and they were (all) like the dry stubble used by a fencer in a .(fence. (Qur'an ۵۴:۲۳-۳۱)

SERMON ۲۰۲

In English

What Amir al-mu'minin said on the occasion of the burial of Sayyidatu'n-nisa' (Supreme .lady) Fatimah (p.b.u.h.) while addressing the Holy Prophet at his grave

O' Prophet of Allah peace be upon you from me and from your daughter who has come to you and who has hastened to meet you. O' Prophet of Allah my patience about your chosen (daughter) has been exhausted and my power of endurance has weakened except that I have ground for consolation in having endured the great hardship and heart-rending event of your separation. I laid you down in your grave when your last .breath had passed (when your head was) between my neck and chest

(Verily we are Allah's and verily unto Him shall we return. (Qur'an ٢:١٥٦ ...

Now. the trust has been returned and what had been given has been taken back. As to my grief it knows no bounds and as to my nights. they will remain sleepless till Allah chooses for me the house in which you are now residing

Certainly your daughter would apprise you of the joining together of your (١) ummah (people) for oppressing her. You ask her in detail and get all the news about the position. This has happened when a long time had not elapsed and your remembrance had not disappeared. My salam (salutation) be on you both the salam of a grief stricken not a disgusted or hateful person; for if I go away it is not because I am weary (of you) and if I stay it is not due to lack of belief in what Allah has promised the endurers

In Arabic

[٢٠٢] ومن كلام له عليه السلام

روى عنه أنه قاله عند دفن سيده النساء فاطمه عليها السلام، كالمناجى به رسول الله صلى الله عليه وآله عند قبره:

السَّلَامُ عَلَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ عَنِّي، وَعَنْ ابْنَتِكَ النَّازِلَةِ فِي جَوَارِكَ، وَالسَّرِيعَةِ اللَّحَاقِ بِكَ! قَلَّ يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَنْ صِيَفَيْتِكَ صَبْرِي، وَرَقَّ عَنِّي تَجَلُّدِي، إِلَّا أَنْ فِي التَّأْسِي (١) لِي بِعَظِيمِ فُرْقَتِكَ، وَفَادِحِ (٢) مُصِيبَتِكَ، مَوْضِعِ تَعَزُّ (٣)، فَلَقَدْتُ وَسَدُّتُكَ فِي مَلْحُودِهِ (٤) قَبْرِكَ، وَفَاصَتْ بَيْنَ نَحْرِي وَصِدْرِي نَفْسُكَ. فَ (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ)، فَلَقَدْتُ اسْتُرْجَعَتِ الْوُدَيْعَةُ، وَأُخِذَتِ الرَّهِينَةُ! أَمَّا حُزْنِي فَسَيَرَمَدٌ، وَأَمَّا لَيْلِي فَمُسَهَّدٌ (٥)، إِلَى أَنْ يَخْتَارَ اللَّهُ لِي دَارَكَ الَّتِي أَنْتَ بِهَا مُقِيمٌ. وَسَيَتَّبِعُكَ ابْنَتُكَ بِتَضَافِرِ أُمَّتِكَ عَلَى هَضْمِهَا (٦)، فَأُخْفِيهَا (٧) السُّؤَالَ، وَاسْتِخْبِرَهَا الْحَالَ، هَذَا وَلَمْ يَطَّلِ الْعَهْدُ، وَلَمْ يَخُلْ مِنْكَ الذُّكْرُ. وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمَا سَيَلَامٌ مُودِّعٌ، لَا قَالِ (٨) وَلَا سَيِّمِ (٩)، فَإِنْ أَنْصَرَفَ فَلَا عَنْ مَلَالَةٍ، وَإِنْ أُقِمَ فَلَا عَنْ سُوءِ ظَنٍّ بِمَا وَعَدَ اللَّهُ الصَّابِرِينَ.

In Persian

(درد دل با پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به هنگام دفن فاطمه علیها السلام)

شکوه ها از ستمکاری امت

سلام بر تو ای رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم، سلامی از طرف من و دختری که هم اکنون در جوارت فرود آمده و شتابان به شما رسیده است!

ای پیامبر خدا، صبر و بردباری من با از دست دادن فاطمه علیها السلام کم شده، و توان خویشتنداری ندارم اما برای من که سختی جدایی تو را دیده، و سنگینی مصیبت تو را کشیدم، شکیبایی ممکن است. این من بودم که با دست خود تو را در میان قبر نهادم، و هنگام رحلت، جان گرامی تو میان سینه و گردنم پرواز کرد «پس همه ما از خداییم و به خدا باز می گردیم». پس امانتی که به من سپرده بودی برگردانده شد، و به صاحبش رسید، از این پس اندوه من جاودانه، و شبهایم، شب زنده داری است، تا آن روز که خدا خانه زندگی تو را برای من برگزیند. به زودی دختری تو را آگاه خواهد ساخت که امت تو چگونه در ستمکاری بر او اجتماع کردند، از فاطمه علیها السلام بپرس، و احوال اندوهناک ما را از او خبر گیر، که هنوز روزگاری سپری نشده، و یاد تو فراموش نگشته است. سلام من به هر دوی شما، سلام وداع کننده ای که از روی خشنودی یا خسته دلی سلام نمی کند.

اگر از خدمت تو باز می گردم از روی خستگی نیست، و اگر در کنار قبرت می نشینم از بدگمانی بدانچه خدا صابران را وعده داده نمی باشد.

Footnote

The treatment meted out to the daughter of the Prophet after his death was . (۱) extremely painful and sad. Although Sayyidatu'n-nisa' Fatimah (p.b.u.h.) did not live in this world more than a few months after the death of the Prophet yet even this short period has a long tale of grief and woe (about her). In this connection the first scene that strikes the eyes is that arrangements for the funeral rites of the Prophet had not yet been made when the contest for power started in the Saqifah of Banu Sa'idah. Naturally their leaving the body of the Prophet (without burial) must have injured Sayyidatu'n-nisa' Fatimah's grief-stricken heart when she saw that those who had claimed love and attachment (with the Prophet) during his life became so engrossed in their machinations for power that instead of consoling his only daughter they did not even know when the Prophet was given a funeral ablution and when he was buried and the way they condoled her was that they crowded at her house with material to set fire to it and tried to secure allegiance by force with all the display of oppression compulsion and violence. All these excesses were with a view to so obliterate the prestigious position of this house that it might not regain its lost prestige on any occasion. With this aim in view in order to crush her economic position her claim for (the estate of) Fadak was turned down by dubbing it as false the effect of which was that Sayyidatu'n-nisa' Fatimah (p.b.u.h.) made the dying will that none .of them should attend her funeral

SERMON ۲۰۳

In English

.Transience of this world and importance of collecting provisions for the next life

O' people certainly this world is a passage while the next world is a place of permanent abode. So take from the passage (all that you can) for the permanent abode. Do not tear away your curtain before Him Who is aware of your secrets. Take away from this world your hearts before your bodies go out of it because herein you have been put on trial and you have been created for the other world. When a man dies people ask what (property) he has left while the angels ask what (good actions) he has sent forward. May Allah bless you; send forward something it will be a loan for you and do not leave everything behind for that would be a burden on you

In Arabic

ومن كلام له عليه السلام

في الترهيد من الدنيا والترغيب في الآخرة

أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّمَا الدُّنْيَا دَارٌ مَجَازٍ (۱)، وَالْآخِرَةُ دَارٌ قَرَارٍ، فَخُذُوا مِنْ مَمَرِّكُمْ لِمَقَرِّكُمْ، وَلَا تَهْتِكُوا أَسْتَارَكُمْ عِنْدَ مَنْ يَعْلَمُ أَسْرَارَكُمْ، وَأَخْرِجُوا مِنَ الدُّنْيَا قُلُوبَكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَخْرُجَ مِنْهَا أَيْدِيكُمْ، فَفِيهَا اخْتَبِرْتُمْ، وَلِغَيْرِهَا خُلِقْتُمْ. إِنَّ الْمَرْءَ إِذَا هَلَكَ قَالَ النَّاسُ: مَا تَرَكَ؟ وَقَالَتِ الْمَلَائِكَةُ: مَا قَدَّمَ؟ لِلَّهِ آبَاؤُكُمْ! فَقَدِّمُوا بَعْضًا يَكُنْ لَكُمْ قَرْضًا، وَلَا تَخَلَّفُوا كَلًّا فَيَكُونَ عَلَيْكُمْ.

In Persian

آخرت گرایی

ای مردم! دنیا سرای گذرا و آخرت خانه جاویدان است. پس، اگر از گذرگاه خویش برای سر منزل جاودانه توشه برگیرید، و پرده های خود را در نزد کسی که بر اسرار شما آگاه است پاره نکنید، «۱» پیش از آن که بدن های شما از دنیا خارج گردد، دل هایتان را خارج کنید، شما را در دنیا آزموده اند، و برای غیر دنیا آفریده اند. کسی که بمیرد، مردم می گویند «چه باقی گذاشت»، اما فرشتگان می گویند «چه بیش فرستاد؟» خدا پدرانتان را بیامرزد، مقداری از ثروت خود را جلوتر بفرستید تا در نزد خدا باقی ماند، و همه را برای وارثان مگذارید که پاسخگویی آن بر شما واجب است.

(۱) یعنی نافرمانی و گناه نکنید.

SERMON ۲۰۴

In English

What Amir al-mu'minin said generally to his companions warning them about the dangers
.of the Day of Judgement

May Allah have mercy on you! Provide yourselves for the journey because the call for departure has been announced. Regard your stay in the world as very short and return (to Allah) with the best provision that is with you because surely in front of you lies a valley difficult to climb and places of stay full of fear and dangers. You have to reach there and stay in them. And know that the eyes of death are approaching towards you. It is as though you are (already) in its talons and it has struck itself against you. Difficult affairs and distressing dangers have crushed you into it. You should therefore cut away all the attachments of this world and assist yourselves with the provision of Allah's fear

as-Sayyid ar-Radi says: A part of this saying has been quoted before through another
.narration

In Arabic

[۲۰۴] ومن كلام له عليه السلام

كان كثيراً ما ينادى به أصحابه

تَجَهَّزُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ! فَقَدْ نُودِيَ فِيكُمْ بِالرَّحِيلِ، وَأَقْلُوا الْعُرْجَةَ (۱) عَلَى الدُّنْيَا، وَانْقَلِبُوا بِصَالِحِ مَا بَحَضَّرْتُمْ مِنَ الزَّادِ، فَإِنَّ أَمَامَكُمْ عَقَبَهُ كَوْوَدًا (۲)، وَمَنَازِلَ مَخُوفَةً مَهُولَةً، لَا يُبَدَّ مِنَ الْوُرُودِ عَلَيْهَا، وَالْوُقُوفِ عِنْدَهَا. وَاعْلَمُوا أَنَّ مَلَاحِظَ الْمَيِّتِ (۳) نَحْوَكُمْ دَائِيَةً (۴)، وَكَأَنَّكُمْ بِمَخَالِبِهَا وَقَدْ نَشِبَتْ (۵) فِيكُمْ، وَقَدْ دَهَمَتْكُمْ فِيهَا مُفْطَعَاتُ الْأُمُورِ، وَمُعْضَتِ لَاتِ الْمَحْدُورِ. فَقَطَّعُوا عِلَاقَتِ الدُّنْيَا، وَاسْتَنْظَهُرُوا (۶) بِزَادِ التَّقْوَى.

وقد مضى شيء من هذا الكلام فيما تقدم، بخلاف هذه الرواية.

In Persian

(همواره امام یاران خود را اینگونه پند می داد)

آمادگی برای سفر آخرت

آماده حرکت شوید، خدا شما را بیمارزد که بانگ کوچ را سر دادید.

وابستگی به زندگی دنیا را کم کنید، و با زاد و توشه نیکو به سوی آخرت باز گردید، که پیشاپیش شما گردنه ای سخت و دشوار، و منزلگاه هایی ترسناک وجود دارد، که باید در آنجاها فرود آیید، و توقف کنید. آگاه باشید! که فاصله نگاه های مرگ بر شما کوتاه، و گویا چنگال هایش را در جان شما فرو برده است. کارهای دشوار دنیا مرگ را از یادتان برده، و بلاهای طاقت فرسا آن را از شما پنهان داشته است پس پیوندهای خود را با دنیا قطع کنید، و از پرهیزکاری کمک بگیرید.

قسمتی از این سخن در خطبه های پیش با کمی تفاوت نقل شد)

SERMON ۲۰۵

In English

After swearing allegiance to Amir al-mu'minin Talhah and az-Zubayr complained to him .(that he had not consulted them or sought their assistance in the affairs (of state

Amir al-mu'minin replied: Both of you frown over a small matter and leave aside big ones. Can you tell me of anything wherein you have a right of which I have deprived you or a share which was due to you and which I have held away from you or any Muslim who has laid any claim before me and I have been unable to decide it or been ignorant of it or committed a mistake about it? By Allah I had no liking for the caliphate nor any interest in government but you yourselves invited me to it and prepared me for it. When the caliphate came to me I kept the Book of Allah in my view and all that Allah had put therein for us and all that according to which He has commanded us to take decisions; and I followed it and also acted on whatever the Prophet – may Allah bless him and his descendants – had laid down as his sunnah. In this matter I did not need your advice or the advice of anyone else nor has there been any order of which I was ignorant so that I ought to have consulted you or my Muslim brethren. If it were so I would not have turned away from you or from others

As regards your reference to the question of equality (in distribution of shares from the Muslim common fund) this is a matter in which I have not taken a decision by my own opinion nor have I done it by my caprice. But I found and you too (must have) found that whatever the Prophet – may Allah bless him and his descendants – brought had been finalised. Therefore I felt no need to turn towards you about a share which had been determined by Allah and in which His verdict has been passed. By Allah in this matter therefore you two or anyone else can have no favour from me. May Allah keep our hearts and your hearts in righteousness and may He grant us and you endurance

Then Amir al-mu'minin added: May Allah have mercy on the person who when he sees the truth supports it when he sees the wrong rejects it and who helps the truth against him who is on the wrong

In Arabic

[٢٠٥] ومن كلام له عليه السلام

كَلَّمْ بِهِ طَلْحَةَ وَالزَّبِيرَ بَعْدَ بَيْعَتِهِ بِالْخِلَافَةِ وَقَدْ عَتَبَا مِنْ تَرْكِ مَشُورَتِهِمَا، وَالِاسْتِعَانَةِ فِي الْأُمُورِ بِهِمَا

لَقَدْ نَقَمْتُمَا (١) يَسِيرًا، وَأَرْجَأْتُمَا (٢) كَثِيرًا، أَلَا- تُخْبِرَانِي، أَيُّ شَيْءٍ لَكُمْ فِيهِ حَقٌّ دَفَعْتُمَا عَنْهُ؟ وَأَيُّ قَسْمٍ اسْتَأْتَرْتُمَا عَلَيْنِكُمَا بِهِ؟ أَمْ أَيُّ حَقٍّ رَفَعَهُ إِلَيَّ أَحَدٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ضَمَعْتُمْ عَنْهُ، أَمْ جَهَلْتُمْ، أَمْ أَخْطَأْتُ بَابَهُ! وَاللَّهِ مَا كَانَتْ لِي فِي الْخِلَافَةِ رَغْبَةٌ، وَلَا فِي الْوِلَايَةِ إِزْبَةٌ (٣)، وَلَكِنَّكُمْ دَعَوْتُمُونِي إِلَيْهَا، وَحَمَلْتُمُونِي عَلَيْهَا، فَلَمَّا أَفْضَتْ إِلَيَّ نَظَرْتُ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ وَمَا وَضَعَ لَنَا، وَأَمَرْنَا بِالْحُكْمِ بِهِ فَاتَّبَعْتُمْ، وَمَا اسْتَسَيْنَ النَّبِيُّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ- فَاقْتَدَيْتُمْ، فَلَمْ أَحْتَجِجْ فِي ذَلِكَ إِلَى رَأْيِكُمَا، وَلَا رَأْيِ غَيْرِكُمَا، وَلَا وَقَعَ حُكْمٌ جَهَلْتُمْ، فَاسْتَسَيَّرْتُمَا وَإِخْوَانِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ؛ وَلَوْ كَانَ ذَلِكَ لَمْ أَرْغَبْ عَنْكُمْ، وَلَا عَنْ غَيْرِكُمْ. وَأَمَّا مَا ذَكَرْتُمَا مِنْ أَمْرِ الْأَشْوَهِ (٤)، فَإِنَّ ذَلِكَ أَمْرٌ لَمْ أَخْطَأْ فِيهِ بِرَأْيِي، وَلَا وَلِيَّتُهُ هَوَى مَنِّي، بَلْ وَجِدْتُ أَنَا وَأَنْتُمَا مَا جَاءَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ- قَدْ فُرِغَ مِنْهُ، فَلَمْ أَحْتَجِجْ إِلَيْكُمَا فِيمَا قَدْ فُرِغَ اللَّهُ مِنْ قَسْمِهِ، وَأَمْضَى فِيهِ حُكْمَهُ، فَلَيْسَ لَكُمْ، وَاللَّهِ، عِنْدِي وَلَا لِغَيْرِكُمَا فِي هَذَا عُنْتَبَى (٥). أَخَذَ اللَّهُ بِقُلُوبِنَا وَقُلُوبِكُمْ إِلَى الْحَقِّ، وَالْأَهْمَانَا وَإِيَّاكُمْ الصَّبْرَ.

ثم قال (عليه السلام): رَجِمَ اللَّهُ رَجُلًا رَأَى حَقًّا فَأَعَانَ عَلَيْهِ، أَوْ رَأَى جَوْرًا فَرَدَّهُ، وَكَانَ عَوْنًا بِالْحَقِّ عَلَى صَاحِبِهِ.

In Persian

(طلحه و زبیر پس از بیعت با امام علیه السّلام اعتراض کردند که چرا در امور کشور با آنان مشورت نکرده و از آنها کمک نگرفته است. فرمود)

برخورد قاطعانه با سران ناکشین (طلحه و زبیر)

به اندک چیزی خشمناک شدید، و خوبی های فراوان را از یاد بردید! ممکن است به من خبر دهید که کدام حقّی را از شما باز داشته ام؟ یا کدام سهم را برای خود برداشته ام. و بر شما ستم کردم؟

و کدام شکایت حقّی پیش من آورده شده که ضعف نشان دادم؟ و کدام فرمان الهی را آگاه نبوده و راه آن را به اشتباه پیموده ام؟ به خدا سوگند، من به خلافت رغبتی نداشته، و به ولایت بر شما علاقه ای نشان نمی دادم، و این شما بودید که مرا به آن دعوت کردید، و آن را بر من تحمیل کردید. روزی که خلافت به من رسید در قرآن نظر افکندم، هر دستوری که داده، و هر فرمانی که فرموده پیروی کردم، به راه و رسم پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم اقتدا کردم.

پس هیچ نیازی به حکم و رأی شما و دیگران ندارم، هنوز چیزی پیش نیامده که حکم آن را ندانم، و نیاز به مشورت شما و دیگر برادران مسلمان داشته باشم، اگر چنین بود از شما و دیگران روی گردان نبودم. و امّا اعتراض شما که چرا با همه به تساوی رفتار کردم: این روشی نبود که به رأی خود، و یا با خواسته دل خود انجام داده باشم، بلکه من و شما این گونه رفتار را از دستور العمل های پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم آموختیم، که چه حکمی آورد؟ و چگونه آن را اجرا فرمود؟ پس در تقسیمی که خدا به آن فرمان داد به شما نیازی نداشتم. سوگند به خدا، نه شما، و نه دیگران را بر من حقّی نیست که زبان به اعتراض گشایند. خداوند قلب های شما و ما را به سوی حق هدایت فرماید،

و شکیبایی و استقامت را به ما و شما الهام کند «۱»! (سپس فرمود) خدا رحمت کند آن کس را که حقی را بنگرد و یاری کند، یا ستمی مشاهده کرده آن را نابود سازد، و حق را یاری داده تا به صاحبش باز گردد.

(۱) اشاره به علم: اینسپیرینک GNIRIPSNI (الهام شناسی)

SERMON ۲۰۶

In English

During the battle of Siffin Amir al-mu'minin heard some of his men abusing the Syrians
:then he said

I dislike you starting to abuse them but if you describe their deeds and recount their situations that would be a better mode of speaking and a more convincing way of arguing. Instead of abusing them you should say "O' Allah! save our blood and their blood produce reconciliation between us and them and lead them out of their misguidance so that he who is ignorant of the truth may know it and he who inclines towards rebellion and
."revolt may turn away from it

In Arabic

[۲۰۶] ومن كلام له عليه السلام

وقد سمع قوماً من اصحابه يسبون أهل الشام أيام حربهم بصفين

إِنِّي أَكْرَهُ لَكُمْ أَنْ تَكُونُوا سَبَّائِينَ، وَلَكِنَّكُمْ لَوْ وَصَفْتُمْ أَعْمَالَهُمْ، وَذَكَرْتُمْ حَالَهُمْ، كَانَ أَصَوَّبَ فِي الْقَوْلِ، وَأَبْلَغَ فِي الْعِذْرِ، وَقُلْتُمْ مَكَانَ سَبِّكُمْ إِيَّاهُمْ: اللَّهُمَّ احْقِنِ دِمَاءَنَا وَدِمَاءَهُمْ، وَأَصْلِحْ ذَاتَ بَيْنِنَا وَبَيْنَهُمْ، وَاهْدِهِمْ مِنْ ضَلَالَتِهِمْ، حَتَّى يَعْرِفَ الْحَقَّ مِنْ جَهْلِهِ، وَيَزْعُمِي (۱) عَنِ الْغَيِّ وَالْعُدْوَانِ مَنْ لَهَجَ بِهِ (۲) .

In Persian

(در جنگ صفین شنید که یاران او شامیان را دشنام می دهند فرمود) «۱»

اخلاق در جنگ

من خوش ندارم که شما دشنام دهنده باشید، اما اگر کردارشان را تعریف، و حالات آنان را باز گو می کردید به سخن راست نزدیک تر، و عذر پذیرتر بود، خوب بود بجای دشنام آنان می گفتید:

خدایا! خون ما و آنها را حفظ کن، بین ما و آنان اصلاح فرما، و آنان را از گمراهی به راه راست هدایت کن، تا آنان که جاهلند، حق را بشناسند، و آنان که با حق می ستیزند پشیمان شده به حق باز گردند.

(۱) دشنام دهندگان، حجر بن عدی و عمرو بن حمق بودند. (پاورقی شرح خویی، ج ۱۳، ص ۸۳ و ۹۴)

SERMON ۲۰۷

In English

In the battle of Siffin Amir al-mu'minin saw Imam al-Hasan proceeding rapidly to fight then he said

Hold back this young man on my behalf lest he causes my ruin because I am loath to send these two (meaning al-Hasan and al-Husayn) towards death lest the descending line of the Prophet - may Allah bless him and his descendants - is cut away by their death

as-Sayyid ar-Radi says: Amir al-mu'minin's words "amliku 'anni hadha'l- ghulam" (i.e. "Hold back this young man on my behalf") represents the highest and the most eloquent form of expression

In Arabic

[۲۰۷] ومن كلام له عليه السلام

في بعض أيام صفين وقد رأى الحسن ابنه عليه السلام يتسرع إلى الحرب

املكوا (۱) عنى هذا الغلام لا يهدنى (۲) ، فإنى أنفسى (۳) بهذين يعنى الحسن والحسين عليهما السلام على الموت، لئلا ينقطع بهما نسل رسول الله - صلى الله عليه وآله -. قوله عليه السلام: «املكوا عنى هذا الغلام» من أعلى الكلام وأفصحه.

In Persian

(در یکی از روزهای نبرد صفین، امام حسن علیه السلام را دید که به سرعت در لشکر دشمن در حال پیشروی است فرمود:)

ضرورت حفظ امامت

این جوان را نگه دارید، تا پشت مرا نشکند، که دریغم آید مرگ، حسن و حسین علیهما السلام را دریابد.

نکند با مرگ آنها نسل رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم از بین برود!

(جمله «این جوان را نگه دارید» در مرتبه والای سخن و از فصاحت بالایی برخوردار است)

SERMON ۲۰۸

In English

When Amir al-mu'minin's companions expressed displeasure about his attitude concerning Arbitration (۱) he said

O' people matters between me and you went as I wished till war exhausted you. By Allah it has overtaken some of you and left others and has completely weakened your enemy. Till yesterday I was giving orders but today I am being given orders and till yesterday I was dissuading people (from wrong acts) but today I am being dissuaded. You have now shown liking to live in this world and it is not for me to bring you to what you dislike

In Arabic

[۲۰۸] ومن كلام له عليه السلام

قاله لما اضطرب عليه أصحابه في أمر الحكومه

أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّهُ لَمْ يَزَلْ أَمْرِي مَعَكُمْ عَلَى مَا أَحْبَبْتُ، حَتَّى نَهَيْتُكُمْ (۱) الْحَرْبُ، وَقَدْ، وَاللَّهِ أَخَذْتُ مِنْكُمْ وَتَرَكَتُ، وَهِيَ لِعَدُوِّكُمْ أَنْهَكَ.

لَقَدْ كُنْتُ أَمْسِ أَمِيرًا، فَأَصْبَحْتُ الْيَوْمَ مَأْمُورًا! وَكُنْتُ أَمْسِ نَاهِيًا، فَأَصْبَحْتُ الْيَوْمَ مَنْهِيًا! وَقَدْ أَحْبَبْتُمُ الْبَقَاءَ، وَلَيْسَ لِي أَنْ أَحْمِلَكُمْ عَلَى مَا تَكْرَهُونَ!

In Persian

(به هنگام شورش یاران پیرامون حکمیت فرمود)

نکوهش از نافرمانی کوفیان

ای مردم، همواره کار من با شما به دلخواه من بود تا آن که جنگ شما را ناتوان کرد، به خدا اگر جنگ کسانی را از شما گرفت و جمعی را گذاشت، برای دشمنانتان نیز کوبنده تر بود من دیروز فرمانده و امیر شما بودم، ولی امروز فرمانم می دهند، دیروز باز دارنده بودم که امروز مرا باز می دارند، شما زنده ماندن را دوست دارید،

و من نمی توانم شما را به راهی که دوست ندارید اجبار کنم.

Footnote

(۱). When the surviving forces of the Syrians lost ground and were ready to run away from the field Mu'awiyah changed the whole phase of the battle by using the Qur'an as his instrument of strategy and succeeded in creating such a division among the Iraqis that despite Amir al-mu'minin's efforts at counselling they were not prepared to take any forward step but insisted on stopping the war whereupon Amir al-mu'minin too had to agree to arbitration. Among these people some had actually been duped and believed that they were being asked to abide by the Qur'an but there were others who had become weary of the long period of war and had lost courage. Then people got a good opportunity to stop the war and so they cried hoarse for its postponement. There were others who had accompanied Amir al-mu'minin because of his temporal authority but did not support him by heart nor did they aim at victory for him. There were some people who had expectations with Mu'awiyah and had started attaching hopes to him for this while there were some who were from the very beginning in league with him. In these circumstances and with this type of the army it was really due to Amir al-mu'minin's political ability and competence of military control and administration that he carried the war up to this stage and if Mu'awiyah had not adopted this trick there could have been no doubt in Amir al-mu'minin's victory because the military power of the Syrian forces had been exhausted and defeat was hovering over its head. In this connection Ibn Abi'l-Hadid writes: Malik al-Ashtar had reached Mu'awiyah and grabbed him by the neck. The entire might of the Syrians had been smashed. Only so much movement was discernible in them as remains in the tail of a lizard which is killed but the tail continues hopping right and left.

SERMON ۲۰۹

In English

Amir al-mu'minin went to enquire about the health of his companion al-'Ala' ibn Ziyad al-Harithi and when he noticed the vastness of his house he said

What will you do with this vast house in this world although you need this house more in the next world. If you want to take it to the next world you could entertain in it guests and be regardful of kinship and discharge all (your) obligations according to their accrual. In this way you will be able to take it to the next world

Then al-'Ala' said to him: O' Amir al-mu'minin I want to complain to you about my brother 'Asim ibn Ziyad

?Amir al-mu'minin enquired: What is the matter with him

.al-'Ala' said: He has put on a woollen coat and cut himself away from the world

.Amir al-mu'minin said: Present him to me

When he came Amir al-mu'minin said: O' enemy of yourself. Certainly the evil (Satan) has misguided you. Do you feel no pity for your wife and your children? Do you believe that if you use those things which Allah has made lawful for you He will dislike you? You are too unimportant for Allah to do so

He said: O' Amir al-mu'minin you also put on coarse dress and eat rough food. Then he replied: Woe be to you I am not like you. Certainly Allah the Sublime has made it obligatory on true leaders that they should maintain themselves at the level of low people (so that the poor do not cry over their poverty. (۱

In Arabic

[۲۰۹] ومن كلام له عليه السلام

بالبصرة، وقد دخل على العلاء بن زياد الحارثي وهو من أصحابه يعوده، فلما رأى سعه داره قال:

مَا كُنْتُ تَصْنَعُ بِسَعِهِ هَذِهِ الدَّارِ فِي الدُّنْيَا، أَنْتَ إِلَيْهَا فِي الْآخِرَةِ كُنْتُ أَحْوَجُ؟ وَبَلَىٰ إِنَّ شِئْتَ بَلَّغْتَ بِهَا الْآخِرَةَ: تَقْرَىٰ فِيهَا الضُّعْفَ، وَتَصِلُ فِيهَا الرَّحِمَ، وَتَطْلُعُ (۱) مِنْهَا الْحُقُوقَ مَطَالِعَهَا، فَإِذَا أَنْتَ قَدْ بَلَّغْتَ بِهَا الْآخِرَةَ.

فقال له العلاء: يا أمير المؤمنين، أشكو إليك أخي عاصم بن زياد. قال: وما له؟ قال: لبس العباءة وتخلّى من الدنيا. قال: علىّ به. فلما جاء قال:

يَا عَدَىٰ (۲) نَفْسِهِ! لَقَدْ اسْتَبْتَهُمْ بِجَكَ الْخَيْثُ! أَمَّا رَحِمَتْ أَهْلَكَ وَوَلَدَكَ! أَتَرَىٰ اللَّهُ أَحَلَّ لَكَ الطَّيِّبَاتِ، وَهُوَ يَكْرَهُ أَنْ تَأْخُذَهَا! أَنْتَ أَهْوَنُ عَلَىٰ اللَّهِ مِنْ ذَلِكَ!

قال: يا أمير المؤمنين، هذا أنت في خشونه ملبسك وجشوبه ماكلك!

قَالَ: وَيَحْكُ، إِنِّي لَسْتُ كَأَنْتَ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَىٰ فَرَضَ عَلَىٰ أَيْمِهِ الْعُدْلَ أَنْ يَقْدَرُوا أَنْفُسَهُمْ (۳) بِضَعْفِهِ النَّاسِ، كَيْلًا يَتَّبِعُ (۴) بِالْفَقِيرِ فَقْرُهُ!

In Persian

(پس از جنگ بصره بر علاء بن زیاد وارد شد که از یاران امام بود. وقتی خانه بسیار مجلل و وسیع او را دید، فرمود)

۱ روش استفاده از دنیا

با این خانه وسیع در دنیا چه می کنی؟ در حالی که در آخرت به آن نیازمندتری.

آری اگر بخواهی می توانی با همین خانه به آخرت برسی! در این خانه وسیع مهمانان را پذیرایی کنی، به خویشاوندان با نیکوکاری بپیوندی، و حقوقی که بر گردن تو است به صاحبان حق برسانی، پس آنگاه تو با همین خانه وسیع به آخرت نیز می توانی پرداخت. (علاء گفت: از برادر عاصم بن زیاد به شما شکایت می کنم. فرمود چه شد او را؟ گفت عباپی پوشیده و از دنیا کناره گرفته است: امام علیه السلام فرمود او را بیاورید، وقتی آمد به او فرمود:)

۲ برخوردار با تفکر ترک دنیا

ای دشمنک جان خویش! شیطان سرگردانت کرده، آیا تو به زن و فرزندان رحمت نمی کنی؟

تو می پنداری که خداوند نعمت های پاکیزه اش را حلال کرده، اما دوست ندارد تو از آنها استفاده کنی؟ تو در برابر خدا کوچک تر از آنی که اینگونه با تو رفتار کند. (عاصم گفت، ای امیر مؤمنان، پس چرا تو با این لباس خشن، و آن غذای ناگوار به سر میبری؟ امام فرمود) وای بر تو! من همانند تو نیستم، خداوند بر پیشوایان حق واجب کرده که خود را با مردم ناتوان همسو کنند، تا فقر و نداری، تنگدست را به هیجان نیاورد، و به طغیان نکشانند.

Footnote

From ancient days asceticism and the abandonment of worldly attachments has been (۱) regarded as a means of purification of the spirit and important for the character. Consequently those who wished to lead a life of abstemiousness and meditation used to go out of the cities and towns to stay in forests and caves in the mountains and stay there concentrating on Allah according to their own conception. They would eat only if a casual traveller or the inhabitant of nearby dwellings gave them anything to eat otherwise they remained contented with the fruits of wild trees and the water of the streams and thus they passed their life. This way of worship commenced in a way that was forced by the oppression and hardships of rulers. Certain people left their houses and in order to avoid their grip hid themselves in some wilderness or cave in a mountain engaging themselves in worship of and devotion to Allah. Later on this forced asceticism acquired a voluntary form and people began to retire to caves and hollows of their own volition. Thus it became an accepted way that whoever aimed at spiritual development retired to some corner after severing himself from all worldly ties. This method remained in vogue for centuries and even now some traces of this way of worship are found among the .Buddhists and the Christians

The moderate views of Islam do not however accord with the monastic life because for attaining spiritual development it does not advocate the abandonment of worldly enjoyments and successes nor does it view with approbation that a Muslim should leave his house and fellow men and busy himself in formal worship hiding in some corner. The conception of worship in Islam is not confined to a few particular rites but it regards the earning of one's livelihood through lawful means mutual sympathy and good behaviour and co-operation and assistance also to be important constituents of worship. If an individual ignores worldly rights and obligations and does not fulfil his responsibility towards his wife and children nor occupies himself in efforts to earn a livelihood but all the time stays in meditation he ruins his life and does not fulfil the purpose of living. If this were Allah's aim what would have the need for creating and populating the world when there was already a category of creatures who were all the time engaged in worshipping and adoration

Nature has made man to stand on the cross-roads at which the midway is the centre of guidance. If he deviates from this point of moderateness even a bit this way or that way there is shear misguidance for him. That midway is that he should neither bend towards this world to such an extent as to ignore the next life devoting himself entirely to this one nor should he abstain from this world so as not to have any connection with anything of it confining himself to some corner leaving everything else. Since Allah has created man in this world he should follow the code of life for living in this world and should partake of the comforts and pleasures bestowed by Allah within moderate limits. The eating and using of things made lawful by Allah is not against Allah's worship but rather Allah has created these things for the very purpose that they should be taken advantage of. That is why those who were the chosen of Allah lived in this world with others and ate and drank like others. They did not feel the need to turn their faces away from the people of the world and to adopt the wilderness or the caves of mountains as their abodes or to live in distant spots. On the other hand they remembered Allah remained disentangled from worldly affairs and did not forget death despite the pleasures and comforts of life

The life of asceticism sometimes produces such evils as ruin the next life also as well as this one and such an individual proves to be the true picture of "the looser in this life as well as the next." When natural impulses are not satisfied in the lawful and legal way the mind turns into a centre of evil-ideas and becomes incapable of performing worship with peace and concentration; and sometimes passions so overcome the ascetic that breaking all moral fetters he devotes himself completely to their satisfaction and consequently falls in an abyss of ruin for which it is impossible to extract himself. That is why religious law accords a greater position to the worship performed by a family man than that by a non-family man because the former can exercise mental peace and concentration in the .worship and rituals

Individuals who put on the cloak of Sufism and make a loud show of their spiritual greatness are cut off from the path of Islam and are ignorant of its wide teachings. They have been misled by Satan and relying on their self-formed conceptions tread wrongful paths. Eventually their misguidance becomes so serious that they begin to regard their leaders as having attained such a level that their word is as the word of Allah and their act is as the act of Allah. Sometimes they regard themselves beyond all the bounds and limitations of religious law and consider every evil act to be lawful for them. This deviation from faith and irreligiousness is named Sufism (complete devotion to Allah). Its unlawful principles are called "at-tariqah" (ways of achieving communion with Allah) and the followers of this cult are known as Sufis. First of all Abu Hashim al-Kufi and Shami adopted this nickname. He was of Umayyad descent and a fatalist (believing that man is bound to act as pre-ordained by Allah). The reason for giving him this name was that in order to .make a show of his asceticism and fear for Allah he put on a woollen cloak

Later on this nickname became common and various grounds were put forth as the basis of this name. For example one ground is that 'Sufi' has three letters "sad" "waw" and "fa". "sad" stands for "sabr" (endurance) "sidq" (truthfulness) and "safa" (purity of heart); "waw" stands for "wudd" (love) "wird" (repeating Allah's name) and "wafa" (faithfulness to Allah) and "fa" stands for "fard" (unity) "faqr" (destitution) and "fana" (death or absorption in Allah's Self). The second view is that it has been derived from "as-Suffah" which was a platform near the Prophet's mosque which had a covering of date-palm leaves. Those who stayed there were called Ashabu'Suffah (people of the platform). The third view is that the name of the progenitor of an Arab tribe was Sufah and this tribe performed the duties of serving the pilgrims and the Ka'bah and it is with reference to their connection with this tribe that these people were called Sufis. This group is divided among various sects but the basic sects are seven only

(۱) (al-Wahdatiyyah (unitarian

This sect believes in the oneness of all existence. Its belief is that everything of this world is Allah so much so that they assign to even polluted things the same godly position. They liken Allah with the river and the waves rising in it and argue that the waves which sometimes rise and sometimes fall have no separate existence other than the river but their existence is exactly the existence of the river. Therefore nothing can be separated from its own existence

:al-Ittahiyyah (the unitists (۴

They believe that they have united with Allah and Allah has united with them. They liken Allah with fire and themselves with iron that lies in the fire and acquires its form and property.

:al-Hululiyyah (the formists (۴

Their belief is that Allah takes the form of those who claim to know Him and the perfect ones and their bodies are places of His stay. In this way they are seemingly men but really Allah.

:al-Wasiliyyah (the combiners (۴

This sect considers itself to have combined with Allah. Their belief is that the laws of the shari'ah are a means of development of human personality and character and that when the human self combines with Allah it no more needs perfection or development. Consequently for the "wasilin" worship and ritual become useless because they hold that when truth and reality is achieved shari'ah remains of no avail. Therefore they can do anything and they cannot be questioned.

:az-Zarraqiyyah (the revellers (۵

This sect regards vocal and instrumental music as worship and earns the pleasures of this world through a show of asceticism and begging from door to door. They are ever engaged in relating concocted stories of miraculous performances of their leaders to over-awe the common people.

:al-'Ushshaqiyyah (the lovers (۶

The theory of this sect is that apparency is the means to reality meaning that carnal love is the means to achieve love of Allah. That is in order to reach the stage of Allah's love it is necessary to have love with some human beauty. But the love which they regard as love for Allah is just the product of mental disorder through which the lover inclines to one individual with all his attention and his final aim is to have access to the beloved. This love can lead to the way of evil and vice but it has no connection with the love of Allah.

:A Persian couplet says

.The truth of the fact is that carnal love is like a jinn and a jinn cannot give you guidance

:(at-Talqiniyyah (the encounterers (۷

According to this sect the reading of religious sciences and books of scholarship is thoroughly unlawful. Rather the position that is achieved by an hour of spiritual effort of the Sufis cannot be achieved by seventy years of reading books

According to Shi'ah 'Ulama' all these sects are on the wrong path and out of the fold of Islam. In this connection numerous sayings of the Imams are related. In this sermon also Amir al-mu'minin has regarded the severance of 'Asim ibn Ziyad from this world as the mischief of Satan and he forcefully dissuaded him from adopting that course. (For further study see Sharh Nahj al-balaghah al-Hajj Mirza Habibu'llah al-Khu'i vol. ۱۳ pp. ۱۳۲-۴۱۷; vol. ۱۴ pp. ۲-۲۲.

SERMON ۲۱۰

In English

Someone (۱) asked Amir al-mu'minin about concocted traditions and contradictory sayings of the Prophet current among the people whereupon he said

Certainly what is current among the people is both right and wrong true and false repealing and repealed general and particular definite and indefinite exact and surmised. Even during the Prophet's days false sayings had been attributed to him so much so that he had to say during his sermon that "Whoever attributes falsehoods to me makes his abode in Hell." Those who relate traditions are of four categories (۲) no more

p: ۱۵۸

First: The lying hypocrites

The hypocrite is a person who makes a show of faith and adopts the appearance of a Muslim; he does not hesitate in sinning nor does he keep aloof from vice; he wilfully attributes false things against the Messenger of Allah – may Allah bless him and his descendants. If people knew that he was a hypocrite and a liar they would not accept anything from him and would not confirm what he says

Rather they say that he is the companion of the Prophet has met him heard (his sayings) from him and acquired (knowledge) from him. They therefore accept what he says. Allah too had warned you well about the hypocrites and described them fully to you. They have continued after the Holy Prophet. They gained positions with the leaders of misguidance and callers towards Hell

through falsehoods and slanderings. So they put them in high posts and made them officers over the heads of the people and amassed wealth through them. People are always with the rulers and after this world except those to whom Allah affords protection.

.This is the first of the four categories

Second: Those who are mistaken

Then there is the individual who heard (a saying) from the Holy Prophet but did not memorise it as it was but surmised it. He does not lie wilfully. Now he carries the saying with him and relates it acts upon it and claims that: "I heard it from the Messenger of Allah." If the Muslims come to know that he has committed a mistake in it they will not accept it from him and if he himself knows that he is on the wrong he will give it up

Third: Those who are ignorant

The third man is he who heard the Prophet ordering to do a thing and later the Prophet refrained the people from doing it but this man did not know it or he heard the Prophet refraining people from a thing and later he allowed it but this man did not know it. In this way he retained in his mind what had been repealed and did not retain the repealing tradition. If he knew that it had been repealed he would reject it or if the Muslims knew .when they heard it from him that it had been repealed they would reject it

Fourth: Those who memorise truthfully

The last namely the fourth man is he who does not speak a lie against Allah or against His Prophet. He hates falsehood out of fear for Allah and respect for the Messenger of Allah and does not commit mistakes but retains (in his mind) exactly what he heard (from the Prophet) and he relates it as he heard it without adding anything or omitting anything. He heard the repealing tradition he retained it and acted upon it and he heard the repealed tradition and rejected it. He also understands the particular and the general and he .knows the definite and indefinite and gives everything its due position

The sayings of the Prophet used to be of two types. One was particular and the other common. Sometimes a man would hear him but he would not know what Allah the Glorified meant by it or what the Messenger of Allah meant by it. In this way the listener carries it and memorises it without knowing its meaning and its real intention or what was its reason. Among the companions of the Messenger of Allah all were not in the habit of putting him questions and ask him the meanings indeed they always wished that some Bedouin or stranger might come and ask him (peace be upon him) so that they would also listen. Whenever any such thing came before me I asked him about its meaning and preserved it. These are the reasons and grounds of differences among the people in their .traditions

[٢١٠] ومن كلام له عليه السلام

وقد سأله سائل عن أحاديث البدع، وعمّا في أيدي الناس من اختلاف الخبر. فقال عليه السلام:

إِنَّ فِي أَيْدِي النَّاسِ حَقًّا وَبَاطِلًا، وَصِدْقًا وَكَذِبًا، وَنَاسِحًا وَمُنْسُوخًا، وَعَامًّا وَخَاصًّا، وَمُحْكَمًا وَمُتَشَابِهًا، وَحِفْظًا وَوَهْمًا، وَلَقَدْ كَذَبَ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ - عَلَى عَهْدِهِ، حَتَّى قَامَ خَطِيبًا، فَقَالَ: «مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ». وَإِنَّمَا أَتَاكَ بِالْحَدِيثِ أَرْبَعَةُ رِجَالٍ لَيْسَ لَهُمْ خَامِسٌ:

المنافقون

رَجُلٌ مُنَافِقٌ مُظْهِرٌ لِلإِيمَانِ، مُتَصَيِّعٌ بِالإِسْلَامِ، لَا يَتَأَنَّمُ (١) وَلَا يَتَحَرَّجُ (٢)، يَكْذِبُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ - مُتَعَمِّدًا، فَلَوْ عَلِمَ النَّاسُ أَنَّهُ مُنَافِقٌ كَذَبُ لَمْ يَقْبَلُوا مِنْهُ، وَلَمْ يُصَدِّقُوا قَوْلَهُ، وَلَكِنَّهُمْ قَالُوا: صَاحِبُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ - رَأَاهُ، وَسَمِعَ مِنْهُ، وَلَقِيَ عَنْهُ (٣)، فَيَأْخُذُونَ بِقَوْلِهِ، وَقَدْ أَخْبَرَكَ اللَّهُ عَنِ الْمُنَافِقِينَ بِمَا أَخْبَرَكَ، وَوَصَفَهُمْ بِمَا وَصَفَهُمْ بِهِ لَكَ، ثُمَّ بَقُوا بَعْدَهُ، فَتَقَرَّبُوا إِلَى أُنْتَمَةِ الضَّلَالَةِ، وَالِدُعَاةِ إِلَى النَّارِ بِالزُّورِ وَالْبُهْتَانِ، فَوَلَّوهُمْ الْأَعْمَالَ، وَجَعَلُوهُمْ حُكَّامًا عَلَى رِقَابِ النَّاسِ، فَأَكَلُوا بِهِمُ الدُّنْيَا، وَإِنَّمَا النَّاسُ مَعَ الْمُلُوكِ وَالدُّنْيَا، إِلَّا مَنْ عَصَمَ اللَّهُ، فَهَذَا أَحَدُ الْأَرْبَعَةِ.

الخاطئون

وَرَجُلٌ سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ شَيْئًا لَمْ يَحْفَظْهُ عَلَى وَجْهِهِ، فَوَهَمَ (٤) فِيهِ، وَلَمْ يَتَعَمَّدْ كَذِبًا، فَهُوَ فِي يَدَيْهِ، يَزْوِيهِ وَيَعْمَلُ بِهِ، وَيَقُولُ: أَنَا سَمِعْتُهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ -، فَلَوْ عَلِمَ الْمُسْلِمُونَ أَنَّهُ وَهَمَ فِيهِ لَمْ يَقْبَلُوهُ مِنْهُ، وَلَوْ عَلِمَ هُوَ أَنَّهُ كَذَلِكَ لَرَفَضَهُ!

أهل الشبهة

وَرَجُلٌ ثَالِثٌ، سَمِعَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ - شَيْئًا يَأْمُرُ بِهِ، ثُمَّ إِنَّهُ نَهَى عَنْهُ وَهُوَ لَا يَعْلَمُ، أَوْ سَمِعَهُ يَنْهَى عَنْ شَيْءٍ، ثُمَّ أَمَرَ بِهِ وَهُوَ لَا يَعْلَمُ، فَحَفِظَ الْمَنْسُوخَ، وَلَمْ يَحْفَظِ النَّاسِخَ، فَلَوْ عَلِمَ أَنَّهُ مَنْسُوخٌ لَرَفَضَهُ، وَلَوْ عَلِمَ الْمُسْلِمُونَ إِذْ سَمِعُوهُ مِنْهُ أَنَّهُ مَنْسُوخٌ لَرَفَضُوهُ.

الصادقون الحافظون

وَآخِرُ رَابِعٍ، لَمْ يَكْذِبْ عَلَى اللَّهِ، وَلَا عَلَى رَسُولِهِ، مُبْغِضٌ لِلْكَذِبِ، خَوْفًا لِلَّهِ، وَتَعْظِيمًا لِرَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ- وَلَمْ يَهْمُ بِهِ، (۵)، بَلْ حَفِظَ مَا سَمِعَ عَلَى وَجْهِهِ، فَجَاءَ بِهِ عَلَى مَا سَمِعَهُ، لَمْ يَزِدْ فِيهِ وَلَمْ يَنْقُصْ مِنْهُ، وَحَفِظَ النَّاسِخَ فَعَمِلَ بِهِ، وَحَفِظَ الْمَنْسُوخَ فَجَنَّبَ عَنْهُ (۶)، وَعَرَفَ الْخَاصَّ وَالْعَامَّ، وَمُحْكَمَ وَالْمُتَشَابِهَ (۷) فَوَضَعَ كُلَّ شَيْءٍ مَوْضِعَهُ.

وَقَدْ كَانَ يَكُونُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ الْكَلَامُ لَهُ وَجْهَانِ: فَكَلَامٌ خَاصٌّ، وَكَلَامٌ عَامٌّ، فَيَسْمَعُهُ مَنْ لَا يَعْرِفُ مَا عَنِ اللَّهِ بِهِ، وَلَا مِمَّا عَنِ بِهِ رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ- فَيَحْمِلُهُ السَّامِعُ، وَيُوجِّهُهُ عَلَى غَيْرِ مَعْرِفَةٍ بِمَعْنَاهُ، وَمِمَّا قَصِدَ بِهِ، وَمِمَّا خَرَجَ مِنْ أَجْلِهِ، وَلَيْسَ كُلُّ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ- مَنْ كَانَ يَسْأَلُهُ وَيَسْتَفْهِمُهُ، حَتَّى إِنْ كَانُوا لَيُحِبُّونَ أَنْ يَجِيءَ الْأَعْرَابِيُّ أَوْ الطَّارِيءُ، فَيَسْأَلَهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى يَسْمَعُوا، وَكَأَنَّ لَا يَمُرُّ بِى مِنْ ذَلِكَ شَيْءٌ إِلَّا سَأَلْتُ عَنْهُ وَحَفِظْتُهُ. فَهَذِهِ وَجُوهٌ مَا عَلَيْهِ النَّاسُ فِي اخْتِلَافِهِمْ، وَعَلَلِهِمْ فِي رِوَايَاتِهِمْ.

In Persian

(شخصی از احادیث بدعت آور، و گوناگونی که در میان مردم رواج داشت پرسید امام فرمود)

۱ اقسام احادیث رواج یافته

احادیثی که در دسترس مردم قرار دارد، هم حق است هم باطل، هم راست هم دروغ، هم ناسخ هم منسوخ، «۱» هم عام هم خاص، «۲» هم محکم هم متشابه، «۳» هم احادیثی که بدرستی ضبط گردیده و هم احادیثی که با ظن و گمان روایت شده. در روزگار پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آنقدر دروغ به آن حضرت نسبت داده شد که ایستاد و خطابه ایراد کرد و فرمود:

«هر کس از روی عمد به من دروغ نسبت دهد جایگاه او پر از آتش است»

۲ اقسام راویان حدیث

افرادی که حدیث نقل می کنند چهار دسته اند، که پنجمی ندارد.

اول- منافقان نفوذی

نخست منافقی که تظاهر به ایمان می کند، و نقاب اسلام بر چهره دارد، نه از گناه می ترسد و نه از آن دوری می جوید و از روی عمد دروغ به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نسبت می دهد. اگر مردم می دانستند که او منافق دروغگو است، از او نمی پذیرفتند و گفتار دروغین او را تصدیق نمی کردند، اما با ناآگاهی می گویند او از اصحاب پیامبر است، رسول خدا را دیده و از او حدیث شنیده، و از او گرفته است، پس حدیث دروغین او را قبول می کنند. در صورتی که خدا تو را از منافقین آنگونه که لازم بود آگاهاند، و وصف آنان را برای تو بیان داشت.

آنان پس از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم باقی ماندند و به پیشوایان گمراهی و دعوت کنندگان به آتش با دروغ و تهمت نزدیک شده پس به آنان ولایت و حکومت بخشیدند، و بر گردن مردم سوار گردیدند، و به وسیله آنان به دنیا رسیدند، همانا مردم هم با سلاطین و دنیا هستند، مگر آن کس که خدا او را حفظ کند، این یکی از آنچه ار گروه است.

دوم- اشتباه کار

دوم کسی که از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم چیزی را به اشتباه شنیده، اما سخن آن حضرت را درست حفظ نکرده است، و با توهم چیزی را گرفته، اما از روی عمد دروغ نمی گوید، آنچه در اختیار دارد روایت کرده و به آن عمل می کند و می گوید من از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم آن را شنیده ام. اگر مسلمانان بدانند که او اشتباه کرده، و غیر واقعی پنداشته، از او نمی پذیرفتند، خودش هم اگر آگاهی می یافت که اشتباه کرده آن را رها می کرد.

سوم- ناآگاهانی که حدیث شناس نیستند

و سومی شخصی که شنیده پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم به چیزی امر فرمود. (اما) سپس از آن نهی کرد و او نمی داند، یا شنید که چیزی را نهی کرد، سپس به آن امر فرمود و او آگاهی ندارد، پس نسخ شده را حفظ کرد ولی ناسخ را نمی داند. اگر بداند که حدیث او منسوخ است ترکش می کند، و اگر مسلمانان نیز می دانستند روایت او نسخ شده، آن را ترک می کردند.

چهارم- حافظان راست گفتار

دسته چهارم، آن که نه به خدا دروغ می بندد و نه به پیامبرش دروغ نسبت می دهد. دروغ را از ترس خدا، و حرمت نگهداشتن از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم دشمن دارد. در آنچه از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم شنیده اشتباه نکرده، بلکه آن را با تمام جوانبش حفظ کرده است، و آن چنان که شنیده بدون کم و کاست نقل می کند.

پس او ناسخ را دانسته و به آن عمل کرده، و منسوخ را فهمیده و از آن دوری جسته، خاص و عام، محکم و متشابه، را شناخته، هر کدام را در جای خویش قرار داده است.

۳ اقسام اصحاب رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم

گاهی سخنی از رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم دارای دو معنا بود، سخنی عام، و سخنی خاص، کسی آن را می شنید که مقصود خدا و پیامبرش را از آن کلام نمی فهمید، پس به معنای دلخواه خود تفسیر می کرد، و بدون آن که معنای واقعی آن را بداند، که برای چه هدفی صادر شد، و چرا چنین گفته شد، حفظ و نقل می کرد. همه یاران پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم چنان نبودند که از او چیزی بپرسند و معنای واقعی آن را درخواست کنند تا آنجا که عده ای دوست داشتند عربی بیابانی یا سؤال کننده ای از آن حضرت چیزی بپرسد و آنها پاسخ آن را بشنوند، اما من هر چه از خاطر می گذشت می پرسیدم، و حفظ می کردم، پس این است علل اختلاف روایاتی که در میان مردم وجود دارد، و علل اختلاف روایات در نقل حدیث.

(۱) ناسخ آیه ای است که حکم آیه دیگر را باطل کرده و آن را منسوخ (باطل شده) نامند.

(۲) عام، لفظ فراگیر، و خاص، لفظی که شامل چیز خاصّ یا فرد خاصّی می شود.

(۳) محکم، آیه ای را گویند که حکم آن استوار و بر همه روشن است، امّا متشابه، آیه ای است که ممکن است چند معنا داشته باشد و معنای واقعی آن روشن نیست.

Footnote

This was Sulaym ibn Qays al-Hilali who was one of the relaters of traditions through (۱).
Amir al-mu'minin

(۲). In this sermon Amir al-mu'minin has divided the traditionists into four categories.

The first category is that of a man concocts a tradition and attributes it to the Prophet. Traditions were in fact falsified and attributed to him and this process continued with the result that numerous novel traditions came into being. This is a fact which cannot be denied but if anyone does deny it his basis would be not knowledge or sagacity by oratory or argumentative necessity. Thus once 'Alamu'l-huda (Ensign of Guidance) as-Sayyid al-Murtada had a chance of meeting the Sunni 'ulama' (scholars) in confrontation and on this occasion as-Sayyid al-Murtada proved by historical facts that the traditions related about the merits of the great companions are concocted and counterfeit. On this the (Sunni) 'ulama' argued that it was impossible that someone should dare speak a lie against the Prophet and prepare a tradition himself and attribute it to him. as-Sayyid al-Murtada said :there is a tradition of the Prophet that

A lot of false things will be attributed to me after my death and whoever speaks a lie against me would be preparing his abode in Hell. (al-Bukhari vol.۱ p.۳۸; vol.۲ p.۱۰۲; vol.۴ p.۲۰۷; vol.۸ p.۵۴; Muslim vol.۸ p.۲۲۹; Abu Dawud vol.۳ pp.۳۱۹-۳۲۰; at-Tirmidhi vol.۴ p.۵۲۴; vol.۵ (pp.۳۵-۳۶ ۴۰ ۱۹۹ ۶۳۴; Ibn Majah vol.۱ pp.۱۳-۱۵

If you regard this tradition as true then you should agree that false things have been attributed to the Prophet but if you regard it false this would prove our point. However these were people whose hearts were full of hypocrisy and who used to prepare traditions of their own accord in order to create mischief and dispersion in religion and to misguide Muslims of weak convictions. They remained mixed with them as they used to do during the lifetime of the Prophet; and just as they remained busy in activities of mischief and destruction in those days in the same way even after the Prophet they were not unmindful of deforming the teachings of Islam and metamorphosing its features

Rather in the days of the Prophet they were always afraid lest he unveiled them and put them to shame but after the Prophet their hypocritical activities increased and they attributed false things to the Prophet without demur for their own personal ends and those who heard them believed in them because of their status as companions of the Prophet thinking that whatever they said was correct and whatever they gave out was true. Afterwards also the belief that all the companions are correct put a stopper on their tongues as a result of which they were taken to be above criticism questioning discussion and censure. Besides their conspicuous performance had made them prominent in the eyes of the government and also because of this it needed courage and daring to speak against them. This is proved by Amir al-mu'minin's words

These people gained positions with the leaders of misguidance and callers towards Hell through falsehood and slanderings. So they put them in high posts and made them officers over the heads of the people

Along with the destruction of Islam the hypocrites also aimed at amassing wealth and they were doing so freely by claiming to be Muslims because of which they did not want to remove the veil of Islam (from their faces) and to come out openly but they wanted to continue their Satanic activities under the garb of Islam and engaged themselves in its basic destruction and spreading of division and dispersal by concocting traditions. In this connection Ibn Abi'l-Hadid has written

When they were left free they too left many things. When people observed silence about them they also observed silence about Islam but they continued their underground activities such as the fabrication of falsehoods to which Amir al-mu'minin has alluded because a lot of untrue matters had been mixed with the traditions by the group of people of wrong beliefs while some of them also aimed at extolling some particular party with whom they had other worldly aims as well

On the expiry of this period when Mu'awiyah took over the leadership of religion and occupied the throne of temporal authority he opened an official department for the fabrication of false traditions and ordered his officers to fabricate and popularise traditions in disparagement of the Ahlu'l-bayt (the Household of the Holy Prophet) and in extolment of 'Uthman and the Umayyads and announced rewards and grants of land for this work. Consequently a lot of traditions about self-made distinctions gained entry in the books of traditions. Thus Abu'l-Hasan al-Mada'ini has written in his book Kitab al-ahdath and Ibn Abi'l-Hadid has quoted it namely

Mu'awiyah wrote to his officers that they should take special care of those who were adherents of 'Uthman his well-wishers and lovers and to award high positions precedence and honour to those who related traditions about his merits and distinctions and to convey to him whatever is so related by any person along with his name the name of his father and the name of his tribe. They did accordingly and heaped up traditions about the merits and distinctions of 'Uthman because Mu'awiyah used to award them .rewards clothes grants and lands

When the fabricated traditions about the merits of 'Uthman had been spread throughout the realm with the idea that the position of the earlier Caliphs should not remain low :Mu'awiyah wrote to his officers

As soon as you receive this order of mine you should call upon the people to prepare traditions about the distinctions of the companions and other caliphs also and take care that if any Muslim relates any tradition about Abu Turab ('Ali) you should prepare a similar tradition about the companions to contradict it because this gives me great pleasure and cools my eyes and it weakens the position of Abu Turab and his partymen. and is more .severe to them than the merits and distinctions of 'Uthman

When his letters were read to the people a large number of such traditions were related extolling the companions that are all fabricated with no truth at all. (Sharh Nahj al- (balaghah vol. ۱۱ pp. ۴۳-۴۷

In this connection Abu 'Abdillah Ibrahim ibn Muhammad ibn 'Arafah known as Niftawayh (۲۴۴/۸۵۸-۳۲۳/۹۳۵) who was one of the prominent scholars and traditionists has written and :Ibn Abi'l-Hadid has quoted him that

Most of the false traditions about the merits of the companions were fabricated during the days of Mu'awiyah in order to gain position in his audience because his view was that (in this way he could disgrace Banu Hashim and render them low. (ibid

After that fabrication of traditions became a habit the world seekers made it a means of securing position with kings and nobles and to amass wealth. For example Ghiyath ibn Ibrahim an-Nakha'i (۲nd cent. A.H.) fabricated a tradition about the flight of pigeons in order to please al-Mahdi ibn al-Mansur (the 'Abbasid Caliph) and to secure position near him. (Tarikh Baghdad vol.۱۲ pp.۳۲۳-۳۲۷; Mizan al-i'tidal vol.۳) pp.۳۳۷-۳۳۸; Lisan al-mizan vol.۴ p.۴۲۲). Abu Sa'id al-Mada'ini and others made it a means of livelihood. The limit was reached when the al-Karramiyyah and some of the al-Mutasawwifah gave the ruling that the fabrication of traditions for the prevention of sin or for persuasion towards obedience .was lawful

Consequently in connection with persuading and dissuading traditions were fabricated quite freely and this was not regarded against the religious law or morality. Rather this work was generally done by those who bore the appearance of asceticism or fear of Allah and who passed their nights in praying and days in filling their registers with false traditions. An idea about the number of these fabricated traditions can be had from the fact that out of six hundred thousand traditions al-Bukhari selected only two thousand seven hundred and sixty-one traditions (Tarikh Baghdad vol.۲ p.۸; al-irshad as-sari vol.۱ .(p.۲۸; Sifatu's-safwah vol.۴ p.۱۴۳

Muslim thought fit for selection only four thousand out of three hundred thousand (Tarikh Baghdad vol.۱۳ p.۱۰۱; al-Muntazam vol.۵ p.۳۲; Tabaqat al-huffaz vol.۲ pp.۱۵۱ ۱۵۷; Wafayat al-a'yan vol.۵ p.۱۹۴). Abu Dawud took four thousand and eight hundred out of five hundred thousand (Tarikh Baghdad vol.۹ p.۵۷; Tabaqat al-huffaz vol.۲ p.۱۵۴; al-Muntazam vol.۵ p.۹۷; Wafayat al-a'yan vol.۲ p.۴۰۴) and Ahmad ibn Hanbal took thirty thousand out of nearly on million traditions (Tarikh Baghdad vol.۴ p.۴۱۹-۴۲۰; Tabaqat al-huffaz vol.۲ p.۱۷; Wafayat al-a'yan vol.۱ p.۶۴; Tahdhib at-tahdhib vol.۱ p. ۷۴). But when this selection is studied some traditions which come across can in no circumstances be attributed to the Prophet. The result is that a group of considerable number has cropped up among Muslims who in view of these (so-called) authoritative collections and true traditions completely reject the evidentiary value of the traditions (For further reference see al-Ghadir vol.۵ pp. ۲۰۸-۳۷۸).

The second category of relaters of traditions are those who without appreciating the occasion or context related whatever they could recollect right or wrong. Thus in al-Bukhari (vol.۲ pp.۱۰۰-۱۰۲; vol.۵ p.۹۸); Muslim (vol.۳ pp. ۴۱-۴۵); at-Tirmidhi (vol.۳ pp. ۳۲۷-۳۲۹); an-Nasa'i (vol.۴ p.۱۸); Ibn Majah (vol.۱ pp.۵۰۸-۵۰۹); Malik ibn Anas (al-Muwatta' vol.۱ p.۲۳۴); ash-Shafi'i (Ikhtilaf'l-hadith on the side lines of "al-Umm" vol.۷ p.۲۶۶); Abu Dawud (vol.۲ p.۱۹۴); Ahmad ibn Hanbal (vol.۱ pp.۴۱ ۴۲) and al-Bayhaqi (vol.۴ pp.۷۲-۷۴) in the chapter entitled 'weeping over the dead' it is stated that when Caliph 'Umar was wounded Suhayb :came weeping to him then 'Umar said

O' Suhayb you weep over me while the Prophet had said that the dead person is punished .if his people weep over him

When after the death of Caliph 'Umar this was mentioned to 'A'ishah she said: "May Allah have mercy on 'Umar. The Messenger of Allah did not say that weeping of relations causes punishment on the dead. but he said that the punishment of an unbeliever increases if his people weep over him." After this 'A'ishah said that according to the Holy Qur'an no person has to bear the burden of another so how could the burden of those who weep be put on the dead. After this the following verse was quoted by 'A'ishah

And no bearer of burden shall bear the burden of another; (Qur'an ۶:۱۶۴; ۱۷:۱۵; ۳۵:۱۸; . . .
 .(۳۹:۷; ۵۳:۳۸

The wife of the Holy Prophet 'A'ishah relates that once the Prophet passed by a Jewish woman over whom her people were weeping. The Prophet then remarked "Her people are weeping over her but she is undergoing punishment in the grave

The third category of the relaters of traditions is of those who heard some repealed traditions from the Prophet but could not get any chance to hear the repealing traditions which he could relate to others. An example of a repealing tradition is the saying of the Prophet which also contains a reference to the repealed tradition namely: "I had disallowed you to visit graves but now you can visit them." (Muslim vol.۳ p.۶۵; at-Tirmidhi vol.۳ p.۳۷۰; Abu Dawud vol.۳ pp. ۲۱۸ ۳۳۲; an-Nasa'i vol.۴ p. ۸۹; Ibn Majah vol.۱ pp. ۵۰۰-۵۰۱; Malik ibn Anas vol.۲ p. ۴۸۵; Ahmad ibn Hanbal vol.۱ pp.۱۴۵ ۴۵۲; vol.۳ pp.۳۸ ۶۳ ۶۶ ۲۳۷ ۳۵۰; vol.۵ pp. ۳۵۰ ۳۵۵ ۳۵۶ ۳۵۷ ۳۵۹ ۳۶۱; al-Hakim al-Mustadrak vol.۱ pp. ۳۷۴-۳۷۶; and al-Bayhaqi vol.۴ pp. ۷۶-۷۷). Herein the permission to visit graves has repealed the previous restriction on it.

.Now those who heard only the repealed tradition continued acting according to it

The fourth category of relaters of traditions is of those who were fully aware of the principles of justice possessed intelligence and sagacity knew the occasion when a tradition was first uttered (by the Prophet) and were also acquainted with the repealing and the repealed traditions the particular and the general and the timely and the absolute. They avoided falsehood and fabrication. Whatever they heard remained preserved in their memory and they conveyed it with exactness to others. It is they whose traditions are the precious possession of Islam free from fraud and counterfeit and worthy of being trusted and acted upon. That collection of traditions which has been conveyed through trustworthy bosoms like that of Amir al-mu'minin and has remained free from cutting curtailing alteration or change particularly present Islam in its true form. The position of Amir al-mu'minin in Islamic knowledge has been most certainly proved through the following traditions narrated from the Holy Prophet such as

Amir al-mu'minin Jabir ibn 'Abdullah Ibn 'Abbas and 'Abdullah ibn 'Umar have narrated from the Holy Prophet that he said

I am the city of knowledge and 'Ali is its door. He who wants to acquire (my) knowledge should come through its door. (al-Mustadrak vol.۳ pp. ۱۲۶-۱۲۷; al-Isti'ab vol.۳ p.۱۱۰۲; Usd al-ghabah vol.۴ p.۲۲; Tarikh Baghdad vol.۲ p.۳۷۷; vol.۴ p.۳۴۸; vol.۷ p.۱۷۲; vol.۱۱ pp. ۴۸-۵۰; Tadhkirah al-huffaz; vol.۴ p.۲۸; Majma' az-zawa'id vol.۹ p.۱۱۴; Tahdhib at-tahdhib vol.۶ p.۳۲۰; vol.۷ p.۳۳۷; Lisan al-mizan vol.۲ pp.۱۲۲-۱۲۳; Tarikh al-khulafa' p.۱۷۰; Kanz al-'ummal vol.۶ pp.۱۵۲ ۱۵۶ ۴۰۱; 'Umdah al-qari vol.۷ p.۶۳۱; Sharh al-mawahib al-ladunniyyah vol.۳ .(p.۱۴۳

:Amir al-mu'minin and Ibn 'Abbas have also narrated from the Holy Prophet that

I am the store-house of wisdom and 'Ali is its door. He who wants to acquire wisdom should come through its door. (Hilyah al-awliya' vol.۱ p.۶۴; Masabih as-sunnah vol.۲ p.۲۷۵; .(Tarikh Baghdad vol.۱۱ p.۲۰۴; Kanz al-'ummal vol.۶ p.۴۰۱; ar-Riyad an-nadira vol.۲ p.۱۹۳

If only people could take the Prophet's blessings through these sources of knowledge. But it is a tragic chapter of history that although traditions are accepted through the Kharijites and enemies of the Prophet's family whenever the series of relaters includes the name of any individual from among the Prophet's family there is hesitation in accepting the .tradition

SERMON ۲۱۱

In English

The greatness of Allah and the creation of the Universe

It is through the strength of Allah's greatness and His subtle power of innovation that He made solid dry earth out of the water of the fathomless compact and dashing ocean. Then He made from it layers and separated them into seven skies after they had been joined together. So they became stationary at His command and stopped at the limit fixed by Him. He so made the earth that it is born by deep blue surrounded and suspended water which is obedient to His command and has submitted to His awe while its flow has .stopped due to fear of Him

He also created high hills rocks of stones and lofty mountains. He put them in their positions and made them remain stationary. Their peaks rose into the air while their roots remained in the water. In this way He raised the mountains above the plains and fixed their foundations in the vast expanse wherever they stood. He made their peaks high and made their bodies lofty. He made them like pillars for the earth and fixed them in it like pegs. Consequently the earth became stationary; otherwise it might bend with its .inhabitants or sink inwards with its burden or shift from its positions

Therefore glorified is He who stopped it after the flowing of its waters and solidified it after the watery state of its sides. In this way He made it a cradle for His creatures and spread it for them in the form of a floor over the deep ocean which is stationary and does not move and is fixed and does not flow. Severe winds move it here and there and clouds draw up water from it

(Verily in this there is a lesson unto him who feareth (Allah) (Qur'an ٧٩:٢٦)

In Arabic

[٢١١] ومن خطبه له عليه السلام

في عجب صنع الكون

وَكَانَ مِنْ اقْتِدَارِ جَبْرُوتِهِ، وَبَدِيعِ لَطَائِفِ صَيْغَتِهِ، أَنْ جَعَلَ مِنْ مَاءِ الْبَحْرِ الزَّائِرِ (١) الْمَتْرَاكِمَ الْمُتَقَاصِفِ (٢)، يَبْسًا جَامِدًا (٣)، ثُمَّ فَطَرَ (٤) مِنْهُ أَطْبَاقًا (٥)، فَفَتَقَهَا سَبْعَ سَمَاوَاتٍ بَعْدَ ازْتِنَاقِهَا (٦)، فَاسْتَمَسَكَ بِأَمْرِهِ (٧)، وَقَامَتْ عَلَى حِدِّهِ (٨). وَارْسَى أَرْضًا يَحْمِلُهَا الْأَخْضَرُ (٩) الْمُتَعَجِّزُ (١٠)، وَالْقَمَقَامُ (١١) الْمَسِيخُ، قَدْ ذَلَّ لِأَمْرِهِ، وَأَذْعَنَ لِهَيْبَتِهِ، وَوَقَفَ الْجَارِي مِنْهُ لِحَشِيَّتِهِ، وَجَبَلَ (١٢) جَلَامِيدَهَا (١٣)، وَنَشُوزَ (١٤) مُتُونِهَا (١٥) وَأَطْوَادِهَا (١٦)، فَأَرَسَاهَا فِي مَرَاسِيهَا (١٧)، وَالزَّمَمَهَا قَرَارَاتِهَا (١٨)، فَصَصَتْ رُؤُسُهَا فِي الْهَوَاءِ، وَرَسَتْ أُصُولُهَا فِي الْمَاءِ، فَأَنهَدَ جِبَالَهَا (١٩) عَنْ سُهُولِهَا، وَأَسَاخَ (٢٠) قَوَاعِدَهَا فِي مَتُونِ أَقْطَارِهَا، وَمَوَاضِعَ أَنْصَابِهَا (٢١)، فَأَشْهَقَ قِلَالَهَا (٢٢)، وَأَطَالَ أَنْشَارَهَا (٢٣)، وَجَعَلَهَا لِلْأَرْضِ عِمَادًا، وَأَرَزَهَا (٢٤) فِيهَا أوتَادًا، فَسَكَنْتْ عَلَى حَرَكَتِهَا مِنْ أَنْ تَمِيدَ (٢٥) بِأَهْلِهَا، أَوْ تَسِيخَ (٢٦) بِحَمْلِهَا، أَوْ تَزُولَ عَنْ مَوَاضِعِهَا. فَسُبْحَانَ مَنْ أَمْسَكَهَا بَعْدَ مَوْجَانِ مِيَاهِهَا، وَأَجْمَدَهَا بَعْدَ رُطُوبِهِ أَكْنَفِهَا، فَجَعَلَهَا لِخَلْقِهِ مِهَادًا، وَبَسَطَهَا لَهُمْ فِرَاشًا! فَوْقَ بَحْرِ لُجِّي رَاكِدٍ لَا يَجْرِي (٢٧)، وَقَائِمٍ لَا يَسِيرِي، تَكَرَّرُهُ (٢٨) الرِّيَّاحُ الْعَوَاصِفُ، وَتَمَخُّصُهُ الْعَمَامُ الدَّوَارِفُ؟ (٢٩)، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِمَنْ يَخْشَى

p: ١٧٤

In Persian

شگفتی آفرینش پدیده ها

از نشانه های توانایی و عظمت خدا، و شگفتی ظرافت های صنعت او آن است که از آب دریای موج زننده، و امواج فراوان شکننده، خشکی آفرید، و به طبقاتی تقسیم کرد، سپس طبقه ها را از هم گشود، و هفت آسمان را آفرید، که به فرمان او برقرار ماندند، و در اندازه های معین استوار شدند. و زمین را آفرید که دریایی سبز رنگ و روان آن را بر دوش می کشد، زمین در برابر فرمان خدا فروتن، و در برابر شکوه پروردگاری تسلیم است، و آب روان از ترس او ایستاد، سپس صخره ها، تپه ها، و کوه های بزرگ را آفرید، آنها را در جایگاه خود ثابت نگاه داشت، و در قرارگاهشان استقرار بخشید.

پس کوه ها در هوا و ریشه های آن در آب رسوخ کرد، کوه ها از جاهای پست و هموار سر بیرون کشیده و کم کم ارتفاع یافتند، و ریشه آن در دل زمین ریشه دوانید، قلّه ها سر به سوی آسمان بر افراشت، و نوک آنها را طولانی ساخت تا تکیه گاه زمین، و میخ های نگهدارنده آن باشد، سپس زمین با حرکات شدیدی که داشت آرام گرفت، تا ساکنان خود را نلرزاند، و آنچه بر پشت زمین است سقوط نکند، یا از جای خویش منتقل نگردد. «۱»

---

(۱) در این سخنرانی و خطبه های دیگر، امام علیه السلام به حرکت زمین، صدها سال قبل از کشف این حقیقت توسط دانشمندان رشته ژئوفیزیک SCISYHPOEG (علم اوضاع بیرونی و طبیعی) و ژئولوژی YGOLOEg (زمین شناسی) آشکارا اشاره فرمود.

پس پاک و منزّه است خدایی که زمین را در میان آن همه از امواج نا آرام، نگه داشت، و پس از رطوبت آن را خشک ساخت، و آن را جایگاه زندگی مخلوقات خود گردانید، و چون بستری بر ایشان بگستراند، بر روی دریایی عظیم و ایستاده ای که روان نیست و تنها بادهای تند آن را بر هم می زند، و ابرهای پرباران آن را می جنباند «و توجه به این شگفتی ها درس عبرتی است برای کسی که بترسد»

SERMON ۲۱۲

In English

About those who give up supporting right

O' my Allah! whoever listens to our utterance which is just and which seeks the prosperity of religion and the worldly life and does not seek mischief but rejects it after listening then he certainly turns away from Thy support and desists from strengthening Thy religion. We make Thee a witness over him and Thou art the greatest of all witnesses and we make all those who inhabit Thy earth and Thy skies witness over him. Thereafter Thou alone can make us needless of his support and question him for his sin

In Arabic

[۲۱۲] ومن خطبه له عليه السلام

كان يستنهض بها أصحابه إلى جهاد أهل الشام في زمانه

اللَّهُمَّ أَيُّمَا عَبْدٍ مِنْ عِبَادِكَ سَمِعَ مَقَالَاتِنَا الْعَادِلَةَ غَيْرَ الْجَائِرَةِ، وَالْمُضْلِحَةَ غَيْرَ الْمَفْسِدَةِ، فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا، فَأَبَى بَعْدَ سَمْعِهِ لَهَا إِلَّا النُّكُوصَ عَنْ نُصْرَتِكَ، وَالْإِبْطَاءَ عَنْ إِعْرَازِ دِينِكَ، فَمَا نَا نَسْتَشْهِدُكَ عَلَيْهِ يَا أَكْبَرَ الشَّاهِدِينَ شَهَادَةً، وَنَسْتَشْهِدُ عَلَيْهِ جَمِيعَ مَا أَسْكَنَتْهُ أَرْضُكَ وَسَمَاوَاتِكَ، ثُمَّ أَنْتَ بَعْدَ الْمُغْنَى عَنْ نُصْرِهِ، وَالْأَخِذُ لَهُ بِدُنْيِهِ.

In Persian

بسیح مردم برای جنگ با شامیان

خدایا! هر کدام از بندگان تو، که سخن عادلانه دور از ستمکاری، و اصلاح کننده دور از فساد انگیزی ما را نسبت به دین و دنیا شنید، و پس از شنیدن سرباز زد، و از یاری کردنت باز ایستاد، و در گرمی داشتن دین تو درنگ و سستی کرد، ما تو را بر ضد او به گواهی می طلبیم.

ای خدایی که از بزرگ ترین گواهانی و تمام موجوداتی که در آسمان ها و زمین سکونت دادی همه را بر ضد او به گواهی دعوت می کنیم با اینکه تو از یاری او بی نیازی، و او را به کیفر گناهانش گرفتار خواهی کرد.

SERMON ۲۱۳

In English

The Sublimity of Allah and a eulogy of the Prophet

Praise be to Allah who is above all similarity to the creatures is above the words of describers who displays the wonders of His management for the on-lookers is hidden from the imagination of thinkers by virtue of the greatness of His glory has knowledge without acquiring it adding to it or drawing it (from someone) and Who is the ordainer of all matters without reflecting or thinking. He is such that gloom does not concern Him nor does He seek light from brightness night does not overtake Him nor does the day pass over Him (so as to affect Him in any manner). His comprehension (of things) is not through eyes and His knowledge is not dependent on being informed

A part of the same sermon about the Prophet

Allah deputised the Prophet with light and accorded him the highest precedence in selection. Through him Allah united those who were divided overpowered the powerful overcame difficulties and levelled rugged ground and thus removed misguidance from right and left.

In Arabic

[۲۱۳] ومن خطبه له عليه السلام

في تمجيد الله وتعظيمه

الْحَمْدُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ عَنِ شَبِّهِ (۱) الْمَخْلُوقِينَ، الْعَالِبِ لِمَقَابِلِ الْوَاصَةِ فِينِ، الظَّاهِرِ بَعَجَائِبِ تَدْبِيرِهِ لِلنَّاطِرِينَ، الْبَاطِنِ بِجَلَالِ عَزَّتِهِ عَنِ فِكْرِ الْمُتَوَهِّمِينَ، الْعَالِمِ بِأَكْتِسَابِ وَلَا-ازْدِيَادِ، وَلَا-عِلْمِ مُسْتَفَادِ، الْمُقَدَّرِ لِجَمِيعِ الْأُمُورِ بِأَلَا-رَوِيَّةٍ وَلَا-ضَمِيرٍ، الَّذِي لَا تَغْشَاهُ الظُّلْمُ، وَلَا يَسْتَضِيءُ بِالْأَنْوَارِ، وَلَا يَزْهَقُهُ (۲) لَيْلٌ، وَلَا يَجْرِي عَلَيْهِ نَهَارٌ، لَيْسَ إِدْرَاكُهُ بِالْإِبْصَارِ، وَلَا عِلْمُهُ بِالْإِخْبَارِ.

منها في ذكر النبي صلى الله عليه وآله وسلم:

أَرْسَلَهُ بِالضُّيَاءِ، وَقَدَّمَهُ فِي الْإِصْطِفَاءِ، فَتَقَّ (۳) بِهِ الْمَفَاتِقَ (۴)، وَسَاوَرَ (۵) بِهِ الْمُعَالِبَ، وَذَلَّلَ بِهِ الصُّعُوبَةَ، وَسَهَّلَ بِهِ الْحُزُونََ (۶)، حَتَّى سَرَّحَ الضُّلَالَ، عَنِ يَمِينٍ وَشِمَالٍ.

In Persian

۱ خدا شناسی

سپاس خداوندی را سزاست که از شباهت داشتن به پدیده ها برتر و از تعریف وصف کنندگان والاتر است. با تدبیر شگفتی آورش بر همه بینندگان آشکار، و با بزرگی عزتش، بر همه فکرهای اندیشمندان پنهان است. داناست، نه آن که آگاهی او از جایی گرفته شده یا در حال فزونی باشد و یا از کسی فراگیرد، اداره کننده سراسر نظام آفرینش است بی آنکه نیازی به فکر کردن یا اندیشه درونی داشته باشد، خدایی که تاریکی ها او را پنهان نسازد، و از نورها روشنی نگیرد، شب او را نپوشاند، و روز بر او نمی گذرد، نه بینایی او از راه دیدگان، و نه علم او از راه اطلاعات و اخبار است. (قسمتی از این سخنرانی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم است)

۲. ویژگی های پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

خدا پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را با روشنایی اسلام فرستاد، و در گزینش، او را بر همه مقدم داشت، با بعثت او شکاف ها را پر، و سلطه گران پیروز را در هم شکست، و سختی ها را آسان، و ناهمواری ها را هموار فرمود تا آن که گمراهی را از چپ و راست تار و مار کرد.

SERMON ۲۱۴

In English

The Prophet's nobility of descent

I stand witness that He is just and does justice He is the arbiter Who decides (between right and wrong). I also stand witness that Muhammad is His slave. His Messenger and the Chief of His creatures. Whenever Allah divided the line of descent He put him in the better one and therefore no evil-doer ever shared with him nor was any vicious person his partner

Beware! surely Allah the Glorified has provided for virtue those who are suited to it for truth pillars (that support it) and for obedience protection (against deviation). In every matter of obedience you will find Allah the Glorified's succour that will speak through tongues and accord firmness to hearts. It has sufficiency for those who seek sufficiency and a cure for those who seek cure. The characteristics of the virtuous whose guidance must be followed

Know that certainly those creatures of Allah who preserve His knowledge offer protection to those things which He desires to be protected and make His springs flow (for the benefit of others). They contact each other with friendliness and meet each other with affection. They drink water from cups that quench the thirst and return from the watering places fully satiated. Misgiving does not affect them and backbiting does not gain ground with them. In this way Allah has tied their nature with good manners. Because of this they love each other and meet each other. They have become superior like seeds which are selected by taking some and throwing away others. This selection has distinguished them and the process of choosing has purified them

Therefore man should secure honour by adopting these qualities. He should fear the day of Doom before it arrives and he should appreciate the shortness of his life and the shortness of his sojourn in the place of stay which has only to last for his change over to the next place. He should therefore do something for his change over and for the known stages of his departure. Blessed be he who possesses a virtuous heart who obeys one who guides him desists from him who takes to ruin catches the path of safety with the help of him who provides him light (of guidance) and by obeying the leader who commands him hastens towards guidance before its doors are closed gets open the door of repentance and removes the (stain of) sins. He has certainly been put on the right path and guided towards the straight road

In Arabic

[٢١٤] ومن خطبه له عليه السلام

يصف جوهر الرسول، ويصف العلماء، ويعظ بالتقوى

وَأَشْهَدُ أَنَّهُ عَدْلٌ عَدَلٌ، وَحَكَمٌ فَصَلٌ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَسَيِّدُ عِبَادِهِ، كُلَّمَا نَسَخَ اللَّهُ الْخَلْقَ (١) فِرْقَتَيْنِ جَعَلَهُ فِي خَيْرِهِمَا، لَمْ يُسْهِمِ فِيهِ عَاهِرٌ (٢)، وَلَا ضَرَبَ فِيهِ (٣) فَاجِرٌ. أَلَا وَإِنَّ اللَّهَ جَعَلَ لِلْخَيْرِ أَهْلًا، وَلِلْحَقِّ دَعَائِمَ، وَلِلطَّاعَةِ عِصْمًا (٤). وَإِنَّ لَكُمْ عِنْدَ كُلِّ طَاعَةٍ عَوْنًا مِنَ اللَّهِ يَقُولُ عَلَى الْأَلْسِنَةِ، وَيُبَيِّنُ الْأَفْئِدَةَ، فِيهِ كِفَاءٌ (٥) لِمُكْتَفٍ، وَشِفَاءٌ لِمُشْتَفٍ. صفة العلماء

وَاعْلَمُوا أَنَّ عِبَادَ اللَّهِ الْمُسْتَحْفَظِينَ (٦) عِلْمُهُ، يَصُونُونَ مَصُونَهُ، وَيُفَجِّرُونَ عُيُونَهُ، يَتَوَاصِلُونَ بِالْوِلَايَةِ (٧)، وَيَتَلَقَّوْنَ بِالْمَحَبَّةِ، وَيَسَاقُونَ بِكَأْسِ رَوْيِهِ (٨)، وَيَصُدُّرُونَ بِرَبِّهِ (٩)، لَا تَشْوِبُهُمُ الرِّيبَةُ (١٠)، وَلَا تُسْرِعُ فِيهِمُ الْغَيْبَةُ. عَلَى ذَلِكَ عَقَدَ خَلْقَهُمْ وَأَخْلَاقَهُمْ (١١)، فَعَلَيْهِ يَتَحَابُّونَ، وَيَبِيَّتَوَاصِلُونَ، فَكَانُوا كَتَفَاضِلِ الْبُدْرِ يُنْتَقَى (١٢)، فَيُؤْخَذُ مِنْهُ وَيُلْفَى، قَدْ مَيَّزَهُ التَّخْلِيسُ، وَهَدَّبَهُ (١٣) التَّمْحِيصُ (١٤).

p: ١٨٠

العظه بالتقوى

فَلْيَقْبَلِ امْرُؤٌ كَرَامَةً (۱۵) بِقَبُولِهَا، وَيُحَدِّثْ قَارِعَةً (۱۶) قَبْلَ حُلُولِهَا، وَلْيَنْظُرِ امْرُؤٌ فِي قَصْرِ أَيَّامِهِ، وَقَلِيلِ مُقَامِهِ، فِي مَنْزِلٍ حَتَّى يَسْتَبْدَلَ بِهِ مَنْزِلًا، فَلْيُضَيِّعْ لِمُتَحَوِّلِهِ (۱۷)، وَمَعَارِفِ مُتَّقَلِّبِهِ (۱۸). فَطُوبَى لِمَنْ يَهْدِيهِ، وَأَطَاعَ مَنْ يَهْدِيهِ، وَتَجَنَّبَ مَنْ يُزِدِيهِ، وَأَصَابَ سَبِيلَ السَّلَامَةِ بِبَصِيرَةٍ مِنْ بَصَرِهِ، وَطَاعَهُ هَادٍ أَمْرَهُ، وَبَادَرَ الْهُدَى قَبْلَ أَنْ تُغْلَقَ أَبْوَابُهُ، وَتُقَطَّعَ أَسْبَابُهُ، وَاسْتَفْتَحَ التَّوْبَةَ، وَأَمَاطَ الْحَوْبَةَ (۱۹)، فَقَدْ أَقِيمَ عَلَى الطَّرِيقِ، وَهُدِيَ نَهْجَ السَّبِيلِ.

In Persian

۱ پیامبر شناسی

گواهی می دهم که خدا عدل است و دادگر، و دادرسی جدا کننده حق و باطل، و گواهی می دهم که محمد صلی الله علیه و آله و سلم بنده و فرستاده او سرور مخلوقات است. هر گاه آفریدگان را به دو دسته کرد او را در بهترین آنها قرار داد، در خاندان او نه زناکار و نه مردم بدکار است. آگاه باشید! خداوند برای خوبی ها مردمی، و برای حق ستون های استواری، و برای اطاعت نگهدارنده ای قرار داد. هر گامی که در اطاعت بر می دارید، یاوری از طرف خدای سبحان وجود دارد که زبان ها به نیروی آنها سخن می گویند، و دل ها با کمک آنها استوارند، برای یاری طلبان یاور، و برای شفا خواهان شفا دهنده اند.

۲ ارزش دانشمندان الهی

بدانید! بندگانی که نگاه دار علم خداوندند، و آن را حفظ می کنند، و چشمه های علم الهی را جوشان می سازند، با دوستی خدا با یکدیگر پیوند داشته و یکدیگر را دیدار می کنند.

جام محبت او را به همدیگر می نوشانند، و از آبشخور علم او سیراب می گردند. شک و تردید در آنها راه نمی یابد، و از یکدیگر بدگویی نمی کنند.

سرشت و اخلاقشان با این ویژگی ها شکل گرفته است، و بر این اساس تمام دوستیها و پیوندهایشان استوار است.

آنان، چونان بذره‌های پاکیزه ای هستند که در میان مردم گزینش شده، آنها را برای کاشتن انتخاب و دیگران را رها می کنند. با آزمایش های مکرر امتیاز یافتند، و با پاک کردن های پی در پی خالص گردیدند.

۳ پندهای جاودانه

پس آدمی باید اندرزها را بپذیرد، و پیش از رسیدن رستاخیز پرهیزکار باشد، و در کوتاهی روزگارش اندیشه کند، و به ماندن کوتاه در دنیا نظر دوزد تا آن را به منزلگاهی بهتر مبدل سازد. پس برای جایی که او را می برند، و برای شناسایی سرای دیگر تلاش کند. خوشا به حال کسی که قلبی سالم دارد، خدای هدایتگر را اطاعت می کند، از شیطان گمراه کننده دوری می گزیند، با راهنمایی مردان الهی با آگاهی به راه سلامت رسیده، و به اطاعت هدایتگرش پردازد، و به راه رستگاری پیش از آن که درها بسته شود، و وسائلش قطع گردد بشتابد، در توبه را بگشاید،

و گناهان را از بین ببرد. پس (چنین فردی) به راه راست ایستاده، و به راه حق هدایت شده است.

SERMON ۲۱۵

In English

A prayer which Amir al-mu'minin often recited

Praise be to Allah! Who made me such that I have not died nor am I sick nor have my veins been infected with disease nor have I been hauled up for my evil acts nor am I without progeny nor have I forsaken my religion nor do I disbelieve in my Lord nor do I feel strangeness with my faith nor is my intelligence affected nor have I been punished with the punishment of peoples before me. I am a slave in Thy possession I have been guilty of excesses over myself. Thou hast exhausted Thy pleas over me and I have no plea (before Thee). I have no power to take except what Thou givest me and I cannot evade except what Thou savest me from

p: ۱۸۲

O' my Allah! I seek Thy protection from becoming destitute despite Thy riches from being misguided despite Thy guidance from being molested in Thy realm and from being humiliated while authority rests with Thee

O' my Allah! let my spirit be the first of those good objects that Thou takest from me and the first trust out of Thy favours held in trust with me

O' my Allah! we seek Thy protection from turning away from Thy command or revolting against Thy religion or being led away by our desires instead of by guidance that comes from Thee

In Arabic

[۲۱۵] ومن دعائه عليه السلام

كان يدعو به كثيراً

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يُصْبِحْ بِي مَيْتًا وَلَا سَيِّئًا وَلَا مَضْرُوبًا عَلَى عُرْوِقِي بِسُوءٍ، وَلَا مَأْخُودًا بِأَسْوَأِ عَمَلِي، وَلَا مَقْطُوعًا دَابِرِي (۱)، وَلَا مُزْتَدًّا عَن دِينِي، وَلَا مُنْكَرًا لِرَبِّي، وَلَا مُسْتَوْحِشًا مِنْ إِيْمَانِي، وَلَا مُلْتَبِسًا (۲) عَقْلِي، وَلَا مُعَذِّبًا بِعَذَابِ الْأُمَمِ مِنْ قَبْلِي. أَصِيْبُحْتُ عَيْدًا مَمْلُوكًا ظَالِمًا لِنَفْسِي، لَكَ الْحُجَّةُ عَلَيَّ وَلَا حُجَّةَ لِي، وَلَا أَسِيْطِيْعُ أَنْ آخِذَ إِلَّا مَا أَعْطَيْتَنِي، وَلَا أَتَقِي إِلَّا مَا وَفَيْتَنِي. اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَفْتَقِرَ فِي غِنَاكَ، أَوْ أَضِلَّ فِي هُدَاكَ، أَوْ أَضَامَ فِي سُلْطَانِكَ، أَوْ أَضْطَهَدَ وَالْأَمْرُ لَكَ! اللَّهُمَّ اجْعَلْ نَفْسِي أَوَّلَ كَرِيْمِهِ تَنْتَرِعُهَا مِنْ كَرَائِمِي، وَأَوَّلَ وَدِيْعِهِ تَزْجِعُهَا مِنْ وَدَائِعِ نِعْمَتِكَ عِنْدِي! اللَّهُمَّ إِنَّا نَعُوذُ بِكَ أَنْ نَذْهَبَ عَن قَوْلِكَ، أَوْ نُفْتَنَ عَن دِيْنِكَ، أَوْ تَتَابَعْنَا أَهْوَاؤَنَا (۳) دُونَ الْهُدَى الَّذِي جَاءَ مِنْ عِنْدِكَ!

In Persian

(همواره با این کلمات خدا را می خواند)

ستایش و نیایش

ستایش خداوندی را سزاست که شبم را به صبح آورد بی آن که مرده یا بیمار باشم، نه دردی بر رگ های تنم باقی گذارد، و نه به کیفر بدترین کردارم گرفتار کرد، نه بی فرزند و خاندان مانده، و نه از دین خدا روی گردانم، نه منکر پروردگار، نه ایمانم دگرگون، و نه عقلم آشفته، و نه به عذاب امت های گذشته گرفتارم. در حالی که صبح کردم که بنده ای بی اختیار و بر نفس خود ستمکارم.

خدایا بر تو است که مرا محکوم فرمایی در حالی که عذری ندارم، و توان فراهم آوردن چیزی جز آنچه که تو می بخشایی ندارم، و قدرت حفظ خویش ندارم جز آن که تو مرا حفظ کنی. خدایا به تو پناه می برم از آن که در سایه بی نیازی تو، تهیدست باشم، یا در پرتو روشنائی هدایت تو گمراه گردم، یا در پناه قدرت تو بر من ستم روا دارند، یا خوار و ذلیل باشم در حالی که کار در دست تو باشد! خدایا جانم را نخستین نعمت گرانبهائی قرار ده که می ستانی، و نخستین سپرده ای. قرار ده که از من باز پس می گیری! خدایا ما به تو پناه می بریم از آن که از فرموده تو بیرون شویم، یا از دین تو خارج گردیم، یا هواهای نفسانی پیاپی بر ما فرود آید، که از هدایت ارزانی شده از جانب تو سرباز زنیم.

SERMON ۲۱۶

In English

Delivered at the battle of Siffin

Mutual rights of the ruler and the ruled

So now Allah the Glorified has by placing me over your affairs created my right over you and you too have a right over me like mine over you. A right is very vast in description but very narrow in equitability of action. It does not accrue to any person unless it accrues against him also and right does not accrue against a person unless it also accrues in his favour. If there is any right which is only in favour of a person with no (corresponding) right accruing against him it is solely for Allah the Glorified and not for His creatures by virtue of His might over His creatures and by virtue of the justice permeating all His decrees. Of course He the Glorified has created His right over creatures that they should worship Him and has laid upon Himself (the obligation of) their reward equal to several times the recompense as a mark of His bounty and the generosity that He is capable of

Then from His rights He the Glorified created certain rights for certain people against others. He made them so as to equate with one another. Some of these rights produce other rights. Some rights are such that they do not accrue except with others. The greatest of these rights that Allah the Glorified has made obligatory is the right of the ruler over the ruled and the right of the ruled over the ruler. This is an obligation which Allah the Glorified has placed on each other. He has made it the basis of their (mutual) affection and an honour for their religion. Consequently the ruled cannot prosper unless the rulers are sound while the rulers cannot be sound unless the ruled are steadfast

If the ruled fulfil the rights of the ruler and the ruler fulfils their rights then right attains the position of honour among them the ways of religion become established signs of justice become fixed and the sunnah gains currency

In this way time will improve the continuance of government will be expected and the aims of the enemies will be frustrated. But if the ruled gain sway over the ruler or the ruler oppresses the ruled then difference crops up in every word signs of oppression appear mischief enters religion and the ways of the sunnah are forsaken. Then desires are acted upon the commands (of religion) are discarded diseases of the spirit become numerous and there is no hesitation in disregarding even great rights nor in committing big wrongs. In such circumstances the virtuous are humiliated while the vicious are honoured and there are serious chastisements from Allah the Glorified onto the people

You should therefore counsel each other (for the fulfilment of your obligations) and co-operate with each other. However extremely eager a person may be to secure the pleasure of Allah and however fully he strives for it he cannot discharge (his obligation for) obedience to Allah the Glorified as is really due to Him and it is an obligatory right of Allah over the people that they should advise each other to the best of their ability and co-operate with each other for the establishment of truth among them. No person however great his position in the matter of truth and however advanced his distinction in religion may be is above co-operation in connection with the obligations placed on him by Allah. Again no man however small he may be regarded by others and however humble he may appear before eyes is too low to co-operate or to be afforded co-operation in this matter

One of Amir al-mu'minin's companions replied to him by a long speech wherein he praised him much and mentioned his own listening to him and obeying him whereupon Amir al-mu'minin said: If a man in his mind regards Allah's glory as being high and believes in his heart that Allah's position is sublime then it is his right that on account of the greatness of these things he should regard all other things small. Among such persons he on whom Allah's bounty is great and Allah's favours are kind has a greater obligation because Allah's bounty over any person does not increase without an increase in Allah's right over him

In the view of virtuous people the worst position of rulers is that it may be thought about them that they love glory and their affairs may be taken to be based on pride. I would really hate that it may occur to your mind that I love high praises or to hear eulogies. By the grace of Allah I am not like this. Even If I had loved to be mentioned like this I would have given it up in submissiveness before Allah the Glorified rather than accept greatness and sublimity to which He is more entitled. Generally people feel pleased at praise after good performances; but do not mention for me handsome praise for the obligations I have discharged towards Allah and towards you because of (my) fear about those obligations which I have not discharged and for issuing injunctions which could not be avoided and do not address me in the manner despots are addressed

Do not evade me as the people of passion are (to be) evaded do not meet me with flattery and do not think that I shall take it ill if a true thing is said to me because the person who feels disgusted when truth is said to him or a just matter is placed before him would find it more difficult to act upon them. Therefore do not abstain from saying a truth or pointing out a matter of justice because I do not regard myself above erring (١). I do not escape erring in my actions but that Allah helps me (in avoiding errors) in matters in which He is more powerful than I. Certainly, I and you are slaves owned by Allah other than Whom there is no Lord except Him. He owns our selves which we do not own. He took us from where we were towards what means prosperity to us. He altered our straying into guidance and gave us intelligence after blindness

In Arabic

ومن خطبه له عليه السلام

خطبها بصفين

أَمَّا بَعْدُ، فَقَدْ جَعَلَ اللَّهُ سُبْحَانَهُ لِي عَلَيْكُمْ حَقًّا بِلَايَةِ أَمْرِكُمْ، وَلَكُمْ عَلَيَّ مِنَ الْحَقِّ مِثْلُ الَّذِي لِي عَلَيْكُمْ، فَالْحَقُّ أَوْسَعُ الْأَشْيَاءِ فِي التَّوَاصُفِ، وَأَضْيَقُهَا فِي التَّنَاصُفِ، لَا يَجْرِي لِأَحَدٍ إِلَّا جَرَى عَلَيْهِ، وَلَا يَجْرِي عَلَيْهِ إِلَّا جَرَى لَهُ. وَلَوْ كَانَ لِأَحَدٍ أَنْ يَجْرِيَ لَهُ وَلَا يَجْرِيَ عَلَيْهِ، لَكَانَ ذَلِكَ خَالِصًا لِلَّهِ سُبْحَانَهُ دُونَ خَلْقِهِ، لِقُدْرَتِهِ عَلَى عِبَادِهِ، وَلِعَدْلِهِ فِي كُلِّ مَا جَرَتْ عَلَيْهِ صُرُوفُ قَضَائِهِ، وَلِكِنَّهُ جَعَلَ حَقَّهُ عَلَى الْعِبَادِ أَنْ يُطِيعُوهُ، وَجَعَلَ جَزَاءَهُمْ عَلَيْهِ مُضَاعَفَهُ الثَّوَابِ تَفْضُلًا مِنْهُ، وَتَوْسَعًا بِمَا هُوَ مِنَ الْمَزِيدِ أَهْلُهُ.

حق الوالى وحق الرعيه

ثُمَّ جَعَلَ سُبْحَانَهُ مِنْ حُقُوقِهِ حُقُوقًا افْتَرَضَهَا لِبَعْضِ النَّاسِ عَلَى بَعْضٍ، فَجَعَلَهَا تَنَكَّافًا (١) فِي وُجُوهِهَا، وَيُوجِبُ بَعْضُهَا بَعْضًا، وَلَا يُسْتَجِبُ بَعْضُهَا إِلَّا بِبَعْضٍ. وَأَعْظَمُ مَا افْتَرَضَ سُبْحَانَهُ مِنْ تَلَسُّكِ الْحُقُوقِ حَقَّ الْوَالِي عَلَى الرَّعِيَّةِ، وَحَقَّ الرَّعِيَّةِ، عَلَى الْوَالِي، فَرِيضَةٌ فَرَضَهَا اللَّهُ سُبْحَانَهُ لِكُلِّ عَلَى كُلِّ، فَجَعَلَهَا نِظَامًا لِأَلْفَتِهِمْ، وَعِزًّا لِأَيِّدِيهِمْ، فَلَيْسَتْ تَصِلُحُ الرَّعِيَّةِ إِلَّا بِصِلَاحِ الْوَالِي، وَلَا تَصِلُحُ الْوَالِي إِلَّا بِاسْتِقَامَةِ الرَّعِيَّةِ. فَإِذَا أَدَّتِ الرَّعِيَّةُ إِلَى الْوَالِي حَقَّهُ، وَأَدَّى

الْوَالِي إِلَيْهَا حَقَّهَا، عَزَّ الْحَقُّ بَيْنَهُمْ، وَقَامَتْ مَنَاهِجُ الدِّينِ، وَاعْتَدِلَتْ مَعَالِمُ الْعَيْدِلِ، وَجَرَتْ عَلَى أَذْلَالِهَا (٢) السُّنُنُ (٣)، فَصَلَحَ بِذَلِكَ الزَّمَانُ، وَطَمِعَ فِي بَقَاءِ الدَّوْلَةِ، وَبَسَّطَ مَطَامِعَ الْأَعْيَادِ. وَإِذَا غَلَبَتِ الرَّعِيَّةُ وَالْيَهُاءُ، أَوْ أَجْحَفَ (٤) الْوَالِي بِرِعِيَّتِهِ، اخْتَلَفَتْ هُنَالِكَ الْكَلِمَةُ، وَظَهَرَتْ مَعَالِمُ الْجُورِ، وَكَثُرَ الْأَدْعَالُ (٥) فِي الدِّينِ، وَتُرِكَتْ مَحَاجُّ السُّنَنِ (٦)، فَعَمِلَ بِالْهَوَى، وَعَطَلَتِ الْأَحْكَامُ، وَكَثُرَتْ عِلَلُ النُّفُوسِ، فَلَا يُسْتَوْحَشُ لِعَظِيمِ (٧) حَقِّ عَطَلٍ، وَلَا لِعَظِيمِ بَاطِلٍ فُعَلٍ! فَهُنَالِكَ تَذَلُّ الْأَبْرَارُ، وَتَعَزُّ الْأَشْرَارُ، وَتَعْظُمُ تَبَعَاتُ اللَّهِ سُبْحَانَهُ عِنْدَ الْعِبَادِ. فَعَلَيْكُمْ بِالتَّنَاصُحِ فِي ذَلِكَ، وَحُسْنِ التَّعَاوُنِ عَلَيْهِ، فَلَيْسَ أَحَدٌ وَإِنْ اشْتَدَّ عَلَى رِضَى اللَّهِ حِرْصُهُ، وَطَالَ فِي الْعَمَلِ اجْتِهَادُهُ بِبَالِغِ حَقِيقَةِ مَا اللَّهُ سُبْحَانَهُ أَهْلُهُ مِنَ الطَّاعَةِ لَهُ. وَلَكِنْ مِنْ وَاجِبِ حُقُوقِ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ النَّصِيحَةُ بِمَبْلَغِ جُهْدِهِمْ، وَالتَّعَاوُنُ عَلَى إِقَامَةِ الْحَقِّ بَيْنَهُمْ. وَلَيْسَ أَمْرٌ وَإِنْ عَظُمَتْ فِي الْحَقِّ مَنَزِلَتُهُ، وَتَقَدَّمَتْ فِي الدِّينِ فَضْلَتُهُ بِمَقْوَدِ أَنْ يُعَانَ (٨) عَلَى مَا حَمَلَهُ اللَّهُ مِنْ حَقِّهِ. وَلَا أَمْرٌ وَإِنْ صَغُرَتْهُ النُّفُوسُ، وَافْتَحَمَتْهُ (٩) الْعُيُونُ بِدُونِ أَنْ يُعِينَ عَلَى ذَلِكَ أَوْ يُعَانَ عَلَيْهِ.

فأجابه عليه السلام رجل من أصحابه بكلام طويل، يكثر فيه الثناء عليه، ويذكر سمعه وطاعته له.

فقال عليه السلام: إِنَّ مِنْ حَقِّ مَنْ عَظَّمَ جَلَالَ اللَّهِ سُبْحَانَهُ فِي نَفْسِهِ، وَجَلَّ مَوْضِعُهُ مِنْ قَلْبِهِ، أَنْ يَصْغُرَ عِنْدَهُ ذَلِكَ كُلُّ مَا سِوَاهُ، وَإِنَّ أَحَقَّ مَنْ كَانَ كَذَلِكَ لَمَنْ عَظَّمَتْ نِعْمَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ، وَلَطَفَ إِحْسَانُهُ إِلَيْهِ، فَإِنَّهُ لَمْ تَعْظُمْ نِعْمَهُ اللَّهُ عَلَى أَحَدٍ إِلَّا-أَزْدَادَ حَقُّ اللَّهِ عَلَيْهِ عَظْمًا. وَإِنَّ مِنْ أَسْحَفِ (١٠) حَالَاتِ الْوُلَاهِ عِنْدَ صَالِحِ النَّاسِ، أَنْ يُظَنَّ بِهِمْ حُبُّ الْفَخْرِ، وَيُوضَعَ أَمْرُهُمْ عَلَى الْكِبَرِ، وَقَدْ كَرِهَتْ أَنْ يَكُونَ جَالٌ فِي ظَنِّكُمْ أَنِّي أَحَبُّ الْإِطْرَاءِ، وَاسْتِمَاعِ الثَّنَاءِ، وَلَسْتُ بِحَمِيدِ اللَّهِ كَذَلِكَ، وَلَوْ كُنْتُ أَحَبُّ أَنْ يُقَالَ ذَلِكَ لَتَرَكْتُهُ انْحِطَاطًا لِلَّهِ سُبْحَانَهُ عَنْ تَنَاوُلِ مَا هُوَ أَحَقُّ بِهِ مِنَ الْعَظْمَةِ وَالْكَبْرِيَاءِ. وَرَبَّمَا اسْتَحَلَى النَّاسُ الثَّنَاءَ بَعْدَ الْبَلَاءِ (١١)، فَلَا تُثْنُوا عَلَيَّ بِجَمِيلِ ثَنَاءٍ، لِإِخْرَاجِي نَفْسِي إِلَى اللَّهِ وَإِلَيْكُمْ مِنَ التَّقِيَّةِ (١٢) فِي حُقُوقٍ لَمْ أَفْرُغْ مِنْ أَذَائِهَا، وَفَرَائِضٍ لَا بِيَدٍ مِنْ إِمْضَائِهَا، فَلَا تُكَلِّمُونِي بِمَا تُكَلِّمُ بِهِ الْجَبَابِرَةَ، وَلَا تَتَحَفَّظُوا مِنِّي بِمَا يُتَحَفَّظُ بِهِ عِنْدَ أَهْلِ الْبَادِرَةِ (١٣)، وَلَا تُخَالِطُونِي بِالْمُصَانَعَةِ (١٤)، وَلَا تَظُنُّوا بِي اسْتِثْقَالَ فِي حَقِّ قِيلِ لِي، وَلَا ائْتِمَاسَ إِعْظَامِ لِنَفْسِي، فَإِنَّهُ مِنْ اسْتِثْقَالِ الْحَقِّ أَنْ يُقَالَ لَهُ أَوْ الْعَيْدَلِ أَنْ يُعْرَضَ عَلَيْهِ، كَانَ الْعَمَلُ بِهِمَا أَثْقَلَ عَلَيْهِ. فَلَا تُكْفُوا عَنْ مَقَالِهِ بِحَقِّ، أَوْ مَشُورِهِ بِعَدْلِ، فَإِنِّي لَسْتُ فِي نَفْسِي بِفَوْقِ أَنْ أُحْطِيَءَ، وَلَا آمَنْ ذَلِكَ مِنْ فِعْلِي، إِلَّا أَنْ يَكْفِيَ اللَّهُ مِنْ نَفْسِي مَا هُوَ أَمْلَكُ بِهِ مِنِّي (١٥)، فَإِنَّمَا أَنَا وَأَنْتُمْ عِبِيدٌ مَمْلُوكُونَ لِرَبِّ لَا رَبَّ غَيْرُهُ، يَمْلِكُ مِنَّا مَا لَا نَمْلِكُ مِنْ أَنْفُسِنَا، وَأَخْرَجَنَا مِمَّا كُنَّا فِيهِ إِلَى مَا صَلَحْنَا عَلَيْهِ، فَأَبْدَلْنَا بَعْدَ الضَّلَالَةِ بِالْهُدَى، وَأَعْطَانَا الْبَصِيرَةَ بَعْدَ الْعَمَى.

(از سخنرانیهای امام علیه السلام در صحرای صَفین است)

۱ حقوق اجتماعی

پس از ستایش پروردگار، خداوند سبحان، برای من، بر شما به جهت سرپرستی حکومت، حَقّی قرار داده، و برای شما همانند حق من، حَقّی تعیین فرموده است، پس حق گسترده تر از آن است که وصفش کنند، ولی به هنگام عمل تنگنایی بی مانند دارد! حق اگر به سود کسی اجرا شود، ناگزیر به زیان او نیز روزی به کار رود، و چون به زیان کسی اجراء شود روزی به سود او نیز جریان خواهد داشت. اگر بنا باشد حق به سود کسی اجراء شود و زیانی نداشته باشد، این مخصوص خدای سبحان است نه دیگر آفریده ها، به خاطر قدرت الهی بر بندگان، و عدالت او بر تمام موجوداتی که فرمانش بر آنها جاری است

لکن خداوند حق خود را بر بندگان، اطاعت خویش قرار داده، و پاداش آن را دو چندان کرده است، از روی بخشندگی، و گشایشی که خواسته به بندگان عطا فرماید.

۲ حقوق متقابل رهبری و مردم

پس، خدای سبحان برخی از حقوق خود را برای بعضی از مردم واجب کرد، و آن حقوق را در برابر هم گذاشت، که برخی از حقوق برخی دیگر را واجب گرداند، و حَقّی بر کسی واجب نمی شود مگر همانند آن را انجام دهد. و در میان حقوق الهی، بزرگ ترین حق، حق رهبر بر مردم و حق مردم بر رهبر است، حق واجبی که خدای سبحان، بر هر دو گروه لازم شمرد، و آن را عامل پایداری پیوند ملت و رهبر، و عزّت دین قرار داد. پس رعیت اصلاح نمی شود جز آن که زمامداران اصلاح گردند، و زمامداران اصلاح نمی شوند جز با درستکاری رعیت. و آنگاه که مردم حق رهبری را اداء کنند، و زمامدار حق مردم را بپردازد، حق در آن جامعه عزّت یابد، و راه های دین پدیدار و نشانه های عدالت برقرار، و سنّت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلّم پدیدار گردد، پس روزگار اصلاح شود و مردم در تداوم حکومت امیدوار و دشمن در آرزوهایش مأیوس می گردد. اما اگر مردم بر حکومت چیره شوند، یا زمامدار بر رعیت ستم کند، وحدت کلمه از بین می رود، نشانه های ستم آشکار، و نیرنگ بازی در دین فراوان می گردد، و راه گسترده سنّت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلّم متروک، هوا پرستی فراوان، احکام دین تعطیل، و بیماری های دل فراوان شود. مردم از اینکه حقّ بزرگی فراموش می شود، یا باطل خطرناکی در جامعه رواج می یابد، احساس نگرانی نمی کنند! پس در آن زمان نیکان خوار، و بدان قدرتمند می شوند، و کیفر الهی بر بندگان بزرگ و دردناک خواهد بود. پس بر شماست که یکدیگر را نصیحت کنید، و نیکو همکاری نمایید.

درست است که هیچ کس نمی تواند حق اطاعت خداوندی را چنانکه باید بگذارد، هر چند در به دست آوردن رضای خدا حریص باشد، و در کار بندگی تلاش فراوان نماید، لکن باید به مقدار توان، حقوق الهی را رعایت کند که یکی از واجبات الهی، یکدیگر را به اندازه توان نصیحت کردن، و بر پا داشتن حق، و یاری دادن به یکدیگر است. هیچ کس هر چند قدر او در حق بزرگ، و ارزش او در دین بیشتر باشد، بی نیاز نیست که او را در انجام حق یاری رسانند، و هیچ کس گرچه مردم او را خوار شمارند، و در دیده ها بی ارزش باشد، کوچک تر از آن نیست که کسی را در انجام حق یاری کند، یا دیگری به یاری او برخیزد. (پس یکی از یاران به پاخاست و با سخنی طولانی امام را ستود، حرف شنوایی و اطاعت از امام را اعلام داشت. آنگاه امام فرمود: کسی که عظمت خدا در جانش بزرگ، و منزلت او در قلبش والاست، سزاوار است که هر چه جز خدا را کوچک شمارد.

و از او سزاوارتر کسی که نعمت های خدا را فراوان در اختیار دارد، و بر خوان احسان خدا نشسته است، زیرا نعمت خدا بر کسی بسیار نگردد جز آن که حقوق الهی بر او فراوان باشد.

۳ روابط سالم و متقابل رهبر و مردم

مردم! از پست ترین حالات زمامداران در نزد صالحان این است که گمان برند آنها دوستدار ستایش اند، و کشور داری آنان بر کبر و خود پسندی استوار باشد»^۱، و خوش ندارم، در خاطر شما بگذرد که من ستایش را دوست دارم، و خواهان شنیدن آن می باشم.

سپاس خدا را که چنین نبودم و اگر ستایش را دوست می داشتم، آن را رها می کردم به خاطر فروتنی در پیشگاه خدای سبحان، و بزرگی و بزرگواری که تنها خدا سزاوار آن است. گاهی مردم، ستودن افرادی را برای کار و تلاش روا می دانند.

اما من از شما می خواهم که مرا با سخنان زیبای خود مستایید «۲»، تا از عهده وظایفی که نسبت به خدا و شما دارم بر آیم، و حقوقی که مانده است بپردازم، و واجباتی که بر عهده من است و باید انجام گیرد اداء کنم، پس با من چنانکه با پادشاهان سرکش سخن می گویند، حرف نزنید، و چنانکه از آدم های خشمگین کناره می گیرند دوری نجوید، و با ظاهر سازی با من رفتار نکنید، و گمان مبرید اگر حقی به من پیشنهاد دهید بر من گران آید، یا در پی بزرگ نشان دادن خویشم، زیرا کسی که شنیدن حق، یا عرضه شدن عدالت بر او مشکل باشد، عمل کردن به آن، برای او دشوارتر خواهد بود «۳».

پس، از گفتن حق، یا مشورت در عدالت خودداری نکنید، زیرا خود را برتر از آن که اشتباه کنم «۴» و از آن ایمن باشم نمی دانم، مگر آن که خداوند مرا حفظ فرماید. پس همانا من و شما بندگان و مملوک پروردگاریم که جز او پروردگاری نیست.

او مالک ما، و ما را بر نفس خود اختیاری نیست. ما را از آنچه بودیم خارج و بدانچه صلاح ما بود در آورد. به جای گمراهی هدایت، و به جای کوری بینایی به ما عطا فرمود.

---

(۱) نفی تفکر: اگوئیسم MSIOGE (خود پسندی، خود کامگی)

(۲) نفی تفکر: اسنویسم، اسنوبری EMSIBBONS- YREBBONS (گرایش به ستودن های غلو آمیز)

(۳) نفی تفکر: دگماتیسیم MSITAMGOD (پذیرش چیزی بدون دلیل و برهان)

(۴) می پرسند اگر امام معصوم است چرا می فرماید، خود را برتر از آن که اشتباه کنم نمی دانم؟ دو پاسخ مطرح است. اول آنکه امام علیه السلام فرمود بدون کمک خدا از اشتباه مصون نمی باشم که خود اثبات عصمت است. دوم- امام علیه السلام در تمام کارهای حکومتی با مشاوران خود مشورت می کرد، و به رأی و نظر آنها عمل می کرد.

فرمانداری را نصب می کرد و بعدها مشخص می شد که آن شخص لایق نبوده، اینگونه نبود که مشورت نکند یا در همه جا از علم غیب کمک بگیرد.

Footnote

(۱). That the innocence of angels is different from the innocence of man needs no detailed discussion. The innocence of angels means that they do not possess the impulse to sin but the innocence of man means that although he has human frailties and passions yet he possesses a peculiar power to resist them and he is not over-powered by them so as to commit sins. This very ability is called innocence and it prevents the rising up of personal passions and impulses. Amir al-mu'minin's saying that "I do not regard myself above erring" refers to those human dictates and passions and his saying that "Allah helps me in avoiding 'errors'" refers to innocence. The same tone is found in the Qur'an in the words of Prophet Yusuf that

I exculpate not myself verily (one's) self is wont to bid (him to) evil except such as my Lord (hath had mercy on; verily my Lord is Oft-forgiving All-merciful. (۱۲:۵۳

Just as in this verse because of the existence of exception its firstpart cannot be used to argue against his innocence similarly due to the existence of the exception "but that Allah helps me in avoiding errors" in Amir al-mu'minin's saying its first part cannot be used to argue against his innocence otherwise the Prophet's innocence too will have to be rejected. In the same way the last sentence of this sermon should not be taken to mean that before the proclamation of prophethood he had been under the influence of pre-Islamic beliefs and that just as others had been unbelievers he too might have been in darkness and misguidance because from his very birth Amir al-mu'minin was brought-up by the Prophet and the effect of his training and up-bringing permeated him. It cannot therefore be imagined that he who had from infancy trod in the foot-prints of the Prophet :would deviate from guidance even for a moment. Thus al-Mas'udi has written

Amir al-mu'minin never believed in any other god than Allah so that there could be the question of his accepting Islam. He rather followed the Prophet in all his actions and (virtually) initiated him and in this very state he attained majority. (Muruj adh-dhahab vol. ۲ p. ۳.

SERMON ۲۱۷

In English

About the excesses of the Quraysh

p: ۱۹۴

O' my Allah! I beseech Thee to take revenge on the Quraysh and those who are assisting them for they have cut asunder my kinship and over-turned my cup and have joined together to contest a right to which I was entitled more than anyone else. They said to me: "If you get your right that will be just but if you are denied the right that too will be just. Endure it with sadness or kill yourself in grief." I looked around but found no one to shield me protect me or help me except the members of my family. I refrained from flinging them into death and therefore closed my eyes despite the dust kept swallowing saliva despite (the suffocation of) grief and endured pangs of anger although it was more bitter than colocynth and more grievous than the bite of knives

as-Sayyid ar-Radi says: This utterance of Amir al-mu'minin has already appeared in an earlier Sermon (١٧١) but I have repeated it here because of the difference of versions

In Arabic

[٢١٧] ومن كلام له عليه السلام

في النظم والتشكى من قريش

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَعِيدُكَ (١) عَلَى قُرَيْشٍ، فَإِنَّهُمْ قَدْ قَطَعُوا رَحِمِي، وَأَكْفَأُوا إِنَانِي (٢)، وَأَجْمَعُوا عَلَيَّ مُبَارَزَتِي حَقًّا كُنْتُ أَوْلَى بِهِ مِنْ غَيْرِي، وَقَالُوا: أَلَا إِنَّ فِي الْحَقِّ أَنْ تَأْخُذَهُ، وَفِي الْحَقِّ أَنْ تُمْنَعَهُ، فَاصْبِرْ مَعْمُومًا، أَوْ مِتْ مُتَأَسِّفًا. فَنَظَرْتُ فَإِذَا لَيْسَ لِي رَافِدٌ (٣)، وَلَا ذَابٌّ (٤) وَلَا مُسَاعِدٌ، إِلَّا أَهْلَ بَيْتِي، فَضَمِنْتُ (٥) بِهِمْ عَنِ الْمَتِيهِ، فَأَغْضَيْتُ عَلَى الْقَدَى (٦)، وَجَرَعْتُ رِيقِي عَلَى الشَّجَا (٧)، وَصَبَرْتُ مِنْ كَظْمِ الْغَيْظِ عَلَى أَمْرٍ مِنَ الْعَلَقِمِ، وَالْمِ لِقَلْبٍ مِنْ خَزِّ الشُّفَارِ (٨).

قال الشريف رضى الله عنه: وقد مضى هذا الكلام فى أثناء خطبه متقدمه، إلا أنى كثرته هاهنا لاختلاف الروايتين.

In Persian

شکوه از قریش

خدایا برای پیروزی بر قریش و یارانشان از تو کمک می خواهم، که پیوند خویشاوندی مرا بریدند، و کار مرا دگرگون کردند، و همگی برای مبارزه با من در حقی که از همه آنان سزاوارترم، متحد گردیدند و گفتند:

«حق را اگر توانی بگیر، و یا اگر تو را از حق محروم دارند، یا با غم و اندوه صبر کن، و یا با حسرت بمیر!» به اطرافم نگریستم دیدم که نه یاورى دارم، و نه کسی از من دفاع و حمایت می کند، جز خانواده ام که مایل نبودم جانشان به خطر افتد. پس خار در چشم فرو رفته، دیده بر هم نهادم، و با گلوی استخوان در آن گیر کرده، جام تلخ را جرعه جرعه نوشیدم، و در فرو خوردن خشم در امری که تلخ تر از گیاه حنظل، و دردناک تر از فرو رفتن تیزی شمشیر در دل بود شکیبایی کردم!

(این گفتار در ضمن خطبه های گذشته آمد لکن به خاطر اختلاف روایت آن را دوباره آوردیم)

Footnote

Here by those whom Allah led from darkness into guidance the reference is to the I-Hadid writes in this connection. Ibn Abi persons whom Amir al-mu connection

The reference here is not to his own self because he had never been an unbeliever so as to have accepted Islam after that but in these words he is referring to those group of (people whom he was addressing. (Sharh Nahj al-balaghah vol. ۱۱ p. ۱۰۸

SERMON ۲۱۸

In English

A part of the mine ammon about those who went to Basrah to fight Amir al-mu'minin

They marched on my officers and the custodians of the public treasury which is still under my control and on the people of a metropolis all of whom were obedient to me and were in allegiance to me. They created division among them instigated their parry against me and attacked my followers. They killed a group of the! by treachery while another group took up swords against them and fought with the swords till they met Allah as adherents .to truth

In Arabic

ومن كلام له عليه السلام

في ذكر السائرين إلى البصره لحربه عليه السلام

فَقَدِمُوا عَلَيَّ عُمَالِي، وَخُزَّانِ بَيْتِ الْمُسْلِمِينَ الَّذِي فِي يَدَيَّ، وَعَلَى أَهْلِ مِصْرٍ، كُلُّهُمْ فِي طَاعَتِي وَعَلَى بَيْعَتِي، فَشَتَّتُوا كَلِمَتَهُمْ، وَأَفْسَدُوا عَلَيَّ جَمَاعَتَهُمْ، وَوَثَبُوا عَلَيَّ شِيعَتِي، فَفَتَلُوا طَائِفَهُ مِنْهُمْ غَدْرًا، وَطَائِفَهُ عَضُّوا عَلَيَّ أَسْيَافِهِمْ (۱)، فَضَارَبُوا بِهَا حَتَّى لَقُوا اللَّهَ صَادِقِينَ.

In Persian

(در باره کسانی که برای جنگ با او به بصره رفتند)

افشای خیانت ناکثان

بر کارگزاران و خزانه داران بیت المال مسلمانان که در فرمان من بودند، و بر مردم شهری که تمامی آنها بر اطاعت من، و وفاداری در بیعت با من وحدت داشتند، هجوم آوردند آنان را از هم پراکندند، و به زیان من، در میانشان اختلاف افکندند، و بر شیعیان من تاختند، گروهی را با نیرنگ کشتند، و گروهی دست بر شمشیر فشرده با دشمن جنگیدند تا صادقانه خدا را ملاقات کردند.

SERMON ۲۱۹

In English

When Amir al-mu'minin passed by the corpses of Talhah ibn 'Ubaydullah and 'Abd ar-Rahman ibn 'Attab ibn Asid who were both killed in the battle of Jamal he said

Abu Muhammad (Talhah) lies here away from his own place. By Allah I did not like that the Quraysh should lie killed under the stars. I have avenged myself with the descendants of 'Abd Manaf but the chief persons of Banu Jumah (۱) have escaped me. They had stretched their necks towards a matter for which they were not suited and therefore their necks were broken before they reached the goal

In Arabic

[۲۱۹] ومن كلام له عليه السلام

لَمَّا مر بطلحه بن عبد الله وعبدالرحمن بن عتاب بن أسيد وهما قتيلا ن يوم الجمل:

لَقَدْ أَصْبَحَ أَبُو مُحَمَّدٍ بِهَذَا الْمَكَانِ غَرِيبًا! أَمَا وَاللَّهِ لَقَدْ كُنْتُ أَكْرَهُ أَنْ تَكُونَ قُرَيْشٌ قَتَلِي تَحْتَ بُطُونِ الْكَوَاكِبِ! أَدْرَكْتُ وَتَرَى (۱) مِنْ بَنِي عَبْدِ مَنْافٍ، وَأَفَلَتْنِي أَعْيَانُ بَنِي جُمَحٍ، لَقَدْ أَتَلَعُوا (۲) أَعْنَاقَهُمْ إِلَى أَمْرٍ لَمْ يَكُونُوا أَهْلَهُ فَوَقَّصُوا (۳) دُونَهُ.

In Persian

(در میدان نبرد جمل در سال ۳۶ هجری وقتی به جنازه طلحه «۱» و عبد الرحمن بن عتاب «۲» رسید فرمود)

تأسف بر کشتگان جمل

ابو محمد (طلحه) در این مکان، غریب مانده است! به خدا سوگند خوش نداشتم قریش را زیر تابش ستارگان کشته و افتاده بینم! به خونخواهی، بر فرزندان «عبد مناف» دست یافتم، ولی سر کردگانی «بنی جمح» از دستم گریختند، آنان برای کاری که در شأن آنها نبود سر بر افراشتند، و پیش از رسیدن به آن سرکوب شدند.

(۱) طلحه، پسر عبد الله، پدرش از قبیله بنی تمیم و مادرش دختر عبد الله بن عماد بود که در جنگ جمل مروان بن حکم با تیری او را کشت.

(۲) عتاب نوه امیه بن عبد الشمس بود.

Footnote

In the battle of Jamal a group of Banu Jumah was with 'A'ishah but the chief men of (۱). this group fled away from the battle-field. Some of them were: 'Abdullah at-Tawil ibn Safwan Yahya ibn Hakim 'Amir ibn Mas'ud and Ayyub ibn Habib. From this group (Banu Jumah) only two persons were killed

SERMON ۲۲۰

In English

Qualities of the God-fearing and the pious

He (the believer) kept his mind alive and killed (the desires of) his heart till his body became thin his bulk turned light and an effulgence of extreme brightness shone for him. It lighted the way for him and took him on the (right) path. Different doors led him to the door of safety and the place of (his permanent) stay. His feet balancing his body became fixed in the position of safety and comfort because he kept his heart (in good acts) and pleased his Allah

In Arabic

[۲۲۰] ومن كلام له عليه السلام

في وصف السالك الطريق إلى الله سبحانه

قَدْ أَحْيَا عَقْلَهُ (۱) ، وَأَمَاتَ نَفْسَهُ (۲) ، حَتَّى دَقَّ جِلْدُهُ (۳) ، وَلَطَفَ غَلِيظُهُ (۴) ، وَبَرَقَ لَهُ لَامِعٌ كَثِيرُ الْبُرْقِ ، فَأَبَانَ لَهُ الطَّرِيقَ ، وَسَيَّلَكَ بِهِ السَّبِيلَ ، وَتَدَا فَعْتَهُ (۵) الْأَبْوَابُ إِلَى بَابِ السَّلَامَةِ ، وَدَارَ الْإِقَامَةِ ، وَثَبَّتَ رِجْلَاهُ بِطَمَئِنِينَ بِيَدِنِهِ فِي قَرَارِ الْأَمْنِ وَالرَّاحَةِ ، بِمَا اسْتَعْمَلَ قَلْبُهُ ، وَأَرْضَى رَبَّهُ .

In Persian

پوینده راه خدا

عقلش را زنده کرد و نفس خویش را کشت، تا آنجا که جسمش لاغر، و خشونت اخلاقش به نرمی گرایید، برقی پر نور برای او درخشید و راه را برای او روشن کرد و در راه راست او را کشاند و از دری به در دیگر برد تا به در سلامت و سرای جاودانه رساند، که دو پای او در قرارگاه امن با آرامش تن، استوار شد. این، پاداش آن بود که دل را درست به کار گرفت، و پروردگار خویش را راضی کرد.

SERMON ۲۲۱

In English

Amir al-mu'minin recited the verse

(Engage (your) vying in exuberance until ye come to the graves. (۱) (Qur'an ۱۰۲:۱-۲)

:Then he said

How distant (from achievement) is their aim how neglectful are these visitors and how difficult is the affair. They have not taken lessons from things which are full of lessons but they took them from far off places. Do they boast on the dead bodies of their fore-fathers or do they regard the number of dead persons as a ground for feeling boastful of their number? They want to revive the bodies that have become spiritless and the movements that have ceased. They are more entitled to be a source of lesson than a source of pride. They are more suitable for being a source of humility than of honour. They looked at them with weak-sighted eyes and descended into the hollow of ignorance. If they had asked about them from the dilapidated houses and empty courtyards they would have said that they went into the earth in the state of misguidance and you too are heading ignorantly towards them. You trample their skulls want to raise constructions on their corpses you graze what they have left and live in houses which they have vacated. The days (that lie) between them and you are also bemoaning you and reciting elegies over you

They are your fore-runners in reaching the goal and have arrived at the watering places before you. They had positions of honour and plenty of pride. They were rulers and holders of positions. Now they have gone into the interstice where earth covers them from above and is eating their flesh and drinking their blood. They lie in the hollows of their graves lifeless no more growing and hidden not to be found. The approach of dangers does not frighten them and the adversity of circumstances does not grieve them. They do not mind earthquakes nor do they pay heed to thunders. They are gone and not expected back. They are existent but unseen. They were united but are now dispersed. They were friendly and are now separated

Their accounts are unknown and their houses are silent not because of length of time or distance of place but because they have been made to drink the cup (of death) which has changed their speech into dumbness their hearing into deafness and their movements into stillness. It seems as though they are fallen in slumber. They are neighbours not feeling affection for each other or friends who do not meet each other

The bonds of their knowing each other have been worn out and the connections of their friendship have been cut asunder. Everyone of them is therefore alone although they are a group and they are strangers even though friends. They are unaware of morning after a night and of evening after a day. The night or the day when they departed has become ever existent for them. (۲) They found the dangers of their placed of stay more serious than they had apprehended and they witnessed that its signs were greater than they had guessed. The two objectives (namely paradise and hell) have been stretched for them upto a point beyond the reach of fear or hope. Had they been able to speak they would have become dumb to describe what they witnessed or saw

Even though their traces have been wiped out and their news has stopped (circulating) eyes are capable of drawing a lesson as they looked at them ears of intelligence heard them and they spoke without uttering words. So they said that handsome faces have been destroyed and delicate bodies have been smeared with earth. We have put on a worn-out shroud. The narrowness of the grave has overwhelmed us and strangeness has spread among us. Our silent abodes have been ruined. The beauty of our bodies has disappeared. Our known features have become hateful. Our stay in the places of strangeness has become long. We do not get relief from pain nor widening from narrowness.

Now, if you portray them in your mind or if the curtains concealing them are removed from them for you in this state when their ears have lost their power and turned deaf their eyes have been filled with dust and sunk down their tongues which were very active have been cut into pieces their hearts which were ever wakeful have become motionless in their chests in every limb of theirs a peculiar decay has occurred which has deformed it and has paved the way for calamity towards it all these lie powerless with no hand to help them and no heart to grieve over them (then) you would certainly notice the grief of (their) hearts and the dirt of (their) eyes.

Every trouble of theirs is such that its position does not change and the distress does not clear away. How many a prestigious body and amazing beauty the earth has swallowed although when in the world he enjoyed abundant pleasures and was nurtured in honour. He clung to enjoyments (even) in the hour of grief. If distress befell him he sought refuge in consolation (derived) through the pleasures of life and playing and games. He was laughing at the world while the world was laughing at him because of his life full of forgetfulness. Then time trampled him like thorns the days weakened his energy and death began to look at him from near. Then he was overtaken by a grief which he had never felt and ailments appeared in place of the health he had previously possessed.

He then turned to that with which the physician had made him familiar namely suppressing the hot (diseases) with cold (medicines) and curing the cold with hot doses but the cold things did nothing save aggravate the hot ailments while the hot ones did nothing except increasing the coldness nor did he acquire temperateness in his constitution but rather every ailment of his increased till his physicians became helpless his attendants grew loathsome and his own people felt disgusted from describing his disease avoided answering those who enquired about him and quarrelled in front of him about the serious news which they were concealing from him. Thus someone would say "his condition is what it is" and would console them with hopes of his recovery while another one would advocate patience on missing him recalling to them the calamities that .had befallen the earlier generations

In this state when he was getting ready to depart from the world and leave his beloved ones such a serious choking overtook him that his senses became bewildered and the dampness of his tongue dried up. Now there was many an important question whose reply he knew about he could not utter it and many a voice that was painful for his heart that he heard but remained (unmoved) as though he was deaf the voice of either and elder whom he used to respect or of a younger whom he used to caress. The pangs of death are too hideous to be covered by description or to be appreciated by the hearts of .the people in this world

[٢٢١] ومن كلام له عليه السلام

قاله بعد تلاوته: (أَلْهَاكُمْ التَّكَاثُرُ (١) * حَتَّى زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ)

يَا لَهُ مَرَامًا (٢) مَا أَبْعَدَهُ! وَزُورًا (٣) مَا أَغْفَلَهُ (٤)! وَخَطِرًا مَا أَفْطَعَهُ! لَقَدْ اسْتَحْلَوْا (٥) مِنْهُمْ أَيْ مُدَّكِر (٦) ، وَتَنَاوَشُوهُمْ (٧) مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ! أَفِمْصَارِعَ آبَائِهِمْ يَفْخَرُونَ! أَمْ بَعْدِيدِ الْهَلْكَى يَتَكَاثَرُونَ! يَزْتَجِعُونَ مِنْهُمْ أَجْسَادًا حَوِثًا (٨) ، وَحَرَكَاتٍ سَكَنَتْ، وَلَأَنَّ يَكُونُوا عَبْرًا، أَحَقُّ مِنْ أَنْ يَكُونُوا مُفْتَخِرًا، وَلِأَنَّ يَهْبِطُوا بِهِمْ جَنَابَ ذَلِّهِ، أَحَجِّى (٩) مِنْ أَنْ يَقَوْمُوا بِهِمْ مَقَامَ عِزِّهِ! لَقَدْ نَظَرُوا إِلَيْهِمْ بِأَبْصَارِ الْعَشْوَةِ (١٠) ، وَضَرَبُوا مِنْهُمْ فِي غَمْرِهِ جَهْلًا، وَلَوْ اسْتَنْطَقُوا عَنْهُمْ عَرَصَاتِ تِلْكَ الدِّيَارِ الْخَاوِيَةِ (١١) ، وَالرُّيُوعِ (١٢) الْخَالِيَةِ، لَقَالَتْ: ذَهَبُوا فِي الْأَرْضِ ضَلَالًا (١٣) ، وَذَهَبْتُمْ فِي أَعْقَابِهِمْ جَهْلًا، تَطَّأُونَ فِي هَامِهِمْ (١٤) ، وَتَسْتَنْبِتُونَ (١٥) فِي أَجْسَادِهِمْ، وَتَرْتَعُونَ (١٦) فِيمَا لَفَّطُوا، وَتَسْكُنُونَ فِيمَا حَرَّبُوا، وَإِنَّمَا الْأَيَّامُ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ بَوَاكٍ (١٧) وَنَوَائِحٍ (١٨) عَلَيْكُمْ.

أَوْلَيْكُمْ سَلْفُ غَايَتِكُمْ (١٩) ، وَفَرَّاطُ (٢٠) مَنَاهِلِكُمْ (٢١) ، الَّذِينَ كَانَتْ لَهُمْ مَقَاوِمُ (٢٢) الْعِزِّ، وَحَلَبَاتُ (٢٣) الْفَخْرِ، مُلُوكًا وَسُوقًا (٢٤) ، سَيْلُوكُوا فِي بَطُونِ الْبُرُزِخِ (٢٥) سَبِيلًا سَلَّطَتِ الْأَرْضُ عَلَيْهِمْ فِيهِ، فَأَكَلَتْ مِنْ لُحُومِهِمْ، وَشَرِبَتْ مِنْ دِمَائِهِمْ، فَأَصْبَحُوا فِي فِجَوَاتِ (٢٦) قُبُورِهِمْ جَمَادًا لَا يَنْمُونَ (٢٧) ، وَضِعَ مَارًا (٢٨) لَا يُوحِدُونَ، لَا يُفْرِعُهُمْ وَرُودُ الْأَهْوَالِ، وَلَا يَحْزُنُهُمْ تَنَكُّرُ الْأَحْوَالِ، وَلَا يَحْفَلُونَ (٢٩) بِالرَّوَاكِيفِ (٣٠) ، وَلَا يَأْذَنُونَ (٣١) لِلْقَوَاصِفِ (٣٢) ، غِيْبًا لَا يُنْتَظَرُونَ، وَشُهُودًا لَا يَحْضُرُونَ، وَإِنَّمَا كَانُوا جَمِيعًا فَتَشَتَّتُوا، وَالْأَفَا (٣٣) فَافْتَرَقُوا، وَمَا عَنْ طُولِ عَهْدِهِمْ، وَلَا بُعْدِ مَحَلِّهِمْ، عَمِيَتْ أَخْبَارُهُمْ، وَصَيَّمَتْ (٣٤) دِيَارُهُمْ، وَلَكِنَّهُمْ سَقُوا كَأْسًا يَدَّلْتُهُمْ بِالنُّطْقِ خَرَسًا، وَبِالسَّمْعِ صَمَمًا، وَبِالْحَرَكَاتِ سَيْكُونًا، فَكَأَنَّهُمْ فِي اِرْتِحَالِ الصَّفَةِ (٣٥) صَيْرَعِي (٣٦) سَيَاتِ (٣٧) ، جِيرَانٌ لَا يَتَأَنَسُونَ، وَأَجْبَاءٌ لَا يَتَرَاوَرُونَ، بَلِيَّتٌ (٣٨) بَيْنَهُمْ عَرَا (٣٩) التَّعَارُفِ، وَأَنْقَطَعَتْ مِنْهُمْ أَسْبَابُ الْإِحَاءِ، فَكُلُّهُمْ وَحِيدٌ وَهُمْ جَمِيعٌ، وَبِجَانِبِ الْهَجْرِ وَهُمْ أَحِلَاءٌ، لَا يَتَعَارَفُونَ لِلَّيْلِ صَبَاحًا، وَلَا لِلنَّهَارِ مَسَاءً.

أَيُّ الْجَدِيدَيْنِ (٤٠) طَعَنُوا فِيهِ كَانَ عَلَيْهِمْ سَيْرُ مَدَا، شَاهِدُوا مِنْ أخطارِ دَارِهِمْ أَفْطَحَ مِمَّا خَافُوا، وَرَأَوْا مِنْ آيَاتِهَا أَعْظَمَ مِمَّا قَدَّرُوا، فَكَلَّا
الْعَائِيَيْنِ (٤١) مُدَّتْ لَهُمْ إِلَى مَبَاءِهِ (٤٢)، فَاتَتْ مَبَالِغَ الْخَوْفِ وَالرَّجَاءِ. فَلَوْ كَانُوا يَنْطِقُونَ بِهَا لَعَيُوا (٤٣) بِصِفِهِ مَا شَاهَدُوا وَمَا عَابُوا.

وَلَيْتَ عَمِيَّتَ آثَارُهُمْ، وَأَنْقَطَعَتْ أَخْبَارُهُمْ، لَقَدْ رَجَعَتْ فِيهِمْ أَبْصَارُ الْعَبْرِ (٤٤)، وَسَمِعَتْ عَنْهُمْ آذَانَ الْعُقُولِ، وَتَكَلَّمُوا مِنْ غَيْرِ جِهَاتِ
النُّطْقِ، فَقَالُوا: كَلَّحَتْ (٤٥) الْوُجُوهُ النَّوَاضِرُ (٤٦)، وَخَوَّتِ (٤٧) الْأَجْسَادُ النَّوَاعِمَ، وَلَيْسَ بِنَا أَهْدَامَ (٤٨) الْبَلَى، وَتَكَاءَ دَنَا (٤٩) ضَيْقُ
الْمُضْجِعِ، وَتَوَارَتْ الْوُحْشَةُ، وَتَهَكَّمَتْ (٥٠) عَلَيْنَا الرُّبُوعُ (٥١) الصُّمُوتُ (٥٢)، فَانْمَحَتْ مَحَاسِنُ أَجْسَادِنَا، وَتَنَكَّرَتْ مَعَارِفُ صُورِنَا،
وَطَالَتْ فِي مَسَاكِنِ الْوُحْشَةِ إِقَامَتُنَا، وَلَمْ نَجِدْ مِنْ كَرْبِ فَرْجًا، وَلَا مِنْ ضَيْقٍ مُتَّسَعًا! (١٩٧)

فَلَوْ مَنَلْتَهُمْ بَعْقِدَكَ، أَوْ كَشَفَ عَنْهُمْ مَحْجُوبَ الْغَطَاءِ لَمَكَ، وَقَدِ ارْتَسَيْخَتْ (٥٣) أَسْمَاعُهُمْ بِالْهَوَامِّ (٥٤) فَاسْتَيْكَّتْ (٥٥)، وَانْتَحَلَتْ
أَبْصَارُهُمْ بِالْتَرَابِ فَخَسَفَتْ (٥٦)، وَتَقَطَّعَتْ الْأَلْسِنَةُ فِي أَفْوَاهِهِمْ بَعْدَ ذَلَّاقَتِهَا (٥٧)، وَهَمَيْدَتِ الْقُلُوبُ فِي صُدُورِهِمْ بَعْدَ يَقْظَتِهَا، وَعَاثَ
(٥٨) فِي كُلِّ جَارِحَةٍ مِنْهُمْ جَدِيدٌ بَلَى (٥٩) سَمَّجَهَا (٦٠)، وَسَيَّهَلَ طُرُقَ الْآفَةِ إِلَيْهَا، مُسْتَسْلِمَاتٍ فَلَا أَيْدٍ تَدْفَعُ، وَلَا قُلُوبَ تَجْزَعُ، لَرَأَيْتَ
أَشْجَانَ قُلُوبِ (٦١)، وَأَقْدَاءَ عُيُونِ (٦٢)، لَهُمْ فِي كُلِّ فِطَاعَةٍ صَفْهُ حَالٍ لَا تَنْتَقِلُ، وَغَمْرَةٌ (٦٣) لَا تَنْجَلِي. فَكَمْ أَكَلَتِ الْأَرْضُ مِنْ عَزِيرِ
جَسَدٍ، وَأَنْبَقِ (٦٤) لَوْنٍ، كَانَ فِي الدُّنْيَا غَدِيًّا (٦٥) تَرَفٍ، وَرَبِيبٍ (٦٦) شَرَفٍ! يَنْتَعِلُ (٦٧) بِالسُّرُورِ فِي سَاعَةِ حُزْنِهِ، وَيَنْزِعُ إِلَى السَّلْوَةِ
(٦٨) إِنْ مُصِيبَةٌ نَزَلَتْ بِهِ، ضَنَّأَ (٦٩) بَعْضَارَهُ (٧٠) عَيْشِهِ، وَشَحَّاحَهُ (٧١) بِلَهْوِهِ وَلَعِبِهِ! فَبَيْنَا هُوَ يَضْحَكُ إِلَى الدُّنْيَا وَتَضْحَكُ إِلَيْهِ فِي ظِلِّ
عَيْشٍ غَفُولٍ (٧٢)، إِذْ وَطِئَ الدَّهْرُ بِهِ حَسَكَهُ (٧٣)، وَنَقَضَتِ الْأَيَّامُ قُوَاهُ، وَنَظَرَتْ إِلَيْهِ الْحُتُوفُ (٧٤) مِنْ كَنْبٍ (٧٥)، فَخَالَطَهُ (٧٦) بَثُّ
(٧٧) لَا يَعْرِفُهُ، وَنَجِيًّا (٧٨) هَمٌّ مَا كَانَ يَجِدُهُ، وَتَوَلَّدَتْ فِيهِ فِتْرَاتٌ (٧٩) عِلَلٍ، آتَسَ مَا كَانَ بِصَةِ حَيْتِهِ، فَفَزَعَ إِلَى مَا كَانَ عَوْدَهُ الْأَطْبَاءُ مِنْ
تَسْكِينِ الْحَارِّ بِالْقَارِّ (٨٠)، وَتَحْرِيكِ الْبَارِدِ بِالْحَارِّ، فَلَمْ يُطْفِئْ بِبَارِدٍ إِلَّا ثَوْرَ حَرَارَةٍ، وَلَا حَرَّكَ بِحَارٍّ إِلَّا هَيَّجَ بُرُودَهُ، وَلَا اعْتَدَلَ بِمُمَارِجِ
(٨١) لِنَلَمَكَ الطَّبَائِعِ إِلَّا أَمِيدًا مِنْهَا كُلِّ ذَاتِ دَاءٍ، حَتَّى فَتَرَ مُعَلَّلَهُ (٨٢)، وَذَهَلَ مُمَرِّضُهُ، وَتَعَايَا (٨٣) أَهْلُهُ بِصِفِهِ دَائِهِ. وَخَرَسُوا عَنْ جَوَابِ
السَّائِلِينَ عَنْهُ، وَتَنَازَعُوا دُونَهُ شَجِيًّا خَبِرَ يَكْتُمُونَهُ، فَقَائِلٌ يَقُولُ: هُوَ لِمَا بِهِ (٨٤)، وَمَمْنٌ (٨٥) لَهُمْ إِيَابٌ (٨٦) عَرِيفِيَّةٍ، وَمُصَبِّرٌ لَهُمْ عَلَى
فَقْدِهِ، يَذْكُرُهُمْ أَسَى (٨٧) الْمَاضِيَةِ مِنْ مَنْ قَبْلِهِ. فَبَيْنَا هُوَ كَذَلِكَ عَلَى جَنَاحٍ مِنْ فِرَاقِ الدُّنْيَا، وَتَرَكِ الْمَآجِبِ، إِذْ عَرَضَ لَهُ عَارِضٌ مِنْ
غُضْبِهِ، فَتَحَيَّرَتْ نَوَافِدُ فِطْنَتِهِ (٨٨)، وَبَسَّتْ رُطُوبُهُ لِسَانِهِ، فَكَمْ مِنْ مُهْمٍ مِنْ جَوَابِهِ عَرَفَهُ فَعَيَّ (٨٩) عَنْ رَدِّهِ، وَدُعَاءٍ مُؤَلِّمٍ لِقَلْبِهِ سَمِعَهُ
فَتَصَدَّامَ عَنْهُ، مِنْ كَبِيرٍ كَانَ يُعْظَّمُهُ، أَوْ صَغِيرٍ كَانَ يَرْحَمُهُ! وَإِنَّ لِلْمَوْتِ لَعَمْرَاتٍ (٩٠) هِيَ أَفْطَحَ مِنْ أَنْ تُسَدَّ تَغْرُقَ بِصَةِ فِهِ، أَوْ تَعْتَدِلَ عَلَى
عُقُولِ (٩١) أَهْلِ الدُّنْيَا.

(پس از خواندن آیه ۱ سوره تکوین «افزون طلبی شما را به خود مشغول داشته تا آنجا که به دیدار قبرها رفتید؟» «۱» فرمود)

۱ هشدار از غفلت زدگی ها

شگفتا چه مقصد بسیار دوری و چه زیارت کنندگان بیخبری و چه کار دشوار و مرگباری! پنداشتند که جای مردگان خالی است، آنها که سخت مایه عبرتند، و از دور با یاد گذشتگان، فخر می فروشند. آیا به گورهای پدران خویش می نازند؟ و یا به تعداد فراوانی که در کام مرگ فرو رفته اند؟ آیا خواهان بازگشت اجساد هستند که پوسیده شده؟ و حرکاتشان به سکون تبدیل گشت؟ آنها مایه عبرت باشند سزاوارتر است تا تفاخر! اگر با مشاهده وضع آنان به فروتنی روی آورند عاقلانه تر است تا آنان را وسیله فخر فروشی قرار دهند! اما بدانها با دیده های کم سو نگریستند، و با کوته بینی در امواج نادانی فرو رفتند، اگر حال آنان را از خانه های ویران، و سرزمین های خالی از زندگان، می پرسیدند، پاسخ می دادند:

آنان با گمراهی در زمین فرو خفتند، و شما ناآگاهانه دنباله روی آنان شدید. بر روی کاسه های سر آنها راه می روید، و بر روی جسدهایشان زراعت می کنید، و آنچه به جا گذاشته اند می خورشید، و بر خانه های ویران آنها مسکن گرفته اید، و روزگاری که میان آنها و شماست بر شما گریه و زاری می کند، آنها پیش از شما به کام مرگ فرو رفتند، و برای رسیدن به آبشخور، از شما پیشی گرفتند.

۲ شرح حالات رفتگان

در حالی که آنها دارای عزت پایدار، و درجات والای افتخار بودند. پادشاهان حاکم، یا رعیت سر فراز بودند که سرانجام به درون برزخ راه یافتند، و زمین آنها را در خود گرفت، و از گوشت بدن های آنان خورد، و از خون آنان نوشید، پس در شکاف گورها بی جان و بدون حرکت پنهان مانده اند. نه از دگرگونی ها نگرانند و نه از زلزله ها ترسناک، و نه از فریادهای سخت هراسی دارند.

غائب شدگانی که کسی انتظار آنان را نمی کشد، و حاضرانی که حضور نمی یابند، اجتماعی داشتند و پراکنده شدند، با یکدیگر مهربان بودند و جدا گردیدند اگر یادشان فراموش گشت، یا دیارشان ساکت شد، برای طولانی شدن زمان یا دوری مکان نیست، بلکه جام مرگ نوشیدند.

گویا بودند و لال شدند، شنوا بودند و کر گشتند، و حرکاتشان به سکون تبدیل شد، چنان آرمیدند که گویا بیهوش بر خاک افتاده و در خواب فرو رفته اند. همسایگانی هستند که با یکدیگر انس نمی گیرند و دوستانی اند که به دیدار یکدیگر نمی روند.

پیوندهای شناسایی در میانشان پوسیده، و اسباب برادری قطع گردیده است. با اینکه در یک جا گرد آمده اند تنهائند، رفیقان یکدیگرند و از هم دورند، نه برای شب صبحگاهی می شناسند، و نه برای روز شامگاهی. شب، یا روزی که به سفر مرگ رفته اند برای آنها جاویدان است. خطرات آن جهان را وحشتناک تر از آنچه می ترسیدند یافتند، و نشانه های آن را بزرگ تر از آنچه می پنداشتند مشاهده کردند.

برای رسیدن به بهشت یا جهنم، تا قرارگاه اصلی شان مهلت داده شدند، و جهانی از بیم و امید برایشان فراهم آمد. اگر می خواستند آنچه را که دیدند توصیف کنند، زبانشان عاجز می شد.

۳ پیام مردگان!

حال اگر چه آثارشان نابود، و اخبارشان فراموش شده، اما چشم های عبرت بین، آنها را می نگرد، و گوش جان اخبارشان را می شنود، که با زبان دیگری با ما حرف می زنند و می گویند: چهره های زیبا پژمرده و بدن های ناز پرورده پوسیده شد، و بر اندام خود لباس کهنگی پوشانده ایم، و تنگی قبر ما را در فشار گرفته، وحشت و ترس را از یکدیگر به ارث برده ایم، خانه های خاموش قبر بر ما فرو ریخته، و زیبایی های اندام ما را نابود، و نشانه های چهره های ما را دگرگون کرده است.

اقامت ما در این خانه های وحشت زا طولانی است، نه از مشکلات رهایی یافته، و نه از تنگی قبر گشایشی فراهم شد. مردم! اگر آنها را در اندیشه خود بیاورید، یا پرده ها کنار رود، مردگان را در حالتی می نگرید که حشرات گوش هایشان را خورده، چشم هایشان به جای سرمه پر از خاک گردیده، و زبان هایی که با سرعت و فصاحت سخن می گفتند پاره پاره شده، قلب ها در سینه ها پس از بیداری به خاموشی گراییده، و در تمام اعضای بدن پوسیدگی تازه ای آشکار شده، و آنها را زشت گردانیده، و راه آفت زدگی بر اجسادشان گشوده شده، همه تسلیم شده، نه دستی برای دفاع، و نه قلبی برای زاری دارند. و آنان را می بینی که دل های خسته از اندوه، و چشم های پر شده از خاشاک دارند، و حالات اندوهناک آنها دگرگونی ایجاد نمی شود و سختی های آنان بر طرف نمی گردد.

۴ عبرت از گذشتگان

آه! زمین چه اجساد عزیز و خوش سیمایی را که با غذاهای لذیذ و رنگین زندگی کردند، و در آغوش نعمت ها پروراندند شدند به کام خویش فرو برد.

آنان که می خواستند با شادی غم های را از دل بیرون کنند، و به هنگام مصیبت با سرگرمی ها، صفای عیش خود را برهم نزنند، دنیا به آنها و آنها به دنیا می خندیدند، و در سایه خوشگذرانی غفلت زا، بی خیر بودند که روزگار با خارهای مصیبت زا آنها را در هم کوبید و گذشت روزگار توانایی شان را گرفت، مرگ از نزدیک به آنها نظر دوخت، و غم و اندوهی که انتظارش را نداشتند آنان را فرا گرفت، و غصه های پنهانی که خیال آن را نمی کردند، در جانشان راه یافت، در حالی که با سلامتی انس داشتند انواع بیماری ها در پیکرشان پدید آمد، و هراسناک به اطباء، که دستور دادند گرمی را با سردی، و سردی را با گرمی درمان کنند روی آورند که بی نتیجه بود، زیرا داروی سردی، گرمی را علاج نکرد، و آنچه برای گرمی به کار بردند، سردی را بیشتر ساخت، و ترکیبات و اخلاط، مزاج را به اعتدال نیاورد، جز آن که آن بیماری را فزونی داد، تا آنجا که درمان کننده خسته، و پرستار سرگردان، و خانواده از ادامه بیماری ها سست و ناتوان شدند، و از پاسخ پرسش کنندگان درماندند، و در باره همان خبر حزن آوری که از او پنهان می داشتند در حضورش به گفتگو پرداختند.

۵ سختی های لحظه مرگ

یکی می گفت تا لحظه مرگ بیمار است، دیگری در آروزی شفا یافتن بود، و سومی خاندانش را به شکیبایی در مرگش دعوت می کرد، و گذشتگان را به یاد می آورد. در آن حال که در آستانه مرگ، و ترک دنیا، و جدایی با دوستان بود، ناگهان اندوهی سخت به او روی آورد، فهم و درکش را گرفت، زبانش به خشکی گرایید. چه مطالب مهمی را می بایست بگوید که زبانش از گفتن آنها باز ماند، و چه سخنان دردناکی را از شخص بزرگی که احترامش را نگه می داشت، یا فرد خردسالی که به او ترحم می کرد، می شنید و خود را به کوری می زد. همانا مرگ سختی هایی دارد که هراس انگیز و وصف ناشدنی است، و برتر از آن است که عقل های اهل دنیا آن را درک کند.

(۱) ابن ابی الحدید می گوید از روزی که این خطبه را یافتم تاکنون که پنجاه سال است حدود ۱۰۰۰ بار آن را خواندم و در هر بار در دلم، ترس، لرزش، و پند پذیری تازه ای بوجود آمد. «شرح ابن ابی الحدید معتزلی، ج ۱۱، ص ۱۵۳».

Footnote

The genesis of the descending of this verse is that the tribes of Banu 'Abd Manaf and (۱) Banu Sahm began to boast against each other over the abundance of their wealth and the number of their tribesmen and in order to prove they had a greater number each one began to include their dead as well whereupon this verse was revealed to the effect that abundance of riches and majority in numbers has made you so forgetful that you count the dead also with the living. This verse is also taken to mean that abundance of riches and progeny has made you forgetful till you reached the graves but the utterance of Amir al-mu'minin supports the first meaning

This means that for him he who dies in the day it is always day whereas for him who .(۲) dies in the night the darkness of night never dispels because they are at a place where there is no turning of the moon and the sun and no rotation of the nights and the days.

:The same meaning has been expressed by a poet like this

There is sure to be a day without a night

.Or a night that would come without a day

SERMON ۲۲۲

In English

:Delivered after reciting the verse

therein declare glory unto Him in the mornings and the evenings; Men whom neither . . . merchandise nor any sale diverteth from the remembrance of Allah and constancy in prayer and paying the poor-rate; they fear the day when the hearts and eyes shall writhe (of the anguish. (Qur'an ۲۴:۳۶-۳۷

Certainly Allah the Glorified the Sublime has made His remembrance the light for hearts which hear with its help despite deafness see with its help despite blindness and become submissive with its help despite unruliness. In all the periods and times when there were no prophets there have been persons with whom Allah precious are His bounties whispered through their wits and spoke through their minds. With the help of the bright awakening of their ears eyes and hearts they keep reminding others of the remembrance of the days of Allah and making others feel fear for Him like guide-points in wildernesses. Whoever adopts the middle way they praise his ways and give him the tidings of deliverance but whoever goes right and left they vilify his ways and frighten him with ruin.

.In this way they served as lamps in these darknesses and guides through these doubts

There are some people devoted to the remembrance (of Allah) who have adopted it in place of worldly matters so that commerce or trade does not turn them away from it. They pass their life in it. They speak into the ears of neglectful persons warning against matters held unlawful by Allah they order them to practise justice and themselves keep practising it and they refrain them from the unlawful and themselves refrain from it. It is as though they have finished the journey of this world towards the next world and have beheld what lies beyond it. Consequently they have become acquainted with all that befell them in the interstice during their long stay therein and the Day of Judgement fulfils its promises for them. Therefore they removed the curtain from these things for the people of the world till it was as though they were seeing what people did not see and were hearing what people did not hear

If you picture them in your mind in their admirable positions and well-known sittings when they have opened the records of their actions and are prepared to render an account of themselves in respect of the small as well as the big things they were ordered to do but they failed to do or were ordered to refrain from but they indulged therein and they realised the weight of their burden (of bad acts) on their backs and they felt too weak to bear them then they wept bitterly and spoke to each other while still crying and bewailing to Allah in repentance and acknowledgement (of their shortcomings) you would find them to be emblems of guidance and lamps in darkness angels would be surrounding them peace would be descending upon them the doors of the sky would be opened for them and positions of honour would be assigned to them in the place of which Allah had informed them. Therefore He has appreciated their actions and praised their position. They call Him and breathe in the air of forgiveness they are ever needy of His bounty and remain humble before His greatness the length of their grief has pained their hearts and the length of weeping their eyes. They knock at every door of inclination towards Allah. They ask Him Whom generosity does not make destitute and from Whom those who approach Him do not get disappointed

Therefore take account of yourself for your own sake because the account of others will
.be taken by one other than you

In Arabic

[٢٢٢] ومن كلام له عليه السلام

قاله عند تلاوته: (يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ)

إِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ جَعَلَ الذِّكْرَ (١) جِلَاءً (٢) لِلْقُلُوبِ، تَسْمَعُ بِهِ بَعْدَ الْوُقُوفِ (٣)، وَتُبْصِرُ بِهِ بَعْدَ الْعَشْوَةِ (٤)، وَتَنْفَادُ بِهِ بَعْدَ الْمَعَانَدَةِ، وَمَا بَرِحَ لِلَّهِ عَزَّتْ آلاؤُهُ فِي الْبُرْهَةِ بَعْدَ الْبُرْهَةِ، وَفِي أَرْزَامِ الْفِتْرَاتِ (٥)، عِبَادٌ نَاجَاهُمْ (٦) فِي فِكْرِهِمْ، وَكَلَمَهُمْ فِي ذَاتِ عَقُولِهِمْ، فَاسْتَصْبَحُوا (٧) بِثُورٍ يَقْظُهُ فِي الْأَبْصَارِ وَالْأَسْمَاعِ وَالْأَفْئِدَةِ، يُدْكَرُونَ بِأَيَّامِ اللَّهِ، وَيُخَوِّفُونَ مَقَامَهُ، بِمَنْزِلَةِ الْأَدْلَةِ (٨) فِي الْفُلُوتِ (٩)، مَنْ أَخَذَ الْقَصْدَ (١٠) حَمِدُوا إِلَيْهِ طَرِيقَهُ، وَبَشَّرُوهُ بِالنَّجَاهِ، وَمَنْ أَخَذَ يَمِينًا وَشَمَالًا ذَمُّوا إِلَيْهِ الطَّرِيقَ، وَحَذَرُوهُ مِنَ الْهَلَكَةِ، وَكَانُوا كَذَلِكَ مَصَابِيحَ تَلْكَ الظُّلُمَاتِ، وَأَدْلَةَ تَلْكَ الشُّبُهَاتِ. وَإِنَّ لِلذِّكْرِ لِأَهْلًا - أَخَذُوهُ مِنَ الدُّنْيَا يَدَلًا، فَلَمْ تَشْغَلْهُمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْهُ، يَقْطَعُونَ بِهِ أَيَّامَ الْحَيَاةِ، وَيَهْتَفُونَ (١١) بِالزَّوْجِرِ عَنِ مَحَارِمِ اللَّهِ، فِي أَسْمَاعِ الْعَافِلِينَ، وَيَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ (١٢) وَيَأْتِمُرُونَ بِهِ (١٣)، وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيَتَنَاهَوْنَ عَنْهُ، فَكَانَتْهَا قَطْعُوا الدُّنْيَا إِلَى الْآخِرَةِ وَهُمْ فِيهَا، فَشَاهِدُوا مَا وَرَاءَ ذَلِكَ، فَكَانَتْهَا أَطْلَعُوا غُيُوبَ أَهْلِ الْبُرْزَخِ فِي طُولِ الْإِقَامَةِ فِيهِ، وَحَقَّقَتْ الْقِيَامَةَ عَلَيْهِمْ عِدَاتِهَا (١٤)، فَكَشَفُوا غِطَاءَ ذَلِكَ لِأَهْلِ الدُّنْيَا، حَتَّى كَانَتْهُمْ يَرُونَ مَا لَا يَرَى النَّاسُ، وَيَسْمَعُونَ مَا لَا يَسْمَعُونَ. فَلَوْ مَثَلْتُهُمْ لِعَقْلِكَ فِي مَقَامِهِمْ (١٥) الْمَحْمُودِ، وَمَجَالِسِهِمْ الْمَشْهُودِ، وَقَدْ نَشَرُوا دَوَابِينَ (١٦) أَعْمَالِهِمْ، وَفَرَعُوا لِمُحَاسَبَتِهِ أَنْفُسِهِمْ، وَعَلَى كُلِّ صَغِيرَةٍ وَكَبِيرَةٍ أَمْرًا بِهَا فَقَصَّرُوا عَنْهَا، أَوْ نَهَوْا عَنْهَا فَفَرَطُوا فِيهَا، وَحَمَلُوا ثِقَلَ أَوْزَارِهِمْ (١٧) ظُهُورَهُمْ، فَصَفَعُوا عَنِ الْإِسْتِقْلَالِ بِهَا، فَنَشَجُوا (١٨) نَشِيجًا، وَتَجَاوَبُوا نَحِيبًا (١٩)، يَعْجُونَ (٢٠).

p: ٢١٢

إِلَىٰ رَبِّهِمْ مِنْ مَّوَدِّعٍ، لَرَأَيْتَ أَغْلَامَ هُتَيْ، وَمَصَابِيحَ دُجَىٰ، قَدْ حَفَّتْ بِهِمُ الْمَلَائِكَةُ، وَتَنَزَّلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ، وَفُتِحَتْ لَهُمْ أَبْوَابُ السَّمَاءِ، وَأَعِدَّتْ لَهُمْ مَقَاعِدَ الْكِرَامَاتِ، فِي مَقْعَدٍ أَطَّلَعَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ فِيهِ، فَرَضَتِ سَعْيُهُمْ، وَحَمِدَ مَقَامَهُمْ، يَتَسَمَّوْنَ (۲۱) بِدُعَائِهِ رَوْحَ التَّجَاوُزِ، رَهَائِنُ فَاقَهُ إِلَىٰ فَضْلِهِ، وَأَسَارَىٰ ذَلِّهِ لِعِظَمَتِهِ، جَرَّحَ طُولُ الْأَسَىٰ (۲۲) قُلُوبَهُمْ، وَطُولُ الْبُكَاءِ عُيُونَهُمْ. لِكُلِّ يَابٍ رَغْبَةٌ إِلَىٰ اللَّهِ مِنْهُمْ يَدُّ قَارِعَهُ، يَسْأَلُونَ مَنْ لَا تَضِيقُ لَدَيْهِ الْمَنَادِحُ (۲۳)، وَلَا يَحِيبُ عَلَيْهِ الرَّاعِبُونَ.

فَحَاسِبْ نَفْسَكَ لِنَفْسِكَ، فَإِنَّ غَيْرَهَا مِنَ الْأَنْفُسِ لَهَا حَسِيبٌ غَيْرُكَ.

In Persian

(به هنگام تلاوت آیه ۳۷ سوره نور، «و صبح و شام در آن خانه ها تسبیح می گویند، مردانی که نه تجارت و نه معامله ای آنها را از یاد خدا و بر پا داشتن یاد خدا غافل نمی کند»، فرمود)

۱ ارزش یاد خدا

همانا خدای سبحان و بزرگ، یاد خود را روشنی بخش دل ها قرار داد، تا گوش پس از ناشنوایی بشنود، و چشم پس از کم نوری بنگرد، و انسان پس از دشمنی رام گردد، خداوند که نعمت های او گران قدر است، در دوران های مختلف روزگار، و در دوران جدایی از رسالت «تا آمدن پیامبری پس از پیامبری دیگر» بندگانی داشته که با آنان در گوش جان شان زمزمه می کرد، و در درون عقلشان با آنان سخن می گفت.

آنان چراغ هدایت را با نور بیداری در گوش ها و دیده ها و دل ها بر می افروختند، روزهای خدایی را به یاد می آوردند و مردم را از جلال و بزرگی خدا می ترساندند.

آنان نشانه های روشن خدا در بیابان هاینده، آن را که راه میانه در پیش گرفت می ستودند، و به رستگاری بشارت می دادند، و روش آن را که به جانب چپ یا راست کشانده می شد، زشت می شمردند، و از نابودی هشدار می دادند همچنان چراغ تاریکی ها، و راهنمای پرتگاه ها بودند.

۲ صفات یاد آوران (اهل ذکر)

همانا مردمی هستند که ذکر خدا را به جای دنیا برگزیدند، که هیچ تجارتي یا خرید و فروشی، آنها را از یاد خدا باز نمی دارد. با یاد خدا روزگار می گذرانند، و غافلان را با هشدارهای خود، از کيفرهای الهی می ترسانند به عدالت فرمان می دهند، و خود عدالت گسترند، از بدی ها نهی می کنند و خود از آنها پرهیز دارند. با اینکه در دنیا زندگی می کنند گویا آن را رها کرده به آخرت پیوسته اند، سرای دیگر را مشاهده کرده، گویا از مسائل پنهان برزخیان و مدت طولانی اقامتشان آگاهی دارند، و گویا قیامت وعده های خود را برای آنان تحقق بخشیده است، آنان پرده ها را برای مردم دنیا برداشته اند، می بینند آنچه را که مردم نمی نگرند، و می شنوند آنچه را که مردم نمی شنوند. اگر اهل ذکر را در اندیشه خود آوری و مقامات ستوده آنان و مجالس آشکارشان را بنگری، می بینی که آنان نامه های اعمال خود را گشوده، و برای حسابرسی آماده اند، که همه را جبران کنند، و در اندیشه اند، در کدام یک از اعمال کوچک و بزرگی که به آنان فرمان داده شده، کوتاهی کرده اند، یا چه اعمالی که از آن نهی شده بودند مرتکب گردیده اند، بار سنگین گناهان خویش را بر دوش نهاده، و در برداشتن آن ناتوان شدند، گریه در گلویشان شکسته، و با ناله و فریاد می گریند و با یکدیگر گفتگو دارند، در پیشگاه پروردگار خویش به پشیمانی اعتراف دارند. آنان نشانه های هدایت، و چراغ های روشنگر تاریکی ها می باشند، فرشتگان آنان را در میان گرفته، و آرامش بر آنها می بارند، درهای آسمان به رویشان گشوده، و مقام ارزشمندی برای آنان آماده کرده اند، مقامی که خداوند با نظر رحمت به آن می نگرد، و از تلاش آنها خشنود، و منزلت آنها را می ستاید دست به دعا برداشته، و آمرزش الهی می طلبند. در گرو نیازمندی فضل خدا،

و اسیران بزرگی اویند، غم و اندوه طولانی دل هایشان را مجروح، و گریه های پیایی چشم هایشان را آزرده است. دست آنان به طرف تمام درهای امیدواری خدا دراز است، از کسی درخواست می کنند که بخشش او را کاستی، و درخواست کنندگان او را نومیدی نیست، پس اکنون به خاطر خودت، حساب خویش را بررسی کن زیرا دیگران حسابرسی غیر از تو دارند.

SERMON ۲۲۳

In English

:Amir al-mu'minin recited the verse

(O' thou man! what hath beguiled thee from thy Lord the Most Gracious One. (Qur'an ۸۲:۶

:Then he said

The addressee (in this verse) is devoid of argument and his excuse is most deceptive. He
.is detaining himself in ignorance

O' man! what has emboldened you to (commit) sins what had deceived you about your Allah and what has made you satisfied with the destruction of yourself. Is there no cure for your ailment or no awakening from your sleep? Do you not have pity on yourself as you have on others? Generally when you see anyone exposed to the heat of the sun you cover him with shade or if you see anyone afflicted with grief that pains his body you weep out of pity for him. What has then made you patient over your own disease what has made you firm in your own afflictions and what has consoled you from weeping over yourself although your life is the most precious of all lives to you and why does not the fear of an ailment that may befall you in the night keep you wakeful although you lie on
?the way to Allah's wrath due to your sins

You should cure the disease of languor in your heart by determination and the sleep of neglectfulness in your eyes by wakefulness. Be obedient to Allah and love His remembrance and picture to yourself that you are running away while He is approaching you. He is calling you to His forgiveness and concealing your faults with His kindness while you are fleeing away from Him towards others. Certainly Great is Allah the powerful Who is so generous and how humble and weak are you and still so bold to commit His disobedience although you live in His protection and undergo changes of life in the expanse of His kindness. He does not refuse you His kindness and does not remove His protection from you. In fact you have not been without His kindness even for a moment whether it be a favour that He conferred upon you or a sin of yours that He has concealed or a calamity that He has warded off from you. What is your idea about Him if you had obeyed Him? By Allah if this had been the case with two persons equal in power and matching in might (one being inattentive and the other showering favours upon you) then you would have been the first to adjudge yourself to be of bad behaviour and evil deeds

I truthfully say that the world has not deceived you but you have had yourself deceived by it. The world had opened to you the curtains and divulged to you (everything) equally. And in all that it foretold you about the troubles befalling your bodies and the decay in your power it has been too true and faithful in promise and did not speak a lie to you or deceive you. There are many who advise you about it but they are blamed and speak the truth about it but they are opposed. If you understand the world by means of dilapidated houses and forlorn abodes then with your good understanding and far reaching power of drawing lessons you will find it like one who is kind over you and cautious about you. It is good abode for him who does not like it as an abode and a good place of stay for him who does not regard it a permanent home for stay

Only those who run away from this world today will be regarded virtuous tomorrow. When the earthquake occurs the Day of Resurrection approaches with all its severities the people of every worshipping place cling to it all the devotees cling to the object of their devotion and all the followers cling to their leader. Then on that day even the opening of an eye in the air and the sound of a footstep on the ground will be assigned its due through His Justice and His Equity. On that day many an argument will prove void and a contention for excuses will stand rejected

Therefore you should now adopt for yourself the course with which your excuse may hold good and your plea may be proved. Take from the transient things of this world that which will stay for you (in the next world) provide for your journey keep (your) gaze on the (brightness of deliverance and keep ready the saddles (for setting off

In Arabic

[٢٢٣] ومن كلام له عليه السلام

قاله عند تلاوته: (يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ*).

أَدْحَضُ (١) مَسْؤُولٍ حُجَّهً، وَأَقْطَعُ مُعْتَرِّ مَعْدِرَةً، لَقَدْ أُبْرِحَ (٢) جَهَالَهُ بِنَفْسِهِ.

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ، مَا جَرَّأَكَ عَلَى ذَنْبِكَ، وَمَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ، وَمَا أَنْسَكَ بِهَلَكِهِ نَفْسِكَ؟ أَمَا مِنْ دَائِكَ بُلُولُ (٣)، أَمْ لَيْسَ مِنْ نُؤْمَتِكَ يَقْظَةٌ؟ أَمْ مَا تَرْحَمُ مِنْ نَفْسِكَ مَا تَرْحَمُ مِنْ غَيْرِكَ؟ فَلَرَبَّمَا تَرَى الضَّاحِيَ (٤) مِنْ حَرِّ الشَّمْسِ فَتُظْلَهُ، أَوْ تَرَى الْمُبْتَلَى بِالْأَلْمِ يُمِضُ جَسَدَهُ (٥) فَتَبْكِي رَحْمَةً لَهُ! فَمَا صَبَرَ عَلَى دَائِكَ، وَجَلَدَكَ عَلَى مُصَابِحِكَ، وَعَزَاكَ عَنِ الْبُكَاءِ عَلَى نَفْسِكَ وَهِيَ أَعَزُّ الْأَنْفُسِ عَلَيْكَ! وَكَيْفَ لَا يُوقِظُكَ خَوْفُ بَيَاتِ نَقْمِهِ (٦)، وَقَدْ تَوَرَّطَ بِمَعَاصِيهِ مَدَارِجَ سَطَوَاتِهِ! فَتَدَاوَى مِنْ دَاءِ الْفُتْرِ فِي قَلْبِكَ بِعَزِيمَةٍ، وَمِنْ كَرَى (٧) الْغُفْلَةِ فِي نَاطِرِكَ بِقِظَةٍ، وَكُنْ لِلَّهِ مُطِيعًا، وَبِدِكْرِهِ آنَسًا، وَتَمَثَّلْ (٨) فِي حِيَالِ تَوَلِيكَ (٩) عَنْهُ إِقْبَالَهُ عَلَيْكَ، يَدْعُوكَ إِلَى عَفْوِهِ، وَيَتَعَمَّدُكَ (١٠) بِفَضْلِهِ، وَأَنْتَ مُتَوَلِّ عُنْهُ إِلَى غَيْرِهِ. فَتَعَالَى مِنْ قَوِيٍّ مَا أَكْرَمَهُ! وَتَوَاضَعْتَ مِنْ ضَعِيفٍ مَا أَجْرَأَكَ عَلَى مَعْصِيَتِهِ! وَأَنْتَ فِي كَنْفِ سِتْرِهِ مُقِيمٌ، وَفِي سَعَةِ فَضْلِهِ مَتَّقَلْبٌ.

p: ٢١٧

فَلَمْ يَمْنَعِكَ فَضْلَهُ، وَلَمْ يَهْتِكْ عَنْكَ سِتْرَهُ، بَلْ لَمْ تَحُلْ مِنْ لُطْفِهِ مَطْرَفَ عَيْنٍ (۱۱) فِي نِعْمَةٍ يُحَدِّثُهَا لَكَ، أَوْ سَيِّئَةٍ يَسْتُرُهَا عَلَيْكَ، أَوْ بَلِيَّةٍ يَصْرِفُهَا عَنْكَ، فَمَا ظَنُّكَ بِهِ لَوْ أَطَعْتَهُ! وَإِنَّمَا اللَّهُ لَوْ أَنَّ هَذِهِ الصَّفَةَ كَانَتْ فِي مُتَّفِقِينَ فِي الْقُوَّةِ، مُتَوَازِينَ فِي الْقُدْرَةِ، لَكُنْتَ أَوَّلَ حَاكِمٍ عَلَى نَفْسِكَ بِذَمِيمِ الْأَخْلَاقِ، وَمَسْأْوِيءِ الْأَعْمَالِ. وَحَقًّا أَقُولُ! مَا الدُّنْيَا غَرَّتْكَ، وَلَكِنْ بِهَا اغْتَرَزْتَ، وَلَقَدْ كَاشَفْتِكَ الْعِظَاتِ (۱۲)، وَآذَنْتَكَ (۱۳) عَلَى سَوَاءٍ، وَلَهِيَ بِمَا تَعُدُّكَ مِنْ نُزُولِ الْبَلَاءِ بِجِسْمِكَ، وَالنَّقْصِ فِي قُوَّتِكَ، أَصْدَقُ وَأَوْفَى مِنْ أَنْ تَكْذِبَكَ، أَوْ تَغْرِكَ، وَلَرْبَ نَاصِحٍ لَهَا عِنْدَكَ مِثْلَهُمْ (۱۴)، وَصَادِقٍ مِنْ خَيْرِهَا مُكَذِّبٌ، وَلَيْسَ تَعْرِفْتَهَا (۱۵) فِي الدِّيَارِ الْخَاوِيَةِ، وَالرُّبُوعِ الْخَالِيَةِ، لَتَجِدَنَّهَا مِنْ حُسْنِ تَذَكِيرِكَ، وَبِلَاغِ مَوْعِظَتِكَ، بِمَحَلِّهِ الشَّفِيقِ عَلَيْكَ، وَالشَّحِيحِ (۱۶) بِكَ! وَلِنِعْمَ دَارٌ مَنْ لَمْ يَرْضَ بِهَا دَارًا، وَمَحَلٌّ مَنْ لَمْ يُوطِّنْهَا (۱۷) مَحَلًّا! وَإِنَّ السَّعِيدَاءَ بِالدُّنْيَا عَدَاءٌ هُمْ الْهُوَارِيُّونَ مِنْهَا الْيَوْمَ. إِذَا رَجَعْتَ الرَّاجِفَةَ (۱۸)، وَحَقَّتْ (۱۹) بِجَلَالِهَا الْفِيَامَةَ، وَلَحِقَ بِكُلِّ مَنْسِكٍ (۲۰) أَهْلُهُ، وَبِكُلِّ مَعْبُودٍ عِبَادَتُهُ، وَبِكُلِّ مُطَاعٍ أَهْلُ طَاعَتِهِ، فَلَمْ يُجْزَ (۲۱) فِي عَدْلِهِ وَقِسْطِهِ يَوْمَئِذٍ حَرْقُ بَصَرٍ فِي الْهُوَاءِ، وَلَا هَمْسٌ قَدِمَ فِي الْأَرْضِ إِلَّا بِحَقِّهِ، فَكَمْ حُجَّهَ يَوْمَ ذَاكَ دَاحِضُهُ، وَعَلَانِيَةُ عُذْرٍ مُنْقَطِعُهُ! فَتَحَرَّ (۲۲) مِنْ أَمْرِكَ مَا يَقُومُ بِهِ عُذْرُكَ، وَتَثَبَّتْ بِهِ حُجَّتُكَ، وَخُذْ مَا يَبْقَى لَكَ مِمَّا لَا تَبْقَى لَهُ، وَتَيَسَّرْ (۲۳) لِسَفَرِكَ، وَشِمَّ (۲۴) بَرَقَ النَّجَاهِ، وَارْحَلْ (۲۵) مَطَايَا التَّشْمِيرِ.

In Persian

(به هنگام تلاوت آیه ۶ سوره انفطار، «ای انسان، چه چیز تو را در برابر پروردگار کریمت مغرور ساخته است» فرمود)

۱ هشدار از غرور زدگی ها

برهان گناهکار، نادرست ترین برهان ها است، و عذرش از توجیه هر فریب خورده ای بی اساس تر، و خوشحالی او از عدم آگاهی است. ای انسان! چه چیز تو را بر گناه جرأت داده؟ و در برابر پروردگارت مغرور ساخته؟ و بر نابودی خود علاقه مند کرده است؟ آیا بیماری تو را درمان نیست؟ و خواب زدگی تو بیداری ندارد؟ چرا آنگونه که به دیگران رحم می کنی، به خود رحم نمی کنی؟ «۱» چه بسا کسی را در آفتاب سوزان می بینی بر او سایه می افکنی یا بیماری را می نگری که سخت ناتوان است، از روی دلسوزی بر او اشک می ریزی، اما چه چیز تو را بر بیماری خود بی تفاوت کرده؟ و بر مصیبت های خود شکیبیا و از گریه بر حال خویشتن باز داشته است؟ در حالی که هیچ چیز برای تو عزیزتر از جانت نیست! چگونه ترس از فرود آمدن بلا، شب هنگام تو را بیدار نکرده است؟ که در گناه غوطه ور، و در پنجه قهر الهی مبتلا شده ای؟

۲ چگونه بودن

پس سستی دل را با استقامت درمان کن، و خواب زدگی چشمانت را با بیداری از میان بردار، و اطاعت خدا را بپذیر، و با یاد خدا انس گیر، و یاد آر که تو از خدا روی گردانی و در همان لحظه او روی به تو دارد، و تو را به عفو خویش می خواند، و با کرم خویش می پوشاند! در حالی که تو از خدا بریده به غیر او توجه داری! (۵۳۱۴۱-۵۳۱۱۵) پس چه نیرومند و بزرگوار است خدا! و چه ناتوان و بی مقداری تو، که بر عصیان او جرأت داری، در حالی که تو را در پرتو نعمت خود قرار داده، و در سایه رحمت او آرمیده ای، نه بخشش خود را از تو گرفته،

و نه پرده اسرار تو را دریده است. بلکه چشم بر هم زدنی، بی احسان خدا زنده نبودی در حالی که یا در نعمت های او غرق بودی، یا از گناهان تو پرده پوشی شد، و یا بلا و مصیبتی را از تو دور ساخته است، پس چه فکر می کنی اگر او را اطاعت کنی؟ به خدا سوگند اگر این رفتار میان دو نفر که در توانایی و قدرت برابر بودند وجود داشت (و تو یکی از آن دو بودی) تو نخستین کسی بودی که خود را بر زشتی اخلاق، و نادرستی کردار محکوم می کردی. «۲»

۳ دنیا شناسی

به حق می گویم آیا دنیا تو را فریفته است؟ یا تو خود فریفته دنیایی؟ دنیا عبرت ها را برای تو آشکار، و تو را به تساوی دعوت کرد، دنیا با دردهایی که در جسم تو می گذارد، و با کاهشی که در توانایی تو ایجاد می کند، راستگوتر از آن است که به تو دروغ بگوید، و یا مغرورت سازد. چه بسا نصیحت کننده ای از دنیا را متهم کردی، و راستگویی را دروغگو پنداشتی! اگر دنیا را از روی شهرهای ویران شده، و خانه های درهم فرو ریخته بشناسی، آن را یادآوری دلسوز، و اندرز دهنده ای گویا می یابی، که چونان دوستی مهربان از تباهی و نابودی تو نگران است. دنیا چه خوب خانه ای است برای آن کس که آن را جاودانه نپندارد، و خوب محلی است برای آن کس که آن را وطن خویش انتخاب نکند. سعادت‌مندان به وسیله دنیا در قیامت، کسانی هستند که امروز از حرام آن می گریزند. «۳»

۴ انسان و رستاخیز

آنگاه که زمین سخت بلرزد، و نشانه های هولناک قیامت تحقق پذیرد، و پیروان هر دینی به آن ملحق شوند، و هر پرستش کننده به معبود خود، و هر اطاعت کننده ای به فرمانده خود رسد نه چشمی بر خلاف عدالت و برابری در هوا گشوده، و نه قدمی بر خلاف حق، آهسته در زمین نهاده می شود، در آن روز چه دلیل هایی که باطل می گردد، و عذرهایی که پذیرفته نمی شود! پس در جستجوی عذری باش که پذیرفته شود، و دلیلی بجوی که استوار باشد، و از دنیای فانی برای آخرت جاویدان توشه بردار، و برای سفر آخرت وسائل لازم را آماده کن، و چشم به برق نجات بدوز، و بار سفر ببرند.

(۱) این رهنمود امام (ع) ثابت می کند که انسان باید در پرتو وحی الهی و عمل به دستورات خداوند بزرگ به کمال واقعی برسد، پس خود اصالت ندارد که هر چه بخواهد انجام دهد، چون خود را نمی شناسد، و انسان موجودی ناشناخته است، نمی تواند برای خود دستور العمل زندگی (کاتولوگ EUGOLATAC) بنویسد، پس اومانیسم MSINAMUH و اگریستانسیالیسم MSILAITNETSIXE نمی توانند صحیح باشد.

(۲) نفی تفکر: اندیوید و آلیسم MSILAUDIVIDNA (اصالت فرد)

(۳) نفی: پسی میسم MSIMISSEP (بد بینی و بیزاری از جهان و دنیا) و اثبات هدفداری انسان

SERMON ۲۲۴

In English

About keeping aloof from oppression and misappropriation

Aqil's condition of poverty and destitution'

By Allah I would rather pass a night in wakefulness on the thorns of as-sa'dan (a plant having sharp prickles) or be driven in chains as a prisoner than meet Allah and His Messenger on the Day of Judgement as an oppressor over any person or a usurper of anything out of worldly wealth. And how can I oppress any one for (the sake of a life) that is fast moving towards destruction and is to remain under the earth for a long time

By Allah I certainly saw (my brother) 'Aqil fallen in destitution and he asked me a sa' (about three kilograms in weight) out of your (share of) wheat and I also saw his children with dishevelled hair and a dusty countenance due to starvation as though their faces had been blackened by indigo. He came to me several times and repeated his request to me again and again. I heard him and he thought I would sell my faith to him and follow his tread leaving my own way. Then I (just) heated a piece of iron and took it near his body so that he might take a lesson from it then he cried as a person in protracted illness cries with pain and he was about to get burnt with its branding. Then I said to him "Moaning women may moan over you O' 'Aqil. Do you cry on account of this (heated) iron which has been made by a man for fun while you are driving me towards the fire which Allah the Powerful has prepared for (a manifestation of) His wrath? Should you cry from pain but I should not cry from the flames?" A stranger incident than this is that a man (۱) came to us in the night; with a closed flask full of honey paste but I disliked it as though it was the saliva of a serpent or its vomit. I asked him whether it was a reward or zakat (poor-tax) or charity for these are forbidden to us members of the Prophet's family. He said it was neither this nor that but a present. Then I said "Childless women may weep over you. Have you come to deviate me from the religion of Allah or are you mad or have you been ? "overpowered by some jinn or are you speaking without senses

By Allah even if I am given all the domains of the seven (stars) with all that exists under the skies in order that I may disobey Allah to the extent of snatching one grain of barley from an ant I would not do it. For me your world is lighter than the leaf in the mouth of a locust that is chewing it. What has 'Ali to do with bounties that will pass away and pleasures that will not last? We do seek protection of Allah from the slip of wisdom and .the evils of mistakes and from Him we seek succour

In Arabic

[٢٢٤] ومن كلام له عليه السلام

يتبرأ من الظلم

وَاللَّهِ لَأَنْ أُبَيِّتَ عَلَى حَسَكِ السَّعْدَانِ (١) مُسَهِّدًا (٢) ، أَوْ أُجَرَّ فِي الْأَغْلَالِ مُصَيِّدًا ، أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أَلْقَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ظَالِمًا لِبُغْضِ الْعِبَادِ ، وَعَاصِبًا لَشَيْءٍ مِنَ الْحُطَامِ ، وَكَيْفَ أَظْلِمُ أَحَدًا لِنَفْسٍ يُسْرِعُ إِلَى الْبَلَى قُفُولُهَا (٣) ، وَيَطُولُ فِي النَّرَى (٤) حُلُولُهَا؟! وَاللَّهِ لَقَدْ رَأَيْتُ عَقِيلًا وَقَدْ أَمْلَقَ (٥) حَتَّى اسْتَمَّاحَنِي (٦) مِنْ بُرُكُم (٧) صَاعًا ، وَرَأَيْتُ صَبِيَانَهُ شُعْتَ (٨) الشُّعُورِ ، عُجْبَرِ (٩) الْمَالُوانِ ، مِنْ فَقْرِهِمْ ، كَأَنَّمَا سُودَتْ وُجُوهُهُمْ بِالْعِظْمِ (١٠) ، وَعَاوَدَنِي مُؤَكِّدًا ، وَكَرَّرَ عَلَيَّ الْقَوْلَ مُرَدِّدًا ، فَأَصْبَحْتُ إِلَيْهِ سَمِعِي ، فَظَنَّ أَنِّي أَبِيعُهُ دِينِي ، وَأَتَّبِعُ قِيَادَهُ (١١) مُفَارِقًا طَرِيقِي ، فَأَحْمَيْتُ لَهُ حَدِيدَهُ ، ثُمَّ أَدْنَيْتُهَا مِنْ جِسْمِهِ لِيَعْتَبِرَ بِهَا ، فَصَحَّ ضَجِيحُ ذِي دَنْفٍ (١٢) مِنْ أَلْمَهَا ، وَكَادَ أَنْ يَحْتَرِقَ مِنْ مَيْسَمِهَا (١٣) ، فَقُلْتُ لَهُ: نَكَلْتِكَ التَّوَاكُلُ (١٤) ، يَا عَقِيلُ! أَتَنْتُ مِنْ حَدِيدِهِ أَحْمَاهَا إِنْسَانَهَا لِلْعَبِيهِ ، وَتَجُرُّنِي إِلَى نَارٍ سَيَجْرَاهَا جَبَّارُهَا لِعُضْبِهِ! أَتَنْتُ مِنَ الْأَذَى وَلَا أَتَنْتُ مِنْ لَظِي (١٥)؟! وَأَعْجَبُ مِنْ ذَلِكَ طَارِقُ طَرْقِنَا بِمَلْفُوفِهِ (١٦) فِي وَعَائِهَا ، وَمَعْجُونِهِ سَنَّتْهَا (١٧) ، كَأَنَّمَا عُجِنَتْ بِرَيْقِ حَيِّهِ أَوْ قَيْئِهَا ، فَقُلْتُ: أَصَلَّهُ (١٨) ، أَمْ زَكَاهُ ، أَمْ صَدَقَهُ؟ فَذَلِكَ مُحَرَّمٌ عَلَيْنَا أَهْلَ الْبَيْتِ! فَقَالَ: لَا ذَا وَلَا ذَاكَ ، وَلَكِنَّهَا هَدِيَّةٌ. فَقُلْتُ: هَبْلَتِكَ الْهَبُولُ (١٩)! أَعَيْنَ دِينَ اللَّهِ أَتَيْتَنِي لِتُخَدَعَنِي؟ أَمْحَتَبِطُ (٢٠) أَنْتَ أَمْ دُوجِنَهُ (٢١) ، أَمْ تَهْجُرُ (٢٢)؟ وَاللَّهِ لَوْ أُعْطِيتُ الْأَقَالِيمَ السَّبْعَةَ بِمَا تَحْتَ أَفْلَاكِهَا ، عَلَى أَنْ أَعْصِيَ اللَّهَ فِي نَمْلِهِ أَسْلُبُهَا جَلْبَ (٢٣) شَعِيرِهِ مَا فَعَلْتُهُ ، وَإِنْ دُنْيَاكُمْ عِنْدِي لَأَهْوُونَ مِنْ وَرَقِهِ فِي فَمِ جَرَادِهِ تَفْضُمُهَا (٢٤) ، مَا لِعَلِيٍّ وَلِنَعِيمٍ يَفْنَى ، وَلَذِهِ لَا تَبْقَى! نَعُودُ بِاللَّهِ مِنْ سُبَاتِ (٢٥) الْعَقْلِ ، وَقَبْحِ الزَّلِيلِ ، وَبِهِ نَسْتَعِينُ.

(این سخنرانی در شهر کوفه در دوران زمامداری آن حضرت ایراد شد)

۱ پرهیز از ستمکاری

سوگند به خدا، اگر تمام شب را بر روی خارهای سعدان «۱» به سر ببرم، و یا با غل و زنجیر به این سو یا آن سو کشیده شوم، خوش تر دارم تا خدا و پیامبرش را در روز قیامت، در حالی ملاقات کنم که به بعضی از بندگان ستم، و چیزی از اموال عمومی را غصب کرده باشم.

چگونه بر کسی ستم کنم برای نفس خویش، که به سوی کهنگی و پوسیده شدن پیش می رود، و در خاک، زمانی طولانی اقامت می کند؟

۲ پرهیز از امتیاز خواهی

به خدا سوگند، برادرم عقیل «۲» را دیدم که به شدت تهیدست شده و از من درخواست داشت تا یک من «۳» از گندم های بیت المال را به او ببخشم. کودکانش را دیدم که از گرسنگی دارای موه های ژولیده، و رنگشان تیره شده، گویا با نیل رنگ شده بودند. پی در پی مرا دیدار و درخواست خود را تکرار می کرد، چون به گفته های او گوش دادم پنداشت که دین خود را به او واگذار می کنم، و به دلخواه او رفتار و از راه و رسم عادلانه خود دست بر می دارم، روزی آهنی را در آتش گداخته به جسمش نزدیک کردم تا او را بیازمایم، پس چونان بیمار از درد فریاد زد و نزدیک بود از حرارت آن بسوزد. به او گفتم، ای عقیل، گریه کنندگان بر تو بگریند، از حرارت آهنی می نالی که انسانی به بازیچه آن را گرم ساخته است؟ اما مرا به آتش دوزخی می خوانی که خدای جبارش با خشم خود آن را گداخته است؟ تو از حرارت ناچیز می نالی و من از حرارت آتش الهی ننالم؟ و از این حادثه شگفت آورتر اینکه شب هنگام کسی به دیدار ما آمد «۴» و ظرفی سر پوشیده پر از حلوا داشت، معجونی در آن ظرف بود چنان از آن متنفر شدم که گویا آن را با آب دهان مار سمی، یا قی کرده آن مخلوط کردند! به او گفتم: هدیه است؟ یا زکات یا صدقه؟ که این دو بر ما اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم حرام است. گفت: نه، نه زکات است نه صدقه، بلکه هدیه است.

گفتم: زنان بچه مرده بر تو بگریند، آیا از راه دین وارد شدی که مرا بفریبی؟ یا عقلت آشفته شده یا جن زده شدی؟ یا هذیان می گویی؟ به خدا سوگند، اگر هفت اقلیم را با آنچه در زیر آسمان هاست به من دهند تا خدا را نافرمانی کنم که پوست جوی را از مورچه ای ناروا بگیرم، چنین نخواهم کرد! و همانا این دنیای آلوده شما نزد من از برگ جویده شده ملخ پست تر است! علی را با نعمت های فنا پذیر، و لذت های ناپایدار چه کار؟! به خدا پناه می بریم از خفتن عقل، و زشتی لغزش ها، و از او یاری می جوئیم.

(۱) خاری سه شعبه که خوراک شتران است و سخت گزنده است.

(۲) حضرت ابو طالب، چهار پسر داشت که با یکدیگر ۱۰ سال فاصله سنی داشتند به نام های: طالب، عقیل، جعفر و علی علیه السلام. قریش در جنگ بدر عقیل را به اجبار همراه خود آوردند که اسیر شد و با دادن «فدا» آزاد شده به مکه بازگشت، و پیش از صلح حدیبیه مسلمان شد و به مدینه هجرت کرد، و در جنگ موتة همراه برادرش جعفر شرکت داشت.

(۳) صاع: پیمانه ای به وزن سه کیلو گرم است.

(۴) نوشتند که اشعث بن قیس بود. چون قرار بود فردای آن روز دادگاه اسلامی به پرونده او رسیدگی شود، شبانه حلوا را خدمت امام برد تا به خیال شیطانی خود، قلب آن حضرت را نسبت به خود تغییر دهد.

Footnote

(۱). It was al-Ash'ath ibn Qays.

SERMON ۲۲۵

In English

Supplication

O' my Allah! preserve (the grace of) my face with easiness of life and do not disgrace my countenance with destitution lest I may have to beg a livelihood from those who beg from Thee try to seek the favour of Thy evil creatures engage myself in praising those who give to me and be tempted in abusing those who do not give to me although behind all these Thou art the master of giving and denying

(Verily Thou over all things art the All-powerful. (Qur'an ۶۶:۸ . . .

In Arabic

[۲۲۵] ومن دعاء له عليه السلام

يلتجىء إلى الله أن يغنيه

اللَّهُمَّ صُنْ وَجْهِي (۱) بِالْيَسَارِ (۲) ، وَلَا تَبْدُلْ جَاهِي (۳) بِالْإِقْتَارِ (۴) ، فَأَسْتَرْزِقْ طَالِبِي رِزْقِكَ ، وَأَسْئَلُكَ مَعِطَةَ شِرَارِ خَلْقِكَ ، وَأُبْتَلِي بِحَمْدِ مَنْ أَعْطَانِي ، وَأُفْتِنَنَّ بِدَمِّ مَنْ مَنَعَنِي ، وَأَنْتَ مِنْ وَرَاءِ ذَلِكَ كُلِّهِ وَلِيُّ الْأَعْطَاءِ وَالْمَنْعِ ، (إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)

In Persian

یاری خواستن از خدا در مشکلات اقتصادی

خدایا آبرویم را با بی نیازی نگهدار، و با تنگدستی شخصیت مرا لگه دار مفرما، که از روزی خواران تو روزی خواهیم، و از بدکاران عفو و بخشش طلبم! مرا در ستودن آن کس که به من عطایی فرمود موفق فرما، و در نکوهش آن کس که از من دریغ داشت آزمایش فرما، در صورتی که در پشت پرده، اختیار هر بخشش و دریغی در دست تو است و تو بر همه چیز توانایی.

SERMON ۲۲۶

In English

Transience of the world and the helplessness of those in graves

This is a house surrounded by calamities and well-known for deceitfulness. Its conditions do not last and those who inhabit it do not remain safe. Its conditions are variable and its ways changing. Life in it is blameworthy and safety in it is non-existent. Yet its people are targets; it strikes them with its arrows and destroys them through death

Know O' creatures of Allah that certainly you and all the things of this world that you have are (treading) on the lines of those (who were) before you. They were of longer ages had more populated houses and were of more lasting traces. Their voices have become silent their movements have become stationary their bodies have become rotten their houses have become empty and their traces have been obliterated. Their magnificent places and spread-out carpets were changed to stones laid-in-blocks and cave-like dug out graves whose very foundation is based on ruins and whose construction has been made with soil. Their positions are contiguous but those settled in them are like far flung strangers. They

are among the people of their area but feel lonely and they are free from work but still engaged (in activity). They feel no attachment with homelands nor do they keep contact among themselves like neighbours despite nearness of neighbourhood and priority of abodes. And how can they meet each other when decay has ground them with its chest and stones and earth have eaten them

It is as though you too have gone where they have gone the same sleeping place has caught you and the same place has detained you. What will then be your position when (your affairs reach their end and graves are turned upside down (to throw out the dead

There shall every soul realise what it hath sent before and they shall be brought back to Allah their true Lord and what they did fabricate (the false deities) will vanish (away) from (them. (Qur'an ١٠:٣٠

In Arabic

[٢٢٦] ومن خطبه له عليه السلام

فى التنفير من الدنيا

دَارِ بِالْبَلَاءِ مَحْفُوفَةً، وَبِالْعُدْرِ مَعْرُوفَةً، لَا تَدُومُ أَحْوَالُهَا، وَلَا يَسْلَمُ نُزَالُهَا (١) .

أَحْوَالٌ مُخْتَلِفَةٌ، وَتَارَاتٌ مُتَصَرِّفَةٌ (٢) ، الْعَيْشُ فِيهَا مَذْمُومٌ، وَالْأَمَانُ مِنْهَا مَعْدُومٌ، وَإِنَّمَا أَهْلُهَا فِيهَا أَغْرَاضٌ مُسْتَهْدَفَةٌ (٣) ، تَزِمِيهِمْ بِسَهَامِهَا، وَتُفْنِيهِمْ بِحِمَامِهَا (٤)

وَوَاعَلِمُوا عِبَادَ اللَّهِ أَنَّكُمْ وَمَا أَنْتُمْ فِيهِ مِنْ هَذِهِ الدُّنْيَا عَلَى سَبِيلِ مَنْ قَدْ مَضَى قَبْلَكُمْ، مِمَّنْ كَانَ أَطْوَلَ مِنْكُمْ أَعْمَارًا، وَأَعَمَرَ دِيَارًا، وَأَبْعَدَ آثَارًا (٥) ، أَضْبَحَتْ أَصْوَاتُهُمْ هَامِدَةً، وَرِيَاحُهُمْ رَاكِدَةً (٦) ، وَأَجْسَادُهُمْ بِالِيَّةِ، وَدِيَارُهُمْ خَالِيَّةٌ، وَآثَارُهُمْ عَافِيَةٌ (٧) ، فَاسْتَبَدَلُوا بِالْقُصُورِ الْمُسَيَّدَةِ، وَالنَّمَارِقِ (٨) الْمُمَهَّدَةِ (٩) ، الصُّخُورِ وَالْأَحْجَارِ الْمَسِينَدَةِ، وَالْقُبُورِ اللَّاطِئَةِ (١٠) الْمُلْحَدَةِ (١١) ، الَّتِي قَدْ يُنَى عَلَى الْخَرَابِ فَنَاوَهَا (١٢) ، وَشَيْدَ بِالتُّرَابِ بِنَاوُهَا، فَمَحَلُّهَا مُقْتَرِبٌ، وَسَاكِنُهَا مُعْتَرِبٌ، بَيْنَ أَهْلِ مَحَلِّهِ مُوَحِّشِينَ، وَأَهْلِ فَرَاغِ مُتَشَاغِلِينَ، لَا يَسْتَأْنِسُونَ بِالْأَوْطَانِ، وَلَا يَتَوَاصِلُونَ تَوَاصِلَ الْجِيرَانِ، عَلَى مَا بَيْنَهُمْ مِنْ قُرْبِ الْجَوَارِ، وَدُنُوِّ الدَّارِ، وَكَيْفَ يَكُونُ بَيْنَهُمْ تَرَاوُرٌ، وَقَدْ طَحَنَهُمْ بِكَلْكَلِهِ (١٣) الْبَلَى (١٤) ، وَأَكَلَتْهُمْ الْجِنَادِلُ (١٥) وَالتُّرَى (١٦) !

وَكَاَنَّ قَدْ صَبَرْتُمْ إِلَى مَا صَارُوا إِلَيْهِ، وَأَرْزَنْتُمْ ذَلِكَ الْمَضْجِعَ (۱۷)، وَصَمَّمَكُمْ ذَلِكُمُ الْمُسْتَوْدِعُ، فَكَيْفَ بِكُمْ لَوْ تَنَاهَتْ (۱۸) بِكُمْ الْأُمُورُ، وَبُعِثَتِ الْقُبُورُ! (۱۹): (هُنَالِكَ تَبْلُو (۲۰) كُلُّ نَفْسٍ مَا أَسْلَفَتْ وَرُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقُّ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ)

In Persian

۱ دنیا شناسی

دنیا خانه ای است پوشیده از بلاها، به حيله و نیرنگ شناخته شده، نه حالات آن پایدار، و نه مردم آن از سلامت برخوردارند، دارای تحولات گوناگون، و دوران های رنگارنگ، زندگی در آن نکوهیده، و امتیث در آن نابود است. اهل دنیا همواره هدف تیرهای بلا هستند که با تیرهایش آنها را می کوبید، و با مرگ آنها را نابود می کند.

۲ عبرت گرفتن از دنیا

ای بندگان خدا! بدانید، شما و آنان که در این دنیا زندگی می کنید، بر همان راهی می روید که گذشتگان پیمودند! آنان زندگانی شان از شما طولانی تر، خانه های شان آبادتر، و آثارشان از شما بیشتر بود، که ناگهان صداهایشان خاموش، و وزش بادها در سرزمینشان ساکت، و اجسادشان پوسیده، و سرزمینشان خالی، و آثارشان ناپدید شد! قصرهای بلند و محکم، و بساط عیش و بالش های نرم را به سنگ ها و آجرها، و قبرهای به هم چسبیده تبدیل کردند:

گورهایی که بنای آن بر خرابی، و با خاک ساخته شده است، گورها به هم نزدیک اما ساکنان آنها از هم دور و غریبند، در وادی وحشتناک به ظاهر آرام اما گرفتارند، نه در جایی که وطن گرفتند انس می گیرند، و نه با همسایگان ارتباطی دارند، در صورتی که با یکدیگر نزدیک، و در کنار هم جای دارند. چگونه یکدیگر را دیدار کنند در حالی که فرسودگی آنها را در هم کوبیده، و سنگ و خاک آنان را در کام خود فرو برده است. شما هم راهی را خواهید رفت که آنان رفته اند، و در گرو خانه هایی قرار خواهید گرفت که آنها قرار دارند، و گورها شما را به امانت خواهد پذیرفت، پس چگونه خواهید بود که عمر شما به سر آید؟ و مردگان از قبرها برخیزید؟

«در آن هنگام که هر کس به اعمال از پیش فرستاده آزمایش می شود، و به سوی خدا که مولا و سرپرست آنهاست باز می گردد، و هر دروغی را که می یافتند برای آنان سودی نخواهد داشت».

SERMON ۲۲۷

In English

Supplication

O' my Allah! Thou art the most attached to Thy lovers and the most ready to assist those who trust in Thee. Thou seest them in their concealments knowest whatever is in their consciences and art aware of the extent of their intelligence. Consequently their secrets are open to Thee and their hearts are eager from Thee. If loneliness bores them Thy remembrance gives them solace. If distresses befall them they beseech Thy protection because they know that the reins of affairs are in Thy hands and that their movements . depend upon Thy commands

O' my Allah! if I am unable to express my request or cannot see my needs then guide me towards my betterment and take my betterment and take my heart towards the correct goal. This is not against (the mode of) Thy guidance nor anything new against Thy ways of .support

O' my Allah! deal with me through Thy forgiveness and do not deal with me according to .Thy justice

In Arabic

[۲۲۷] ومن دعاء له عليه السلام

يلجأ فيه إلى الله ليهديه إلى الرشاد

اللَّهُمَّ إِنَّكَ أَنْسُ (۱) الْأَنْسِيْنَ لِأَوْلِيَائِكَ، وَأَخْضَرُهُمْ بِالْكَفَايَةِ لِلْمُتَوَكِّلِينَ عَلَيْكَ. تُشَاهِدُهُمْ فِي سِرَائِرِهِمْ، وَتَطَّلِعُ عَلَيْهِمْ فِي ضَمَائِرِهِمْ، وَتَعْلَمُ مَبْلَغَ بَصَائِرِهِمْ، فَأَشِيرَارُهُمْ لَكَ مَكْشُوفَةٌ، وَقُلُوبُهُمْ إِلَيْكَ مَلْهُوفَةٌ (۲)، إِنْ أَوْحَشَتْهُمْ الْعُزْبَةُ أَنْسِيَهُمْ ذِكْرُكَ، وَإِنْ صَدَّبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَصَائِبُ لَجُّوا إِلَى الْإِسْتِجَارَةِ بِكَ، عِلْمًا بِأَنَّ أَرْمَةَ الْأُمُورِ بِيَدِكَ، وَمَصَادِرُهَا عَنْ قَضَائِكَ.

اللَّهُمَّ إِنَّ فَهْمَهُ (۳) عَنْ مَسْأَلَتِي، أَوْ عَمِيْتُ عَنْ طَلَبَتِي (۴)، فَدَلَّنِي عَلَى مَصَالِحِي، وَخُذْ بِقَلْبِي إِلَى مَرَاشِدِي (۵)، فَلَيْسَ ذَلِكَ بِنُكْرٍ (۶) مِنْ هِدَايَاتِكَ، وَلَا بِيَدِّع (۷) مِنْ كِفَايَاتِكَ. اللَّهُمَّ اخْمِلْنِي عَلَى عَفْوِكَ، وَلَا تَحْمِلْنِي عَلَى عَدْلِكَ.

In Persian

یکی از دعا‌های امام علیه السلام

خدایا! تو با دوستان از همه انس گیرنده تری، و بر طرف کننده نیازهای توکل کنندگانی، بر اسرار پنهان‌شان آگاه، و به آنچه در دل دارند آشنایی، و از دیدگاه‌های آنان با خبر، و رازشان نزد تو آشکار، و دل‌هایشان در حسرت دیدار تو داغدار است، اگر تنهایی و غربت به وحشتشان اندازد یاد تو آرامشان می‌کند، اگر مصیبت‌ها بر آنان فرود آید، به تو پناه می‌برند، و روی به درگاه تو دارند، زیرا می‌دانند که سر رشته کارها به دست توست، و همه کارها از خواست تو نشأت می‌گیرد. خدایا! اگر برای خواستن درمانده شوم، یا راه پرسیدن را ندانم، تو مرا به اصلاح کارم راهنمایی فرما، و جانم را به آنچه مایه رستگاری من است هدایت کن، که چنین کاری از راهنمایی‌های تو بدور، و از کفایت‌های تو ناشناخته نیست. خدایا، مرا با بخشش خود پذیر، و با عدل خویش، با من رفتار مکن!

SERMON ۲۲۸

In English

About a companion who passed away from this world before the occurrence of troubles

May Allah reward such and such man (۱) who straightened the curve cured the disease abandoned mischief and established the sunnah. He departed (from this world) with untarnished clothes and little shortcomings. He achieved good (of this world) and remained safe from its evils. He offered Allah's obedience and feared Him as He deserved. He went away and left the people in dividing ways wherein the misled cannot obtain guidance and the guided cannot attain certainty.

In Arabic

[۲۲۸] ومن كلام له عليه السلام

یرید به بعض أصحابه

لِلَّهِ بِلَاءٌ فَلَانٍ (۱) ، فَلَقَدْ قَوْمَ (۲) الْأَوْدَ ، وَدَاوَى الْعَمَدَ (۳) ، وَأَقَامَ السُّنَّةَ ، وَخَلَّفَ (۴) الْفِتْنَةَ! ذَهَبَ نَقْيَ الثُّوبِ ، قَلِيلَ الْعَيْبِ . أَصَابَ خَيْرَهَا ، وَسَبَقَ شَرَّهَا ، أَدَى إِلَى اللَّهِ طَاعَتَهُ ، وَأَتَقَاهُ بِحَقِّهِ ، رَحَلَ وَتَرَكَهُمْ فِي طُرُقٍ مَتَشَعَّبَةٍ (۵) ، لَا يَهْتَدِي بِهَا الضَّالُّ ، وَلَا يَسْتَيْقِنُ الْمُهْتَدِي .

In Persian

(در تعریف سلمان فارسی که قبل از پیدایش فتنه ها در گذشت) «۱»

ویژگی های سلمان فارسی

خدا او را در آنچه آزمایش کرد پاداش خیر دهد، که کجی ها را راست، و بیماری ها را درمان، و سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را به پاداش، و فتنه ها را پشت سر گذاشت، با دامن پاک، و عیبی اندک، در گذشت، به نیکی های دنیا رسیده و از بدی های آن رهایی یافت، وظائف خود نسبت به پروردگارش را انجام داد، و چنانکه باید از کیفر الهی می ترسید. خود رفت و مردم را پراکنده بر جای گذاشت، که نه گمراه، راه خویش شناخت، و نه هدایت شده به یقین رسید.

(۱) مرحوم شهرستانی نقل می کند که در نسخه خطی سید رضی (ره) که دخترش خدمت عمومی بزرگوار، سید مرتضی، آن را می آموخت، نام سلمان فارسی در ابتدای این خطبه نوشته شده بود. و همین درست است، زیرا با بررسی دیگر خطبه های نهج البلاغه، و شناخت تفکرات امام علیه السلام و بررسی صحیح زندگانی یاران امام علیه السلام این حقیقت روشن می شود که شخص یاد شده باید سلمان فارسی یا مالک اشتر باشد و دیگر احتمالاتی که داده شده است با عصمت و اعتقادات امام علیه السلام سازگار نیست.

Footnote

Ibn Abi'l-Hadid has written (in Sharh Nahj al-balaghah vol. ۱۴ pp. ۳-۴) that the (۱) reference here is to the second Caliph 'Umar and that these sentences have been uttered in his praise as indicated by the word "Umar" written under the word 'such and such' in as-Sayyid ar-Radi's own hand in the manuscript of Nahj al-balaghah written by him. This is Ibn Abi'l-Hadid's statement but it is to be seen that if as-Sayyid ar-Radi had written the word "Umar" by way of explanation it should have existed as other explanations by him have remained in those versions which have been copied from his manuscript. Even now there exists in al-Musil (Iraq) university the oldest copy of Nahj al-balaghah written by the famous calligraphist Yaqut al-Musta'simi; but no one has afforded any clue to this explanation of as-Sayyid ar-Radi. Even if the view of Ibn Abi'l-Hadid is accepted it would be deemed to represent the personal opinion of as-Sayyid ar-Radi which may serve as a supplementary argument in support of an original argument but this personal view cannot be assigned any regular importance.

It is strange that two and a half centuries after as-Sayyid ar-Radi namely in the seventh century A.H. Ibn Abi'l Hadid makes the statement that the reference here is to Caliph 'Umar and that as-Sayyid ar-Radi himself had so indicated as a result of which some other annotators also followed the same line but the contemporaries of as-Sayyid ar-Radi who wrote about Nahj al-balaghah have given no such indication in their writings although as contemporaries they should have had better information about as-Sayyid Ar-Radi's writing. Thus al-'Allamah 'Ali ibn Nasir who was a contemporary of as-Sayyid ar-Radi and wrote an annotation of Nahj al-balaghah under the name of A'lam Nahj al-balaghah writes in connection with this sermon

Amir al-mu'minin has praised one of his own companions for his good conduct. He had died before the troubles that arose after the death of the Prophet of Allah

This is supported by the annotations of Nahj al-balaghah written by al-'Allamah Qutbu'd-Din ar-Rawandi (d. ۵۷۳ A.H.). Ibn Abi'l-Hadid (vol. ۱۴ p. ۴) and Ibn Maytham al-Bahrani (in Sharh Nahj al-balaghah vol. ۴ p. ۹۷) have quoted his following view

By this Amir al-mu'minin refers to one of his own companions who died before the mischief and disruption that occurred following the death of the Prophet of Allah

Al-'Allamah al-Hajj al-Mirza Habibu'llah al-Khu'i is of the opinion that the person is Malik ibn al-Harith al-Ashtar on the ground that after the assassination of Malik the situation of the Muslim community was such as Amir al-mu'minin explains in this sermon

:al-Khu'i adds that

Amir al-mu'minin has praised Malik repeatedly such as in his letter to the people of Egypt sent through Malik when he was made the governor of that place and like his utterances when the news of Malik's assassination reached him he said: "Malik! who is Malik? If Malik was a stone he was hard and solid; if he was a rock he was a great rock which had no parallel. Women have become barren to give birth to such as Malik." Amir al-mu'minin had even expressed in some of his utterances that "Malik was to me as I was to the Holy Prophet." Therefore one who possesses such a position certainly deserves such (attributes and even beyond that. (Sharh Nahj al-balaghah vol. ۱۴ pp. ۳۷۴-۳۷۵

If these words had been about Caliph 'Umar and there was some trustworthiness about it Ibn Abi'l-Hadid would have recorded the authority or tradition and it would have existed in history and been known among the people. But here nothing is found to prove the statement except a few self-concocted events. Thus about the pronouns in the words "khayraha" and "sharraha" he takes them to refer to the caliphate and writes that these words can apply only to one who enjoys power and authority because without authority it is impossible to establish the sunnah or prevent innovation. This is the gist of the argument he has advanced on this occasion; although there is no proof to establish that the antecedent of this pronoun is the caliphate. It can rather refer to the world (when Amir al-mu'minin says "He achieved good [of this world] and remained safe from its evils.") and that would be in accord with the context. Again to regard authority as a condition for the safeguarding of people's interest and the propagation of the sunnah means to close the door to prompting others to good and dissuading them from evil although Allah has assigned this duty to a group of the people without the condition of authority

And that there should be among you a group who call (mankind) unto virtue and enjoin (what is good and forbid wrong; and these are they who shall be successful. (Qur'an ۳:۱۰۴

:Similarly it is related from the Prophet

So long as people go on prompting for good and dissuading from evil and assisting each other in virtue and piety they will remain in righteousness

:Again Amir al-mu'minin in the course of a will says in general terms

Establish the pillars of the Unity of Allah and the sunnah and keep both these lamps
.afame

In these sayings there is no hint that this obligation cannot be discharged without authority. Facts also tell us that (despite army and force and power and authority) the rulers and kings could not prevent evil or propagate virtue to the extent to which some unknown godly persons were able to inculcate moral values by imprinting their morality on heart and minds although they were not backed by any army or force and they didn't have any equipment save destitution. No doubt authority and control can bend heads down before it but it is not necessary that it should also pave the way for virtue in hearts. History shows that most of the rulers destroyed the features of Islam. Islam's existence and progress has been possible by the efforts of those helpless persons who possessed
.nothing save poverty and discomfiture

If it is insisted that the reference here should only be to a ruler then why should it not be taken to mean a companion of Amir al-mu'minin who had been the head of a Province such as Salman al-Farisi for whose burial Amir al-mu'minin went to al-Mada'in; and it is not implausible that Amir al-mu'minin might have uttered these words after his burial by way of comments on his life and way of governance. However to believe that they are about Caliph 'Umar is without any proof. In the end Ibn Abi'l-Hadid has quoted the
:following statements of (the historian) at-Tabari in proof of his hypothesis

It is related from al-Mughirah ibn Shu'bah that when Caliph 'Umar died Ibnah Abi' Hathmah said crying. "Oh 'Umar you were the man who straightened the curve removed ills destroyed mischief revived the sunnah remained chaste and departed without entangling in evils." (According to at-Tabari) al-Mughirah related that "When 'Umar was buried I came to 'Ali and I wanted to hear something from him about 'Umar. So on my arrival Amir al-mu'minin came out in this state that was wrapped in one cloth after bathing and was jerking the hair of his head and beard and he had no doubt that the Caliphate would come to him. On this occasion he said "May Allah have mercy on 'Umar." Ibnah Abi Hathmah has correctly said that he enjoyed the good of the Caliphate and remained safe from its evils. By Allah she did not say it herself but was made to say so."

((at-Tabari vol. ۱ p. ۲۷۶۳; Ibn Abi'l-Hadid vol. ۱۲ p. ۵; Ibn Kathir vol. ۷ p. ۱۴۰

The relater of this event is al-Mughirah ibn Shu'bah whose adultery with Umm Jamil the Caliph 'Umar's saving him from the penalty despite the evidence and his openly abusing Amir al-mu'minin in Kufah under Mu'awiyah's behest are admitted facts of history. On this ground what weight his statements can carry is quite clear. From the factual point of view also this story cannot be accepted. Al-Mughirah's statement that Amir al-mu'minin had no doubt about his Caliphate is against the facts. What were the factors from which he made this guess when the actual facts were to the contrary. If the caliphate was certain for any one it was 'Uthman. Thus at the Consultative Committee 'Abd ar-Rahman ibn 'Awf said to Amir al-mu'minin: "O 'Ali! do not create a situation against yourself for I have observed and consulted the people and they all want 'Uthman." (at-Tabari vol. ۱ p. ۲۷۸۶; Ibn al-Athir

(vol. ۳ p. ۷۱; Abu'l-Fida' vol. ۱ p. ۱۶۶

Consequently Amir al-mu'minin was sure not to get the caliphate as has already been stated on the authority of at-Tabari's History under the sermon of the Camel's Foam (ash-Shiqshiqiyah) namely that on seeing the names of the members of the Consultative Committee Amir al-mu'minin had said to al-'Abbas ibn 'Abd al-Muttalib that the caliphate could not be given to anyone except 'Uthman since all the powers had been given to 'Abd ar-Rahman ibn 'Awf and he was 'Uthman's brother-in-law (sister's husband) and Sa'd ibn Abi Waqqas was a relative and tribesman of 'Abd ar-Rahman. These two would join in giving the caliphate to him

At this stage the question arises as to what the reason was that actuated al-Mughirah to prompt Amir al-mu'minin to say something about 'Umar. If he knew that Amir al-mu'minin had good ideas about 'Umar he should have also known his impression; but if he thought that Amir al-mu'minin did not entertain good ideas about him then the purpose of his asking Amir al-mu'minin would be none other than that whatever he may say he would by exposing it create an atmosphere against him and make the members of the Consultative Committee suspicious of him. The views of the members of the Consultative Committee are well understood from the very fact that by putting the condition of following the conduct of the first two Caliphs in electing the caliph they had shown their adherence to them. In these circumstances when al-Mughirah tried to play this trick Amir al-mu'minin said just by way of relating a fact that 'Umar achieved the good (of this world) and remained safe from its evil. This sentence has no connection with praise or eulogy. 'Umar did in his days enjoy all kinds of advantages while his period was free from the mischiefs that cropped up later. After recording this statement Ibn Abi'l-Hadid writes

From this event the belief gains strength that in this utterance the allusion is towards 'Umar.

If the utterance means the word uttered by Ibnah Abi Hathmah about which Amir al-mu'minin has said that they are not her own heart's voice but she was made to utter them then doubtlessly the reference is to 'Umar but the view that these words were uttered by Amir al-mu'minin in praise of 'Umar is not at all established. Rather from this tradition it is evidently shown that these words were uttered by Ibnah Abi Hathmah. Allah alone knows on what ground the words of Ibnah Abi Hathmah are quoted and then it is daringly argued that these words were uttered by Amir al-mu'minin about 'Umar.

It seems Amir al-mu'minin had uttered these words about someone on some occasion then Ibnah Abi Hathmah used similar words on 'Umar's death and then even Amir al-mu'minin's words were taken to be in praise of 'Umar. Otherwise no mind except a mad one can argue that the words uttered by Ibnah Abi Hathmah should be deemed a ground to hold that Amir al-mu'minin said these words in praise of 'Umar. Can it be expected after (a glance at) the sermon of the Camel's Foam that Amir al-mu'minin might have uttered these words. Again it is worth consideration that if these words had been uttered by Amir al-mu'minin on 'Umar's death then at the Consultative Committee when he refused to follow the conduct of the (first) two Caliphs it should have been said to him that only the other day he has said that 'Umar had established the sunnah and banished innovations so that when his conduct was in accord with the sunnah what was the sense in accepting the sunnah but refusing to follow his conduct.

SERMON ۲۲۹

In English

About allegiance to Amir al-mu'minin for the Caliphate. A similar sermon in somewhat (different version has already appeared earlier

You drew out my hand towards you for allegiance but I held it back and you stretched it but I contracted it. Then you crowded over me as the thirsty camels crowd on the watering cisterns on their being taken there so much so that shoes were torn shoulder-cloths fell away and the weak got trampled and the happiness of people on their allegiance to me was so manifested that small children felt joyful the old staggered (up to me) for it the sick too reached for it helter skelter and young girls ran for it without veils

In Arabic

[۲۲۹] ومن كلام له عليه السلام

في وصف بيعته بالخلافه

قال الشريف : وقد تقدم مثله بالفاظ مختلفه. وَبَسَطْتُمْ يَدِي فَكَفَفْتُهَا، وَمَدَدْتُمُوهَا فَقَبَضْتُهَا، ثُمَّ تَدَاكَكُمْ عَلَيَّ (۱) تَدَاكَ الْإِبِلِ الْهِيمِ (۲) عَلَيَّ حِيَاضُهَا يَوْمَ وَرْدِهَا، حَتَّى انْقَطَعَتِ النَّعْلُ، وَسَقَطَ الرِّدَاءُ، وَوُطِئَ الضَّعِيفُ، وَبَلَغَ مِنْ سُرُورِ النَّاسِ بِيَعْتِهِمْ إِيَّايَ أَنْ ابْتَهَجَ بِهَا الصَّغِيرُ، وَهَدَجَ (۳) إِلَيْهَا الْكَبِيرُ، وَتَحَامَلَ نَحْوَهَا الْعَلِيلُ، وَحَسَرَتْ (۴) إِلَيْهَا الْكِعَابُ (۵).

In Persian

(وصف روز بیعت مردم با امام علیه السلام که شبیه این خطبه در عبارات گذشته آمد)

ویژگی های بیعت مردم با امام

دست مرا برای بیعت می گشودید و من می بستم، شما آن را به سوی خود می کشیدید و من آن را می گرفتم!

سپس چونان شتران تشنه که به طرف آبشخور هجوم می آورند بر من هجوم آوردید، تا آن که بند کفشم پاره شد، و عبا از دوشم افتاد، و افراد ناتوان پایمال گردیدند. آنچنان مردم در بیعت با من خشنود بودند که خردسالان شادمان، و پیران برای بیعت کردن، لرزان به راه افتادند، و بیماران بر دوش خویشان سوار، و دختران، جوان بی نقاب به صحنه آمدند! «۱».

(۱) اثبات: حکومت مردمی و دخالت مردم در حکومت و نفی حکومت: دسپوتیسم Despotism (حکومت استبدادی) البتّه مراد مردم مسلمانی می باشند که در پرتو وحی انتخاب می کنند، و نقد دموکراسی YCARCOMED (حکومت اکثریت مردم)، زیرا رأی اکثریت مردم در پرتو وحی قانونی است.

SERMON ۲۳۰

In English

Advice about fear of Allah and an account of those who remain apprehensive of death and adopt abstemiousness

Certainly fear of Allah is the key to guidance provision for the next world freedom from every slavery and deliverance from all ruin. With its help the seeker succeeds and he who .makes for safety escapes and achieves his aims

Perform (good) acts while such acts are being raised (in value) repentance can be of benefit prayer can be heard conditions are peaceful and the pens (of the two angels) are in motion (to record the actions). Hasten towards (virtuous) actions before the change of age (to oldness) lingering illness or snatching death (overtakes you). Certainly death will end your enjoyments mar your pleasures and remove your objectives. It is an unwanted visitor an invincible adversary and an unaccounting killer. Its ropes have entrapped you its evils have surrounded you its arrowheads have aimed at you its sway over you is great .its oppression on you is continuous and the chance of its missing you is remote

Very soon you will be overwhelmed with the gloom of its shades the severity of its illness the darkness of its distresses the nonsense utterances of its pangs the grief of its destruction the darkness of its encompassment and the unwholesomeness of its taste. It will seem as if it has come to you all of a sudden silenced those who were whispering to you separated your group destroyed your doings devastated your houses and altered your successors to distribute your estate among the chief relatives who did not give you any benefit or the grieved near ones who could not protect (you) or those rejoicers who .(did not lament (you

Therefore it is upon you to strive make effort equip yourself get ready and provide yourself from the place of provision. And let not the life of this world deceive you as it deceived those before you among the past people and by-gone periods -- those who extracted its milk benefited from its neglectfulness passed a long time and turned its new things into old (by living long). Their abodes turned into graves and their wealth into inheritable estate. They do not know who came to them (at their graves); do not pay heed to those who weep over them and do not respond to those who call them. Therefore beware of this world as it is treacherous deceitful and cheating it gives and takes back covers with clothes and uncovers. Its pleasure does not last its hardship does not end and its calamity does not stop

A part of the same sermon about ascetics

They are from among the people of this world but are not its people because they remain in it as though they do not belong to it. They act herein on what they observe and hasten here in (to avoid) what they fear. Their bodies move among the people of the next world. They see that the people of this world attach importance to the death of their bodies but they themselves attach more importance to the death of the hearts of those who are living

In Arabic

[۲۳۰] ومن خطبه له عليه السلام

p: ۲۴۰

في مقاصد أخرى

فَإِنَّ تَقْوَى اللَّهِ مِفْتَاحُ سَدَادٍ، وَذَخِيرَةٌ مَعَادٍ، وَعَيْتٌ مِنْ كُلِّ مَلَكَةٍ (١)، وَنَجَاةٌ مِنْ كُلِّ هَلَكَةٍ (٢)، بِهَا يَنْجَحُ الطَّالِبُ، وَيَنْجُوا الْهَارِبُ، وَتُنَالُ الرَّغَائِبُ.

فضل العمل

فَاعْمَلُوا وَالْعَمَلُ يُرْفَعُ، وَالتَّوْبَةُ تَنْفَعُ، وَالدُّعَاءُ يُسْمَعُ، وَالْحَالُ هَادِيَةٌ، وَالْأَقْلَامُ جَارِيَةٌ. وَبَادِرُوا (٣) بِالْأَعْمَالِ عُمَرًا نَاكِسًا (٤)، أَوْ مَرَضًا حَابِسًا (٥)، أَوْ مَوْتًا خَالِسًا (٦)، فَإِنَّ الْمَوْتَ هَادِمٌ لِدَاتِكُمْ، وَمُكَدِّرٌ شَهَوَاتِكُمْ، وَمُبَاعِدٌ طِيَّاتِكُمْ (٧)، زَائِرٌ غَيْرٌ مَحْبُوبٍ، وَقِرْنٌ (٨) غَيْرٌ مَغْلُوبٍ، وَوَاتِرٌ (٩) غَيْرٌ مَطْلُوبٍ، قَدْ أَعْلَفْتَكُمْ حَيَاتِلَهُ (١٠)، وَتَكَنَّفْتَكُمْ عَوَائِلَهُ (١١)، وَأَقْصَيْدْتَكُمْ (١٣) مَعَابِلَهُ (١٤)، وَعَظَمَيْتَ فِيكُمْ سَطْوَتَهُ، وَتَتَابَعْتَ عَلَيْكُمْ عَيْدَوْتَهُ (١٥)، وَقَلَّتْ عَنْكُمْ نَبْوَتُهُ (١٦)، فَيُوشِكُ (١٧) أَنْ تَغْسَاكُمْ (١٨) دَوَاجِي (١٩) ظَلَلِهِ (٢٠)، وَاحْتِدَامٌ (٢١) عَلَيْهِ، وَحَنَادِسُ (٢٢) غَمَرَاتِهِ (٢٣)، وَغَوَاشِي سَكَرَاتِهِ، وَأَلِيمٌ إِزْهَاقِهِ (٢٤)، وَدُجُوٌّ (٢٥) أَطْبَاقِهِ (٢٦)، وَجُشُوبَةٌ (٢٧) مَذَاقِهِ. فَكَأَنَّ قَدْ أَتَاكُمْ بَعْتُهُ فَاسِيَكْتَ نَجِيَكُمْ (٢٨)، وَفَرَّقَ نَيْبِكُمْ (٢٩)، وَعَفَى آثَارَكُمْ (٣٠)، وَعَطَّلَ دِيَارَكُمْ، وَبَعَثَ وَرَثَكُمْ، يَقْتَسِمُونَ تِرَاثَكُمْ (٣١)، بَيْنَ حَمِيمٍ (٣٢) خَاصٍّ لَمْ يَنْفَعِ، وَقَرِيبٍ مَحْزُونٍ لَمْ يَمْنَعِ، وَآخِرٍ شَامِتٍ لَمْ يَجْرِعِ.

فضل الجد

فَعَلَيْكُمْ بِالْجِدِّ وَالْإِجْتِهَادِ، وَالتَّاهِبِ وَالْإِسْتِعْدَادِ، وَالتَّرَوُّدِ فِي مَنْزِلِ الزَّادِ. وَلَا تَعْرَنُّكُمْ الدُّنْيَا كَمَا غَرَّتْ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ مِنَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَةِ، وَالْقُرُونِ الْخَالِيَةِ، الَّذِينَ احْتَلَبُوا دِرَّتَهَا (٣٣)، وَأَصَابُوا غَرَّتَهَا (٣٤)، وَأَفْنَوْا عِدَّتَهَا، وَأَخْلَقُوا جِدَّتَهَا (٣٥). وَأَصْبَحَتْ مَسَاكِنُهُمْ أَجْدَانًا (٣٦)، وَأَمْوَالُهُمْ مِيرَاثًا. لَا يَعْرِفُونَ مَنْ أَتَاهُمْ، وَلَا يَحْفَلُونَ مَنْ بَكَاهُمْ (٣٧)، وَلَا يُجِيبُونَ مَنْ دَعَاهُمْ. فَاحْذَرُوا الدُّنْيَا فَإِنَّهَا عَدَارَةٌ غَرَارَةٌ خَدُوعٌ، مُعْطِيَةٌ مَنُوعٌ، مُلْبِسَةٌ نَزُوعٌ (٣٨)، لَا يَدُومُ رَحَاؤُهَا، وَلَا يَنْقُضِي عَنَاؤُهَا، وَلَا يَزُكُّدُ (٣٩) بِلَاؤُهَا.

و منها فی صفه الزّهاد : کَانُوا قَوْمًا مِنْ أَهْلِ الدُّنْيَا وَلَيْسُوا مِنْ أَهْلِهَا، فَكَانُوا فِيهَا كَمَنْ لَيْسَ مِنْهَا، عَمِلُوا فِيهَا بِمَا يُبْصِرُ زُونَ، وَبَادَرُوا (۴۰) فِيهَا مَا يَحْدَرُونَ، تَقَلَّبَ أَيْدَانُهُمْ بَيْنَ ظَهْرَانِي أَهْلِ الْآخِرَةِ (۴۱)، يَزُونَ أَهْلَ الدُّنْيَا يُعْظَمُونَ مَوْتَ أَجْسَادِهِمْ وَهُمْ أَشَدُّ إِعْظَامًا لِمَوْتِ قُلُوبِ أَحْيَائِهِمْ.

In Persian

۱. پرهیزکاری و عمل

همانا ترس از خدا کلید هر در بسته، و ذخیره رستخیز، و عامل آزادگی از هر گونه بردگی، و نجات از هر گونه هلاکت است. در پرتو پرهیزکاری، تلاشگران پیروز، پرواکنندگان از گناه رستگار، و به هر آرزویی می توان رسید. مردم! عمل کنید که عمل نیکو به سوی خدا بالا- می رود، و توبه سودمند است، و دعا به اجابت می رسد، و آرامش برقرار، و قلم های فرشتگان در جریان است. به سوی اعمال نیکو بشتابید پیش از آن که عمرتان پایان پذیرد، یا بیماری مانع شود، و یا تیر مرگ شما را هدف قرار دهد.

۲. ضرورت یاد مرگ

مرگ نابود کننده لذت ها، تیره کننده خواهش های نفسانی، و دور کننده اهداف شماسست، مرگ دیدار کننده ای دوست نداشتنی، همآوردی شکست ناپذیر و کینه توزی است که بازخواست نمی شود، دام های خود را هم اکنون بر دست و پای شما آویخته، و سختی هایش شما را فرا گرفته، و تیرهای خود را به سوی شما پرتاب کرده است. قهرش بزرگ، و دشمنی او پیایی و تیرش خطا نمی کند. چه زود است که سایه های مرگ، و شدت دردهای آن، و تیرگی های لحظه جان کندن، و بیهوشی سكرات مرگ، و ناراحتی و خارج شدن روح از بدن، و تاریکی چشم پوشیدن از دنیا، و تلخی خاطره ها، شما را فرا گیرد. پس ممکن است ناگهان مرگ بر شما هجوم آورد، و گفتگوهایتان را خاموش، و جمعیت شما را پراکنده، و نشانه های شما را نابود، و خانه های شما را خالی، و میراث خواران شما را بر انگیزد تا ارث شما را تقسیم کنند، آنان یا دوستان نزدیکند که به هنگام مرگ نفعی نمی رسانند، یا نزدیکان غم زده ای که نمی توانند جلوی مرگ را بگیرند، یا سرزنش کنندگانی که گریه و زاری نمی کنند.

۳ سفارش به نیکوکاری

بر شما باد به تلاش و کوشش، آمادگی و آماده شدن، و جمع آوری زاد و توشه آخرت و در دوران زندگی دنیا. دنیا شما را مغرور نسازد، چنانکه گذشتگان شما و امت های پیشین را در قرون سپری شده مغرور ساخت.

آنان که دنیا را دوشیدند، به غفلت زدگی در دنیا گرفتار آمدند، فرصت ها را از دست دادند،

و تازه های آن را فرسوده ساختند، سرانجام خانه هایشان گورستان، و سرمایه هایشان ارث این و آن گردید، آنان که نزدیکشان را نمی شناسند، و به گریه کنندگان خود توجهی ندارند، و نه دعوتی را پاسخ می گویند. مردم! از دنیای حرام بپرهیزید، که حيله گر و فریبنده و نیرنگ باز است، بخشنده ای باز پس گیرنده، و پوشنده ای برهنه کننده است، آسایش دنیا بی دوام، و سختی هایش بی پایان، و بلاهایش دائمی است.

۴ دنیا و زاهدان

زاهدان گروهی از مردم دنیایند که دنیا پرست نمی باشند، پس در دنیا زندگی می کنند اما آلودگی دنیا پرستان را ندارند، در دنیا با آگاهی و بصیرت عمل می کنند، و در ترک زشتی ها از همه پیشی می گیرند، بدن هایشان به گونه ای در تلاش و حرکت است که گویا میان مردم آخرتند، اهل دنیا را می نگرند که مرگ بدن ها را بزرگ می شمارند، اما آنها مرگ دل های زندگان را بزرگ تر می دانند.

SERMON ۲۳۱

In English

Amir al-mu'minin delivered this sermon at Dhiqar on his way to Basrah and the historian (al-Waqidi has mentioned it (in Kitab al-Jamal

About the Holy Prophet

The Prophet manifested whatever he was commanded and conveyed the messages of his Lord. Consequently Allah repaired through him the cracks joined through him the slits and created (through him) affection among kin although they bore intense enmity in (their) chests and deep-seated rancour in (their) hearts

In Arabic

[۲۳۱] ومن خطبه له عليه السلام

خطبها بذی قار، وهو متوجّه إلى البصره، وذكرها الواقدي في كتاب (الجمل)

فَصَدَعَ (۱) بِمَا أُمِرَ بِهِ، وَبَلَغَ رِسَالَهُ رَبِّهِ، فَلَمَّ اللَّهُ بِهِ الصَّدْعَ (۲)، وَرَتَّقَ بِهِ الْفَتْقَ (۳)، وَأَلَّفَ بِهِ بَيْنَ ذَوِي الْأَرْحَامِ، بَعْدَ الْعَدَاوَةِ الْوَاغِرَةِ (۴) فِي الصُّدُورِ، وَالضَّغَائِنِ الْقَادِحَةِ (۵) فِي الْقُلُوبِ.

In Persian

(این سخنرانی در سرزمین «ذی قار» «۱» هنگام حرکت به سوی بصره در سال ۳۶ هجری ایراد شد و واقدی آن را در کتاب «جمل» نقل کرد)

ویژگی پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله و سلم آنچه را که به ابلاغ شد آشکار کرد، و پیام های پروردگارش را رساند. او شکاف های اجتماعی را به وحدت اصلاح، و فاصله ها را به هم پیوند داد و پس از آن که آتش دشمنی ها و کینه های برافروخته در دل ها راه یافته بود، میان خویشاوندان یگانگی برقرار کرد.

(۱) ذی قار: نام سرزمینی است در نزدیکی شهر بصره، که جنگ اعراب و ایران پیش از اسلام در آن جا اتفاق افتاده است.

SERMON ۲۳۲

In English

Abdullah ibn Zama'ah who was one of the followers of Amir al-mu'minin came to him' during his Caliphate to ask for some money when Amir al-mu'minin said

This money is not for me nor for you but it is the collective property of the Muslims and the acquisition of their swords. If you had taken part with them in their fighting you would have a share equal to theirs otherwise the earning of their hands cannot be for other than their mouths

In Arabic

[۲۳۲] ومن كلام له عليه السلام

كَلَّمَ بِهِ عَبْدُ اللَّهِ بْنِ زَمْعَةَ وَهُوَ مِنْ شِيعَتِهِ وَذَلِكَ أَنَّهُ قَدِمَ عَلَيْهِ فِي خِلَافَتِهِ يَطْلُبُ مِنْهُ مَالًا، فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

إِنَّ هَذَا الْمَالَ لَيْسَ لِي وَلَا لَكَ، وَإِنَّمَا هُوَ فِيءٌ لِلْمُسْلِمِينَ (۱)، وَجَلْبُ أَسْيَافِهِمْ (۲)، فَإِنْ شَرِكْتَهُمْ (۳) فِي حَرْبِهِمْ كَمَا كَانَ لَكَ مِثْلُ حَظِّهِمْ، وَإِلَّا فَجَنَاهُ (۴) أَيَدِيهِمْ لَا تَكُونُ لِغَيْرِ أَقْوَاهِهِمْ.

In Persian

(عبد الله بن زمعۀ «۱» از یاران امام بود و درخواست مالی داشت، در جوابش فرمود)

احتیاط در مصرف بیت المال

این اموال که می بینی نه مال من و نه از آن توست، غنیمتی گرد آمده از مسلمانان است که با شمشیرهای خود به دست آوردند، اگر تو در جهاد همراهشان بودی، سهمی چونان سهم آنان داشتی، و گر نه دسترنج آنان خوراک دیگران نخواهد بود.

(۱) عبد الله ابن زمعۀ کسی است که پدر و عمو و برادرش در جنگ بدر به دست مسلمانان کشته شدند، جد او أسود، رسول خدا را فراوان آزار می داد، اما او از شیعیان امام علی علیه السلام شد و فکر می کرد، در تقسیم بیت المال به او بیشتر توجه می شود. اما پاسخ قاطع امام او را بیدار کرد.

SERMON ۲۳۲

In English

.On Ja'dah ibn Hubayrah al-Makhzumi's (۱) inability to deliver a sermon

About speaking the truth

Know that the tongue is a part of a man's body. If the man desists speech will not cooperate with him and when he dilates speech will not give him time to stop. Certainly we are the masters of speaking. Its veins are fixed in us and its branches are hanging over .us

Know that – may Allah have mercy on you – you are living at a time when those who speak about right are few when tongues are loath to utter the truth and those who stick to the right are humiliated. The people of this time are engaged in disobedience. Their youths are wicked their old men are sinful their learned men are hypocrites and their speakers are sycophants. Their youngs do not respect their elders and their rich men do not support the destitute.

In Arabic

[۲۳۳] ومن كلام له عليه السلام

بعد أن أقدم أحدهم على الكلام فحصر وهو في فضل أهل البيت، ووصف فساد الزمان

أَلَا إِنَّ اللِّسَانَ بَضَعَهُ (۱) مِنَ الْإِنْسَانِ، فَلَا يُسِرُّهُ الْقَوْلُ إِذَا امْتَنَعَ، وَلَا يُمَهِّلُهُ النُّطْقُ إِذَا اتَّسَعَ، وَإِنَّا لَأُمَرَاءُ الْكَلَامِ، وَفِينَا تَنْشَبَتْ (۲) عُزُوقُهُ، وَعَلَيْنَا تَهَدَّلَتْ (۳) غُصُونُهُ.

فساد الزمان

وَاعْلَمُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ أَنْكُمْ فِي زَمَانِ الْقَائِلِ فِيهِ بِالْحَقِّ قَلِيلٌ، وَاللِّسَانُ عَنِ الصِّدْقِ كَلِيلٌ (۴)، وَاللَّازِمُ لِلْحَقِّ ذَلِيلٌ. أَهْلُهُ مُعْتَكِفُونَ عَلَى الْعُضْيَانِ، مُضْطَلِحُونَ عَلَى الْإِدْهَانِ، فَتَاهُمْ عَارِمٌ (۵)، وَشَائِبُهُمْ آئِمٌ، عَالِمُهُمْ مُنَافِقٌ، وَقَارِئُهُمْ مُمَازِقٌ (۶)، لَا يُعْظَمُ صَغِيرُهُمْ كَبِيرُهُمْ، وَلَا يُعُولُ غَنِيِّهِمْ فَقِيرُهُمْ.

In Persian

(هنگامی که «جعده بن هبیره» خواهر زاده امام علیه السلام نتوانست در حضور آن حضرت سخن بگوید فرمود)

۱ فصاحت و بلاغت اهل بیت علیهم السلام

آگاه باشید، همانا زبان، پاره ای از وجود انسان است، اگر آمادگی نداشته باشد، سخن نمی گوید، و به هنگام آمادگی، گفتار او را مهلت نمی دهد، همانا ما امیران سخن می باشیم، درخت سخن در ما ریشه دوانده، و شاخه های آن بر ما سایه افکننده است. «۱»

۲ علل سقوط جامعه انسانی

خدا شما را رحمت کند، بدانید که همانا شما در روزگاری هستید که گوینده حق اندک، و زبان از راستگویی عاجز، و حق طلبان بی ارزشند، مردم گرفتار گناه، و به سازشکاری همداستانند، جوانانشان بد اخلاق، و پیر مردانشان گنه کار، و عالمشان دورو، و نزدیکانشان سود جوینده، نه خردسالانشان بزرگان را احترام می کنند و نه توانگرانشان دست مستمندان را می گیرند.

(۱) اشاره به علم: اوراشن NOITARO (علم خطابه و سخنوری)

Footnote

Once Amir al-mu'minin asked his nephew (sister's son) Ja'dah ibn Hubayrah al- . (۱) Makhzumi to deliver a sermon but when he rose for speaking his tongue faltered and he could utter nothing whereupon Amir al-mu'minin ascended the pulpit to speak and delivered a long sermon out of which a few sentences have been recorded here by as-Sayyid ar-Radi

of their characters are formed. Therefore to the extent that their clay of origin is akin their mental and imaginative tendencies too will be similar and to the extent by which they differ there will be a difference in their inclinations and tendencies. By origins of a thing are meant those things on which its coming into existence depends but they should not be its cause. The word "tin" is the plural of "tinah" which means origin or basis. Here "tinah" means semen which after passing through various stages of development emerges in the human shape. Its origin means those constituents from which those items are created which help in the formation of semen. Thus by saltish sweet soft or hard soil the reference is to these elementary constituents. Since those elementary constituents carry different properties the semen growing out of them will also bear different characteristics and propensities which will (eventually) show forth in the differences in .features and conduct of those borne in it

Ibn Abi'l-Hadid has written (in Sharh Nahj al-balaghah vol. ۱۳ p. ۱۹) that "origins of tinah" implies those preservative factors which are different in their properties as Plato and other philosophers have held. The reason for calling them "origins of tinah" is that they serve as an asylum for the human body and prevent the elements from diffusion. Just as the existence of a thing hinges on its basis in the same way the existence of this body which is made up of elements depends on preservative factors. So long as the preservative factor exists the body is also safe from disruption and disintegration and the elements too are immune to diffusion and dispersal. When it leaves the body the elements also get dispersed.

According to this explanation Amir al-mu'minin's words would mean that Allah has created different original factors among whom some are vicious and some are virtuous some are weak and some are strong and every person will act according to his original factor. If there is similarity in the inclinations of two persons it is because their original factor are similar and if their tendencies differ it is because their original factors do not have any similarity. But this conclusion is not correct because Amir al-mu'minin's words do not only refer to differences in conduct and behaviour but also of features and shape and the differences of features and shape cannot be the result of differences in original factors.

In any case whether the original factors are the cause of differences in features and conduct or the elementary constituents are the cause these words appear to lead to the negation of volition and to prove the compulsion (of destiny) in human actions because if man's capacity for thinking and acting is dependent on "tinah" then he would be compelled to behave himself in a fixed way on account of which he would neither deserve praise for good acts nor be held blame worthy for bad habits. But this hypothesis is incorrect because it is well established that just as Allah knows everything in creation after its coming into being in the same way He knew it before its creation. Thus He knew what actions man would perform of his free will and what he would leave. Therefore Allah gave him capacity to act according to his free will and created him from a suitable "tinah". This tinah is not the cause of his actions so as to snatch away from him his free will but the meaning of creating from suitable tinah is that Allah does not by force stand in man's way but allows him to tread the path he wants to tread of his own free will.

SERMON ٢٣٤

In English

Causes for difference in the features and traits of people

Dhi'lib al-Yamami has related from Ahmad ibn Qutaybah and he from 'Abdullah ibn Yazid and he from Malik ibn Dihyah who said "We were with Amir al-mu'minin when discussion arose about the differences of men (in features and conduct) and then Amir al-mu'minin ".said

They differ among themselves because of the sources (١) of their clay (from which they have been created). This is because they are either from saltish soil or sweet soil or from rugged earth or soft earth. They resemble each other on the basis of the affinity of their soil and differ according to its difference. Therefore sometimes a person of handsome features is weak in intelligence a tall statured person is of low courage a virtuous person is ugly in appearance a short statured person is far-sighted a good-natured person has an evil trait a person of perplexed heart has bewildering mind and a sharp-tongued person has a wakeful heart

In Arabic

[٢٣٤] ومن كلام له عليه السلام

روى ذعلب اليماني، عن أحمد بن قتيبه، عن عبدالله بن يزيد، عن مالك بن دحيه، قال: كنا عند أمير المؤمنين عليه السلام، وقد ذكر عنده اختلاف الناس فقال :

إِنَّمَا فَرَّقَ بَيْنَهُمْ مَبَادِيءُ طِينِهِمْ (١) ، وَذَلِكَ أَنَّهُمْ كَانُوا فَلَقَهُ (٢) مِنْ سَبَخِ (٣) أَرْضٍ وَعَدْبِهَا، وَحَزْنِ تُرْبِهِ وَسَهْلِهَا، فَهُمْ عَلَى حَسَبِ قُرْبِ أَرْضِهِمْ يَتَفَارِقُونَ، وَعَلَى قَدْرِ اخْتِلَافِهَا يَتَفَاوَتُونَ، فَتَأْمُ الرُّوَاءِ (٤) نَاقِصُ الْعَقْلِ، وَمَادُّ الْقَامَةِ (٥) قَصِيرُ الْهَمِّ، وَزَاكِي الْعَمَلِ قَبِيحُ الْمُنْظَرِ، وَقَرِيبُ الْقَعْرِ (٦) بَعِيدُ السَّبْرِ، مَعْرُوفُ الضَّرِيْبَةِ (٧) مُنْكَرُ الْجَلِيْبَةِ (٨) ، وَتَائِهَةُ الْقَلْبِ مُتَفَرِّقُ اللَّبِّ، وَطَلِيْقُ اللِّسَانِ حَدِيدُ الْجَنَانِ.

In Persian

(ذعلب یمانی از جمله احمد بن قتیبه، از عبد الله بن یزید، از مالک بن دحیه نقل کرد که در حضور امام از علت تفاوت های میان مردم پرسیدند، امام فرمود)

علل تفاوت ها میان انسان ها

علت تفاوت های میان مردم، گوناگونی سرشت آنان است، زیرا آدمیان در آغاز، ترکیبی از خاک شور و شیرین، سخت و نرم، بودند، پس آنان به میزان نزدیک بودن خاکشان با هم نزدیک، و به اندازه دوری آن از هم دور و متفاوتند «۱».

یکی زیبا روی و کم خرد، و دیگری بلند قامت و کم همت، یکی زشت روی و نیکوکار، دیگری کوتاه قامت «۲» و خوش فکر، یکی پاک سرشت و بد اخلاق، دیگری خوش قلب و آشفته عقل، و آن دیگری سخنوری دل آگاه است! «۳»

(۱) اشاره به علم: یوژنیکس SCINEGUE (نژاد شناسی) و علم: اتنولوژی YGOLONHTE (نژاد شناسی)

(۲) اشاره به علم: مرفولوژی YGOLOHPROM (شکل شناسی) و فیزیونومی YMONGOISYHP (قیافه شناسی)

(۳) این خطبه بسیاری از مشکلات علمی نسبت به پیدایش نژادها و تفاوت های روانی و جسمی انسانها را بر طرف می سازد، و شبهات مربوط به عدل الهی را پاسخ می دهد که تفاوتها، علل و عوامل طبیعی داشته و به انتخاب و اختیار و نوع تغذیه و شرائط جغرافیایی محیط زیست ارتباط دارد.

پدر و مادرم فدای تو ای رسول خدا! با مرگ تو رشته ای پاره شد که در مرگ دیگران اینگونه قطع نشد، با مرگ تو رشته پیامبری، و فرود آمدن پیام و اخبار آسمانی گسست.

مصیبت تو، دیگر مصیبت دیدگان را به شکیبایی واداشت، و همه را در مصیبت تو یکسان عزادار کرد.

اگر به شکیبایی امر نمی کردی، و از بی تابی نهی نمی فرمودی، آنقدر اشک می ریختم تا اشک هایم تمام شود، و این درد جانکاه همیشه در من می ماند، و اندوهم جاودانه می شد، که همه اینها در مصیبت تو ناچیز است! چه باید کرد که زندگی را دوباره نمی توان بازگرداند، و مرگ را نمی شود مانع شد، پدر و مادرم فدای تو! ما را در پیشگاه پروردگارت یاد کن، و در خاطر خود نگهدار!

SERMON ۲۳۵

In English

Spoken when Amir al-mu'minin was busy in the funeral ablution (ghusl) of the Holy Prophet and shrouding him

May my father and my mother shed their lives for you. O' Messenger of Allah! With your death the process of prophethood revelation and heavenly messages has stopped which had not stopped at the death of others (prophets). Your position with us (members of your family) is so special that your grief has become a source of consolation (to us) as against the grief of all others; your grief is also common so that all Muslims share it equally. If you had not ordered endurance and prevented us from bewailing we would have produced a store of tears and even then the pain would not have subsided and this grief would not have ended and they would have been too little of our grief for you. But this (death) is a matter that cannot be reversed nor is it possible to repulse it. May my father and my mother die for you; do remember us with Allah and take care of us

p: ۲۵۱

In Arabic

[۲۳۵] ومن كلام له عليه السلام

قاله وهو يلي غسل رسول الله، صلى الله عليه وآله وتجهيزه :

بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي يَا رَسُولَ اللَّهِ، لَقَدْ انْقَطَعَ بِمَوْتِكَ مَا لَمْ يَنْقَطِعْ بِمَوْتِ غَيْرِكَ مِنَ النَّبِيِّ وَالْأَنْبِيَاءِ وَأَخْبَارِ السَّمَاءِ، خَصِيصَتْ حَتَّى صَارَتْ مُسَدِّلِيًّا عَمَّنْ سِوَاكَ، وَعَمَمَتْ حَتَّى صَارَ النَّاسُ فِيكَ سِوَاءً، وَلَوْ لَا أَنْتَ أَمَرْتُ بِالصَّبْرِ، وَنَهَيْتُ عَنِ الْجَزَعِ، لَأَنْفَدْنَا (۱) عَلَيْكَ مَاءَ الشُّوونِ (۲) ، وَلَكَانَ الدَّاءُ مُمَاطِلًا (۳) ، وَالْكَمِيدُ مُحَالِفًا (۴) ، وَقَلَّا لَكَ (۵) ! وَلَكِنَّهُ مَا لَا يُمْلِكُ رُدَّهُ، وَلَا يُسَدِّطَاعُ دَفْعَهُ! بِأَبِي أَنْتَ وَأُمِّي! اذْكُرْنَا عِنْدَ رَبِّكَ، وَاجْعَلْنَا مِنْ بَالِكَ!

In Persian

(به هنگام غسل دادن پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود)

در سوگ پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

پدر و مادرم فدای تو ای رسول خدا! با مرگ تو رشته ای پاره شد که در مرگ دیگران اینگونه قطع نشد، با مرگ تو رشته پیامبری، و فرود آمدن پیام و اخبار آسمانی گسست.

مصیبت تو، دیگر مصیبت دیدگان را به شکیبایی واداشت، و همه را در مصیبت تو یکسان عزادار کرد.

اگر به شکیبایی امر نمی کردی، و از بی تابی نهی نمی فرمودی، آنقدر اشک می ریختم تا اشک هایم تمام شود، و این درد جانکاه همیشه در من می ماند، و اندوهم جاودانه می شد، که همه اینها در مصیبت تو ناچیز است! چه باید کرد که زندگی را دوباره نمی توان بازگرداند، و مرگ را نمی شود مانع شد، پدر و مادرم فدای تو! ما را در پیشگاه پروردگارت یاد کن، و در خاطر خود نگهدار!

SERMON ۲۳۶

In English

In (۱) this sermon Amir al-mu'minin has related his own condition after the Prophet's immigration till his meeting with him

I began following the path adopted by the Prophet and treading on the lines of his remembrance till I reached al-'Arj

as-Sayyid ar-Radi says: Amir al-mu'minin's words "faata'u dhikrahu" constitute the highest forms of brevity and eloquence. He means to say that he was being given news about the Prophet from the commencement of his setting out till he reached this place and he has expressed this sense in this wonderful expression

In Arabic

[۲۳۶] ومن كلام له عليه السلام

اقتصص فيه ذكر ما كان منه بعد هجره النبي -صلى الله عليه وآله- ثم لحاقه به:

فَجَعَلْتُ أَتَّبِعُ مَا خَذَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ- فَأَطَأُ ذِكْرَهُ، حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى الْعُرْجِ (۱) .

قال السيد الشريف رضى الله عنه فى كلام طويل: قوله عليه السلام: «فَأَطَأُ ذِكْرَهُ»، من الكلام الذى رُمِيَ به إلى غايتى والايجاز والفصاحة، وأراد أنى كنتُ أُعْطَى خبره -صلى الله عليه وآله- من بدء خروجى إلى أن انتهيتُ إلى هذا الموضع، وكنتى عن ذلك بهذه الكنايه العجيبه.

In Persian

(از هجرت و پیوستن به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم سخن می گوید)

یاد مشکلات هجرت

خود را در راهی قرار دادم که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم رفته بود، و همه جا از او پرسیدم تا به سرزمین «عرج» رسیدم (۱).

«این جملات در یک سخن طولانی آمده است، جمله

«فَأَطَأُ ذِكْرَهُ»

(در همه جا از او می پرسیدم.) یکی از سخنانی است که در اوج فصاحت قرار دارد، یعنی خبر حرکت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم از ابتداء حرکت تا پایان به من می رسید، که امام این معنا را با کنایه آورده است)

(۱) عرج: یکی از منزلگاه های بین مکه و مدینه است، وقتی امام علیه السلام زنان و فرزندان رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم را با پای پیاده از مکه تا محله قبا در مدینه رساند پاهای آن حضرت ورم کرد، و خونین شد. پیامبر در منزل «کلثوم بن هدم» بودند، وقتی نگاهش به پاهای امام علی علیه السلام افتاد اشک در چشمان آن حضرت حلقه زد.

Footnote

Since the commencement of prophethood the Prophet remained in Mecca for thirteen . (۱) years. For him this period was of the severest oppression and destitution. The unbelievers of the Quraysh had closed all the doors of livelihood upon him and had left no deficiency in inflicting hardships upon him so much so that in order to take his life they began contriving how to do away with him. Forty of their nobles assembled in the hall of audience (Dar an-Nadwah) for consultation and decided that one individual should be picked out from every tribe and they should jointly attack him. In this way Banu Hashim would not dare to face all the tribes and the matter would quieten down on the payment of blood price. To give a practical shape to this scheme these people sat in ambush near the house of the Prophet on the night of the first of Rabi' al-awwal so that when the prophet slept in his bed he would be attacked. On this side the preparation for killing him was complete and on the other side Allah informed him of all the intrigues of the Quraysh unbelievers and commanded him to make 'Ali (p.b.u.h.) sleep on his bed and himself to immigrate to Medina

The Prophet sent for 'Ali (p.b.u.h.) and disclosing to him his plan said: "Ali you lie on my bed." Amir al-mu'minin enquired: "O' Messenger of Allah will your life be saved by my sleeping here?" The Prophet said: "Yes." Hearing this Amir al-mu'minin performed a prostration in thanks-giving and exposing himself fully to the danger lay on the Prophet's bed while the Prophet left from the rear door. The Quraysh unbelievers were peeping and getting ready for the attack but Abu Lahab said: "It is not proper to attack in the night because there are women and children also in the house. When morning dawns you attack him but keep watch during night that he should not move anywhere." Consequently they kept their eyes on the bed throughout the night and soon on the appearance of the dawn proceeded forward stealthily. Hearing the sound of their footsteps Amir al-mu'minin removed the covering from his face and stood up. The Quraysh gazed at him with stretched eyes as to whether it was an illusion or fact. After making sure that it was 'Ali they enquired "Where is Muhammad?" and 'Ali replied "Did you entrust him to me that now you are asking me?" They had no reply to this. Men ran to chase him but found footprints only up to the cave of Thawr. Beyond that there were .neither footprints nor any sign of hiding in the cave

They came back bewildered while the Prophet after staying in the cave for three days left for Medina. Amir al-mu'minin passed these three days in Mecca returned to the people their properties lying in trust with the Prophet and set off towards Medina to join the Prophet. Upto al-'Arj which is a place between Mecca and Medina he kept getting news about the Prophet and he continued his anxious march in his search till he met the Prophet at Quba on the twelfth of Rabi' al-awwal and entered Medina with him. (at-Tabari at-Tafsir vol. ۹ pp. ۱۴۸-۱۵۱; at-Tarikh vol. ۱ pp. ۱۲۳۲-۱۲۳۴; Ibn Sa'd at-Tabaqat vol. ۱ Part ۱ pp. ۱۵۳-۱۵۴; Ibn Hisham as-Sirah vol. ۲ pp. ۱۲۴-۱۲۸; Ibn al-Athir Usd al-ghabah vol. ۴ p. ۲۵; al-Kamil vol. ۲ pp. ۱۰۱-۱۰۴; Ibn Kathir at-Tafsir vol. ۲ pp. ۳۰۲-۳۰۳; at-Tarikh vol. ۳ pp. ۱۸۰-۱۸۱; Ibn Abi'l-Hadid vol. ۱۳ pp. ۳۰۳-۳۰۶; as-Suyuti ad-Durr al-manthur vol. ۳ pp. ۱۷۹-۱۸۰; al-Allamah al-Majlisi Bihar al-anwar vol. ۱۹ pp. ۲۸-۱۰۳).

SERMON ٢٣٧

In English

About collecting provision for the next world while in this world and performing good acts before death

Perform (good) acts while you are still in the vastness of life the books are open (for recording of actions) repentance is allowed the runner away (from Allah) is being called and the sinner is being given hope (of forgiveness) before the (light of) action is put off .time expires life ends the door for repentance is closed and angels ascend to the sky

Therefore a man should derive benefit from himself for himself from the living for the dead from the mortal for the lasting and from the departer for the stayer. A man should fear Allah while he is given age to live upto his death and is allowed time to act. A man should control his self by the rein and hold it with its bridle thus by the rein he should prevent it from disobedience towards Allah and by the bridle he should lead it towards .obedience to Allah

In Arabic

[٢٣٧] ومن خطبه له عليه السلام في المسارعة إلى العمل

فَاعْمَلُوا وَأَنْتُمْ فِي نَفْسِ الْبَقَاءِ (١) ، وَالصُّحُفُ مَنْشُورَةٌ (٢) ، وَالتَّوْبَةُ مَبْسُوطَةٌ (٣) ، وَالْمُدْبِرُ يُدْعَى ، وَالْمُسَىءُ يُرْجَى ، قَبْلَ أَنْ يَخْمَدَ الْعَمَلُ (٥) ، وَيَنْقَطِعَ الْمَهْلُ ، وَيَنْقَضِيَ الْأَجَلُ ، وَيَسِيدَ بَابُ التَّوْبَةِ ، وَتَصْرِعَدَ الْمَلَائِكَةُ (٦) . فَأَخَذَ امْرُؤٌ مِنْ نَفْسِهِ لِنَفْسِهِ ، وَأَخَذَ مِنْ حَيِّ لِمَيِّتٍ ، وَمِنْ فَنَانٍ لِبَاقٍ ، وَمِنْ ذَاهِبٍ لِتَدَائِمٍ . امْرُءٌ خَافَ اللَّهَ وَهُوَ مُعَمَّرٌ إِلَى أَجَلِهِ ، وَمَنْظُورٌ (٧) إِلَى عَمَلِهِ . امْرُءٌ أَلْجَمَ نَفْسَهُ بِلِجَامِهَا ، وَزَمَمَهَا بِزِمَامِهَا (٨) ، فَأَمْسَكَهَا بِلِجَامِهَا عَنْ مَعَاصِي اللَّهِ ، وَقَادَهَا بِزِمَامِهَا إِلَى طَاعَةِ اللَّهِ .

In Persian

سفارش به نیکوکاری

حال که زنده و برقرارید، پس عمل نیکو انجام دهید، زیرا پرونده ها گشوده، راه توبه آماده، و خدا فراریان را فرامی خواند، و بدکاران امید بازگشت دارند.

عمل کنید، پیش از آن که چراغ عمل خاموش، و فرصت پایان یافته، و اجل فرارسیده، و در توبه بسته، و فرشتگان به آسمان پرواز کنند. پس هر کسی با تلاش خود برای خود، از روزگار زندگانی برای ایام پس از مرگ، از دنیای فنا پذیر برای جهان پایدار، و از گذرگاه دنیا برای زندگی جاودانه آخرت، توشه برگیرد، انسان باید از خدا بترسد، زیرا تا لحظه مرگ فرصت داده شده، و مهلت عمل نیکو دارد. انسان باید نفس را مهار زند، و آن را در اختیار گرفته از طغیان و گناهان باز دارد، و زمام آن را به سوی اطاعت پروردگار بکشانند.

SERMON ۲۳۸

In English

About the two arbitrators (Abu Musa al-Ash'ari and 'Amr ibn al-'As) and disparagement of (the people of Syria (ash-Sham

Rude low people and mean slaves. They have been collected from all sides and picked up from every pack. They need to be taught the tenets (of Islam) disciplined instructed trained supervised and led by the hand. They are neither muhajirun (immigrants from Mecca) nor ansar (helpers of Medina) nor those who made their dwellings in the abode (in Medina) and in belief. Look! They have chosen for themselves one who is nearest of all of them to what they desire while you have chosen one who is nearest to what you dislike. You may certainly recall that the other day 'Abdullah ibn Qays (Abu Musa) was saying: "It is a mischief therefore cut away your bow-string and sheathe your swords." If he was right (in what he said) then he was wrong in marching (with us) without being forced but if he was lying then he should be viewed with suspicion. Therefore send 'Abdullah ibn al-'Abbas to face 'Amr ibn al-'As. Make use of these days and surround the borders of Islam.

?Do you not see that your cities are being attacked and your prowess is being aimed at

In Arabic

[۲۳۸] ومن خطبه له عليه السلام في شأن الحكمين وذم أهل الشام

جُفَاهُ (۱) طَعَامٌ، (۲) عَيْدٌ أَفْرَامٌ (۳)، جُمُعُوا مِنْ كُلِّ أَوْبٍ، وَتَلَقُّوا مِنْ كُلِّ شَوْبٍ (۴)، مِمَّنْ يَبْغِي أَنْ يُفَقَّهَ وَيُؤَدِّبَ، وَيُعَلِّمَ وَيُدْرِبَ، وَيُوَلِّيَ عَلَيْهِ، وَيُؤَخِّدَ عَلَى يَدَيْهِ، لَيْسُوا مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ، وَلَا مِنَ الَّذِينَ تَبَوَّأُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ.

أَلَا- وَإِنَّ الْقَوْمَ اخْتَارُوا لِنَفْسِهِمْ أَقْرَبَ الْقَوْمِ مِمَّا تُحِبُّونَ، وَإِنَّكُمْ اخْتَرْتُمْ لِنَفْسِكُمْ أَقْرَبَ الْقَوْمِ مِمَّا تَكْرَهُونَ. وَإِنَّمَا عَاهَدُكُمْ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ قَيْسٍ بِالْمَأْمُسِ يَقُولُ: (إِنِّي هَذَا فَتَنَهُ فَقَطَّعُوا أَوْتَارَكُمْ (۵) وَشِيمُوا (۶) سَيُوفَكُمْ) فَإِنْ كَانَ صَادِقًا فَقَدْ أَخْطَأَ بِمَسِيئَتِهِ غَيْرَ مُسِيئَتِكُمْ، وَإِنْ كَانَ كَاذِبًا فَقَدْ لَزِمْتَهُ التُّهْمَةُ. فَادْفَعُوا فِي صَدْرِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الْعَبَّاسِ، وَخُذُوا مَهَلَ الْأَيَّامِ، وَحُوطُوا قَوَاصِي الْأَسْلامِ. أَلَا تَرَوْنَ إِلَى بِلَادِكُمْ تُغْزَى، وَإِلَى صَفَاتِكُمْ تُزْمَى؟

In Persian

(در باره دو داور عراق و شام و نکوهش کوفیان فرمود)

۱ وصف شامیان

شامیان درشت خویانی پست، بردگانی فرومایه اند که از هر گوشه ای گرد آمده، و از گروه های مختلفی ترکیب یافته اند «۱»، مردمی که سزاوار بودند احکام دین را بیاموزند، و تربیت شوند، و دانش فراگیرند، و کار آزموده شوند، و سرپرست داشته باشند، و دستگیرشان کنند، و آنها را به کار مفید وادارند. آنان نه از مهاجرانند و نه از انصار، و نه آنان که خانه و زندگی خود را برای مهاجران آماده کرده، و از جان و دل ایمان آوردند.

۲ نکوهش از انتخاب حکم

آگاه باشید که شامیان در انتخاب حکم، نزدیک ترین فردی را که دوست داشتند برگزیدند، و شما فردی را که از همه به ناخشنودی نزدیک تر بود انتخاب کردید، «۲» همانا سر و کار شما با عبد الله پسر قیس است که می گفت: «جنگ فتنه است بند کمان ها را بپزید و شمشیرها را در نیام کنید» اگر راست می گفت پس چرا بدون اجبار در جنگ شرکت کرده؟ و اگر دروغ می گفت پس متهم است.

برای داوری. عبد الله بن عباس را رو در روی عمرو عاص قرار دهید، و از فرصت مناسب استفاده کنید، و مرزهای دور دست کشور اسلامی را در دست خود نگه دارید، آیا نمی بینید که شهرهای شما میدان نبرد شده؟ و خانه های شما هدف تیرهای دشمنان قرار گرفته است؟

(۱) طرفداران تفکر موبو کراسی YCARCOBOM که اعتقاد دارند حکومت باید در دست رجاله ها و اوباش و مردم عوام باشد، که یکی از تعاریف دموکراسی هم همین است.

(۲) شامیان عمرو عاص، و کوفیان ابو موسی را انتخاب کردند، نام ابو موسی، عبد الله بن قیس است که در زمان عثمان والی کوفه گردید، و چون امام او را عزل کرد کینه ای در دل گرفت، از منافقانی بود که پس از بیعت غدیر خم می خواستند پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را ترور کنند.

SERMON ۲۳۹

In English

Amir al-mu'minin describes herein the members of the Prophet's family

They are life for knowledge and death for ignorance. Their forbearance tells you of their knowledge and their silence of the wisdom of their speaking. They do not go against right nor do they differ (among themselves) about it. They are the pillars of Islam and the asylums of (its) protection. With them right has returned to its position and wrong has left its place and its tongue is severed from its root. They have understood the religion attentively and carefully not by mere heresy or from relaters because the relaters of knowledge are many but its understanders are few.

In Arabic

[۲۳۹] ومن خطبه له عليه السلام يذكر فيها آل محمد(ص)

هُم عَيْشُ الْعِلْمِ، وَمَوْتُ الْجَهْلِ، يُخْبِرُكُمْ حِلْمُهُمْ عَنْ عِلْمِهِمْ، ظَاهِرُهُمْ عَنْ بَاطِنِهِمْ، وَصِدْقُهُمْ عَنْ حَكْمِ مَنْطِقِهِمْ. لَا يُخَالِفُونَ الْحَقَّ وَلَا يَخْتَلِفُونَ فِيهِ. هُمْ دَعَائِمُ الْإِسْلَامِ، وَوَلَايُج (۱) الْأَعْتَصِيَامِ، بِهِمْ عَادَ الْحَقُّ فِي نِصَابِهِ (۲)، وَأَنْزَا حَ الْبَاطِلُ (۳) عَنْ مُقَامِهِ، وَأَنْقَطَعَ لِسَانُهُ عَنْ مَنَّتِهِ (۴). عَقَلُوا الدِّينَ عَقْلًا وَعَايَاهُ وَرِعَايَاهُ (۵)، لَا عَقْلَ سَمَاعٍ وَرَوَايَةٍ. فَإِنَّ رَوَاهُ الْعِلْمَ كَثِيرٌ، وَرِعَايَاهُ قَلِيلٌ.

In Persian

(در این خطبه از جایگاه خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم سخن می گوید)

فضائل اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم

خاندان پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم مایه حیات دانش، و نابودی جهل اند، بردباری شان شما را از دانش آنها خبر می دهد، و ظاهرشان از صفای باطن، و سکوتشان از حکومت های گفتارشان با خبر می سازد، هرگز با حق مخالفت نکردند، و در آن اختلاف ندارند.

آنان ستون های استوار اسلام، و پناهگاه مردم می باشند، حق به وسیله آنها به جایگاه خویش بازگشت، و باطل از جای خویش رانده و نابود، و زبان باطل از ریشه کنده شد. اهل بیت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم دین را چنانکه سزاوار بود، دانستند و آموختند و بدان عمل کردند، نه آنکه شنیدند و نقل کردند، زیرا راویان دانش بسیار، اما حفظ کنندگان و عمل کنندگان به آن اندکند.

SERMON ۲۴۰

In English

When 'Uthman ibn 'Affan was surrounded 'Abdullah ibn al-'Abbas brought a letter to Amir al-mu'minin from 'Uthman in which he expressed the desire that Amir al-mu'minin should leave for his estate Yanbu' so that the proposal that was being mooted out for him to become caliph should subside. 'Uthman had this request earlier also. Upon this Amir al-mu'minin said to Ibn al-'Abbas

O' Ibn al-'Abbas! 'Uthman just wants to treat me like the water-drawing camel so that I may go forward and backward with the bucket. Once he sent me word that I should go out then sent me word that I should come back. Now again he sends me word that I should go out. By Allah I continued protecting him till I feared lest I become a sinner

In Arabic

[۲۴۰] ومن كلام له عليه السلام قاله لعبد الله بن العباس،

وقد جاء برسالة من عثمان وهو محصور يسأله فيها الخروج إلى ماله يبيئع، ليقبل هتف (۱) الناس باسمه للخلافه، بعد أن كان سأله مثل ذلك من قبل، فقال عليه السلام: يَا بَنَ عَبَّاسٍ، مَا يُرِيدُ عُثْمَانُ إِلَّا أَنْ يَجْعَلَنِي جَمَلًا نَاضِحًا بِالْعَرَبِ (۲): أَقْبِلْ وَأَدْبِرْ! بَعَثَ إِلَيَّ أَنْ أُخْرَجَ، ثُمَّ بَعَثَ إِلَيَّ أَنْ أَقْدُمَ، ثُمَّ هُوَ الْآنَ يَبْعَثُ إِلَيَّ أَنْ أُخْرَجَ! وَاللَّهِ لَقَدْ دَفَعْتُ عَنْهُ حَتَّى خَشِيتُ أَنْ أَكُونَ آثِمًا.

In Persian

(در سال ۳۵ هجری وقتی عثمان محاصره شد، ابن عباس را فرستاد که علی علیه السلام در مدینه نباشد و به باغات ینبع «محلّی در اطراف مدینه» برود، که مردم به نام او شعار ندهند، امام رفت. وقتی احتیاج شدید به یاری داشت پیغام داد و امام به مدینه برگشت. دوباره ابن عباس را فرستاد که علی علیه السلام از مدینه خارج شود، امام فرمود)

نکوهش از موضع گیری های ناروای عثمان

ای پسر عبّاس! عثمان جز این نمی خواهد که مرا سرگردان نگهدارد، گاهی بروم، و زمانی برگردم، «۱» یک بار پیغام فرستاد از مدینه خارج شوم، دوباره خبر داد که باز گردم، هم اکنون تو را فرستاده که از شهر خارج شوم. به خدا سوگند، آنقدر از او دفاع کردم که ترسیدم گناهکار باشم!

SERMON ۲۴۱

In English

Exhorting his men to jihad and asking them to refrain from seeking ease

Allah seeks you to thank Him and assigns to you His affairs. He has allowed time in the limited field (of life) so that you may vie with each other in seeking the reward (of Paradise). Therefore tight up your girdles and wrap up the skirts. High courage and dinners do not go together. Sleep causes weakness in the big affairs of the day and (its) darkness obliterates the memories of courage

In Arabic

[۲۴۱] ومن كلام له عليه السلام يحث به أصحابه على الجهاد

وَاللَّهُ مُشْتَاتِدِيكُمْ (۱) شُكْرُهُ، وَمُؤَرِّثُكُمْ أَمْرُهُ، وَمُمَهِّلُكُمْ (۲) فِي مَضْمَارِ (۳) مَخْدُودٍ، لِتَتَنَازَعُوا سَبَقَهُ (۴)، فَشَدُّوا عُقَدَ الْمَآزِرِ (۵)، وَاطْوُوا فُضُولَ الْخَوَاصِرِ (۶)، وَلَا تَجْتَمِعْ عَزِيمَةٌ وَوَلِيمَةٌ (۷)، وَمَا أَنْقَضَ النَّوْمَ لِعَزَائِمِ الْيَوْمِ، أَمْحَى الظُّلَمَ (۸) لِتَذَاكِيرِ الْهِمَمِ! و صلى الله على سيدنا محمد النبي الأمي، و على آله مصابيح الدجى و العروه الوثقى، و سلم تسليماً كثيراً.

In Persian

(در این سخنرانی یاران را به جهاد تشویق می کند)

تشویق برای جهاد

خدا شکر گزاری را بر عهده شما نهاده، و امر حکومت را در دست شما گذارده، و فرصت مناسب در اختیارتان قرار داده است تا برای جایزه بهشت با هم ستیز کنید.

پس کمربندها را محکم ببندید، و دامن همت بر کمر زنید، که به دست آوردن ارزش های والا با خوشگذرانی میسر نیست! چه بسا خواب های شب که تصمیم های روز را از بین برده، و تاریکی های فراموشی که همت های بلند را نابود کرده است.

---

(۱) یجعلنی جملاً ناصحاً (مرا چون شتر آبکش قرار داد) ضرب المثل است و پیامش همان است که در ترجمه آمد. دلو بزرگ چاه آب را با طنابی بر شتر می بستند، وقتی از چاه دور می شد دلو بالا کشیده شده زمین آبیاری می شد و چون به عقب بر می گشت و به چاه نزدیک می شد دلو آب به ته چاه می رسید.

About center

In the name of Allah

هَلِيشْتَوِيَالَّذِيَتَعْلَمُونَوَالَّذِيَنَلَايَعْلَمُونَ

?Are those who know equal to those who do not know

al-Zumar: ۹

:Introduction

Ghaemiyeh Computer Research Institute of Isfahan, from ۲۰۰۷, under the authority of Ayatollah Haj SayyedHasanFaqihImami (God blesses his soul), by sincere and daily efforts of university and seminary elites and sophisticated groups began its activities in .religious, cultural and scientific fields

:Manifesto

Ghaemiyeh Computer Research Institute of Isfahan in order to facilitate and accelerate the accessibility of researchers to the books and tools of research, in the field of Islamic science, and regarding the multiplicity and dispersion of active centers in this field and numerous and inaccessible sources by a mere scientific intention and far from any kind of social, political, tribal and personal prejudices and currents, based on performing a project in the shape of (management of produced and published works from all Shia centers) tries to provide a rich and free collection of books and research papers for the experts, and helpful contents and discussions for the educated generation and all classes .of people interested in reading, with various formats in the cyberspace

:Our Goals are

(propagating the culture and teachings of Thaqalayn (Quran and Ahlulbayt p.b.u.t- encouraging the populace particularly the youth in investigating the religious issues- replacing useful contents with useless ones in the cellphones, tablets and computers- providing services for seminary and university researchers- spreading culture study in the public- paving the way for the publications and authors to digitize their works-

:Policies

acting according to the legal licenses-

relationship with similar centers–
 avoiding parallel working–
 merely presenting scientific contents–
 mentioning the sources–

.It's obvious that all the responsibilities are due to the author

:Other activities of the institute

Publication of books, booklets and other editions–

Holding book reading competitions–

Producing virtual, three dimensional exhibitions, panoramas of religious and tourism–
 places

.Producing animations, computer games and etc–

Launching the website with this address: www.ghaemiyeh.com–

Fabricating dramatic and speech works–

Launching the system of answering religious, ethical and doctrinal questions–

Designing systems of accounting, media and mobile, automatic and handy systems, web–
 kiosks

Holding virtual educational courses for the public–

Holding virtual teacher–training courses–

Producing thousands of research software in three languages (Persian, Arabic and–
 English) which can be performed in computers, tablets and cellphones and available and
 downloadable with eight international formats: JAVA, ANDROID, EPUB, CHM, PDF, HTML,
 CHM, GHB on the website

Also producing four markets named “Ghaemiyeh Book Market” with Android, IOS,–
 WINDOWS PHONE and WINDOWS editions

:Appreciation

We would appreciate the centers, institutes, publications, authors and all honorable
 friends who contributed their help and data to us to reach the holy goal we follow

:Address of the central office

Isfahan, Abdorazaq St, Haj Mohammad JafarAbadei Alley, Shahid Mohammad
 HasanTavakkoly Alley, Number plate ۱۲۹, first floor

Website: www.ghbook.ir

Email: Info@ghbook.ir

Central office Tel: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

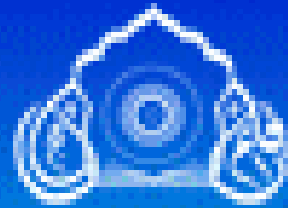
۰۲۱ - Tehran Tel: ۸۸۳۱۸۷۲۲

Commerce and sale: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

Users' affairs: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

Introduction of the Center – Ghaemiyeh Digital Library

Center of Computer
Researches

Ghaemiyeh

Isfahan

WWW

For Getting Other Professional Libraries,
refer to the Center Address Please:

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

For Order, Connect us:

0913 2000 109

